శ్రీ కృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషానిలయము
సుల్తాన్‌బజార్, హైదరాబాద్. దక్కన్.

ధర్మఖండనము

(ద్వితీయసంపుటము)

కోమలపల్లి భవానీశంకరేంద్ర
ప్రణీతధర్మశాస్త్రము

శ్రీ పిఠాపురసంస్థానాధీశ్వరుల యాజ్ఞ ననుసరించి

విమర్శకాగ్రణి

నడకుదుటి వీరరాజకవిగారిచే

పరిష్కరింపబడి

శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

1931.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

షష్ఠాశ్వాసము

శ్రీకరమౌళికళాంక
ప్రాకటనవకౌముదీనిరాకృతలోకా
నీకాంధకారచయ ద
ర్వీకరరాజన్యవలయ శ్రీగిరినిలయా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనకళాప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రుల కిట్లనియె నట్లు బృహస్పతి సురపతి కిట్లనియె. 2

క. రవి[illegible] డైన హార
గ్న్యాతుఁడవి దగటార నరనియమునుఁడు వంశే
[illegible]
నాటుముఁడై కనకకశిపుఁ డాగ[illegible], 3

మ. హరిదేవాలయపంక్తిఁ ద్రోచి హరివే
షాన్వీతులన్ శ్రీహరి
స్మరణాసక్తుల నూర్ధ్వపుండ్రతులసీ
సన్మంజరీధారులన్
బరమామర్షత నొంచె విష్ణుహితదం
భప్రక్రియన్ వేదశా
స్త్రరహస్యార్థము లుజ్జగించితిరి మీ
ర ల్దండ్యు లంచున్ వెసన్. 4

క. కమలాక్షునిభక్తుల రై
క్రమమున శివనిందసేయుకష్టులు మీరల్
శమనుఁడు దండించు మిమున్
శమనుఁడు నేఁ గాక యొండు శమనుఁడు గలఁడే. 5

ఆ. అనుచు విష్ణుభక్తు లగుమహీవిబుధుల
ఫాలభాగరచితభాసమాన
శృంగభంజనంబు చేసి బాధించె నా
దితితనూభవుండు ద్వేషపరత. 6

వ. అంతఁ గులవృద్ధులను బంధుమిత్రాదులను గనుంగొని
యిట్లనియె. 7

గీ. హరి మదగ్రజుఁ డగు హిరణ్యాక్షుఁ దునిమె
నతనిఁ గ్రమ్మఱఁ దునుమక యూఱ దీఱ

సప్తలోకాగ్ని తజ్జయోపాయ మరసి
తెలుపఁదగు మాకు మీరలు గలఫలంబు. 8

వ. అనిన విని వారలు దేవా! నీ వెఱుంగనికార్యంబు
లెయ్యవి బలశౌర్యవంతుం డగు నీకు నింత విచారింప
వలయున దైనను మా నేర్చు తెఱంగున విష్ణుని జయించు
నుపాయంబు దెల్పెద మని యిట్లనిరి. 9

సీ. అఖిలలోకంబులు వ్యాపించి విష్ణుండు
వెలయు నాత్మవిభూతి విలసనమున
సద్గోగణముల దేవాయతనంబుల
యజ్ఞవాటముల ఋష్యాశ్రమముల
బిల్వవటాశ్వత్థవృక్షచయముల ను
నారామభూముల యతులయందు
వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాధ్యయనపరఁ
బావనస్థలుల బృందావనముల
సత్యవంతులయెడఁ బతివ్రతాళికలను
వ్రతపరాయణు లగు విప్రవరులయెడల
ధర్మపరు లగు క్షత్రియోత్తములయెడలఁ
దరలకుండును విష్ణుండు దనుజనాథ. 10

ఆ. పుణ్యతీర్థములను భూరిసాలగ్రామ
పూజనముల సత్త్రభూములందుఁ

పుణ్యకర్ము లైన భూసురులందఱు [illegible]
హోమహవ్యంబు విష్ణుఁ డధిష్ఠించు. 11

క. పదునాల్గులోకముల నె
య్యెది నిరతశ్రీసమృద్ధి నలరు మఱియు నె
య్యది ధర్మకర్మమూలం
బది హరిమఱియు మనుచుఁ దెలియు మసురాధిశా. 12

ఉ. వీరల నిగ్రహించుటకె
విష్ణుఁ డెయించుట యట్లు గాన నీ
వారజనీచరేశ్వర బ
లోద్ధతి సాధుల బాధసేయుమా
కూరమతోఁ డెబుట్టువు న
కుంఠితలీల వధించినట్టి యా
వైరము దీఱునే యకట
విష్ణుని నీకు [illegible] 13

వ. కావునఁ జతుర్దశలోకంబులు బాధింపు మని బోధించిన
సంతసించి రక్కసుల [illegible] హారలకర [illegible]
ననేకధనంబు లొసఁగి [illegible]. 14

సీ. దండ ప్రచండ దుర్దండ [illegible]
[illegible]
శత బాహు దశభుజ [illegible]
దీర్ఘో[illegible]

తరక్షుగణముల కంఠీరవ క్రూర వరాహశ్రేణి
 బలుభయంకర కాననముల దాఁగ
ఘోరాస్య వికట ఉలూకముల సైరభ
 సైరిభద్ర గణాధ్య సైరిభాళులు

దీర్ఘదంత ప్రభృతి ఘోరదివిజవైరి
వీరులను సాధుబోధ గావింపఁ బనిచి
కదలెఁ దానును లోకము ల్గాకువడఁగ
ఇటులచతురంగవాహినీసహితుఁ డగుచు. 15

చ. హరిపదభక్తులం గదిసి
 యాగతతు ల్విరసించి సజ్జనో
త్కరముల నొంచి మానులను
 దం బడఁగించి లటాకపంక్తులు
ద్ధురదురహంకృతిం గలఁచి
 తోఁట లొగిం బడఁద్రొచి భూరుణ
సురుల వధించి దైత్యులు వ
 సుంధరఁ గ్రుమ్మరి యుద్ధతిన్ రయిన్. 16

ఉత్సా. అహిరణ్యకశిపుఁ డంత సకలలోకపాలురన్
సాహసక్రియన్ జయించి సర్వలోకనాయకుం
డై హరించి యనుగుణంబు లందరిఁ గొల్వ గం
ధ్వాహదీప్తుఁ డల్పు లందఱుం గణింపఁ బల్కెన్. 17

వ. ఇత్తెఱంగునఁ జతుర్దశభువనంబులు జయించి తనవశంబు
చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
దాననై హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి యతనిపరా
జయం బెల్లలోకంబులఁ జాటించి యుత్సవం బొనరించి
నేన జగన్నాయకుండ నని తలంచుచు నెదురులేక మదం
బునం బొదలుచుండె నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకతంబున
నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన. 18

క. హరిభక్తుఁ డఖిలశాస్త్రా
ర్థరహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో
త్కరవిమలుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు
గురుగృహమునునుండి వచ్చి గురుసన్నిధికిన్. 19

సీ. హరి రమాపతి సనకాదిమునిస్తుత్యుఁ
డనమానసంబునఁ దలఁచువానిఁ
కేశవాచ్యుతరామకృష్ణహరే యంచు
మించువేడుకఁ బఠియించువాని
జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమని యెంచి
పులకాంకితాంగుఁడై పొలుచువాని
ననిశంబుఁ దనుఁగాంచు సజ్జను లైనను
బ్రాజ్ఞులఁ గావించు ప్రతిభవాని
తే. జలధిఁ దరఁగలువోలె నీజగము లెల్ల
విష్ణునం దుండు నంచు భావించువాని

విపులతరశంఖచక్రచిహ్నములవానిఁ
గాంచెఁ బ్రహ్లాదు నవుడు రక్కసులఱేఁడు. 20

ఉ. ఆయన వచ్చువేళ నసు
రాధిపుఁ డవ్వని నెందుఁ గాంచెఁ డా
నారొడ వానియందు హరి
యాకృతి గానఁగనయ్యె విస్మయుం
డై యతఁ డంత నన్ను నడి
రా వెఱపింపఁగ విష్ణుఁ డీగతిం
బాయక యిట్టిబూమియఁబ
వన్ను నటంచుఁ దలంచె నెమ్మదిన్. 21

తే. వీఁడు హరిభక్తి మఱఁగెనో వీనిఁ జూడ
హరిఁ గనుంగొనునట్టుల యయ్యె నతని
చిహ్నములు దాల్చి వచ్చె నత్యుగ్రమహిమ
విష్ణుఁ డరుదెంచెనో వీనివెంటఁ దగిలి. 22

తే. చతురమతి వేదశాస్త్రము ల్చదివనేని
సిరులు వలలఁగ యువరాజుఁ జేయువాఁడ
నుద్విరోధిఁ భక్తుఁడై మసలెనేని
వీని నిప్పుడె శిక్షఁ గావింతుఁ బట్టి. 23

వ. అని తలంచి భస్మచ్ఛన్నాగ్నిచందంబునఁ దేజరిల్లుచు
నెదుట నిల్చిన కుమారుం గనుంగొని యద్దనుజవిభుండు

వత్సా యిన్నిదినంబు లే విద్య లభ్యసించితివి వివ-
రింపు మనినఁ బ్రహ్లాదుఁ డిట్లనియె. 24

తే. జగము గలిగింప రక్షింప సంహరింపఁ
గర్త యగు హరి విశ్వరూపాదికంబుకరణి
నాగిఁ జరాచరముల నిండియుండు ననుచుఁ
దెలియఁ జదివితి నీవిద్య దితిజరాజ. 25

వ. అనిన నతండు దత్సహచరులగు బాలకులం జూచి మీ-
రెట్టివిలంగునఁ జదివితి రనిన వార లిట్లనిరి. 26

క. హరియే తత్త్వము సత్యము
హరి జగముల నిండియుండు నాహరికంటెం
బర మేమియు లే దని యీ
నరణిం జదివితిమి రజనిచరకులతిలకా! 27

వ. అనిన విని క్రోధతామ్రాక్షుండై వారలం జదివించు
గురువులం జూచి యిట్లనియె. 28

క. మిము నమ్మి యాప్తు లనుచుం
గొమరునిఁ జదువంగ నిడినఁ గుత్సితమతి మ-
ద్విమతునకు వశ్యుఁ జేసితి
రమరఁగ మీ రాతతాయు లై యిబ్భంగిన్. 29

వ. అని వారికి నుచితదండం బొనరించిన వార లిట్లనిరి. 30

ఉ. తావక నిశ్చలంబు ఘనతఁ
ఛా గురుఁడై కుఱుఁ దయ్యె మూఁడు నే

వేళల విష్ణు ధ్యానము
విష్ణుకథాకథనంబుఁ జేయు ని
త్యాత్మలని వినుమ పనుమ
బోర్కొని మానవనుజాధినాథ యు
ష్మద్భటుల సీనిమిత్త విని
మేమును నట్టిర పైతి మే మనఁగా.   81

వ. మరియు పాపాత్మలైన మనుష్యుల దండింపఁ బోయెద మే నీకు గారవింప వలసిన నరులను దద్వాక్యబోధమునం దా యద్భాతులని చెప్పఁ దగిన కూరులైన భృత్యులఁ నియోగించిన వారును నాతని బాధింపఁడో తెలిసి దంత.   82

చ. నిమనుని వీటఁ బోలె దను
జవైభవపీటఁ దనర్చు యాతనా
సముదయ మెంత విష్ణుపద
సారసభావనఁ జొక్కుచున్న యు
త్తములకుఁ దైత్యభృత్యకృత
ఘోరతరామితయాతనావళిం
దమలుక మంచుచే సహిమ
దీధితి పైవడి నొప్పు నంతయున్.   83

తే. వెలి మఱి విశ్వ మంతయు విష్ణునందు
బోధి సత్యస్వ రూపశక్తి రూపత్వభంగిఁ

గదిరె హరియే నిజంబు జగంబు మిథ్య
యనుమఁ దలపోయుచుండె నయ్యార్యకుండు. 84

ఉ. ఆదివిజారి సీరభటు
లందఱు నొక్కటఁ జేయుబాహ ప్రే
హ్లాదుని కెంతమూపులజ
లంబు తెఱంగున వ్యర్థమయ్యె నా
వేదన యించుకైనఁ బ్రభ
వింపఁగఁ జేయ కనల్పకోపమూ
నాదినిదూరుఁడై పరగు
నాతని శాపద లంటనేర్చునే. 85

సీ. మునియందుఁ గడిఁదిమాలనియందు నవమగ్న
గజమునందును మశకంబునందు
శత్రువర్గమునందు మిత్రవర్గమునందు
దీనునియందు భూజానియందు
మేదిస్థలియందు మృదుశయ్యయందును
దారుపుత్రికయందుఁ దరుణియందు
స్తుతియందు శాపసంగతియందు సతివదా
న్యునియందు మతి లోభిజనునియందుఁ
తే. గాంచనమునందు లోష్టనికరమునందు
హీనవంశజునందుఁ గులీనునందు

మాడుపులుయుండు సీచసద్మంగటులందుఁ
బరఁగు సమదర్శనస్థితిఁ బండితుండు. 86

వ. అట్లు భాషించి విసివి యుక్కింకరు లహంకరణంబుఁ దక్కి
హిరణ్యకశిపుం జేరి యిట్లనిరి. 87

మ. శరకుంతతోమరముద్గరప్రముఖశ
స్త్రశ్రేణిచే బంధి గీ
రిరుఖులఃశాహితరతోకుర్కుంగకము
ఖ్యకగారిసత్వావళిచే
నరుదారం గఱపించి నొంచితిమి దే
వా పెక్కుచందంబులన్
హరిభక్తుం డగు నీకుమారకుఁడు దే
హ్యం జేమిటనీ ఛీరతన్. 88

ఉ. .... సింఘంబుఁ
డాఁగి దహింపఁగఁ దక్కి మత్తనా
గంబులు నొంపలేక విషము
ఖత్వము గైకొనియున్ మఱియుక్ర
వ్యంబులు మాకు బాధకము
లై కమఁ దీవ యొనర్చు నీసుతుం
డంబుజనాభదాసుఁడు మ
పంక్తుఁడు గాక శోంమూత్రిఁడే. 89

చ. అనయముఁ గ్రూరకర్ముల మ
హార్యశిలాగణకర్కశంబు మా
మనము మదీయరూపము స
మస్తజగజ్జనభీతిదంబు మే
మనితరభేద్యవిక్రముల
మార్కొ తెఱంగున నిట్టి మాకు నీ
యనఘునిసంగతిన్ మృదుల
తాకరలీలఁ దనర్చె హృద్గతుల్. 40

వ. అని తెల్పిన నతండు క్రోధరక్తాంతలోచనుండును గలుషీకృతమానసుండు నై భ్రుకుటినిటలతటంబున నటింప హరిచరణస్మరణపరాయణుం డగు నాశాబకు రావించి యతనితో నిట్లనియె. 41

మ. హరిసేవారతి మాని నం గొలువు పు
త్రా యౌవరాజ్యంబు బం
ధురకారుణ్యత నిచ్చెదం దనయ లెం
దుఁగా ధర్మకాంతామతిఁగా
ధరణిం గొల్వఁదగుం గురుం గురుఁడె శ్రీ
ర్థం బర్థముఁగా ధర్మముఁగా
గురుఁడే భర్తయు హర్తయుం గ్రియయుఁ బె
క్కు ల్వేల్క నిం కేఁటికిన్. 42

వ. అనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 43

ఉ. పుత్త్రకు నీగ సిగ్గునను
శాస్త్రము దగువాఁడె తండ్రి; యు
ద్ధాత్రి విదేశగామికుఁడు
నంటిరియు నంటిరి! ప్రస్తుతాసనా
మిత్త్ర హావిర్భావము నీకు
మించిన నీతియుఁ దండ్రి కాదు; స
త్పుత్త్రుఁడు తండ్రిఁ దండ్రి నిక
పుత్త్రిఁ దలంపఁగఁ జేయు నొప్పుగన్. 44

గీ. కులము వెలయించు తనయుండు గలిగెనేని
విశ్వసుమతిక్కర మంతయుఁ బ్రీతిఁ జెలఁగుఁ
గశ్యపుఁడు నిన్నుఁ గాంచి సౌఖ్యంబుఁ గానఁ
దన్యుఁ గ్రివ్వాద నీదుదౌష్ట్యంబుకతన. 45

క. కారాగారములం దిడి
కారించితి వాదితేయగణముల దివిష
న్నారులఁ జైకొంటివి మం
దారాదిస్ఫారసారతరువులతోడన్. 46

చ. గురుఁడు సమస్తలోకముల
కుం గరుణావరుణాలయుండు శ్రీ
ధరుఁ డనిశంబు నాతనిము
దంబునఁ గొల్వక వైరివృత్తిచేఁ

బరగదు తత్పదాంబురుహ
భక్తి భవాబ్ధికి నావ యమ్మహా
పురుషుఁడు పత్రపుష్పఫల
పూజితుఁడై యిడు వాంఛితార్థముల్.

తే. గాత్రిమాత్రంబునకుఁ దండ్రి కారణంబు
గాని విద్యాప్రదుఁడైన ఘనుఁడె తండ్రి
హితము సేకూర్చ నహితంబునే పడంచు
నతఁడె గేల్గనె బహుళపుణ్యములఁగాని.

వ. విద్యాశీలాదుల నుపదేశించునతండె తండ్రి దోషుదాపి.
తుండ వీ వెట్లు తండ్రి వనినం దండ్రి యిట్లనియె.

తే. ఏను దయఁ గన్న మొసఁగి నిన్నే దకున్న
జీవనం బెట్లు గడచురా చెనఁటి నీకు
వ్యక్తి యెందాఁక నిలుచు నీవంతదాఁక
నను భజింపుము చెడనేల యధమశీల.

వ. అనినం గొడు కిట్లనియె.

తే. జననిగర్భములో నున్న సమయమునను
వృత్తిఁ గల్పించె నెవ్వఁ డవ్విభుఁడు శివ
జీవనోపాయకల్పన సేయలేఁడె
మఱచి నిద్రించునో లేక మొఱఁగిచనునొ.

వ. అనిన హిరణ్యకశిపుండు నారాజ్యంబున నుండక యెచ్చటి
కేనియుం జను మనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

తే. ఇచట నుండుట యొండెడ కేఁగుటయును
నాకు నొక్కసమం బగు నాథనైరి
యనిశమును సర్వగతుఁ డయి యచ్యుతుండు
వెలయు నతనికి నాకును వేఱు లేదు. 54

వ. అనిన నతండు మదీయుం డైన ధనం బంతయుం గొని
ధర్మంబు నలుపుచు నావగతుపక్షంబు విడువు మనినఁ
బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 55

ఉ. ఏమి యొనర్తు నిచ్చటికి
నేఁగుదు నెద్ది గ్రహింతు నింక నే
నేమి దొలంగుపాఁడఁ బర
మేశ్వరుఁ డంతట నిండియుండ నా
శ్రీమహిళేశుసేవ మెయిఁ
జేకుఱు సౌఖ్యము లెందు నందునా
వేమఱు నాయనం బరిభ
వించుట పాతకహేతు వారయన్. 56

వ. అనిన నతండు దుఃఖంబుఁ దొలంగి సుఖ మగు ముక్తి
యనవద్యాలాపంబులు, మాని హితవచనంబులు వలుకు
మనిన నబ్బాలుం డిట్లనియె. 57

తే. దుఃఖ మెటు గల్గుచోఁ గదా దొలఁగవలయు
సుఖము గల్గిన మఱిగదా చొక్కవలయు

నాత్మసుఖదుఃఖహీనత నతిశయిల్లు
నాత్మయే హరి హరి నేన యసురవర్య. 58

వ. జగదీశ్వరుం డైన హరి నెఱుంగు మిదియ హితోపదే
శం బనిన దివిజవైరి యిట్లనియె. 59

క. నీవు కులీనుండవు వి
ద్యావిదుఁడవు ఖ్యాతియుతుఁడ వతులజ్ఞాన
శ్రీవిలసద్బుద్ధివి మే
ధావివి నీ కిట్టిభ్రాంతి తగునె కుమారా. 60

వ. అనినం బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 61

మ. త్రిగుణాతీతు హరిం భజించునతఁ డెం
తే సుప్రసిద్ధుండు జ్ఞా
నగరిష్ఠుండు కులీనుఁ డార్యుఁడు జగ
న్మాన్యుండు మేధావి యా
జగదాధారు నెఱుంగనాతు భ్రమ మే
చందంబునం జెందుఁ బొం
దుగ రూప్యభ్రమఁ జెందునే జగతి నెం
దుఁ శుక్తివిజ్ఞాతకున్. 62

వ. అనిన నతండు నీవు బాలుండవయ్యు నిర్భయంబున
నాయెదుటఁ బ్రేలుచున్నవాఁడవు నిన్ను శిక్షింతు శిక్ష
వలన ననేకగుణంబులు గల్గు ననిన డింభకుం డిట్లనియె. 63

ఆ. బాల్యయౌవనాదిభావము లొడలికిఁ
గాని యాత్మ కెపుడు గలుగ వరయ
భేదబుద్ధులకును భీతి సంధిల్లు ని
ర్భేదబుద్ధులకును భీతి గలదె. 64

వ. సర్వశిక్షకుండైన పద్మాక్షునిచే శిక్షఁ గాంచి త్రిగుణా
తీతుండ నైతి నింక నాకు వెండియు గుణంబు లేచందం
బునం గల్గు ననిన విని దనుజభర్త యిట్లనియె. 65

క. మదబంధురసింధుర మది
యుదయత నిను నొంపవచ్చె నర్భక నీ వీ
యదనం బఱువక నిల్చెద
వదెరా నినుఁ గాచు నెవ్వఁ డనుపమకరుణన్. 66

వ. అనినం బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 67

పంచ. ప్రపంచభేదబుద్ధిఁ బ్రాణుఁ డేము గాఁగ నెంచు ఘో
రపారభీతిఁ బొందుఁగాక యద్వయోరునిష్ఠచేఁ
బ్రపూర్ణకాముఁడైన గల్గఁ బాఱిపోవ నేఁటికిం
గృపాకరుండు నన్నుఁ గాచుఁ గేశవుండు వేడుకన్. 68

వ. అనిన నతండు క్రోధఘూర్ణితనేత్రుండై యోరీ విష్ణు
సనాలంబించి బుద్ధిచాపల్యంబునం బ్రతికూలంబులు పలి
కెద వింతం దెం దుండుఁ దెల్పు మనన్నుడుఁ బ్రహ్లాదుం
డిట్లనియె. 69

తే. ఆతృణంబాది బ్రహ్మపర్యంతమైన
యబ్జజాండంబునందుఁ దా నవిరతంబు
హరి పరేశుఁడు పరిపూర్ణుఁడై వెలుంగు
సర్వగతుఁ డవ్యయుండు నిస్సంశయంబు. 70

వ. అనవుడు. 71

తే. హరియె సర్వగతుండు దా నన్యుఁ డేని
యతని భక్తుఁడ వగుచు నీవలర్తు వేని
యీసభాస్తంభమునఁ జూపు మిపుడు తలఁచి
యనుచు ధట్టించి పల్కె నయ్యసురభర్త. 72

తే. అంత భక్తార్తిహరుఁడైన హరి హిరణ్య
కశిపు వధియింపఁ దలఁచి యాగ్రహము చెలఁగ
నాసభాస్తంభగతుఁడయి యపుడు దోఁచె
ఘనఘనామేయగర్జ యక్కజము గాఁగ. 73

చ. వితతశిఖాకలాపములు
వెల్వడఁ గంభమునం జటచ్ఛటా
తతనినదంబులన్ విలయ
దావకృశానునిరీతిఁ దత్సభా
పత్తు లగ్గు రక్కసుల్ గ్రాలఁగ
పాఱఁ దొడంగిరి భీతిఁ జెంది య
త్యతిమృగతంబునన్ దనుజ
పాలకుఁ డొక్కఁడు దక్క నందఱున్. 74

ఉ. ఆయెడ దేవసంఘము ల
హార్యసమానవిమానరూఢులై
యాయధమాసురప్రళయ
మాత్మలఁ గోరి వసించి రొయ్యనై
హాయసపీఠి నంత నసు
రాంతకుఁ డుద్భవమయ్యె భక్తునిం
గాయ సమోమయం బయిన
కంబమునన్ నరసింహమూర్తియై. 75

శా. అంభోధు ల్గలఁగన్ శిలోచ్చయము లూ
టాడన్ దిశ ల్వ్రస్సి ది
క్కుంభీంద్రంబులు ప్రుగ్గఁ గ్రుంగఁబడియెం
గుంభీనసస్వామి య
య్యంభోజాప్తుఁడు మాసెఁ గ్రోశయుగదై
ర్ఘ్యస్తంభసంభూతుఁడై
యంభోజాక్షుఁడు నారసింహవపురు
ద్యచ్ఛ్రీ విజృంభింపఁగన్. 76

వ. ఇట్లు ఘోరాకారుండును దంష్ట్రాకరాళవదనుండును నిశాతవజ్రనఖాయుధుండును గహాకహాట్టహాసత్రాసిత భువనత్రయుండును విలయధూమకేతుజ్వాలాజాలాక్షిలాంగుండును దుర్నిరీక్షుణుండును నై నృసింహావతారం బావిర్భవించిన. 77

తే. దితిజుఁ డత్తఱిఁ జిత్రపుత్త్రికతెఱఁగున
నుక్కు దఱిఁగియు ధైర్యసంయుక్తి గలిమి
ఖడ్గఖేటకహస్తుఁడై కవిసె నతనిఁ
బవనసఖుమీఁదఁ జను శలభంబుపోలె. 78

శా. తత్కుఃకుంజరుఁ బట్టి తెచ్చి నరహా
ర్యక్షుండు దిగ్భిత్తులన్
రూక్షాక్షిచ్ఛవి నివ్వ లుప్పతిల నూ
రుస్థాయిఁ గావించి త
త్కుక్షిచ్ఛేదన మాచరించె నఖర
క్రూరాసిధారాహతిన్
రక్షించెన్ భువనంబు లివ్వ డని గీ
ర్వాణుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 79

శా. భక్తోక్తిప్రతిపాలనార్థి యయి శుం
భన్నారసింహాకృతిన్
నక్తంచారి గతాసుఁ జేరి త్రిజగ
న్నాథుండు గ్రోధంబునన్
రక్తం బాకఁటి దిక్కుల న్నినుచుచున్
రాగిల్లి తద్రక్తసం
సిక్తాంగుం డయి పొల్చె నంత విలయా
ర్కచ్ఛాయాతిచండంబునన్. 80

చ. అభిరతి నప్సరోవనిత
లాడిరి తోడనె దుందుభు ల్గుభుల్
గుభు లని మ్రోయఁజేయుచును
గ్రొన్ననవాన లెసంగ నిర్జరుల్
సభయమున నిల్చి సన్నుతి రయి
నర్చిరి పంకజనాభుఁ బద్మినీ
విభుఁడు ప్రభం జెలంగెఁ జెలి
విం దనరారె సమస్తదిక్కులున్. 81

క. అనరకేసరి యపు డ
ద్దానవునిం దుంచి దిగ్వితానము లడలన్
దా నద్భుతగతిఁ గ్రోధము
మానక విలయదవదహనుమాడ్కిఁ జెలంగెన్. 82

వ. అనిన నింద్రుండు హిరణ్యకశిపునిం ద్రుంచియు నరహరి
మరలం గ్రోధి యగుటకుం గారణం బెయ్యది యానతి
మ్మనిన గురుం డిట్లనియె. 83

ఆ. తనదుభక్తుఁ డైన దనుజార్భకుని యార్తి
దలఁచుచునికిఁ గ్రోధకలితుఁ డయ్యె
నచ్యుతుండు తనయునార్తిఁ దలంచిన
తండ్రి క్రోధి యగుచుఁ దనరునట్లు. 84

వ. సాత్త్వికియు, రాజసియు, తామసియునన భక్తి మూఁడు
విధంబు లై పరగు నందు. 85

శా. శంభుద్వేషులు దోషదూషితులు హిం
సాతత్పరుల్ క్రోధులున్
శుంభత్కర్మవిదూరులున్ బుధజన
స్తోమక్రియాదూషకుల్
రంభగ్రస్తులు నైన భక్తులు సురేం
ద్రాశాపసుల్ విష్ణుఁ డా
దంభాచారుల దుష్కృతోరులవలెం
డాఁ గన్గొనున్ నిష్కృపన్. 86

మ. ఫలకాంక్షారతిఁ గర్మము ల్సలిపి ద
ర్పక్రోధమాత్సర్యులై
యలవోకన్ హరిపూజసేయుచును భో
గాసక్తులై యుండువా
రు లలిన్ రాజసభక్తు లెంతయును గ్రూ
రు ల్పాసవా వారి స
న్నలినాక్షుం డగుణాఢ్యపుత్త్రులగతిం
బాటించు నెల్లప్పుడున్. 87

మ. నిరహంకారులు నిర్వికారు లనఘుల్
నిర్మత్సరుల్ సత్కృపా
[illegible] నిత్య[illegible]కర్మనిరతుల్
నిర్దంభవేషుల్ నిత్యం

తరవిజ్ఞానులు స్త్రీసమేతులు సదా
సందుల్ ధరన్ సాత్త్వికుల్
హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలెన్
హర్షించి కాంచుం దయన్. 88

ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున వారిచే బిలువబడియుం డవ్వేళ నంత సురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీదేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యానరసింహదేవుని నిట్లని స్తుతియించిరి. 89

జగదుద్భవస్థితిసంహారకారిణే
ఫాలేక్షణాయ తుభ్యం నమోస్తు
సకలభూతగ్రహోచ్చాటనహేతవే
ఫణిభూషణాయ తుభ్యం నమోస్తు
నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం
ద్రాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు
పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిన
ర్వనిషూదనాయ తుభ్యం నమోస్తు
వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యం నమోస్తు
భయదదంష్ట్రాయుధాయ తుభ్యం నమోస్తు
ప్రబలదైత్యాంతకాయ తుభ్యం నమోస్తు
పాహి నో నారసింహ తుభ్యం నమోస్తు. 99

తరవిజ్ఞానులు హ్రీసమేతులు సదా
నందుల్ ధరణి సాత్త్వికుల్
హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలెన్
హర్షించి కాంచుం దయన్. 88

వ. ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున హరికి
బ్రియుం డయ్యె నంత సురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీ
దేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యానరసింహదేవుని
నిట్లని స్తుతియించిరి. 89

సీ. జగదుద్భవస్థితిసంహారకారిణే
హ: లక్షణాయ తుభ్యన్నమోస్తు
సకలభూతగ్రహోచ్చాటనహేతవే
ఫణిభూషణాయ తుభ్యంనమోస్తు
నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం
ద్రాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు
పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిస
ర్పనిషూదనాయ తుభ్యంనమోస్తు
వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు
భయదదంష్ట్రాయుధాయ తుభ్యంనమోస్తు
ప్రబలదైత్యాంతకాయ తుభ్యంనమోస్తు
పాహి నో నారసింహ తుభ్యంనమోస్తు. 99

తే. గీ. మీనకచ్ఛపకిటినర మృగతనువులు
దాల్చి తిఁక వటుభృగుకులోత్తంసరామ
ఖలజినోత్తమకల్కిరూపములు దాల్పఁ
గలవు జగములు మనుప రక్కసులఁ దునుమ. 91

వ. దేవా భవదీయవదనగుహానిర్గతశిఖిశిఖాసందోహంబులు
లోకంబులకు బాధ యొనరించుచున్న యవి దేవకంటకుం
డగు హిరణ్యకశిపుండు నిహతుం డయ్యె దేవకార్యంబు
సఫలంబయ్యె నింక నీయుగ్రకోపం బుపసంహరింపుము
శరణాగతుల మగు మమ్ము మనిచి జగంబులకు శుభంబు
గలిగింపు మని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి దండప్రణా
మంబు లాచరించిన దరస్మితసుందరవదనారవిందుండై
యద్దేవుం డిట్లనియె. 92

క. ఈతనుజుఁ దునుముటకుఁ బ్ర
హ్లాదహితార్థముగ నే నయస్తంభంబుం
భేదించి యవతరించితి
నో దేవతలార భీతి యుడుగుఁడు మీరల్. 93

తే. గీ. అనుచుఁ బల్కి ప్రసన్నత నలరు నమ్మ
హాత్ముఁ డావలికుఁ జెక్కె నబ్జగేహ
యటఁ దదీయాంగసంగసుఖానులబ్ధి
సురల కభయప్రదుం డయ్యె హరియు నంత. 94

పృథ్వీ. మహార్షులు ప్రహృష్టులై మహితవేదసూక్తంబులన్
మహామతి నుతించి రమ్మనుజకేసరిన్ వార్ధిజా
సహాయు సురదుందుభుల్ చదల మ్రోసెఁ గల్పావనీ
రుహాచ్యుతసుమావళీరుచిరవర్షసామగ్రితోన్. 95

క. ఆదేవుఁ డతులకృపఁ బ్ర
హ్లాదుని జేరంగఁ దీసి యసురాధిపుఁ డు
న్మాదిని హతుఁడయ్యె నిమ్మైడఁ
బా దగుతనపూర్వకర్మపరిపాకమునన్. 96

ఉ. యాచకు దాతఁ జేయు నతి
హర్షితు దుఃఖితుఁ జేయు నెంతయున్
నీచుని రాజుఁ జేయుఁ దరు
ణీనవమన్మథు వృద్ధుఁ జేయుఁ దాఁ
గాది దృఢాంగు రోగయుతుఁ
గా నొనరించు నమాన్యు మాన్యుగా
నేచి యొనర్చుఁ గాలగతి
హేళి మెయిం దురితక్రమోద్ధతిన్. 97

తే. అట్టికాలాత్మకుఁడ నేన యదియుఁ గాక
యాత్మ యంతటఁ బరిపూర్ణమై వెలుంగ
బాధ్యబాధకవృత్తు లేవగిదిఁ బుట్టు
నవియు మాయాకృతంబులై యలరుఁగాక. 98

వ. కావున నీవు సందిగ్ధకి వగపకుండు మని పలికి యరుణార.

విధ్వస్సుందరం బగు నిజహస్తంబున నతనియంగంబు నిమిరి
కృతార్థుం గావించి దైత్యధానవరాజ్యంబునకుఁ బట్టాభి
షిక్తుం గావించి సురగణంబులం గనుంగొని మీరలు
నిజస్థానంబులకుం జని సుఖంబున నుండుండు యుష్మ
త్కృతంబైన స్తోత్రంబున కేను బ్రీతుండ నైతి నీస్తో
త్రరాజం బెవ్వండు పఠియించు నతండు దురితవిముక్తుం
డగు నని యానతిచ్చి మఱియు నిట్లనియె. 99

చ. స్థిరమతి నెవ్వఁ డేనియు నృ
సింహ నృసింహ నృసింహ యంచుఁ దా
నిరవుగ నెల్లవేళ జపి
యించు నతండు నృసింహమూర్తియై
పరగును వానిఁ గన్గొనినఁ
బాఱుఁ బిశాచనిశాచరగ్రహా
త్కరవరమారికాగణము
తద్దయు భీతిలి ఘాతకోట్లతోన్. 100

మ. అరి మిత్రుం డగు దుష్టనాగచయముల్
హారంబులై చెల్వగుఁ
బరమాపద్వితతుల్ దొలంగు శుభసం
పల్లాభసంసిద్ధి యౌ
నరపాలుం డతివశ్యుఁడై మెలఁగు న
న్నున్ ముక్తి పాణిస్థితిం

బారయున్ శ్రీనరసింహనామపఠనం
బొల్పొందు మర్త్యాళికిన్. 101

వ. అని యానతిచ్చె నని చెప్పి గురుం డిట్లనియె. 102

తే. నరులబంధంబు లూడ్చుట నారసింహుఁ
డనఁగ విఖ్యాతిఁ జెలువొందె నమ్మహాత్ముఁ
డానృసింహపదస్మరణాఢ్యు లైన
మర్త్యు లనిశము పూజ్యు లమర్త్యులకును. 103

తే. మఱి నృసింహాయుతాష్టోత్తరీమనుజపంబు
సేయుమనుజున కిష్టార్థసిద్ధు లెసఁగు
ననఘులీల నృసింహశాపని ప్రపఠించు
నట్టినరుఁడు జీవన్ముక్తుఁ డగు నిజంబు. 104

తే. ఘననృసింహాద్రిదర్శనకాంక్షఁ గార్త్తికర్యు
నవనిజాలత్కృగానహేతుఁ డై కకాసు
నాత్మఁ దలఁచినఁ జోరబాధాదు లణఁగి
మార్గమున లాభలబ్ధిఁ ద్రాతా వనుమాలకంబు. 105

ఆ. ఈనృసింహుచరిత మేప్రొద్దు భక్తితో
వినుచునుండు నట్టిమనుజవరుఁడు
నిఖిలదురితతతుల నిరసించు స్వర్గలో
కమున నధివసించు నమలచరిత. 106

వ. అనిన నింద్రుం డిట్లనియె. 107

క. ఉరువైరాగ్యాన్వితుఁడై
పరగియు దైత్యమణి యైన ప్రహ్లాదుఁడు శ్రీ
హరిదత్తరాజ్యరమ యే
కరణిం బాలించెఁ దెల్పఁగాఁ దగు ధిషణా. 108

వ. అని యడిగిన గురుం డిట్లనియె. 109

ఉ. అతఁడు రాజ్యలక్ష్మిఁ గని
యంతన తోఁటివిరక్తి డించి తా
నాతటి నింద్రియప్రతతి
నాఁపఁగఁజాలక భోగలోలుఁడై
భూతల మేలుచుండె సిరి
పొంపిరివోవఁగఁ జిత్తనిగ్రహ
ఖ్యాతిఁ జెలంగ శర్వునకుఁ
గాక పొసంగునె యొండుదేహికిన్. 110

తే. అవని దున్నక పండె ధేనువులు పిదికెఁ
బాలు, జలవహ్నితస్కరబాధ లెడలెఁ
బౌరు లెల్లరు హర్షసంపదఁ జెల్లంగి
రవనిఁ బ్రహ్లాదుఁ డేలు నయ్యవసరమున. 111

ఉ. భాసురదివ్యమాల్యపట
భవ్యవిభూషణభూషితాంగుఁడై
యాసవశర్కరాజ్యపల
లాంసలుఁడై రమణీమణీరతిఁ

వ్యాసవిలాసతన్ మలయ
జాగరుచర్చఁ దనర్చి తా నవి
ద్యాసముపేతుఁడై పావని
నాతఁడు భోగరసప్రమత్తతన్. 112

తే. అతనికి విరోచనుం డను * నాత్మజాతుఁ
డొదవె నతనికి బలి యమ్మహోద్ధతునకు
బాణుఁ డుదయించె నీగతి బలిసి రసుర
లొక్కఁ డొక్కఁడె జగముల నోడువఁజాలి. 113

ఉ. తక్కటిదైత్యపుంగవు ల
తండ్రిబలోద్ధతిఁ దర్పహాయులై
తక్కక యుద్ధకాంక్ష నతి
దర్పితులై మొదు రెందు లేక యే
దిక్కునఁ దారలై మెలఁగ
దివ్యులు ‡దానవమానదానవభుల్
పొక్కదొంగి రెంతయును
బూర్వగతిం భయవిహ్వలాంగులై. 114

క. నానాభావసమన్వితు
లై నిత్యము భోగభుక్తి నలరుచు దర్పా
ధీనమతి నుర్వి [illegible]
దానవులు హిరణ్యకశిపుతనుజు లనంగన్. 115

* నాత్మజాండు, వృ[illegible] ‡ [illegible]

వ. అయ్యవసరంబున నొక్కనాఁడు. 116

ఉ. చారుతటిల్లతాలలిత
శారదమేఘ మనం గఖారశ్వం
గారజటాచ్ఛటాకలిత
గౌరతనుద్యుతి చెంగలింపఁగా
నారదుఁ డేఁగుదెంచె గగ
నంబుననుండి సమీరణాహతిం
దారి విపంచి మ్రోంచి హరి
తత్త్వమహత్త్వము లుగ్గడింపఁగన్. 117

తే. పింగళజటాప్రభాజాలపీతచేల
మృగమదాసితవల్కిశ్రీశమూర్తి
దనరెఁ దత్పాండురాంశుసుధానముద్ర
మధ్యశయనక్రియామేయమహిమ చెలఁగ. 118

క. కృష్ణాజినోత్తరీయుం
డుష్ణాంశుప్రతిమతేజుఁ డురుతరవిద్యా
నిష్ణాతుఁ డుజ్వలవంద్యుఁడు
కృష్ణస్మరణాఢ్యుఁ డతఁడు కృతకృత్యుఁ డిలన్. 119

తే. అటు యదృచ్ఛాగతుండయి యట్టిదివ్య
మునికిఁ బ్రహ్లాదుఁ డెదురుగాఁ జని నమస్క
రించి యుచితాసనం బిడి యుంచుభక్తి
నాతిథేయార్థ్యసత్క్రియ లాచరించె. 120

చ. అతిథిగృహాగతుం డయిన
యప్పుడ యుష్ణవేళ యెప్పుడో
పితృమునివర్యతిథ్యసుర
బృందసమాగమువేళ యప్పుడో
మతులకుఁ జేయు నర్చలు గ
మాహ్యదనేశ్వరుఁ డెందుఁ దత్త్వ
స్మృతి సుకృతంబు నాయువును
శ్రీయు హరించు మునుష్యకోటికిన్. 121

ఆ. అతిథిపూజఁ దనిపి యుపలరించు నేగృహి
యతనిగృహము సద్గృహాఖ్య నమరు
నతఁడు విముఖుఁ డైన నమరులు మునులును
విముఖు లగుదు రింక జేయు నేల ? 122

క. శాంబుఁ బ్రియ్యోడుం డి
ద్దేవమునిం బూజనల్పి ధృతి సంతుష్టుం
గావించి యంత బలద
ర్పావిలమతి నిట్టు లనియె నారనితోడన్. 123

క. సూర్యగతిన్ లోకముల న
వార్యగతిన్ సంచరించు వలఁతివి నీ వా
ర్యాత్యమతి నీయెఱుఁగని
కార్యగతు ల్గలుగ వీజగంబులయందున్. 124

వ. సచరాచరంబైన త్రైలోక్యంబున సుకల[illegible]

రక్షోగణంబులలోన నన్నాదిరించువీరుం డొక్కరుండును లేఁడు కలిగెనేనియుఁ జెల్లునె వానిం జయించెద నిజ్జ గంబుల కేన ప్రభుండనై శిక్షణరక్షణంబు లాచరించుచు సర్వవంద్యుండనై వర్తిల్లుదు సమానాధికరహితుండ నిగ్రహానుగ్రహదక్షుండ నేన యని గర్వంబుగాఁ బలికిన విని యమ్మౌని తనమనంబున. 125

ఆ. ఇతఁ డభేదబుద్ధియుతుఁ డయ్యు హరిభక్తుఁ
డయ్యు రాజ్యమత్తుఁ డైనకతన
జ్ఞానహీనుఁ డయ్యె జగతి నైశ్వర్యమ
త్తునకు జ్ఞానసిద్ధి యొనరు నెట్లు. 126

తే. సంగమాత్రన జ్ఞాన మడంగిపోవు
నని నచో రాజ్యలక్ష్మీమదాంధుఁ డైన
నరున కేరీతి నబ్బు జ్ఞానంబు నడఁచు
వస్తు వొక్కటి సిరికంటె వసుధఁ గలదె. 127

వ. రాజ్యధనోన్మాదనిమిత్తంబునను స్త్రీద్యూతాసననిమి త్తంబునను గులరూపవయోవిద్యానిమిత్తంబునను వినాశ కారణం బై మదం బుదయించు నిన్నృత్తజ్ఞానసైరాగ్యుం డగు నితనికిఁ దత్త్వమార్గం బుపదేశించి బోధింప నేల పాషండపాపాచారదూషకజార చోర పిశున రాజ్యశ్రీ ధన పరిమత్తకోపనుల బోధించిన భస్మన్యస్తహవ్యంబును జలలిఖితాక్షరంబునుంబోలె నిరర్థకం బగు శ్రీమదాంధు

నకు దారిద్ర్యంబు పరమౌషధం బని విచారించి యన్నా
రదుం డిట్లనియె. 128

తే. అనఘ వైశ్యేంద్ర వైకుంఠ మనఁగ నొక్క
వీడు వెలుఁగొందుఁ దత్పతి విష్ణుదేవుఁ
డతఁడు రక్షఃకులాంతకుఁ డహితగర్వ
భంజనుఁడు భక్తలోకైకరంజనుండు. 129

ఉ. ఆతఁడు శంఖచక్రధరుఁ
డామరమౌళిచిరత్నరత్నవి
ఖ్యాతగభస్తిరంజితప
దాంబుజుఁ డంబుదనీలవిగ్రహుం
డాతతశౌర్యశాలి శర
ణాగతవత్సలుఁ డంబుజాతసం
జాతనుతుం డశేషదను
జప్రభుమర్దనుఁ డెన్ని చూచినన్. 130

ఆ. మఱి హిరణ్యకశిపు మధుకైటభుల హిర
ణ్యాక్షు నుక్కడంచె నదియుఁగాక
యతఁడు జగములందు వ్యాపించి యుండు ము
నీంద్రచిత్తనిలయుఁ డీశ్వరుండు. 131

శా. దేవద్రిప్రకరప్రకీర్ణమును సం
దీప్తాచ్ఛరత్నాలయ

శ్రీవిస్ఫూర్తి నిరస్తసోమతపనా
ర్చిర్మాలితేజంబునై
భానాతీతమహోచ్చకాంచనమయ
ప్రాసాదసంకీర్ణమై
యానై కుంఠము పోల్చ సన్యుల కశే
యంబై జగద్వంద్యమై. 182

క. ఘనసారమృగమదాదులు
వినుమీ రాసులయి పొల్చు విష్ణునిపీఠిన్
ఘనతరరత్నవిమానము
లనుపమగతి లెక్కకెక్కుడై విలసిల్లున్. 183

మ. హరిణీనేత్రలు సింహమధ్యలు శుకీ
వ్యాహారిణుల్ కంబుకం
ధర లంభోదవినీలవేణులు శర
దాత్రీకేందుబింబాననల్
కరిణీయానలు పల్లవోష్ఠలు తటి
ద్గౌరాంగు లాపాలిసుం
దరు లావృత్తపయోధరల్ నటనగాం
ధర్వప్రవీణల్ గడున్. 184

వ. కడిందిబలంబు గలదేని యచ్చటికిం జని సాధింపు మని పల్కిన నద్దేవమునిం జూచి యతం డవ్వైకుంఠపతి నట్ల గెల్చెద విజయానందసందోహశాలి నగు నన్ను వీక్షింపు

మని పల్కి యతని ననిచి మణికాంచనమయంబును
ముక్తావితానసంయుక్తంబును రత్నతోరణభూషితంబును
గంబరాగశిలాబద్ధరంజితంబును రత్నసోపాన మండితం
బును యోజనాయామవిస్తారంబును త్రిభువనసారవస్తు
ప్రశస్తవిభవంబును తేజోమయంబును నైన నిజసభాభ
వనంబున రత్నసింహాసనాసీనుండై యొక్కయెడ సనక
సనందన వసిష్ఠ వాలఖిల్య పులస్త్య పులహ క్రతుము
ఖ్యులును నొక్కయెడ యక్ష రాక్షస దేవగణంబులు
నొక్కయెడ మహీపాలురును నిజముఖవిన్యస్తదృష్టులై
హరిబాలినగారిప్రష్ఠాంబులరీతిం గొలువ వేత్రహస్తులు
సాహోనినాదంబుల నుచ్చరింపఁ బేరోలగం బుండి
రక్కసులం జూచి యిట్లనియె. 185

తే. ఏను వైకుంఠపురముపై నిప్పుడు దాడి
పెట్టి తద్విభు గెల్చి యవ్విభవవితతిఁ
గాని యభీప్సితభోగంబు లనుభవింతు
నీయుపాయంబు నారదుఁ డెఱుఁగఁ జెప్పె. 186

క. లోకంబుల బలవంతుఁడు
నాకంబు నొకండు గల్గె నా విని చిత్తం
బేకరణి సుస్థిరం బగు
జోకగ సుఖనిద్ర యెట్లు చొప్పడు నాకున్. 187

వ. అని పలికి. 188

క. అభియాతిగర్వభిద్దుం
దుభి సఱవఁగఁ బనిచి దంతి తురగరథాలీ
సుభటావృతుఁ డై దనుజ
ప్రభుఁడు గదలె నతులబలపరాక్రమ మెలయన్. 139

వ. అర్ణవపరివృతుం డైన వరుణుండునుంబోలె ననేకసహ
స్రాక్షౌహిణీయాతుధానబలపరివృతుం డై చని నాకంబును
సత్యలోకంబును నతిక్రమించి విష్ణులోకం బైన వైకుం
ఠంబుఁ దఱిసి తత్పురోపకంఠోపవనంబుల నకుంఠితో
త్కంఠ దీపింప విడిసిన. 140

తే. అపుడు పురవాసు లాతెఱం గరసి కోట
గవను లిడి తాళము ల్వైచి ఘనతరాయ
సార్గళంబులు గట్టిగా ననువుపఱిచి
ద్వారసంరక్షణస్థితిఁ దనరి రంత. 141

తే. ఉపవనంబులు భంజించి యుగ్రదనుజు
లపుడు శతయోజనోన్నతం బైనకోట
యెక్కఁజాలక యాచుట్టు నొక్కమొగిని
విడిసి యుక్కునఁ బీడ గావింపఁ గాంచి. 142

వ. తత్పురరక్షకు లైన పార్షదవీరవరు లనేకకోటు లశనిప్రా
యంబు లైనయంగారంబులు వర్షించుశతఘ్నిప్రముఖ
శతసహస్రాయసపరుషయంత్రంబులు పన్నియు లోష్ట
పాషాణవర్షు లగు దంచనంబు లెత్తియుఁ దప్తతైలకటా

హంబులు నిలిపియు ననేకసైన్యంబులఁ బ్రాకారంబుల
చుట్టు రక్షణార్థంబు నిలువ నియమించియు వ్యూహ
నాథు లగు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధవాసుదేవసంకర్షణులరయు
ద్ధకుం జని యిట్లనిరి. 143

మ. ఘోరాకారులు లంబనాసికు లతి
క్రూరు ల్మషీవర్ణు లం
గారాక్షుల్ వికృతైకకర్ణచరణు
ల్గవ్యూతితుంగాంగకుల్
శూరు ల్దైత్యులు జంగమాద్రు లన నె
చ్చోనుండియో వచ్చి ప్రా
కారప్రాంతవనాంతరద్రుమతతుల్
ఖండించి రత్యుగ్రతన్. 144

క. వాహిను లంతటఁ బోవక
బాహాబలలీల పెలయఁ బ్రాకారం బా
రోహించి ఘోరయంత్రశి
లాహతులను నొచ్చి చుట్టు నలమిరి మఱియున్. 145

క. ఆరాక్షససేన లకూ
పారముగతి నవధి లేక భాసిల్లి చతు
ర్ద్వారంబు లందు నిల్చి ర
పారబలుల్ దృఢకవాటపాటవపటిమన్. 146

ఆ. పూర్ణశీతభానుపోలుపున ధవళాత
పత్ర మబ్బలాధిపతికి నమరె
వ్యజనవీజనముల వలరెడు నద్దురా
త్మకు నుపేక్షసేయఁ దగునె మీకు. 147

వ. అని తెల్పిన వార లిట్లనిరి. 148

తే. వెఱవకుఁడు పురరక్ష ధ్యేయుఁడుగ నల్పుఁ
డితఁడు ప్రహ్లాదుఁ డను దైత్యపతి రమేశ
దత్తసామ్రాజ్యుఁ డయ్యుఁ బ్రమత్తుఁ డయ్యె
నతులభోగమదోన్మత్తుఁ డగుటకతన. 149

క. శ్రీమద్రాజ్యమదాంధులు
కామాంధులు నొక్కటే యకార్యముఁ గార్యం
బేమియుఁ గానరు సౌఖ్యం
బీమహిఁ గోరుదురు హితుల నెఱుఁగఁగలరే. 150

వ. రాక్షసులకు నధర్మగుణంబు నైసర్గికం బని పల్కి వార
లప్పుడ యసంఖ్యాతబలసమన్వితులై చని ధూరక్కసు
లం దలపడి రంత. 151

క. సరిపోరి రుభయసేనలు
శరముద్గరపరిఘపరశుశస్త్రాఘాతులం
గరి కరి హరి హరి యరదం
బరదము భటుఁడుఁ బ్రతిభటుఁడు నెదిరించెనన్. 152

వ. అంత వాసుదేవుండు ప్రహ్లాదునిఁ బ్రద్యుమ్నుండు
విరోచనుని సంకర్షణుండు బలి ననిరుద్ధుండు బాణుని
మార్కొని ద్వంద్వయుద్ధం బొనరించి యనేకశస్త్రా
స్త్రంబుల నొప్పించి విరథులం గావించి సమరపరాఙ్ము
ఖులం జేసి తక్కటిసేనలకుం గవిసి వజ్రంబునం గదలి
తరుమండంబులం ద్రోంచులీలం బడవైచి విజయంబు
సేకొని మరలి పురంబున కేతెంచి వ్యూహనాథులు
లక్ష్మీకాంతునకుఁ దద్వృత్తాంతం బాద్యంతంబును విన్న
వించిన నబ్భగవంతుం డిట్లని యానతిచ్చె. 153

మ. నరసింహాకృతిచే హిరణ్యకశిపు
న్మర్దించు నవ్వేళఁ ద
త్పరివారం బగు దైత్యబృందములు మ
త్ప్రాంతంబున న్నిల్వ లే
క రమోదగ్రతఁ బాఱి రాఘలులు లో
కంబు ల్వాతం గుంద దు
ర్భరబాధాకరు లైరి మీఱి భువికిన్
భారంబు సరద్ధిల్లఁగన్. 154

తే. వారి నేరితిఁ దునుమంగ వలయు నొక్కొ
యనుచుఁ దలపోయ నారదమునివరేణ్య
ప్రేరణంబునఁ బ్రహ్లాదుఁ డీరసమున
భోగమదమత్తుఁ డగుట వేవేగ వచ్చె. 155

క. ఈదనుజపత్రిభుఁ డగుప్ర
హ్లాదుఁడు మద్భక్తియుక్తి నలరియు రాజ్య
శ్రీదర్పితుఁడై జ్ఞానం
బేది బలాన్వితుఁ డగుచు ని ట్లరుదెంచెన్. 156

వ. కల్యాణగుణాస్పదు లైన మద్భక్తులకు నేన గతి దుర్గతిం బొంద నర్హులు గారు కావున మీరలు మదీయంబైన యాయుధపంచకంబుఁ గొని చని ప్రహ్లాదుండుదక్కఁ దక్కినరక్కసుల నుక్కడంచి యతనిపై శంఖోదకంబు చల్లి సుజ్ఞానవంతుం జేసి చనుదెం డనిన వారలు నట్ల మరలి వచ్చునెడ. 157

సీ. అసురాధిపతియు నిజానీకినుల నెల్లఁ
బురిగొల్పి వారితోఁ బోరొనర్చఁ
గదిసి యథాపూర్వగతి ద్వంద్వయుద్ధమ్ము
విలసిల్లె గజముల బృంహితములు
వాజిఘోషలు రథవరనేమినినదంబు
వీరులయట్టహాసారవంబు
పృథుధనుష్టంకారభేరీవిరావముల్
గగనదిగంతరగహ్వరములు
నిండ శరకుంతముద్గరభిండివాల
తోమరాద్యాయుధంబులఁ దుములసమర

మాచరించిరి యిరువాగు నపుడు బలర
జోంధకారంబు దిక్కుల నాక్రమించె. 158

సీ. అప్పుడు వ్యూహాధినాయకులు రాక్షసయూధ
నాథులఁ గ్రోధసనాథు లగుచుఁ
గొందఱు నందకక్రూరధారాహతిఁ
గొందఱు శంఖనిర్ఘోషనిహతి
శార్ఙ్గధనుఃక్షిప్తశరవృష్టిఁ గొందఱు
నటఁ గొందఱు సుదర్శనాభిహతిని
బ్రతతకౌమోదకీప్రహతులఁ గొందఱఁ
బరిమార్చి ప్రహ్లాదు విరథుఁ జేసి
దర్పితుని వానిఁ బుత్రపౌత్రప్రపౌత్ర
సహితముగఁ గట్టి తెచ్చి పార్షదులు వొగడ
విజయమంగళకాహళవితతి మొరయ
జితవిరోధులు డించిరి క్షితిభరంబు. 159

తే. అంత లజ్జితుఁ డైన ప్రహ్లాదుఁ జూచి
వాసుదేవుఁడు దరహాసభాసురాస్యుఁ
డగుచు నీజ్ఞాన మెచ్చట నడఁచి తౌర
భోగమత్తుఁడ వై మూఢబుద్ధిఁ దనరి. 160

క. అని శంఖతీర్థజలమా
యనస్పైఁ జల్లుటయు ననఘుఁడై యతఁ డజ్ఞా

సనివృత్తుఁ డయ్యె మధుభం
జనుకృపఁ గనుహారలకును జడమతి గలదే. 161

వ. ఇట్లు జ్ఞానవంతుండై ప్రహ్లాదుండు వాసుదేవునిం గనుం
గొని దేవా నాయపరాధంబు క్షమియింపుము దానవు
లకు బుద్ధి గలదే వారలు ధార్మికు లని విశ్వసింపం
దగదు చాపల్యంబును పాపకారిత్వంబును స్వామిద్రో
హంబును నసహిష్ణుత్వంబును మొదలైన సర్గికగుణంబులు
దురాత్ములకు ధర్మగుణంబును స్నేహంబును వాత్సల్యం
బును బంధుత్వంబును గలుగనేర్చునే యని దండప్రణా
మం బాచరించి యతనిచే ననుజ్ఞాతుండై నిజరాజ్యం
బున కేతెంచి పుత్త్రుం డగు విరోచనుని రాజ్యంబున
కభిషిక్తుం జేసి వీతరాగుండై హరిపూజ సేయుచుఁ గృతా
ర్థుం డయ్యె నిది ప్రహ్లాదు చరిత్రంబు దీని వినినం జది
విన సర్వపాపంబులు దొలంగు నని చెప్పిన. 162

తే. విని బలాసురదమనుఁ డోయనఘవర్య
శ్రీవరాహనృసింహులచేతఁ బొలిసి
దితిజు లిద్దఱు నేమైరి తెలియఁజెప్పు
మనినఁ జిత్రశిఖండిసందనుఁ డిట్లు పల్కె. 163

క. వారలు మెండియు దానవు
లై రావణకుంభకర్ణు లనఁ బుట్టుదు రి.

ద్ధారుణిఁ గైకసి యను సుర
నారీమణికిం బులస్త్యునకుఁ గ్రూరాత్మల్. 164

క. వారలకు ననుజన్మై తగు
దారుణముఖి శూర్పణఖ మదనగురుభక్తి
శ్రీరమ్యుఁ డంత గల్గు ను
దారుండు విభీషణుండు దత్సోదరుఁడై. 165

ఆ. కడిఁది కుంభకర్ణుకాయంబు త్రిశతయో
జనసమున్నతంబు శత్రు వినుము
బ్రహ్మకడకు నొక్కపర్వకాలంబున
జనకుతోడ నరుగుచును దతండు. 166

ఉ. ఆతనిఁ జూచి బ్రహ్మయు భ
యాతురుఁడై తను వెల్ల మూసి నీ
వీతతి వచ్చినట్టివని
యెయ్యది చెల్పు మనంగ నబ్జసం
జాతునితోడ నిర్దయ రొ
సంగు మంటాడుచును నేఁడఁబోయి తా
నాతఁడు నిద్ర యిమ్మనిన
నబ్జజుఁ డట్ల యొసంగు నవ్వుచున్. 167

ఆ. అపుడు వానిజనకుఁ డతిదుఃఖితుం డైన
నబ్జగర్భుఁ డితఁ డాఱునెలల

కొక్కనాఁడు లేచు నురుభుజబలయుతుం
డనుచు సిల వొసంగఁ జను నతండు. 168

ఉ. రావణకుంభకర్ణులు ది
రంబుగ నుగ్రతపంబుసేసి వా
ణీవరుచే వరంబుగొని
నిర్జరమానవదానవావళిం
జేవడి నుక్కడంతు రట
శ్రీదుని గా దని యాతఁ డేలు లం
కావరపట్టణంబు గొని
క్రౌర్యమునన్ వసియింతు రచ్చటన్. 169

ఉ. ఆవరపట్టణంబు మణి
హార్మ్యవితానవిరాజితంబు న
ప్తావరణప్రకాండసము
దంచితకాంచనచిత్రగోపురం
బావృతసింధుబంధురము
నై విలసిల్లి త్రికూటనామక
గ్రావమునం జెలంగు సుర
రాజ సురాసురదుర్విభేదమై. 170

ఉ. ఆదనుజాధినాథునిప్రి
యాంగన మంగళగాత్రి యొప్పు నాం

దోదరి నాఁగఁ దత్సుతుఁ డ
మోన్నతుఁ డింద్రజిదాహ్వయుండు ని
న్నాదనుజుండు గెల్వఁగలఁ
డాదశకంఠునియూథపుల్ ప్రహ
స్తాదు లవక్రవిక్రమస
మగ్రు లుదగ్రబలాఢ్యు లెన్నఁగన్. 171

ఆ. నిజసమాను లైన రజనీచరావళి
బలసి తను భజింపఁ బంక్తికంఠుఁ
డఖిలలోకములకు నార్తి యొనర్చ ని
ర్జరులు విష్ణుకడకు నరిగియంత. 172

క. నతులు నుతులుం జల్పిన
వితతకృపాదృష్టి వారి వీక్షించి జగ
త్పతి గుశల మడుగ రావణ
కృతబాధలు దెల్పుదురు రమేశ్వరుతోడన్. 173

చ. దనుజుని యుల్లదాగతి స
దా కసవూడుచు నంబుదంబు లిం
పునఁ గలయంపిఁ జల్లు శిఖి
పొందుగఁ బాక మొనర్చుఁ జందురుం
డనుపమతాపహారి యగు
నాఁగి నిదాఘమునందు మాల్యముల్

పనుపడుచుఁ బుతూత్కారము
భాసిల్లుచు జేరి యటుగఁ హిమాగతిన్.

ఉ. అంబుజగర్భుఁ డద్దనుజ
సౌత్కటలం బఠియించు వేదముల్
తుంబురునారదు లద్దఁగి
తోరపుమీటలు తత్తి హత్తి ని
త్యంబును బాడుచుండుదురు
హాళిమెయిం డిదళాళి దాసకృ
త్యంబులు నిర్వహింపుచు భ
యంబున వర్తిలు సేవసేయుచున్. 175

క. పనులయెడ వేళదప్పిన
సనువుగఁ బనిసేయకున్న నసురాధము లీ
సున నీసురనికరములఁ
ఘనగతి నొంరుదురు ముష్టిఘాతోద్ధతులన్. 176

క. నందనవనసంస్థితహరి
చందనముల హారపారిజాతాదితతుల్
పొందుగఁ బెఱికి యమందా
నందమునం దొనరు పెరట నాటుం గడిమిన్. 177

క. అని విన్నవింప వారల
ననుకంపాదృష్టిఁ జూచి శౌరి యిట్లను న

ద్దనుజునియెడ భయమేటికి
వినుఁడీ రచియింతు నౌక్యసద్వృత్తాంత మిఁకన్. 178

ఉ. పూతమసీమ వంశ్రీరఘు
పుత్త్రుఁడ నై జనియింతు రాముఁడ
ఖ్యాతిఁ జెలంగి లక్ష్మణస
హాయతఁ గౌశికు యజ్ఞపాలనం
బాతతిఁ జేసి గౌతముపి
యాంగన శాపవిముక్తఁ జేసి నే
సీతఁ బరిగ్రహింతుఁ బుర
జిద్వరచాపము వంచి త్రుంచినన్. 179

తే. పరశురామునిఘనబాహాబలముఁ గుంచి
దూషణుని ఖరుఁ ద్రిశిరునిఁ దుంచి యాట క
బంధుఁ బొలియించి వంకజబంధుతనయు
నేలి వాలి జయించి యింపెసఁగ నంత. 180

ఉ. భార్యసమేతు నాదివిజ
బాధకు రావణు సంహరించి సా
కేతపురంబుఁ జేరి ముని
కీర్తితకీర్తిఁ జెలంగి పొంగి నే
భూతసయాన్వితుండ నయి
భూతల మేలుదుఁ బన్నొకండువే

లాతతవత్సరంబు లట
నాత్మపదంబున కేఁగుదెంచెదర. 181

వ. అని పలికి భగవంతుం డంతర్ధానంబుచేయు, నిక్కడ వాల్మీకి రామాయణంబుగా రచియింపఁగలం డారామాయణశ్రవణపఠనంబుల దురితముక్తియు శుభావాప్తియు నగు నివ్వాల్మీకి యఖిలజగద్ధితార్థంబు తపంబుసేయుచున్నవాఁ డితనివలన భయంబు వలన దని యనేకవిధంబుల బోధించిన గురునివాక్యంబు లాకర్ణించి హృష్టచిత్తుండై సురపతి భీతిఁ దొలంగి యగ్గురుం బూచించె ననిన విని శౌనకుండు రామాయణశ్రవణపఠనఫలంబుపదేశింపు మనిన సూతుం డిట్లనియె. 182

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండు దశరథ
పుత్త్రుఁ డగుచుఁ బుడమిఁ బుట్టుకతనఁ
బ్రాఁచి వేదవితతి రామాయణాకృతి
వాములూరుజన్మువలనఁ గలిగె. 183

క. గాయత్రీమంత్రాన్విత
మై యిరువదినాల్గువేల శమరిన శ్రీరా
మాయణము వినినఁ జదివిన
శ్రీయుతులకు నఘము డిందుఁ జెందు శుభంబుల్. 184

వ. ఇందుల కుదాహరణం బైన యొక్కయితిహాసంబు గలదది యెట్లనిన. 185

ఆ. విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వేదవేదాంగపా
రగుఁడు గలఁడు దొల్లి రామభక్తుఁ
డామహామహుండు రామాయణంబు ప
ఠించు ననిశమును భుజించు వెనుక. 186

చ. అతఁడు ధనార్జనమ్మునకు
నై నిజశిష్యసమేతుఁడై ద్విజ
వ్రతతులఁ గూడి పోవుచు న
రణ్యపదంబున నొక్కచోట న
చ్ఛతరజలాంచితం బయిన
చారుతటాకతటంబునందుఁ దా
నతులబుభుక్షు నన్నవచ
నార్థము నిల్చెఁ గృతాత్మకృత్యుఁడై. 187

ఆ. వండి యుచితనియుతి వడ్డించుకొనువేళ
నచటివటతరువును నాశ్రయించి
మెలఁగు బ్రహ్మరాక్షసులు ఘోరరూపముల్
దాల్చి వచ్చి రపు డుదగ్రబలులు. 188

శా. కక్షాలంబితదండకుండికులు స
త్కాషాయవస్త్రావృతుల్
ద్రాక్షాతీతవచస్కు లచ్ఛతనులి
ప్తస్వచ్ఛభూతుల్ యతుల్

వృక్షచ్ఛాయల నిల్చి యక్షసరముల్
సే పాణులం ద్రిప్పుచుఁ
భిక్షాం దేహి యటంచుఁ జేరి రఘుశా
పృథ్వీసురాభ్యాశముల్. 189

తే. యతికరంబున జల మిడి యంత భిక్ష
మొసఁగి నెండియుఁ దగ జల మొసఁగనలయు
నటఁ దదన్నము సురుతుల్యంబు తజ్జ
లంబు లంబుధిసమములై తంబుమీఱు. 190

క. కావున యతులకు నబ్బ్యా
దేవుఁడు భిక్ష యిడి తృప్తిఁ దేలిచి తానుం
బావన మతి భుజియించె ధ
రావిబుధులతోడఁ దత్సరఃప్రాంతమునన్. 191

వ. అంత నతండు వాల్మీకికృతంబైన రామాయణంబు పఠి
యించుటకు నప్పటభూరుహప్రాంతంబున నాసీనుండై
యున్నంత. 192

ఆ. మనము వీరి మిగుంగ ననువు విచారింపఁ
దార వచ్చి యిచటఁ దారసిల్లి
రీవటాంతికమున నిది కార్యసిద్ధికిఁ
గారణంబు మనకుఁ గలిగె భుక్తి. 193

క. అని బ్రహ్మరాక్షసులు తమ
మనముల నూహించి వారి మన్నిగొనఁగ న

ల్లసఁ జనుదో సవిప్రుం
డనఘుఁడు రామకథఁ జదువ నాయితపడుచున్. 194

ఆ. [illegible] [illegible]స్థుని [illegible]
నా[illegible] [illegible]కమానసీయు
[illegible] [illegible] రాము
దూరాత్ గొలుతుఁ [illegible] [illegible]. 195

ఉ. రంగదభంగమాగధత
రంగభుజంగముల నింగిగంగ నా
లింగన మాచరించునను
లీలఁ జెలంగెడువార్ధి దాఁటి సీ
తాంగనశోకభీకరద
వాగ్ని వెసన్ హరియించి లంకఁ ద
త్సంగతి నిగ్రహించు సుర
సన్నుతుఁ గొల్చెద నాంజనేయునిన్. 196

క. ఎచ్చట రామునికథ దగు
నచ్చట సుఖవారిపూరితాత్ముం డగుచున్
నిచ్చలు భక్తిన్ మ్రొక్కెడు
నచ్చతురుని వాయుపుత్త్రు నభివర్ణింతున్. 197

ఆ. అనుచు నాందిఁ జదువ యతివేషధరు లయి
చేరి విప్రవరులచెంత నున్న

పాఱుటసుర లెల్లఁ బఱచిరి భీతిచే
ననిలసూనుపేరు వినినమాత్రి. 198

క. హనుమంతునకుం బీఠం
బనువుపఱచి చదువఁదొడఁగ నతఁడు పవిత్రిం
బును ముక్తిదంబు నగు రా
మునిచరితం బఖిలభూతములు వెఱఁగొందన్. 199

తే. శ్రోతృజనరంజనప్రౌఢి నాతఁ డిట్లు
చదువుచున్నంతఁ దత్కథాశ్రవణకలన
నలరి బహుపాన్మహానోకహంబు డిగ్గి
వేగ చనుదెంచె బ్రహ్మరక్షోగణంబు. 200

శా. న్యగ్రోధావనిజాతసంశ్రయులు బ
హ్మఘ్నుల్ మహాకాయు ల
త్యుగ్రాకారులు విప్రవేషు లఘక
ర్మోద్యుక్తు లత్యంతసూ
క్ష్మగ్రీవాఢ్యులు బ్రహ్మరాక్షసు లుద
గ్రస్ఫూర్తి సేవించి యు
ద్యగ్రక్షోణి వసింప విప్రులు భయ
భ్రాంతాత్ములై రందఱున్. 201

వ. అంత నందుఁ బెద్ద యగు రక్కసుం డవ్విప్రునకు నిట్లనియె.

చ. వెఱవఁగనేల మీకు పృథి
వీసురసత్తమ యుష్మఁ గాంచి యి

త్రతి భవదుక్త రాఘవక
థాశ్రవణంబున శాతసత్వముల్
దాలఁగెటి యింక నే మమర
దూతవిపీతవిమానపంక్తి లిం
దలమును నెక్కి పోయెదము
నాకమునన్ వసియింప నింపునన్. 203
క. శ్రీరామాయణపఠనా
పారీణు న్నిన్నుఁ గాంచి భాషించి చనం
గోరి యరుదెంచితిమి నీ
కారుణ్యాము మముఁ బవిత్రగాత్రులఁ జేసెన్. 204
వ. సత్పురుషులతోడ సంభాషించుటయుఁ దత్సహావాసం
బును స్వర్గాపవర్గంబులకుఁ గారణం బగు దురితవిము
క్తియు నగు నిండులకు నేను దృష్టాంతం బనిన విని
యవ్విప్రుండు మీ రెట్టికర్మంబున నిట్లు బ్రహ్మరాక్షసు
లై తి రని యడిగిన వాఁ డి ట్లనియె. 205
ఆ. వె. ఓమహానుభావ నే మును వేదశా
స్త్రార్థవిదుఁడనైన యవనిసురుఁడ
లేమిచేత నొగిలి భామినీపుత్త్రులఁ
బోవ వెరవు లేక పొలుపు దఱిఁగి. 206
వ. తులాచార్యుండనై పదియార్వురఋత్విగ్జనంబులు నేను
దులాపూరుషంబు పరిగ్రహించి యనంతధనసమంతుండ

నై నితాంతలోభాక్రాంతమతిఁ బ్రవర్తిలుచు. 207

చ. అతిథులఁ బూజఁ దన్ప నిల
యాగతులైన యతీంద్రులన్ దిర
స్కృతి యొనరింతు నంజలియుఁ
జేయక కేవలదర్శవేళలన్
బితృతతికి న్నివాపజల
బిందుల నైనను దృష్టిసల్ప నే
సతులితలోభదీనమతి
నై ఖలవృత్తి మెలంగుదుం దగన్. 208

ఉ. శ్రీదవినోదసంపదఁ గు
సీదమహావ్యవహారమేదురా
మోదమునందడిన్ ధనస
ముత్కరవాంఛఁ జెలంగి [illegible] నే
వేదము శాస్త్రముం జదువ
వేడుక యూడిచి పుణ్యతీర్థయా
త్రాదులు దేవతార్చనము
నగ్నిసపర్యయుఁ జేయ మానితిన్. 209

క. గాయత్రి వేయిమాఱులు
పాయక నిత్యము జపింపఁ బాపము లడఁగున్
గాయత్రీమంత్రమునకు
నేయెడ నెక్కుడగుమంత్ర మిలపైఁ గలదే. 21

చ. పది జనియింప నేకజని
పాపము నూఱు జనింపఁ బూర్వజ
న్మకృతమునుం దొలంగు గరి
మంబున వేయిటినిం జపించినం
గను రు యుగత్రిదోషచిత
కల్మషము న్దొలఁగించు మంగళా
స్పద యగు వేదమాత ఘన
పాతకజాలవనాగ్నికీలన్. 211

ఆ. వె. అనఘ వేదజనని యైనగాయత్రిక
సాధ్య మైనపాపచయము గలదె
యాజపంబు సల్పు నతఁడు జీవన్ముక్తుఁ
డగుచుఁ జేయనేర నైతి నకట. 212

వ. ఉగ్రదానప్రతిగ్రహంబుకంటెం గర్మవర్జనంబునం బాపంబు ద్విగుణంబయ్యెఁ దత్కారణంబున బుద్ధ్యకృతహితంబుగా బ్రహ్మరాక్షసుండనై యిమ్మఱ్ఱి నాశ్రయించి దురంతక్షుత్పిపాసాతురతం బరిభ్రమించుచుండితి. 213

క. ఇటు మునుపట నొకనాఁ డి
వ్వటనికటము చేర విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వ
చ్చుటయునుం గనుఁగొని యేము
లిటుమతి నతనిఁ వధింపఁ దలఁచితి మంత్రన్. 214

క. అపు డతఁడు జితేంద్రియుఁడుం
జపశీలుఁడు ధర్మయుతుఁడు సదయాత్ముఁడు స
ర్మపరుండు నగుటఁ జేరక
యపారభీతిం దొలంగి యరిగితిమి కనక. 215

వ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మంబులును విధిహీనం బగుకర్మంబులుఁ జే
యువారలఫలం బనుభవించుచుండుము మఱియు. 216

తే, గీ. అలికి ముగ్గు ఘటింపని యవనియందు
జనులు భుజియించు నన్నరసంబు మేము
మున్ను మెసఁగుదు మన్నిరసాన్నమంత
జనులు భుజియించిపోవుదు రనఘవర్య. 217

వ. ఇట్లున్నవారము బ్రహ్మకల్పంబునందుం బాయని మా
దురితంబు రామాయణశ్రవణకారణంబున నష్టం బయ్యె
నని పల్కి యవ్విప్రులు గనుంగొన దారుణశరీరంబులు
విడిచి దివ్యదేహంబులు ధరియించి విమానంబు లెక్కి
నాకంబునకుం జని రంత నాభూసురుండు నచ్చెరువు నొం
దుచు యథేచ్ఛం జనియె నని సూతుం డెఱింగించిన. 218

తే. గీ. అంత నాశౌనకాదు లోయనఘచరిత
రావణుఁడు కుంభకర్ణుఁడు రాముచేతఁ
బొలిసి యెచటఁ జనించిరి తెలుపు మనిన
సూతుఁ డిట్లని పలికెఁ బ్రఖ్యాతఫణితి. 219

క. ధారుణిఁ బుట్టిరి వెండియు
వారలు శిశుపాలదంతవక్త్రాహ్వయులై
వారిఁ దునుమ యదుకులమున
శ్రీరమణీశ్వరుఁడు పుట్టె శ్రీకృష్ణుండై. 220

వ. శిశుపాలుండును ద్వినేత్రచతుర్భుజంబులతోడ నుదయించిన,

ఆ. ఎవ్వఁ డెత్తికొనఁగ నిబ్బాలు వికృతవే
షం బడంగు నతఁడె చంపు వీని
ననిన నారదోక్తి విని తల్లి యందఱ
చేతి కిచ్చుచుండెఁ జిఱుతవాని. 222

క. ఒకనాఁడు గృష్ణుఁ డయ్యా
ర్భకు నంటఁగ నెక్కుడగు కరంబులు నిటలాం
బకమును నడంగె హరి వా
నికి నరి యగు నని తదంబ విజయమతిఁ దలఁకెన్. 223

తే. హరికి మేనత్త యైన యాహరిణనేత్ర
తనయు మనుపు మటంచుఁ బ్రార్థన మొనర్పఁ
గ్రమగతి శతాపరాధముల్ క్షమ యొనర్తు
ననుచు నానతి యొసఁగె నాయనఘమూర్తి. 224

సీ. హరి దేవకీపుత్రుఁడై నందగోకులం
బున నిల్చి పూతన మనికి మాన్చి
శకటతృణావర్తబకముఖాఘఖరవ
త్సాదులం దునిమి దావాగ్ని యార్చి

కాళియాహిఫుఁ దోలి కేల గోవర్ధన
గిరి మెత్తి ధేనుకాసురు వధించి
జంగమస్థావరసకలప్రపంచంబు
వేణుగానామృతవృష్టిఁ దన్పి
సద్వంశామధ్యమస్త్రగజంబువోలె
సఖలగోపాంగనావృతుఁ డగుచుఁ దనరి
యర్కకన్యాతటాంతవనాంతరమున
రాసకేళిమహోల్లాసభాసి యయ్యె. 225

వ. అనిన విని శౌనకాదు లాగోపకాంతలు మోహాకాంతలై హరిం గూడి క్రీడించుటకుం గారణం బెయ్యది చెల్పు మనిన సూతుం డిట్లనియె. 226

క. నీలేందీవరసురవర
నీలఘనశ్యాము రాము నిర్జరనుతు సీ
తాలక్ష్మణయుతుఁ గనుఁగొని
శ్రీలక్ష్మియు మునులు మోహశీలితమతు లై. 227

వ. ఒక్కనాఁడు దండకారణ్యవాసి యగు నద్దేవునిసన్నిధి కేతెంచి యిట్లనిరి. 228

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూ
నిర్వాంచనాలింగనా
శ్రీసౌఖ్యంబు పెదఁ గోరి వచ్చితిమి ని
ర్జిదాత్రినురాగోద్ధతిం

బ్రీసూనాంబకశంబబాణహతి ధై
ర్యస్ఫూర్తి యూఁటాడె మ
మ్మోసగ్వేశ యనంగసంగరసము
ద్యోగాబ్ధి నోలార్చనే. 229

ఆ. అనినఁ జెవులు మూసికొని రాముఁ డమ్మని
నరులఁ జూచి పురుషుఁ బురుషుఁ డొందుఁ
గనయునింత గలదె నవని జాతిభ్రంశ
కాఖ్య మైన దురిత మది తలంప. 230

వ. అదియునుంగాక బాల్యంబునం బలాత్కారంబున నజ్ఞానంబునం జేయంబడు పాపంబునకు నిష్కృతి గలదు గాని బుద్ధిపూర్వకంబుగం జేసిన పాపంబునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గలుగనేరదు విశేషించియు మీరు మునిశ్రేష్ఠులు జ్ఞాననిధులు నగుట నిట్టివిరుద్ధమనోరథంబు మీకుం గొఱగాదు తపోధనంబు రక్షించుకొనుండు చనుం డని పల్కిన వార లిట్లనిరి. 231

ఆ. సీయనుగ్రహమున నిఖిలబరధర్మ్ములు
నూడిపోవు నింక నొండుబంధ
మెట్లు గల్గు మాకు నే మెట్టు లయినను
నిన్నుఁ జెందెదము విసీలదేహ. 232

తే. ఈశ్వరుఁడ వవ్యయుండవు శాశ్వతుఁడవు
సర్వగతుఁడవు గర్తవు సర్వసాక్షి

వసథు నీయాత్మ యెఱుఁగని యర్థ బుద్ధి
మామనోరథ మీడేర్చి మనుపవలయు. 238

క. అనిన విని రాఘవుం డా
మునులం గని యాదవకులమునఁ గృష్ణుఁడనై
జనియింతు నప్పు డప్పుడు మీకో
రినకోరిక దీర్చి మీకుఁ బ్రీతి ఘటింతున్. 284

క. మునులార మీరు గోపాం
గన లయి జనియించి నన్నుఁ గవయుఁడు మీరుం
గన వెల్ల ధేనుగణమై
గనియెదరు మదీయకరుణఁ గల్యాణములన్. 285

తే. అని పలికి పద్మపద్మయాసనముఁ జూచి
నీవు రుక్మిణివై జనియించు మపుడ
యవనిపుల గెల్చి నినుఁ బెండ్లి యగుదు. నందు
నగు మదీయాంగసంగసౌఖ్యంబు నీకు. 286

వ. అది గావున నేకపత్నీవ్రతస్థుండ నైన నే నిన్నిట్లిప్పుడు
పరియింతు ననినఁ గోపించి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 287

ఆ. నీమనోహరాంగనిత్యసౌఖ్యంబు నే
నభిలషింప నన్ను నాదరింప
వైతి నీమనంబు రాతిది నీవును
రాయివై వసింపు రఘుకులేశ. 288

వ. అనిన రామభద్రుం డిట్లనియె. 289

శా. సీతేందీవరదామనేత్రి వినుమా
నీపల్కు తథ్యంబుగా
సాలగ్రామశిలాకృతి న్వెలఁగెద
న్శశ్వత్పవిత్రస్థితిన్
మేలై సర్వజగద్ధితార్థముగఁ ద
న్నిర్మాల్యంబులేశాప్లుతిం
జాలం గల్గు నశేషతీర్థసలిల
స్నానక్రియాపుణ్యముల్. 240

మహాస్రగ్ధర. ఆసాలగ్రామదానం బఖిలభువనదా
నాదిపుణ్యప్రభుతుల్యం
బానక్తి న్మను కంభుం దఱఁదును నిజము
ద్యస్థితిన్ లీలఁ గ్రాలన్
భాసిల్ల న్మించు లలితాంకస్ బలసి కవుల ని
ప్పాట నీటం దొలంపం
దానవ్యక్తప్రభద్ధవృత్తిం దనరు నెపుడు త
త్పన్నిస్తరం బంబుజాక్షీ. 241

ఆ. అట్టి దివ్యశిలకు నావాహనంబు నా
ద్వాసనంబు లేదు తదభిషేక
జలకణంబు తత్ప్రసాదంబు పాదజా
దులు గ్రహింపఁదగదు జలజనేత్రి. 242

వ. అని పల్కి రామచంద్రుండు వారల నందఱ ననిచి యత్తే

చ్ఛం జనియెఁ దత్కారణంబునం గృష్ణుండు ప్రేతలం
గూడి క్రీడావినోదంబులం గ్రీడించె నంత. 243

క. కంసప్రేరితుఁ డగుచు న్నృ
శంసుఁడు కేశి యను రజనిచరుఁ డశ్వంబై
హింసామతి రాఁగ యదూ
త్తంసుఁడు ఖండించి వైచెఁ దత్తనువు ధరన్. 244

ఆ. అంతఁ గృష్ణుఁ బిల్వ నక్రూరుఁ డక్రూర
మతిఁ జెలంగ నందు మందిరమున
కరుగుదెంచెఁ గంసుఁ డనుపంగ గోదోహ
నావసరమునందు నర్హగతిని. 245

క. అక్రూరచరితుఁ డగుహరి
యక్రూరునిప్రార్థనమున నగ్రజయుతుఁడై
విక్రమసంపద వెలయ మ
హాక్రూరునిఁ గంసుఁ దునుమ నరిగె మధురకున్. 246

ఉ. హారిరథాధిరూఢుఁ డయి
యంబురుహాంబకుఁ డంబుదాభుఁ డ
క్రూరుఁడు తోడ రా మధుర
కుం జనుచు న్నిజవిశ్వరూప మిం
పారఁగఁ జూపి యాతనిఁ గృ
తార్థునిఁ జేసెఁ గళిందనందనీ

సారససంచరన్మధుప
జాలసమంచితగానలోలుఁ డై. 247

తే. అంత సాయాహ్నసమయంబునందుఁ దత్పు
రాంతికోపవనావని నధివసించె
వనజనయనుఁ డవ్వార్త కంసునకుఁ దెల్పి
చనియె నక్రూరుఁ డాత్మీయసదనమునకు. 248

క. అరుణోదయమున సీరియు
హరియుం గృతకల్యకృత్యు లయి నిరతిశయ
స్ఫురణంబున నా మథురా
పురికిం జని రాజమార్గమున వచ్చుతఱిన్. 249

మ. మదమత్తద్విపరాజయానుల లస
న్మాణిక్యభూషాఢ్యలన్
సదసన్మధ్యల సంచరత్తుహినకృ
ష్ణక్ష్మాభృదచ్ఛాంగులన్
మృదులశ్యామపిశంగవాసుల దర
స్మేరాస్యలం దత్పురీ
సుదతుల్ సూచిరి రామకృష్ణుల సుధాం
శుబిభ్రద్రోచిష్ణులన్. 250

ఉ. వీథుల వీథులందు నలి
వేణులు వేణువినోదిఁ జూచు చం

భూధరచుంబిచంద్రమణి
పుంజితరంజితహైమవిస్ఫుర
త్సౌధము లెక్క వారికను
దమ్ములు శోభిల నల్లగల్వలన్
మాధవుఁ డేఁగుదేర గరి
మంబునఁ దోరణ గట్టిరో యనన్. 251

క. అజ్ఞాతగంధి యపు డొక
కుబ్జాంగన గంధసారకుంకుమపరిపూ
ర్ణాబ్జమణిపాత్రి మరుణక
రాబ్జంబునఁ బూని చనఁగ హరి సరసోక్తిన్. 252

క. సేమం బొదవు న్నీకుం
గామిని మా కిమ్ము యక్షకర్దమ మన న
బ్భామిని మదిఁ బొదలి యదు
గ్రామణి సౌందర్యగరిమ గని విస్మితయై. 253

తే. చక్కఁదనమున వన్నెకు నెక్కు దీవ
యలఁదుకొ మ్మని యొసఁగె నయ్యలరుఁబోఁడి
సాంద్రచందనచర్చానుచర్చఁ దేలి
హరియు నయ్యింతిఁ గరుణింప నాత్మఁ దలఁచె. 254

తే. అది స్వభావముచే నింతి యదియుఁగాక
దాసి యాచారవర్జిత దాని కొనరె

శ్రీవిభునిఁ జందనమున నర్చించుసుకృత
మాసరోజాక్షిభాగ్య మే మనఁగవచ్చు. 255

తే. వాఙ్మనఃకర్మధర్మైకవర్తనమున
నలరి నిర్మలబుద్ధిచే నలిననయనుఁ
బూజసల్పినఁ గోర్కె లప్పుడ ఫలించు
గంద మొసఁగి త్రివక్ర యిం పొందినట్లు. 256

తే. పూర్వజన్మంబునందు నపూర్వలీల
నెంత దప మాచరించెనో యీత్రివక్ర
కాకయుండిన భగవంతుఁ గంతుజనకు
నీశ్వరు నెఱింగి సిరిగంద మెట్లొసంగు. 256

చ. తనదొరయానయుం దొలఁగి
తగ మారి పోఁడిన మానుషస్థితిం
దనరఁగ గంధ మిచ్చె నని
కాముని కా మనిషా శుభాత్మయై
మొనసి యదూమణోద్యమున
మున్నతభక్తి నలంచెనే యు
మ్మనుజు నుమాధవుండును ర
మాధవుఁడుం గృపఁ బ్రోవకుండురే. 257

క. పైదలిపదమునఁ బదమిడి
యాదటఁ దచ్చుబుకసీమ నంగుళు లిడి తా

శ్రీదయితుండు నిగుడించిన
మోదంబున నదియు రుచిరమూర్తి వహించెన్. 258

తే. కుబ్జపంకలు దీరిచి కోర్కు లొసఁగి
యబ్జనాభుండు గంసునియంబరములు
మడఁకలుగఁ జేసికొని వచ్చుచెడుగురజకు
నడిగె మాకిమ్ము చేలమ్ము లనుచుఁ బ్రీతి. 259

వ. అరజకుండు రామకృష్ణుల కిట్లనియె. 260

ఉ. కోరఁగఁ జన్నె దుష్టమతిఁ
గోకలు బాలిశులార మీర లా
భీరులు గ్రామ్యవస్తువుల
పేరు నెఱుంగరు మీకు వస్త్ర మా
హార మసారవల్కలము
లంబరముల్ వనచారు లౌట నీ
సారెకుఁ దప్పుఁ గాచితి వె
సం జనుఁ డిర్వురు జీవితార్థులై. 261

క. రాజార్హదివ్యవస్త్రపు
లోజం గామింపఁగూడ దురుబుద్ధులకున్
రాజప్రీతికూలకళా
యోజన తత్పాత్రమైత్రియును మానఁదగున్. 262

క. నృపమంత్రితకార్యంబుల్
కపటస్థితి బయలుసేయఁగా వలవదు త

న్కృపదాగలుతో నెప్పుడుఁ
చపలమతిన్ మాటలాడఁ జనదు బుధునకున్. 263

క. ఘోరతరజనులు నృపులకు
నారయ నేకాంతమిత్రు లటుగావున మీ
కోరిక నావలనన్ విని
మారాజు సహింపఁ డీపుడు మాటలిం కేలా. 264

క. బాలుఁడు చందురుఁ జెప్పను
పోలికఁ గోరితిరి కంసభూపతివలునన్
మే లగుజీవితముపడయున్
జాలి దొఱఁగనేమొ మీకు బాలిశులారా. 265

తే. అనుచు విపరీతగతిఁ బల్కు నధమరజకు
ముష్టిహతి నుగ్గుగావించి ముఖ్యవస్త్ర
తతులు రాముఁడు దాను సన్మతి ధరించి
తక్కటివి గోపకుల కిచ్చె దనుజభేది. 266

క. మక్కువనాగరయువతుల
దృక్కుముదము లలర రామదేవుఁడు దానుం
బ్రక్కారునియింటికిఁ జని
తక్కక యచ్యుతుఁడు పువ్వుదండలు గొనియెన్. 267

ఉ. ఆతఱిఁ బౌరకాంతలు గృ
హాంతరకార్యము లుజ్జగించి స

త్ప్రాతమతిఁ గనుంగొనిరి
పుష్పవదాభయశఃప్రతాపవి
స్ఫీతుల సింహశౌర్యుల న
శీతకళంకుల శోభనాంగులన్
భ్రాతల రామకేశవుల
రత్నవిభూషణభూషితాంగులన్. 268

*సుగంధివృ. పాతరంబుజాతనేత్రు భానుతేజు నీలజీ
మూతమేచకాంగు విశ్వమోహనాసితాలక
వ్రాతసంవృతాస్యుఁ బీతవాసుఁ గృష్ణుఁ గాంచి య
జ్ఞాతగంధు లెల్లఁ జిత్తజాతకృత్తచిత్తలై. 269

క. మదనోన్మాదభ్రాంతిన్
మదవతులు కనుంగవలును మానసవృత్తుల్
యదునందనుపై నిడి య
య్యదనఁ దగిరి సాలభంజికాకారములన్. 270

ఉ. ఆరయ మేఁకవన్నెపులు
లట్లు యదూద్వహు లంత ఘోరవీ
రారివిమర్దనక్రీడను
నాయితమై చనిరంగమంగళ
ద్వారము సొచ్చి రంతఁ బల
దర్పితులం దముఁ గాంచి సైనికుల్

* కీరమ్ (భ్రమరభూషణావృత్తము—వా). ఖ).

ఘీరనముల్ మృగేంద్రముల
బిట్టు గనుంగొనులీల నుల్కఁగన్. 271

తే. శాఖసాలోన్నతంబును స్థూలతరము
యోగయోగార్చితంబును నైన ధనువు
విఱిచి తత్ఖండములఁ గంసవీరభటులఁ
జదిపి నన్నయుఁ దానును జక్రపాణి. 272

వ. అంత హతశేషు లైన భటులు కంసు డగ్గఱి యిట్లనిరి. 273

ఆ. దీప్తపాండునీలదేహు లమానుషా
హీనసత్త్వు లిర్వు రేఁగుదెంచి
భటుల మూఁడుకోట్లఁ బరిమార్చి యాగీయ
ధనువు ఖండములుగఁ దునిమి రధిప. 274

ఆ. అబ్ధికూపములకు హార్యశృంగంబుల
ములకు క్షీరనీరములకుఁ గల్గు
నంతరంబును వ్వి యమ్మహాసింహాప
రాక్రములకు మాకు రాజవర్య. 275

వ. అని చెప్పిన విని కంసుండు కోపోద్దీపితమానసుండై దుర్యో
నంత. 276

తే. అతనిపాలికి నారదుఁ డరుగుదెంచ
నర్ఘ్యసత్కార మొనరించి యనఘవర్య
విప్రపితృమాతృబంధువిద్వేషబుద్ధి
పుట్టికారణమున నాకు బోలఁదెల్పుము. 277

తే. హరిహరాదులభక్తిపై నాస మాని
వనతటాకాదిభంజనవాంఛ గొలిచి
పాపకర్ములతోఁ బ్రీతిఁ బరిభవించి
నామనం బేఁటి కిట్టిచందంబు నొందె. 278

చ. అన విని దేవమౌనివరుఁ
డాతని కిట్లనుఁ గాలనేమి నాఁ
జను దనుజుండ వీవు మును
సారసనాభునిచే హతుండవై
విను మిపు డుగ్రసేనపృథి
వీపతికిం దగ క్షేత్రజుండవై
యొనరితి కంసనామమున
నుగ్రబలాఢ్యుఁడవై ధరాధిపా. 278

ఆ. విప్రవిష్ణుబంధువిద్వేషణము ననా
చారజారచోరసౌహృదంబు
ప్రాజ్ఞమాతృపితృతిరస్కారణంబును
జారసంభవులకు సహజగుణము. 279

వ. నీవు జారజుండవు రక్కసుండవుం గావున నిట్టిదుర్గుణవిశి
ష్టుండవైతివి విష్ణుండు కృష్ణుండై జనియించి నిన్నుఁ
దునుముట కరుగుదెంచినవాఁ డిందులకుఁ బ్రతీకారంబు
విచారింపు మని తెల్పి నారదుం డరిగిన యనంతరం
బా కంసుండు చాణూరముష్టికు లను మల్లులను గువల

యాపీడఁ బనుగజంబును గృష్ణవధార్థంబు నియోగించి
తాను మహోత్సేధ సౌధం బారోహించి రామకృష్ణులం
బిలిపించిన. 280

ఉ. సిరులు రామకేశవులు
వింధ్యధరాధరబంధురంబు దు
ర్వారమదాష్టకాన్వితము
వారిజబంధుసుధాంశునిగ్రహో
దారవిధుంతుదగ్రహావి
ధాముహాయూర్ధ్వదిశాప్రసారణ
స్ఫారకరాంచితంబు నగు
సామజరాజముఁ గాంచి రయ్యెడన్. 281

ఆ. ఆమదావళంబు నాధోరణప్రియు
క్తమున దానవారి దానవారిఁ
దడిసి బృంహితములఁ దారాపథం బెల్లఁ
బగుల నదిరి మీఁది కెగయుటయును. 282

క. పుష్కరనయనుఁడు నిజకర
పుష్కరమునఁ గుంభమధ్యమునఁ బొడువ వెసన్
బుష్కరమార్గమునంటన్
బుష్కర మొగయించి తుండి భూస్థలి మొగ్గెన్. 282

చ. వెలి పొకయింతలేక యుదు
వీరుఁడు వారణఘోరదంతముల్

పెఱికి తదీయపాలకునిఁ
బీఁచమడంచి నిశాటకోటి నం
దఱిఁ జెగటార్చి యన్నయును
దాను మహోద్ధతి రంగభూమి న
త్తెఱఁపి నెదుర్చుమల్లుల వ
ధించి వసించిరి తద్ధరాస్థలిన్. 285

వ. ఇట్లల్పమృగంబుల సింహంబులుం బోలెఁ జాణూరముష్టి
కుల మడియించి రనంతరం బాపౌరులు వారల నుద్దేశించి.

ఉత్సా. వీర లాశ్వినేయు లొక్కొ విధుదినేశమూర్తులో
మారకోటిసుందరుల్ ప్రమత్తనాగయాను లా
భీరవీరు లిట్టివారె పృథ్వి నెన్న నిమ్మహా
పూరుషు ల్దలంప నాదిపూరుషోత్తమాకృతుల్. 286

మ. అని చంద్రోదయఘూర్ణమానజలధి
వ్యాఘోషలీలన్ జనుల్
ఘనులం దాలఖగాంకులం బొగడ న
క్కంసుండు హింసామతిన్
దనయోధావళిఁ జీఱి యీకుమతులన్
ఘట్టించి వే త్రోయుఁ డీ
వనసంచారులు మత్సమీపమున ని
ల్వం బాత్రులే కుత్సితుల్. 287

చ. అన విని పంచశరాడితను
హాహి తెఱంగునఁ గ్రోధి యై జనా
ర్దనుఁడు తనున్ వెసం గదియఁ
దావకృశానునిలీల వచ్చి న
య్యసఘునిఁ గంసుఁ డుగ్రనిశి
తాసిఁ జలంబున వైచె వైవ దా
నిన కొని వానిమస్తకము
నెట్టన ద్రుంచె సరోజనాభుఁడున్. 288

వ. అంత. 289

క. నీరదవర్ణునిఁ బాడుచు
శారదనారదపటీరచంద్రాంశుసుధా
పారదనిభశుభవర్ణుఁడు
నారదముని నింగి నిలిచి నాట్యము సల్పెన్. 290

క. మధురాపురభేదనమున
మధుసూదనుఁ డుండె జనకమాతృయుతుండై
మధురత బాంధవులం గా
మధుగభిమతధనవితీర్ణిమహిమఁ దనుపుచున్. 291

సీ. అంత జరాసంధుఁ డాకంసవధయు శ్రీ
పతి వసుదేవునిసుతుఁ డగుటయు
నిఖిలరాక్షసకోటి నెఱిఁ గూల్చు ననియు నా
రదమునివలన సర్వంబు నెఱిఁగి

యేను మున్నుగఁ గృష్ణు నెదిరించి గెల్చిన
రాక్షసనివహంబు బ్రతుకఁ గాంచు
నని తలంచుచు ననేకాక్షౌహిణీపరి
వృతుఁడై బలోద్ధత రేణుపటలి
కడిసి మిన్నును మన్ను నొక్కటిగ నడుక
దనుజవంశాటవీచ్ఛిదాదక్షరూతు.
నందనందనపరశువు నవ్యసమర
శాణమున వాఁడి గావించుజాడ నరిగె. 292

వ. ఇట్లరిగి మధురాపురంబు నిరోధించె నంత. 293

తే. ఫలము దునుకలు చేసి సపత్ను లిరువు
రొకట భక్షింప మాసవశకలయుగము
గలిసె జర యనునది వానిఁ గలయ నదుక
నట జరాసంధుఁ డనునాఖ్య నమరె నంత. 294

వ. అని నారదమునీంద్రుచే విని కృష్ణుండు. 295

ఆ. సింహబలుఁడు భీమసేనజరాసంధ
బకసుయోధనులు సపారబలులు
తుల్యసత్త్వు లగుటఁ దుఱింపు వీరల భీముఁ
డేను వీనిఁ దునుమ నేల యనుచు. 296

ఉ. రాముఁడు కేశవుండు మధు
రాపురి వెల్వడి యేఁగుడెంచి సు

తాపసుసుభ్రామరపత్రిహిత
ధన్వశిలీముఖమండలాగ్రము
[illegible]ర్యమాదిదివ్యశస్త్రచయ
ముఖయుతూణశతాంగసంగతిన్
నార్యమునపదంబునం డిగ న
యోన్నతిఁ గైకొని యుద్ధతక్రియన్. 297

చ. వరబలనాథుఁ జొచ్చి యరి
భంజను లుగ్రగదాప్రకాండసం
ఘర్షణచక్రఖడ్గహల
కార్ముకముక్తమహాశరాహతిన్
హరుల మతంగజంబుల శ
తాంగములన్ భటకోటులం బొరిం
బొరి నుఱుమాడి రక్తజల
పూరనదుల్ పరగించి రుద్ధతిన్. 298

క. రంగస్థలిఁ దగునటులకు
ఱం గమరఁగఁ జిత్రవేషరాజితు లగుచున్
రంగద్గతిమాతంగతు
రంగశతాంగతతిఁ జదిపి రహిఁ నాడి రటన్. 299

సీ. కృష్ణకార్ముకనిర్ముక్తహేమపుంఖ
కాండములు గ్రైరివీరనికాయకాయ

కాండములఁ జొచ్చు టొప్పెను జండలీల
వామలూరుతతుల్ సొచ్చుపాము లనఁగ. 800

తే. మత్తదంతావళములు తామరసనరసి
నాడు తెఱఁగునఁ గ్రీడించి రమ్యహస్త్ర
లరిభటాళి నిజాభిముఖ్యము భజించి
యగ్గిపైఁ బడుశలభంబు లట్ల మడియ. 801

వ. ఇట్లిరువదియక్షౌహిణుల నుగ్గాడి యంత భగ్నశాఖం
బైన వృక్షంబునుంబోలె నున్న జరాసంధునకుఁ గవిసి
ఘోరయుద్ధం బొనర్చి రందు బలుండు హలముసలం
బులు పూని వానిం జెగటార్ప నుంకించి గగనవాణిచేత
నివారితుండై వాని విడిచి విజయంబు గైకొని పురంబు
ప్రవేశించె నంత. 802

తే. ఆజరాసంధుఁ డెప్పటియట్ల బలము
లెక్కుడుగఁ గూర్చుకొని యిర్వదొక్కమాఱు
సమర మొనరింప సైన్యంబు సమయఁజేసి
యతని నొక్కనిఁ బోనిచ్చె నచ్యుతుండు. 803

వ. ఇట్లు ధారుణీభారంబు నివారించుచు వారిజాక్షుండు
మధురానగరంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు నారదుండు
కాలయవనునియొద్దకుం జని యతనిచేఁ బూజితుండై
యిట్లనియె. 804

క. జనకుఁడె గురుఁడుం దైవము
జనకుఁడె సద్బాంధవుండు జనకాజ్ఞాపా
లన మొనరించుచు మెలఁగిన
యనఘాత్ముఁడు పుత్త్రుఁ డనఁగ నలరుం ధరణిన్. 305
ఆ. క్షితి నపుత్త్రకునకు గతి లేదు సౌఖ్యంబు
నొందఁ డెందునైన నిందఁ జెందుఁ
బుత్త్రవంతుఁ డఖిలపూజ్యుండు వానికి
నిదియె త్రిదశలోక మెలిఁగికొనుము. 306
సీ. యాదవు లాత్మవంశగురు
నాథున్యుని గర్గమునీంద్రుఁ జూచి యి
ద్వేదజడుండు మందుఁ డవ
విత్రితగాత్రుఁడు వీనిముట్టఁగాఁ
గాదు నిరర్థకుం డఖిల
కర్మబహిష్కృతుఁ డంచు నార్యమ
ర్యాదఁ దొలంగి మత్తు లయి
హాస్యరసోక్తిఁ దిరస్కరించినన్. 307
వ. ఇట్లవమానితుండై. 308
క. గర్గుం డాయాదవులన్
దుర్గుణవంతు లని వారిత్రుళ్లణఁప జగ
త్సర్గస్థితిలయకారణు
భర్గున్ మది నిల్పుకొని తపం బొనరించెన్. 309

తే. దినదినము లోహచూర్ణంబుఁ దినుచు నిట్టు
లుగ్రతప మాచరింపఁగ నుగ్రుఁ డింపు
దవులఁ బ్రత్యక్ష మగుచు యాదవులఁ ద్రుంచు
నాత్మజు నొసంగె నమ్ముని యాత్మఁబొంగ. 810

క. గర్గుం డట దాసీసం
సర్గం బొనరింప నీవు జనియించితి దు
ర్మార్గుల యదుకులజన్ముల
దోర్గర్వ మడంగఁజేయ ధూర్జటికరుణన్. 811

తే. అంత ననపత్యుఁ డగు నొక్కయవననృపతి
మనుప నటఁ గాలయవనసమాఖ్యఁ జెంది
తీవు జనకునియాజ్ఞ దదీయభక్తిఁ
జలిపి కీర్తి వహింపుము శాశ్వతముగ. 812

తే. యదుకులంబున శ్రీకృష్ణుఁ డనఁగఁ బుట్టి
మధుర నున్నాఁడు దానవమదవిభేది
కంసుఁ దునిమె జరాసంధుగర్వ మడఁచె
నిపుడు శిశుపాలుఁ జెగటార్ప నిచ్చగించె. 813

వ. యాదవవినాశంబునకు గర్గునివలన జనియించిన మహా
బలుండవు యాదవులు మధురాపురంబునఁ గృష్ణపాలి
తులై యున్నవారు వారిని జయింపు మని చెప్పి నార
దుం డరిగిన. 814

చ. యవనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డగుచు
యానవనీరులు మూఁడుకోట్లతో
జనఁగిలి వచ్చి సాగరము
చందమునన్ మధురాపురంబుపై
సవల జరాసుతుండును మ
హాబలసంవృతుఁడై కడంగి వె
న్నవులఁగ సర్వయాదవక
దంబములం దమియించునీసునన్. 315

సీ. అతఁడు గర్గాచార్యసుతుఁ డగుచుఁ దనుచు శ్రీ
ధనుఁ డాత్మ నెంచి యుద్ధవునిఁ జూచి
విప్రకోప మనిష్టవిధికి హేతువు పరి
హాసంబు సేయంగ నగునె వారి
యాదవు లెఱుఁగక యుపహసించిరి గర్గు
నాయన కోపాగ్ని యవనరూప
మున వచ్చె నే వీనిఁ దునిమినఁ గినియు న
మ్మునివరుం డేక వీనిఁ దునుమకున్న
యాదవులఁ బిల్కుమార్చు నీయవనుఁ డేచి
యాజరాసుతుండును వచ్చి యాజి కొనరె
దీని కెయ్యది నీతి చింతింపు మనిన
నుద్ధవుం డిట్టు లను మధురోక్తు లమర. 816

వ. దేవా నీవెఱుంగనియర్థం బెయ్యది భవత్సన్నిధానంబున

సమరాచార్యుండును బలుక సముద్ధుండై యొసను జెప్పెద.

ఆ. నీలవర్ణ మధుర నీ వుండి యీజరా
తనయుఁ జోడఁ బోరఁ దగవు గాదు
కాలయవను నీవు ఖండింప వలవదు
• గర్గకోపవహ్ని గలయ నలము. 818

వ. పదంపడి చేయవలసిన కార్యంబు సేయుం డనిన మెచ్చి
యుద్ధవునిఁ దనబహిఃప్రాణం బని మన్నించి నంత. 819

చ. వననిధిమధ్యదేశమున
ద్వారక యనఁ పురి సంఘటింపు మీ
వని యదునందనుండు దన
కానతియిచ్చిన విశ్వకర్మ య
వ్వననిధిసూత్నరత్నము ల
వారణఁ గైకొని చిత్రలీల నే
పున రచియించెఁ బట్టణ మ
పూర్వతరం బయి డంబు మీఱఁగన్. 820

చ. అది తగు దేవదానవదు
రాసదహాటకవప్రదీప్తిమున్
సదనమణిప్రభాస్తమిత
సాంద్రనిశాతిమిరక్రమంబు శా
రదశశికౌముదీవిశద
రత్నవితానవిరాజితంబు న

ధ్యాదితరనిప్రభాచ్ఛమణి
పుష్కలతోరణమండితంబు నై. 821

క. స్వర్గముసకంటె మిగులు ని
సర్గవిభావైభవమున జనములు గొలువన్
వర్గత్రియి యరుదే యప
వర్గంబును సంఘటించు ద్వారక యెపుడున్. 822

ఉ. ఆపురిసౌధవీథుల వి
హారము సల్పు విలాసినీమణుల్
పావలచేతినూనియుల
పాటునఁ గాళిమఁజెందె నంచు న
భాప్రవగలోని పద్మరజ
మాళశిబింబముమీఁద రాఁది తా
రేపున నీటఁ జూచుతఱి
నేమఱుపాటునఁ బోవు చంద్రుఁడున్. 823

తే. చంద్రశాలల విహరించు చంద్రముఖుల
జడలయందంబు వీక్షించి చంద్రసూర్యు
లడఁగి యడఁగియుఁ బోవుదు రప్పురమున
బహువిధుంతుదతనులతాభ్రాంతు లగుచు. 824

క. ఆరవిసోములు చనుటకు
ద్వారంబులు రెం డమర్చి వరణమున కలం

కారార్థంబుగ నెండియు
ద్వారద్వితయంబు త్రిదశవర్ధకి నిల్పెన్. 825

తే. యంత్రపాంచాలికాతతి కమరసతులు
గగనసరిదబ్జకలికలు గానుకిచ్చి
పేడలకుఁ జేర నవియు మాటాడకునికి
విన్ననై చన నగుదు రవ్వీటిసతులు. 826

చ. అరుణమయూఖబింబము ర
యంబున నంబరవీథి నేఁగఁ ద
త్పురవరసౌధకేతుహతి
బొందునఁ జిల్లులువోయెఁ గానిచో
నరు దగునట్టి ఘోరసమ
రావనియందు నవార్యశౌర్యులై
పరగిన యోధబృందములు
పల్మరు దూఱఁగ దారిగల్గునే. 827

మ. అగరూద్యద్ఘనధూపధూమ మిభచ
ర్మాచ్ఛాదనప్రక్రియన్
మిగులన్ స్వర్ణది శీర్షసన్నిధిగ నె
మ్మిన్ శోణమాణిక్యకుం
భగణప్రాంశురుచుల్ జటాపటలిగాఁ
బ్రత్యక్షభర్గాకృతిన్

మగరామేశులు తత్పురాంతరమునఁ
భాసిల్లు సచ్ఛచ్ఛవిన్. 328

సీ. పసిఁడుజలంబు లాడఁ జని
పన్నగకన్యలు దేలి యిచ్చు సుం
దరమణిహారము ల్గొని సు
దంబున సౌధము లెక్కి సౌరసుం
దరులకు నిచ్చి వారొసఁగు
నాకమహీజసుమాళి భోగిసుం
దరులకు నిత్తు రిం పమరఁ
దత్పురకాంతలు మైత్రి పెంపునన్. 329

తే. తత్పురోద్యానవాటికాంతరమహీజ
వితతి యెప్పుడు సుమముల విఱ్ఱవీఁగ
మగుడ దోహదధూపము ల్మగువ లిడుదు
రాసకమినొక్క కడు ముగ్ధ లగుటనొక్కొ. 330

క. వరపద్మవితరణంబున
గురుకవితతి మనిచి మధురగుణసంగతిచే
సరసులు సరసులక్రియ సు
స్థిరగతిఁ బురి నమరు సచ్ఛజీవనమహిమన్. 331

వ. ఇట్లుత్యంతరమణీయంబుగాఁ బురంబు నిర్మించిన. 332

తే. మధుర సుస్నజనంబు లేమఱి సుషుప్తిఁ
జెంద వారల ద్వారకఁ జేర్పు మనుచు

యోగివంద్యుండు హరి నిజయోగమాయ
కానితిచ్చిన నదియును నట్ల చేసె. 883

వ. మధురావాసు లందఱు ద్వారకానగరంబున సుఖంబున నుండి రంత ననంతుండు జరాసంధునితోఁ బోర బలరాము నియోగించి తా నయ్యవనునిం దలఁపడి కొండొకదడవు సమరంబుసేసి యోడిన తెఱంగునం బఱచి ముచికుందుం డను రాజర్షి నిద్రించుచున్న గుహఁ జొచ్చి యం దొక్కకోణంబున డాఁగి యుండె వాఁడును వెనువెంటన తగిలి యాగుహలోని కరిగి నిద్రించుముచికుందునిం గాంచి ముకుందుండకాఁ దలంచి. 884

క. ఓరీ యాదవ నాతో
ఘోరాజి యొనర్చి యలసి కూర్కెదవే యి
ద్దారుణగుహ నాముందట
నేరీతిం బఱవవచ్చు నెఱుఁగవు కంటే. 885

క. అని నిజపదహతిచే న
య్యనఘునిఁ దాఁచుటయు నాతఁ డప్పాటన మే
ల్కని యులికి చూడ వాఁ డం
తన ఖమ్నీరభూతుఁ డగుచు ధారుణిఁ ద్రెళ్లెన్. 886

ఉ. అంతట శంఖచక్రధరుఁ
డారయనముందఱఁ గౌస్తుభప్రభా

కాళింతదిశాంతుఁ డై నిలువఁ
గన్గొని చాఁగిలి మ్రొక్కి లేచి దై
త్యాంతక కృష్ణ యాదవకు
లాంబుధిపూర్ణసుధామయూఖ శ్రీ
కాంత భవత్పదాబ్జములు
గాంచి కృతార్థుఁడ నైతి నీశ్వరా. 337

వ. అని వెండియు నమ్ముచికుందుండు. 338

తే. జలచరక్రోడహరివటుజామదగ్న్య
కమలహితకులబలజినకల్కిముఖ్య
దివ్యమూర్తులు ధరియించి దితిజసమితిఁ
జమపుపోత్రవు నీవు మ్రొక్కెద ననంత. 339

క. వారిధరవర్ణ పరమా
ధారా కుక్షిస్థలోక తామరసాక్షా
వారినిధిశయన హరి గిరి
ధీరా రక్షింపు మమ్ము దితిజవిపక్షా. 340

క. కంసాంతకాయ నిర్జర
సంసన్ముకుటమణివిహితచరణాయ యదూ
త్తంసాయ మునిమనోబ్జరి
రంసాభృంగాయ కృష్ణరాయ నమస్తే. 341

వ. అని వినుతింప మెచ్చి హరి
యమ్ముచికుందునిఁ జూచి నిమసం

బునఁ గల కోర్కెఁ జెల్లు మది
పొందుగ దుర్లభమైన నిత్తు నా
విని నిను నిట్లు గాంచియును
వెండియుఁ గోరిక యొట్లు గల్గు నో
వనజదళాక్షు డైన నప
వర్గ మొసంగి కృతార్థుఁ జేయవే. 842

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 843

తే. జ్ఞానమునఁ గాని ముక్తి పొసంగనేర
దీవు క్షత్త్రియుఁడవు మృగయావినోద
మహిమఁ బెక్కుమృగంబుల మన్నిగొంటి
వకట హింసాపరుండు మోక్షార్హుఁ డగునె. 844

తే. మద్యమాంసాశనులకుఁ బ్రియమగు రాజ
తతికిఁ గైవల్య మబ్బునే ధర్మశీల
శాంతిదాంత్యాదియుతులకు సాత్త్వికులకు
నతుల వైరాగ్యమతులకు నబ్బుఁగాక. 845

వ. అది గావున నాదర్శనంబు గల్గుటంజేసి నీకు జన్మాంతరం
బున ముక్తి గల్గు నని యానతిచ్చిన నమస్కరించి ముచి
కుందుండు బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె జరాసంధుం
డును హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి నిజస్థానంబునకుం
బోయెఁ గృష్ణుండును రామసహితుండై వచ్చి ద్వారకా
పురంబును బ్రవేశించె నంత కలహప్రియుం డైన నారదుం

డొక్క నాఁడు శిశుపాలునొద్దకుం జని సత్కృతుండై
యిట్లనియె. 346

చ. గుణవతియుఁ మనోరమయు
గుర్వనుకూలినియున్ మనోజ్ఞభా
షిణియును సుందరాంగియు సు
శీలయు బాలికయుం బతివ్రతా
మణియును నైన భార్య గల
మానవుఁడే శుభవంతుఁ డట్టి ల
క్షణవతి లేని హీననరు
జన్మమునిష్ఫల మెన్ని చూచినన్. 347

సీ. వినుము కుండినపురంబున భీష్మనరపతి
పుత్త్రి రుక్మిణి యను పుష్పఁబోఁడి
గలదు సాక్షాల్లక్ష్మికై వడి సర్వల
క్షణలక్షితాంగి యక్కాంతఁ బెండ్లి
యై కృతకృత్యుండ వగు మని నారదుం
డాడెఁగించి చన నమ్మహీశుఁ డపుడ
బంధువర్గంబులఁ బనిచి యక్కన్నియ
నడిగించి తత్సోదరానుమతిని
నెల్లి లగ్నం బనుచు నిశ్చయించి కదలి
తను జరాసంధముఖ్యమిత్త్రవ్రజంబు

బలసి చనుదేర కుండినపట్టణంబు
చేరి వైవాహికోత్సవశ్రీఁ దనర్చె. 848

వ. నారదుం డంతను రుక్మిణీదేవిసన్నిధికిం జని యిట్లనియె. 849

చ. తగినమగండు నీకు నని
తా మునితాపహారుండు కృష్ణుఁ డా
నగధరుఁ బూర్ణశీతకిర
ణాపరిమితమాననుఁ బీతవాసు న
త్యగణితచిద్విలాసు జల
జాయతలోచను బంధమోచనుం
దగ వరియింపు మింక నోరుఁ
బాపకరుణా వరుఁ గోర నేఁటికిన్. 850

వ. అనిన విని రుక్మిణి మున్నె కృష్ణునిం గోరియున్నదిగావున
నద్దేవముని కిట్లనియె. 851

క. ద్వారకకుం జని నారద
సారదయాప్రేమ వెలయ జలజోదరుఁ గం
సారిం గృష్ణునిఁ గని నా
కోరిక వచియించి యతనిఁ గూర్పుము నన్నున్. 852

తే. ద్విరదపతిఁ గాచె వైకుంఠపురి వసించి
తనివెఁ దలిదండ్రులను గంసుఁ దునిమివైచి
రావణునిఁ ద్రుంచె జానకీరమణిఁ బ్రోచె
హరికి ననుఁ గాచు టరుదె సంయుతశోణ్య. 853

క. అని నిజకుచమధ్యస్థిత
ఘనముక్తాహార మపుడు కంజాక్షుని కి
మ్మని యొసఁగి యనుప నారద
మునియుం ద్వారకకు నేఁగి మోద మెలర్పన్. 354

ఉ. నీరజబంధుబింబకమ
నీయతనుద్యుతి చెంగలింప న
న్నారదుఁ డేఁగుదెంచి యదు
నందనుఁ గన్గొని యర్ఘ్యపూజ లిం
పారఁగఁ గాంచి రుక్మిణికి
నాత్మఁ బొసంగినకోర్కెఁ దెల్పి తా
నారమణీమణిప్రియం
హార మొసంగె నుదారవైఖరిన్. 355

ఉ. హరియును గంఠదేశమున
నామణిహారముఁ దాల్చె రుక్మిణీ
తరుణిఁ గవుంగిలించినవి
ధంబునఁ దత్తరళోత్తమంబు త
ద్గురుకుచకుంభసంకుమద
కుంకుమపంకసుగంధబంధుర
స్ఫురణము నొందుటన్ విరహ
పుష్పలతాపము దీఱఁజేయఁగన్. 356

ఉ. ఆమునివర్యుఁ డంత జల
జాయతలోచనుతోడఁ బల్కె న
బ్జానని నగ్రజుండు శిశు
పాలుని కీయఁ బ్రతిజ్ఞసేయుఁ డా
నామున నట్ల పెండిలికి
నాయితమై యతఁ డేఁగె నోయదు
గ్రామణి సంతసంబున జ
రాసుతముఖ్యనృపాలకోటితోన్. 857

తే. దేవ యాచంద మెఱిఁగి యాదేవి యొక్క
పలుకు నీ కెఱిఁగింపంగఁ బనిచె నదిన
హారికి నప్పల్కు వినుతమి యలమోఁ బతికిఁ
దరుణిపలుకులు భవిమభావార లగుట. 858

సీ. దండకాటవిలోన దయ నానతిచ్చిన
పలుకులు వాటింపు పద్మనాభ
కులదేవయాత్రికై గుడికి నేతెంచి నే
సంబిరఁ బూజింతు నన్ను డరసి
కడిఁది సింగము జంబుకమ్ములఁ జోఁదోలి
యాత్మభాగము గొనునట్లు వచ్చి
భూపాలకుల నెల్లఁ బోఁద్రోలి నన్నుఁ బ
రిగ్రహింపుము దేవ కేవ వచ్చి

యనుచు సద్ద్విజసందేశ మమరమూని
తెలుపఁ బులకాంచితాంగుఁ డై జలజనేత్రుఁ
డప్పుడు గరుడనిఁ బిల్చి యెక్కి యతఁడుఁ దానుఁ
జనియెఁ గుండినపట్టనంబునకుఁ బ్రీతి. 359

తే. అంత బలరాముఁడును జతురంగసైన్య
కోటి గొలువంగ వెన్నునిఁ గూడ నరుగఁ
గృష్ణుఁ డవ్వార్త యప్పుడు రుక్మిణికిఁ దెలుప
నారదునిఁ బంచి కుండిననగరి సొచ్చె. 360

క. వసుదేవసుతునకు నెదురుగఁ
జని తోడ్తెచ్చెను విదర్భజనపతి వినయం
బునఁ దనుఁ గృతకృత్యునిఁగా
మనమునఁ దలపోయుచును సమగ్రప్రీతిన్. 361

సీ. అభ్రంకషస్ఫటికాశ్మవప్రంబుచే
విధుమణిప్రాసాదవితతిచేత
జాతరూపనిబద్ధసదనబృందంబుచే
నవ్యముక్తావితానములచేత
నాగవల్లీదళపూగీఫలాళిచే
రమణీయమణితోరణములచేత
బహువిధవస్తుసమృద్ధిపణ్యవీథికలచేఁ
బరిఫుల్లకమలాకరములచేత

నందనోద్యానతులితవనములచేత
సమితచతురంగవాహినీసమితిచేతఁ
దత్పురమతల్లి సురపురితల్లి యనఁగ
నంత యదుకాంతు నద్భుతాక్రాంతుఁ జేసె. 862

తే. దేవమునియును రుక్మిణీదేవితోడ
దేవదేవుఁడు వచ్చిన తెఱఁగుఁ దెల్పి
హర్షవారిధి నోలార్చి నంతఁ బౌర
తరుణు లుత్కంఠ గదుర సౌధమ్ము లెక్కి. 863

ఉ. శ్యామలకోమలాంగు జల
జాతదళాయతనేత్రుఁ గౌస్తుభ
శ్రీమణిశోభితుం బురుష
సింహునిఁ గాంచనవాసు వీరల
క్ష్మీమహనీయుఁ గృష్ణుఁ గని
శ్రీరమణీమణిఁ బోలు రుక్మిణీ
కామిని కీవిభుండు దగుఁ
గాంతయు నీతనిపత్ని గాఁదగున్. 864

తే. ఇద్దఱకుఁ దుల్యసౌందర్య మెంచిచూడఁ
దగినదాంపత్య మిదియ యుద్ధరణిలోన
నీపతీమణిరూపవిలాసలక్ష్మి
కితఁడె తగినమగండు పర్వేందువదన. 865

వ. అని చెప్పికొని రంత హరిరాక విని రాజు లెల్లరు రుక్మి

రుక్మిణీహరణంబునందు నిరాశులైరి హరియును రుక్మిణిచేసి
నసమయంబు ప్రతీక్షించుచుండె నంత. 366

ఉ. ఆమఱునాఁడు రుక్మిణియు
నర్హవిధిం గయిసేసి యుబ్బునం
గామునిపూజ్యరాజ్యరమ
కై వడి వచ్చెఁ గడానిపల్లకిన్
సామజరాజవాజిభట
సంఘ మసంఖ్యము గొల్చి రా సఖీ
స్తోమసమేతయై త్రిపుర
సుందరిమందిరసీమ చేరఁగన్. 367

సీ. పూర్ణచంద్రోదయఘూర్ణమానార్ణవ
ధ్వనుల వాదిత్రనిస్వనము లెసఁగఁ
బణ్యపుణ్యాంగనల్ ప్రస్తుతు లొనరింప
సన్యోన్యసమ్మర్ద మరయ కాత్మ
సుందరవదనారవిందవీక్షానంద
కందాత్ము లగునృపనందనాళి
కట వేత్రహస్తపరిహారవారచ్ఛిన్న
హారముక్తామణుల్ తార లట్లు

వింత గొలుపంగ నయ్యదుకాంతుఁ దనదు.
స్వాంతమున నిడి దేవినిశాంతమునకుఁ

గాంత వచ్చి నఖజనాక్రాంత యగుచుఁ
గాంతతరలీలఁ గంతుపూబంతివోలె. 868

క. దేవళము సొచ్చి యపుడ
ద్దేవి యుచితనియతి వెలయ దృఢతరభక్తిన్
దేవోపచారముల న
ద్దేవిం బూజించి పరిస్తుతింపందొడఁగెన్. 869

చూర్ణిక. జయజయానితంబబింబలంబిసింహికాసనస్థసభ్రమభృ
ద్వేణీబంధనిధ్యానయోగసముద్వేగ సమాకులగళత్సుధా
రసవతంసితసుధామయూఖరేఖాంశుసంవృతమేదురమేచక
కచనిచయభారే ముఖారవిందసౌందర్యకల్లోలినీవలమాన
మీనమిథునవిలాసవిలోలకర్ణాంతాయతనయనతరంగిత
కరుణాసారే సమంతతోన్నతకేశపాశధ్వాంతసంతానాభి
యాతిపరిబద్ధతరుణారుణారుణకిరణోత్తమలీలాలసత్సీ
మంతసిందూరరేఖాపరిధానే, బంధూకపరిసూనారుణ
పరిధానే, రాకాశశాంకవిజయనిజసుషమాసమావృత
తత్కీర్తిప్రతాపడంబరవిడంబినాసామౌక్తికశోణమాణిక్య
తాటంకప్రభావిభాసితవదనే, సారఘుసనసారవీటికాపాటల
దాడిమీబీజవిలాసభాసురరదనే, ఆతామ్రమృదచ్ఛదా
భరణచ్ఛవిచ్ఛటాస్యక్కారాంగీకృతపార్శ్వద్వయసేవక
భావపరివాళపల్లీతల్లజశంకాకృదభంగురపాటలిమ గంగ
న్మృదులబాహాలతాకలితే, వరాభయపాశాంకుశవల్కక.

తామరసాటిలలితే, సాధకయూథదారిద్ర్యవిద్రావణానల్ప
విశ్రాణైశ్వర్యకల్పనాకల్పవల్లీమతల్లికే, జంభారికుంభి
కుంభగరిమకుచకుంభభారనమత్సదసన్మధ్యవల్లికే, గభీర
నాభీసరోవరశ్యామరోమావళీకుల్యాసముద్ధూతడిండీర
ఖండమండలీసౌభాగ్యసందేహాకృత్తారహారభూషితే, హృ
ల్లేఖామనుపఠనతత్పరమునిజనసముపాసితే, అనంగ
మంగళశంఖలావణ్యధురంధరబంధురకంధరాబద్ధదేవచ్ఛం
దాదిముక్తావళీసమ్మిళితమాంగళ్యసూత్రే, పత్రపాళ్యగ్ర
పద్మరాగమణిప్రసరత్ప్రభాభ్రమదకోకనదచ్ఛాయానము
ద్దీపితనిటలభాగాంచన్నేత్రే, రత్నాకరమేఖలాగరిమధురీణ
శ్రోణిఫలకసముంచితరత్నాకరమేఖలాభాళశృంగ్యరుచికమ
నీయే, చంద్రికాదరహాసభాసురముఖచంద్రశోభాదమ
నీయే, స్తంబేరమశుండాదండడైతనిర్యాతసాంద్రనిజదూష
వైభవసమాత్తతద్విజయవిభాసిసుస్నిగ్ధరంభాస్తంభవిభవము
ల్లసదూరులతే, సహస్రదళకమలమధ్యాధ్యాసీనపదాశిష
యుతే, జగత్త్రయవిజయోద్యమముకుటపటలకోణమణి
ఘృణావిభ్రమభ్రమన్మంజుజంఘాప్రకాండే, చండముండా
ద్యఖండాఖండలారిచండదోర్దండఖండనప్రవీణబాణకాండే,
పురందరసుందరీముఖ్యబృందారకదారబృందచికురనికర
ఘటితరాజీవరాగమణిగణనీరాజితాంఘ్రినీరజాత గుంజ
న్మంజుమంజీరవిరాజితే, ద్వాదశదళాంచదనాహతకమల

సపర్యాచతురసమయసమయనిరతపరిపూజితే, కలకంఠకుల
కంఠ కాకలీచంచత్పంచమస్వరప్రపంచితవిపంచీక్వణనలా
లోల్యభరణ స్వనితకంకణాంకితకరసరసిజకాంతికాంతే,యో
గీంద్రస్వాంతైకనిశాంతే,సుధాసింధుమధ్యభద్రకల్పద్రుమ
రాజిరాజన్మణిద్వీప చింతామణి సుందరమందిర విహారిణీ,
శుంభనిశుంభ విదారిణీ, శశ్వదనశ్వరవిలాసరంజితమహే
శ్వరి, సకలభువనేశ్వరి తే నమస్తే నమస్తే నమః. 870

ఆ. అనుచుఁ బ్రస్తుతించి యార్య! నాకార్యంబు
సంఘటింపు మనుచుఁ జాఁగి మ్రొక్కి-
యుండి నేంద్రతనయ గుడిలోన వెలువడి
వచ్చె నెంచ్చి యెల్లవారుఁ జూడ. 871

క. అటమున్నె రామకృష్ణులు
చటులధ్వజినీకదంబసహితు లగుచు న
చ్చట నిల్చిరి ద్వారదనము
త్కటగతిఁ దదాత్మజకన్యకాగ్రహణేచ్ఛన్. 872

ఆ. తరుణి మరలి వచ్చుతటిఁ జూత మనుచు రా
జన్యు లెల్ల నాత్మసైన్యసమితి
గొలువ నిలిచి రంత పొలుపుగఁ దోలకరి
మెఱుపుచంద మమర మొలఁత వచ్చె.

మత్త. వ్యోమయానము లెక్కి నిర్జర
యూథముల్ గగనస్థలిం

చేరిమ నిల్చి కసిన్ సురారివి
భేది కృష్ణుఁడు రాజక
న్యామణిన్ వెసఁ బట్టి తెచ్చి శ
తాంగసంస్థితఁ జేసె న
బ్భూమిపాలకు లెల్ల చిత్రిత
పుత్రికాకృతి నుండఁగన్. 374

ఉ. అప్పుడు చూచి భూమిపతు
లాత్మలఁ గ్రోధ మబాధలీలచే
నుప్పతిలంగ యాదవుఁ డ
యో నృపకన్యఁ గ్రహించె బల్మి నే
మిప్పుడ వీనిఁ బట్టుకొని
యాతరుణిన్ విడిపింపకున్నచో
నొప్పమి వచ్చు నుగ్రరణ
యోధుల కూరకయుండఁ జెల్లునే. 375

క. గెలిచిన భీష్మకకన్యక
గలుగున్ మడసినను ద్రిదివకాంతలతో నె
చ్చెలు చెలిమి గెలుగు మనకిఁకఁ
దలఁకఁగ నేమిటికి శూరతరులకు ననికిన్. 376

తే. సమర మునరించె జాలని క్షత్త్రియుండు
నాత్మకర్మంబు సల్పని యవనిసురుఁడు

కడఁది పరలోకసౌఖ్యంబుఁ గాంచలేరు
వసుధ నిర్గంధకుసుమముల్ వారు గారె. 877

వ. అని సమయంబు చేసికొని యుద్ధంబునకుఁ గవిసి రంత. 878

తే. బలుఁడు గృష్ణునిఁ జూచి యుప్పడఁటిఁ గొనుచు
నీవు ముందఱ నేఁగు మే నిపుడు వీరి
గర్వ మడఁచెద లాంగలాగ్రఘాతుల
గోరఁ జీరెదు పనికిన్న గొడ్డశేల. 879

సీ. అని పల్కునంతలో నభియాతివీరులు
గదిసి గదాశూలఖడ్గబాణ
హతుల నొంచుచుఁ జుట్టు నలమిన బలకృష్ణు
లాబలంబులతోడ నని యొనర్చి
యందఱఁ దెగటార్చి యట జరాసుతశిశు
పాలాదినృపతులఁ బాఱఁ దఱిమి
రంత భీష్మకనందనాగ్రణి రుక్మిఁ డ
య్యదుపతిపై రోష మడర నలిగి
బవర మొనరింప దేవకీపట్టి వాని
గర్వ మడఁగించి పెడకేలు గట్టివైచి
విశిఖ మొక్కటి గొని వాని విశిఖుఁ జేసెఁ
జెలువగవు మోముఁదమ్మిపైఁ జిగురులెత్త. 880

వ. అప్పుడు రుక్మిణీదేవి హరి వానిప్రాణంబుల కలుగు నని
శంకించి యిట్లనియె. 881

తే. ఈతఁ డపరాధి యగు నైన నితని మనిచి
భ్రాతృభిక్ష నా కొసఁగుము పద్మనేత్ర
సాపరాధుల రక్షించు టరుదు గాక
యనపరాధుల రక్షించు టవని సరుఁడె. 382

క. అని రుక్మిణి ప్రార్థింపఁగ
వనజాక్షుఁడు వల్కె వీని వైరూప్యయుతున్
గొనిచనిమొద ద్వారకలో
ఘనతర కేళీమృగంబుగాఁ జేయుటకున్. 383

క. పాలసుఁడై యీతఁడు శిశు
పాలునకుం హితముఁ గూర్చి పలుమఱు నన్నుం
గేలి యొనరించె నైనను
బాలింపుదు వీని నీదుప్రార్థన నబలా. 384

వ. ఇట్లు పల్కుచుండె నంత. 385

చ. హలియును సంతలోన నభి
యాతిబలంబులఁ బిల్కుమార్చి యా
జలజదళాక్షుఁ జేరఁ జని
చయ్యన రుక్మినిఁ గాంచి కృష్ణ యి
బ్బలియుని సిగతిం వికృత
భావునిఁగా నొనరింపఁ జెల్లునే
యులిపి నటంచు బంధనము
లూడిచె సాంత్వనపూర్వకంబుగన్. 386

వ. ఇంక హరితోడ నన్నందఱు విగ్రహింపఁదగు మని యనిచిన
వాఁడునుం బోయె నంత శ్రీకృష్ణుండును రుక్మిణీబలభద్ర
సహితుండై నిజబలంబులు గొల్వఁ దనరాకకు నలం
కృతం బైన ద్వారవతిం బ్రవేశించి కవిగాయకవంది
మాగధస్తుతిరవంబును శంఖభేరీమృదంగకాహళవీణావేణు
ప్రముఖవాద్యనిస్స్వనంబులును నేకీభవింప నడనడ గణికా
సహస్రంబులు లాస్యంబు లొనరించుచు నేఁగుదేర
స్థురలు కుసుమవర్షంబులు వర్షింప నిజమందిరంబున కేఁగు
దెంచి దేవకీవసుదేవులకు నమస్కరించి రుక్మిణిం బరిణ
యంబు గాఁదలంచి యుండు నంత. 887

సీ. పాకారిముఖ్యదిక్పాలకుల్ వసువులు
గంధర్వనాగయక్షవ్రజంబు
వామదేవవసిష్ఠవాలఖిల్యసనంద
నాత్రిగౌతమనారదాదిమునులు
నట మేనకానసూయారుంధతీముఖ్య
దివ్యపతివ్రతాస్త్రీగణంబు
చిత్రరేఖాఘృతాచీపుంజికస్థలా
రంభాదినిఖిలాప్సరఃప్రతతియు
సవనిఁ గల రాజపుత్త్రులు నవనిసురులు
భూరితలంబున నైముకపురవరముంబు.

నిర్మలము విశ్వకర్మవినిర్మితంబు
నైన ద్వారక కేతెంచి రభ్యాగతులు. 388

వ. అప్పుడు మహావైభవంబున గర్గాచార్యానుమతంబున
కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిం బాణిగ్రహణం బాచరించి యనం
తరంబ వైవాహికోత్సవదిదృక్షాసమాగతసురమునిభూ-
సురభూపాలకాదిసకలజనంబుల జాంబూనదాంబరహార
మణిభూషణాన్నోదకాదిదానంబులఁ దృప్తులం గావించి
యుడుగర లొసంగి నిజస్థానంబుల కనిచి యుండె. 389

చ. హరుఁడును గౌరియుం [illegible] హి-
మాద్రియు మేనయు వార్ధియుఁ గంగ సరి
ద్వరయునుఁబోలెఁ గృష్ణుఁడును,
[illegible] రుక్మిణీ
తరుణియు సంతతంబును ము
దంబునఁ గేళిరసైకలోలతం
గర మనురక్తి సౌఖ్యరమఁ,
గాంచి వసించిరి ద్వారకాపురిన్. 390

వ. అనిన నైమిశేయు లనంతరకథావృత్తాంతం బెట్లయ్యె
నని యడుగుటయు. 391

శా. దుగ్ధాంభోధినిమగ్నసంగతపలాం
ధోవీర*రక్తోర్మినం

---

* రక్తా[illegible]ం.

దిగ్ధాపాటలకైటభారిశర పృ
థ్వీభృన్మహాకార్ముకా
దృగ్ధామాహతసూనసాయక తను
శ్రీఖండపంకాంకిత
స్నిగ్ధస్వచ్ఛశరీరతోషితభవా
నీమానసాంభోరుహా. 892

చతుర్విధకందము.
గౌరాజగమన దురితవి
దారా వారాశితూణ దశముఖారి
తారేశమకుట హార ఫణి
హారా నీరేజకాండహర భవదూరా. 893

స్వాగత. ముగ్ధచంద్రధర ముక్తిద వ్యాఘ్రా
స్పృగ్ధరాపట విరించనశీర్ష
స్రగ్ధురీణ భవజాలతమిస్ర
ప్రాగ్ధరోదయవిభాకరమూర్తీ. 894

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యోఁదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునందు
షష్ఠాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

సప్తమాశ్వాసము

శ్రీరమణీశ్వరనయనాం
భోరుహపరిపూజితాంఘ్రిపుష్కరనయన
శ్రీరంజితభువనాథు య
మారమణీసంగతాంగ మల్లయలింగా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు
సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె నక్కాలంబున
సత్రాజిత్తుం డనురాజు సూర్యునిం గూర్చి పరమదుష్కరం
బగుతపంబు సేయం దొడంగె. 2

ఆ. అంబికయును భానుఁ డంబికాసూనుండుఁ
గొలుచువారలకును గోర్కు లొసఁగి
యామయంబు లడఁచి యంతరాయములఁ బోఁ
దోలి మనుపుదురు విశాలకరుణ. 3

ఆ. వేయిమాఱు లాదిగాయత్రి జపియింపఁ
దగు నుపాసకులకుఁ దత్పరమతి
నట్లు సలుపకున్న సమ్మంత్రితతి కుక్కు-
టాగ్రనిహితహేమమట్లు మడియు. 4

వ. గాయత్రి జపియించి పదంపడి యిష్టమంత్రంబులు జపి
యించిన ఫలదంబు లగు ననంతరంబ హోమంబును విప్ర
సంతర్పణంబును జేయనగుం గావున సత్రాజిత్తుం డట్ల
తత్కర్మంబు లాచరించుచుం దపంబుసల్ప వరదాభయహ
స్తుండును శంఖచక్రాభిశోభితుండును హారకేయూరకిరీట
కుండలాన్వితుండును హిరణ్మయతనుండును సూర్య
భానుండు ప్రసన్నుండైన దండప్రమాణంబు లాచరించి
యిట్లని స్తుతియించె. 5

సీ. గ్రహపతయే హేమకందుకరూపాయ
తిమిరహంత్రే జగద్దీపకాయ
లోకబంధవే పంకజహస్తాయ
పద్మినీపతయే ప్రభాకరాయ
రవయే రమాధిపనేత్రే హిరణ్యగర్భాయ
పరమాత్మనే జగద్బాంధవాయ
శ్రుతిమూర్తయే జగద్ధితచరిత్రాయ ద్యు
మణయే చిదానందకందకాయ

నమదసుం దేహనాశాయ శాశ్వతాయ
సర్వకర్మఘసాక్షిణే శర్మదాయ
భాస్కరా యాంఘ్రిపద్మయశస్కరాయ
భానవే లోకచక్షుషే తే నమోస్తు. 6

ఉ. ఒక్కతురంగమంబు మఱి
యొక్కరథాంగము గల్గునట్టితే
రెక్కటఁ బిచ్చుకుం టతిగ
మోద్ధతి రొప్పుఁగ నంబరస్థలిన్
మక్కువ నేఁగుచుం దివస
మానము తప్పకయుండఁ జేయునీ
యక్కజమైనవింతఁ గొని
యాడఁగ నెంతటివార మన్యయా. 7

వ. అనుచుం బ్రార్థించిన నద్దేవుండును వరం బడుగు మను
టయు. 8

ఆ. అంగశోషణంబు లగువ్రతములు క్షితి
దానముఖ్యనిఖిలదానవిధులు
యాగయోగతతులు నన్నియుఁ బుత్త్రసం
జననపుణ్యమునకు సాటి యగునె. 9

వ. కావున సంతానం బొసంగు మనిన నట్లకాక యని ప్రసే
నుం డనుకుమారుని సత్యభామ యనుకన్యకను శమంత్ర

కమణియును నిచ్చిన సత్రాజిత్తుండును లబ్ధమనోరథుండై
సుఖంబున నుండె నంత. 10

చ. నలినదళేక్షణుండు గణ
నాథునిఁ బూజ యొనర్చి సంతసం
బెలయఁగఁ దచ్చతుర్థినిశి
నిందునిఁ గన్గొని సందియుంబుసం
గలఁగుచు దేవమౌనివరుఁ
గాంచి గణేశచతుర్థిఁ జందురునిం
బెలుచనఁ జూడఁగూడ దని
పెద్దలు పల్కి రిదేమి తెల్పుమా. 11

తే. అనిన నారదుఁ డిట్లను పద్మనాభ
యాగణేశచతుర్థి గణేశుఁ గొలువ
గరిమ నావత్సరమున విఘ్నంబు లణఁగు
నని గణేశుఁ బూజింపుదు రవనిజనులు. 12

చ. నలినదళాక్ష మున్ను గణ
నాయకుఁ డందఱుఁ జేయు భక్తిపూ
జలు గొని పాయసాన్నమును
శర్కరయున్ మఱి లడ్డుకంబులున్
ఫలములు మోదకంబులు న
పారముగా భుజయించి యంతఁ దా

నలసత నేఁగె మోదకము
హస్తమునం గొని యల్లనల్లనన్. 13

ఆ. బొజ్జ మోవలేక పోవుహేరంబుని
దోసఁగుఁ గాంచి యచ్చతుర్థియందుఁ
నగఁ బ్రదోషవేళ నగియెఁ జక్కన హరి
ణాంకుఁ డపుడు హాస మాఁపలేక. 14

వ. అంత నేకదంతుండు నిజలంబోదరభారంబుఁ గాంచి నవ్వు
టగాఁ దెలిసి యామృగలాంఛనుం గని యోరీ సౌంద
ర్యగర్వంబునం గన్నులుగానక యుపహసించితివి గావున
నిన్నుం గనుంగొనినవార లపయశంబునం బొందుదు రని
శపియించె నంత నమరగణంబులు చంద్రశేఖరు సన్నిధికి
నేతెంచి యిట్లనిరి. 15

చ. కరివదనుండు శాప మిడె
కైరవమిత్రున కిప్పు డాతనిం
బొరిఁ గనుఁగొన్న దుర్యశము
వొందు మముం బరమేశ యీనిశా
కరుఁ డుదయింపకుండిన జ
గంబులు నాశము నొందుఁ గావునన్
స్థిరకరుణాప్తి నీయెడరుఁ
దీఱిచి ప్రోవుము మమ్ము నందనన్. 16

ఆ. అనుడు హరునియాజ్ఞ నాశాపనిధికి ము
ర్యాదఁ జేసి నప్పు డచ్యుతుండు
నాగశేషుదినమునందు నిందునిఁ జూచు
వారి కపయశంబు వలదు ననుచు. 17

వ. అమ్మహాత్ముం డట్లు వ్యవస్థం గల్పించెం గాని శాపనిస్తా
రణోపాయంబు సేయఁడయ్యె నయ్యచ్యుతుండవు నీవ
కావె కావున నీకు దుర్యశఃప్రాప్తి గాఁగలయది భవత్క
థాకథనంబున జనంబుల కపయశంబు నివర్తించు నని
తెల్పి నారదుం డరిగిన. 18

సీ. అంత సత్రాజిత్తుఁ డంబరమణిదత్త
మణి కంఠమునఁ దాల్చి మధువిరోధి
సభ కేఁగుదెంచిన సభ్యులు తన్మణి
ఘృణికలితాంగు నానృపతిఁ జూచి
వనమాలిఁ గనుఁగొన వచ్చినదినమణి
యని తలపోసి రయ్యదుపతియును
గడు విస్మితాత్ముఁడై కౌస్తుభమణికంటె
నమ్మణివిహాదఁ జేరాన పూని
దాని నడిగించె నప్పు డుద్ధవునిచేత
నాతఁ డదియును నిత్యంబు జారరూప
వర్షి యగుటను మది ధనవాంఛ దొరయు
నొసఁగఁ లేఁ డయ్యె నప్పురుషోత్తమునకు. 19

సీ. హరి గనుఁగొన నెత్తి మృగవ్యాఘ్రం బరణ్యాని
కరిగె రథారూఢుఁ డగుచు నంత
వాసరమణిదత్తవరమణి దాల్చి స
త్రాజిత్సహుండును వాజి నెక్కి
చనియె వెంబడిన యాసాటమాన్యులును గూర్చి
మృగముల వేఁటాడి మొగులు పన్ని
పెళపెళ నుఱుముచుఁ జెనువాన గురియ న
వ్యర్థబాధార్తిచే వడఁకునట్టి
నృపభటరథాశ్వమాతంగనికరసహితుఁ
డగుచు నిజపురి కేతెంచె నచ్యుతుండు
నటఁ బ్రసేనుని నొక్కహర్యక్ష మాఁగి
తునిమి యమ్మణిఁ గైకొని చనియె నంత. 20

ఆ. అచ్ఛభల్లనాథుఁ డమ్మణిఁ గొనియె సిం
గంబు నడిచి యంతఁ గపటవృత్తి
నాప్రసేనుఁ దునిమి హరియించె మణి యని
హరికి నింద పటలె నచట నచట. 21

క. తనకౌస్తుభమణికంటెన్
ఘనమా యాదిత్యదత్తరాయి కమలాక్షునకున్
ధనతృష్ణఁ గొనియె నవనిన్
ధనలోభికి ధర్మమును నధర్మము గలదే. 22

ఆ. ధనమువిూఁదివాంఛఁ దల్లిని దండ్రిని
భ్రాతృవృద్ధజనులఁ బరిభవించుఁ
దవిలి నరుఁడు బుద్బుదప్రాయ మైనకా
యంబు నిత్య మనుచు నాత్మ నెంచి. 23

వ. అని. 24

ఉ. ఈగతి ద్వారకానగరి
నిండుల నిండుల వీథి వీథులన్
వేగమవృద్ధు లెల్ల యదు
నందను నింద యొనర్చుచుండ న
న్నాగశయానుఁడుం దనమ
నంబున నెంతయుఁ గుందుచున్ యదృ
చ్ఛాగతుఁ డైన నారదున
కంజలిచేసి ప్రియోక్తు లొప్పఁగన్. 25

క. లోకంబులఁ గలవార్తలు
మాకుం దెల్పు మన నతఁడు మాధవుతోడన్
నీ కెఱుఁగఁబడనియర్థము
లోకంబులఁ గలదె యఖిలలోకాధీశా. 26

ఉ. ఐనను విన్నవించెదఁ గృ
తాంతసభం గనినట్టివింత వి
జ్ఞానిధి చిత్రగుప్తుఁ డని
శంబు జనంబులపుణ్యపాపముల్

డా నియతిఁ లిఖించునెడ
ద్వారకలోపలిమర్త్యకోటికిం
బూనినపాప మొక్కటి పరి
పూజ్యమతిఁ లిఖియించెఁ జెచ్చెరన్. 27

ఆ. జనునిపుణ్యపాపసముదయంబులు ప్రీతి
రాత్రియును బవలుగాత్రయష్టి
నీడ వోయి తెల్ప నెటి చిత్రగుప్తుండు
వ్రాయుచుండు ధర్మరాజునొద్ద. 28

క. మహిలోభంబున సతిని
గ్రహియించె తనివెం బరిసెనుఁ గృష్ణుం డని ప
ట్టణజనులు లేనిపాపము
గణుతించిరి నిన్నుఁగూర్చి గరుడతురంగా. 29

వ. అట్టిమిథ్యాభిశంసనదురితంబు వారలయింద్రియాధిదేవ
తలు ఛాయారూపంబున వసియించి వెలిగించినఁ జిత్ర
గుప్తుండు లిఖియించె నీవు నిమ్మిథ్యారోపణపాపంబు
నిర్వాపణంబు సేయుందగు నాత్మకృతంబును నారోపితం
బును నసం ఖాతకంబులు రెండు తెఱంగులం బ్రవర్తించు
మిథ్యారోపితపాపుండు వ్యవహారదక్షుండు గా నేర్చునే
యదియునుంగాక జపాకుసుమసాన్నిధ్యంబున స్ఫటికంబు
గ క్తవర్ణం బైనయట్లు దురాత్ములసహవాసంబునఁ బురు
షుండు గీడొందుఁ గావున నీవును నీదుష్టపరిజనసహవా

సంబు చేసి విశ్వసింపం దగదు పెండియు. 30

తే. వసుధ నల్పున కుత్కృష్టవస్తులబ్ధి
జీవనాశకరంబు ప్రసేనుఁ డడవి
గెడసె మణికారణంబునఁ గేసరియును
సమసె సమ్మణికతన ఋక్షపతిచేత. 31

క. ఆజాంబవంతుచే ని
ర్వ్యాజమతిన్ దానిఁ దెచ్చి రహిం గొని విడఁ ద
ద్రాజన్మణికతమున స
త్రాజిత్తుఁడుఁ దెగు నిఁక శతధన్వునిచేతన్. 32

వ. ఆశతధన్వుండును నారత్నంబు కారణంబుగా నీచే నిహ
తుం డగు నమ్మణి నిన్నుం జేరఁగలదు. బలవద్భాగ్యం
బైన రత్నంబు నీయొద్దం జేరునె యని శుభోదర్కవృత్తాం
తం బెఱింగించి నారదుం డరిగె నంత. 33

చ. హరి మఱునాఁడె రేవకడ
యాదవసంఘముతోడఁ జొచ్చి ని
ర్జరముని తెల్పు నేకపది
చాయన యేఁగుచు నయ్యరణ్యముం
గరికిరిసింహఖడ్గమృగ
కాసరసంచరణానుగుణ్యముఁ
దరణికరప్రతారణవి
ధానవిధాంధతమోగ్రగణ్యముఁ. 34

ఆ. అట్లు సొచ్చి నిహతు లైనవ్రేసినకే
సరులచొప్పుఁ గాంచి జాంబవత్ప
దాంకితాధ్వసీమ నల్లన యేఁగి త
ద్బిలముఁ జూచి యచట నిలిచి యంత. 35

వ. నిజాప్తులం గనుంగొని యిట్లనియె. 36

ఉ. ఆయువు నూఱువత్సరము
లందు సగంబు సుషుప్తిచేఁ జెడుం
బాయును బాలకస్థవిర
భావములన్ మఱి సాము యౌవన
శ్రీయుతుఁడై వధూమణుల
క్రీడలజాడలఁ జొక్కు నింకఁ దా
నేయెడ నాచరించు నరు
డిద్ధమహామతి ధర్మకర్మముల్. 37

తే. ధర సదాచారరతుఁడైన నరునియాయు
వణఁగు విద్రిఘటాంబువు ననుకరించి
యొగి సదాచారి యపమృత్యువును జయించి
మను శతాబ్దము లమరసమానుఁ డతఁడు. 38

తే. అందఱకు జీవితంబుపై నాస బలియు
నయిన నయశోధురంధరుం డైన నరుని
తనువు వ్యర్థంబు హాఁ డెంతదడవు మనిన
నేమి ధనవంతుఁ డైనను నేమియుఁ గలవు. 39

వ. కావున నాకుం బ్రాపించినదుర్యశంబుం బాపికొనుటకు మణిం దేనరిగెద నంధకారబంధురంబును సురాసురాగమ్యంబును నైన యబ్బిలంబు మీఁకుం జొరనశక్యంబు నారాకఁ బ్రతీక్షించి యుండుం డని వారల నందఱ నచ్చట నిల్పి యబ్బిలంబుఁ జొచ్చి చని జాంబవంతుని ప్రోలు గని యంత. 40

క. సింగము ప్రసేనుఁ దునివెఁ
సింగంబుం జాంబవంతుచే హత మయ్యెఁ
రంగయిటపట్టి ! వగవకు
మంగళకర మీశమంతమణి నీయదిరా. 41

చ. అని శిశురోదనప్రశమ
నార్థము పాడిన దాదిపాటఁ దా
విని మది సంతసం బొదవ
వెన్నుఁడు శంఖము మ్రోయఁజేసెఁ ద
ద్ఘనతరనిస్వనంబు లయ
కాలఘనాఘనగర్జచండమై
మొనయఁగ జాంబవంతుఁడు స
మున్నతసంశయసంకులాత్ముఁడై. 43

ఉ. ఈనినదంబు నన్ను దయ
నేలినశ్రీరఘురాముశంఖన

ధ్యానమ్ముకై వడిఁ ద్రవణ
దారణకారణలీలఁ బొల్చు ము
న్నానినవంబు తా విని ని
జాత్మఁ గలంగి తొలంగి పాటె దు
ర్మాని దశాననుం డమర
మానవిమర్దనకుర్దనుం డనిన్. 43

ఉ. ఆరఘురామదేవుఁడు స
మాగతుఁడయ్యెనొ యంచు నేఁగి యా
శూరుఁడు రుక్మిణీవిభునిఁ
జూచి యమానుషశౌర్యుఁ డితఁ డా
క్షీరసరిద్వరాలయుఁడొ
శ్రీబదరీతరుషండమండితా
గారవిహారియో యొరుఁడు
గాఁ డని విస్మితుఁ డయ్యె నంతయున్. 44

మ. అతనిం గృష్ణుఁడు గాంచి వీఁడు విధిజృం
భారంభవేళాసము
చ్చ్రితలీలాజనితుం డఖండితబలు
శ్రీశోభితుండై రయా
ద్ధతి హేమాద్రిఁ బ్రదక్షిణించి వితతో
దచ్ఛృంగరాజంబు జా

నుతలాఘాతములన్ మెలంగు ధర

ణిందున్ భగ్నజానుప్రిథః. 45

చ. లతబలగర్వితుం డితని

దర్పము శీఘ్ర మొనర్ప నేన కా

కితరులచేతఁ గా దనుచు

ఋక్షబలాధిపుఁ డాఁకి యుద్ధము

ప్రతిహతశౌర్యదీప్తుఁ డయి

పద్మదళాక్షుఁ డొనర్చె నంతఁ దా

నతఁడును మల్లయుద్ధగతి

నాహరితోడఁ బెనంగెఁ గ్రొవ్వునః. 46

వ. ఇట్లన్యోన్యవిజిగీష నేకవింశతివాసరంబులు ఘోర యుద్ధం బొనర్చి రంత గోపాలముష్టిఘాతప్రతాడితుండై నొచ్చి భల్లూకనాయకుం డతివిస్మితుండై యితఁడు సాక్షాద్విష్ణుఁడు గాని ప్రకృతిమనుజుండు గాఁ డని నిశ్చ యించి నీ వెవ్వండ వెద్ది కారణంబున వచ్చి తని యడి గినఁ గృష్ణుండు గణేశచతుర్థీచంద్రదర్శనసంభవదుర్యశః పంకసంక్షాళనార్థం బరుగుదెంచితి నని నిజవృత్తాంతం బంతయు వివరించిన జాంబవంతుండును సంతుష్టమాన సుండై జాంబవతి యనుకన్యకామణియు శమంతకమ ణియు నొసంగి యనుప మరలి ద్వారకకేతెంచె. 47

క. సుత్రామనందనుం డాహరి
సత్రాజిత్తునకు నొసఁగె సన్మణి కరుణన్
మిత్రామాత్యస్థవిర
క్షాత్రియబుధబంధునృపతిసూనులయెదుటన్. 48

వ. అప్పుడు సత్రాజిత్తుండును దనమనంబున. 49

ఉ. లోభము క్లేశకారణము
లోభముచేతనె ప్రాణహాని యౌ
లోభికి దుర్యశం బొదవు
లోభ మనర్థకరంబు లోభి దాఁ
బ్రాభవహీనలీల గురు
బంధుబుధాళిఁ దిరస్కరించుఁబో
లోభసమన్వితుండు భువి
లోఁ గడు నిందితుఁ డౌఁ దలంపఁగన్. 50

క. వైభవము గలిగెనేనియు
లోభికి సౌఖ్యంబు సున్న లోభ మవిద్యా
లాభప్రద మగుఁ గావున
లోభము విడువఁదగు ధరణిలో మనుజవరుల్. 51

వ. అని మున్ను గృష్ణుండు మణి యడిగిన నొసంగ కుండిన
తనలోభంబును నిందించి వెండియు సద్దేవుని కారుణ్యంబు
వడయుటకు నుపాయంబు విచారించి. 52

క. దానములలోనఁ గన్యా
దానంబును మేదినీప్రదానము విద్యా
దానము నుత్తమములు దురి
తానీకము నడఁచు సొంపుగ నతిఫలదములై. 53

వ. అందు. 54

తే. ఇవల నూఱుతరంబులు నవల నూఱు
తరములును నక్షయ పుణ్యతరులఁ జేయు
కన్యకాదాత దత్పుణ్యగణన సేయ
వశమె భూరజ మెన్నంగ వచ్చుఁగాక. 55

తే. మాతృపితృదారకులములమనుజవితతి
కక్షయస్వర్గ మొసఁగుఁ గన్యాప్రదాత
యెన్నిగింజలు తిలరాశి కన్నివత్స
రములు తానును నాకలోకమున నుండు. 56

క. ఇనమండలపర్యంతము
నెనసినయవరాశి గింజ లెన్ని యగుం దా
నును నన్నివత్సరము లు
బ్బునఁ గన్యాదాత త్రిదివమున వసియించున్. 57

వ. కావున.

సీ. ఎవ్వానియూరుపు లెల్ల వేదంబులు
వివిధాగమాదిసద్విద్య లెల్ల

యేమహాత్మునిదివ్యనామాంకపఠనంబు
పాపనిర్వాపణప్రాపకంబు
శ్రీకరం బెవ్వానిచిరతరకీర్తి యొ
వ్వాఁడు సురమునిబృందవందితుండు
చులుకాంబుతులసికాదళమాత్ర మొసఁగిన
నెవ్వండు సాయుజ్య మిచ్చుఁ దవిలి

యట్టిపురుషోత్తమునకు విశ్వాధిపతికిఁ
గన్య నిచ్చి కృతార్థతాగరిమఁ గాంచె
ననుచుఁ దనపుత్రి సత్యభామాఖ్య నాశ
మంతమణితోడ నొసఁగె శ్రీకాంతునకును. 59

వ. శ్రీకృష్ణుండును సత్యభామాజాంబవతుల మహావైభ
వంబున వివాహం బయ్యె నంత. 60

సీ. దివ్యసంయమిచిత్తభవ్యకంజాతప్ర
భాకరుం డాశ్రితశ్రీకరుండు
దారుకావనమానిదారికామానస
చోరకుం డంహోవిదారకుండు
జగదుద్భవస్థితిసంహరణోదార
కర్దనుం డంగజమర్దనుండు
జాటజూటకుడుంగసత్సుమాయితనిశా
నాయకుం డపవర్గదాయకుండు

గీ॰ శంకరుఁడు భక్తలోకవశంకరుండు
వారణామరరిపుగర్వవారణుండు
హరుఁడు శ్రీశైలజామనోహరుఁడు ప్రేమ
నాముకుందునిఁ జూడంగ నరుగుదెంచె. 61

వ॰ అప్పుడు వివాహవైభవదిదృక్షాసమాగతులైన బ్రహ్మా
దులును పురందరాదిబృందారకబృందంబును నయ్యిందు
ధరునకు వందనంబు లాచరించిరి నందనందనుండును
షోడశోపచారంబుల నద్దేవునిం బూజించె నంత నమ్మహా
దేవుం డందఱం గనుంగొని. 62

సీ॰ తగ నభోమణి శమంతకమణి సత్రాజి
దవనిపాలున కిచ్చు టాది గాఁగఁ
బద్మాక్షుఁ డీసత్యభామఁ బెండిలియగు
టిది తుదిగా నిమ్మహీయచరిత
మెవ్వఁ డేనియును గణేశచతుర్థి మృ
గాంకునిఁ గాంచినయట్టివేళఁ
దలభక్తి నొడువఁ దత్సంబంధదుర్యశః
కలుషంబు వానికిఁ గాక తొలఁగు
ననుచు నానతి యిచ్చిన నమరవరులు
యక్షగంధర్వులును సనకాదిమునులు
నందనందనుఁడును సదానందగరిమఁ
జెంది నుతియించి రప్పు డాశ్రీగిరీశు. 63

వ. అంత నయ్యాశ్వరుండొట్టి వేళ్ళు లంధకులును, ధర్మశ్లోచ్ఛం
జని రని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె. 64

ఉ. ఈకథ విన్నమానవుల
కీహితము ల్సమకూరుఁ బాపని
ర్మోకవిముక్తి యౌఁ జెలఁగి
ముక్తి కరస్థితవర్తి యౌ మఘా
నీకఫలంబు గల్గు తమ
నీయచిరాయురుపేతులై సుఖ
శ్రీకలితాత్మవర్తన న
శేషశుభోన్నతిఁ గాంతు రుర్వరన్. 65

వ. అని చెప్పి పెండియు నిట్లనియె నట్లు హరి మఱియు నేవురురాజకన్యకల వివాహంబై ద్వారకానగరంబున నుండునంత నరకాసురుచేత బాధితులై సురమునిగణంబులు శరణు నొందినఁ దద్వధార్థం బరుగ నిశ్చయించి వైనతేయునిం దలంప సన్నిధించె. 66

మ. శరకుందేందుతుషారపారదసుధా
స్వచ్ఛాభనానాబ్జుండు గ
ర్వరధాత్రీధరతుంగసంహననుఁ డు
త్ఫుల్లాబ్జనేత్రుండు భా
స్కరతేజఃప్రథితుండు తుండనఖశ
స్త్రప్రోజ్జ్వలుం డాశుగ

స్ఫురదుద్యద్గతి నేఁగుదెంచె వినతా
సూనుం డనూనోద్ధతిన్. 67

చ. హరి నరకాసురుం గెలువ
నాయితమై తగ సత్యభామతో
గరుడుని నెక్కి కౌస్తుభవి
కస్వరభాస్వరదీధితు ల్విభా
కరకరదీప్తులన్ మలపఁ
గాఁ జని తత్పురపాలకున్ మురా
సురుని వధించె నాబలని
షూదనముఖ్యులు సంతసింపఁగన్. 68

మ. సరసీజేక్షణుఁ డంత భీషణగతిన్
శంఖంబు పూరింపఁ ద
ద్వరకల్పాంతఘనాఘనస్తనితదు
ర్వారారవస్ఫూర్తిచే
ధరణీసూనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డగుచుం
దామోదరుం దాఁకి సం
గరసంక్రీడ యొనర్చె దారుణగదా
ఖడ్గాస్త్రశస్త్రద్ధతిన్. 69

మత్త. రామరావణులట్లు నిర్జర
రాజవృత్రులయట్ల సం

గ్రామకేళి యొసర్చి రయ్యెదు
రాజదైత్యులు గొంతసే
పామెయిం దగ సత్యభామ ము
రాంతకాజ్ఞ నొనర్చి నా
భూమిపుత్త్రనిశాట యుద్ధము
పూర్వవిక్రమనైఖరిన్. 70

ఉ. అవనితాలలామము ర
యంబున నంబుధరంబు వర్షధా
రావళి యద్రిపైఁ గురియు
నట్లు కదంబకదంబకంబు ల
ద్దేవవిరోధిపైఁ గురియ
దీకొని వాఁడును ఘోరబాణముల్
దేవిపయిన్ వెనం బఱపె
దేవత లచ్చెరు వొంది కన్గొనన్. 71

శా. ఆరామామణి వానిఁ ద్రుంచుట తృణ
ప్రాయంబుగా నెంచి ప
ద్మారామాధిపునాజ్ఞ లేమి నియతిం
దత్కార్యమున్ మాని భ
ద్రారూఢస్థితి నట్లకాదె ధరఁ బ
త్యాజ్ఞానముల్లంఘన

ప్రారంభంబు పతివ్రతామహిమలకెల్ల
పాపహారంబిదె కదా! 72

సీ. పతియాజ్ఞ దాఁటినసతులపుణ్యంబు బగ్గిఁ
గార్పాసగిరి యట్ల కాలిపోవుఁ
బ్రాణేశు వంచించునది యన్నపానవి
హీనత విధవయై యెపుడుఁ గుందుఁ
బతియె దైవము కులసతులకుఁ దత్సేవ
యిహపరసౌఖ్యంబు లిడుచునుండు
జగతిఁ బాతివ్రత్యసమధికతప మట్టి
దపములలోన నుత్తమతపంబు
భర్తృసేవాదిహీనయై పరగునట్టి
తెఱవఁ బ్రోవంగ నోపఁ డేదేవుఁ డైన
పతియె దైవంబు గురుఁడును బతియె తీర్థ
మతివలకు నొండుధర్మంబు లవనిఁ గలవె. 73

చ. హరియు శరాసనంబుఁ గొని
యానరకాంతకుఁడాదట మార్గణో
త్కరము నిగుడ్చె వాఁడు నది
గన్గొని బాణశిఖాగ్రస్థమైన ద
ర్ధనము బుభుజుఁ దీర్చుకొన
దోషగతిన్ విజయంబు గోరి మ

ద్గరశరఖండితవాలములఁ
గన్పడఁ బారిరి గాదె శిలాంధబుద్ధులై. 74

తే. వ్యాళనకులంబు లాఖుబిడాలములును
నాగపంచాస్యములు భేకనాగములును
బోలెఁ బొల్చిరి దానవపుంగవుండు
సజ్జనాభుండుఁ బోరాడునవసరమున. 75

క. శరసంధానము మోక్షము
కరవరలాఘవతయు యుద్ధకౌశలము సవి
స్మరణంబును సుద్ధతియును
స్థిరతయు ధీరతయు నతని శ్రీవిభునందున్. 76

మ. కరకంజాంచితశార్ఙ్గకార్ముకము చ
క్రిప్రక్రియం బొల్ప నా
హారి దిగ్భాగగనాంతరాళము శర
వ్యాప్తంబు గావించెఁ ద
చ్ఛరసంధానవిమోక్షణాంతరము తెం
పు లేక భూపుత్త్రుఁడ
చ్చెరువొందెం బొగడొందె దుర్భతబల
శ్రీముక్తుఁ డయ్యెన్ మదిన్. 77

చ. అరుదుగ మేరుమందరహి
మాచలముల్ త్రికూటమును శృంగములన్

నిరతముఁ గ్రొవ్విసట్టి ధర
ణీసుతుఁ డంబుధివేలఁ గోలె శ్రీ
ధరుని నతిక్రమించుటకుఁ
దానొకయింతయుఁ జాలఁ డయ్యె నా
హరియును జక్రముం దలఁచె
నయ్యసురాధముఁ ద్రుంపఁ బంపునన్. 78

ఉ. నీరజబంధుకోటికమ
నీయమహామహాసియుముగా సహ
స్రారసమన్వితంబుఁ బ్రళ
యానిలతుల్యమహారయోర్జిత
శ్రీరమణీయమున్ దనుజ
శిక్షణదక్షము భక్తలోకమం
దారము నై ప్రసంగిన సు
దర్శనచక్రము వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 79

తే. హరి తపం బొనరించిన హరుఁడు మెచ్చి
యాసుదర్శన మొసఁగె నత్యంతకరుణ
నదియు హరిచే నియుక్త మై యసురసమితిఁ
ద్రుంచి తత్కరమున కరుదెంచు మరల. 80

క. చక్రము దారితదానవ
చక్రము శతపత్త్రనయనసవ్యాశ్వసుహ్యా

చ్ఛత్రము పాలితధరణీ
చక్రము వేగ చనుదెంచె సాధిష్ణుగతిన్. 81

తే. కృష్ణుఁ డాచక్ర మప్పుడు కేలఁ బట్టి
త్రిప్పుచుఁ ద్రిలోచనునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లెఁ
బ్రళయవేళార్కతేజు నాప్రభునిఁ జూచి
జగము లన్నియు భీతిల్లి సంచలించె. 82

ఉ. ఆదనుజుండు యజ్ఞకిటి
యంగనిదాఘపయఃకణాప్తిచే
మేదినిఁ బుట్టెఁ గావున స
మిద్ధబలోద్ధతు వాని సత్యభా
మాదయితుండు పుత్త్రుఁ డని
మన్వక తుంపఁదలంచె నట్ల యౌఁ
గాదె తనూజునైనఁ గృపఁ
గాతురె క్రూరుని ధర్మవర్తనుల్. 83

వ. అప్పుడు నరకాసురుండు శ్రమంబునం గుందక మనఃఖేదంబుఁ జెందక క్షుత్తృష్ణాలస్యాదిరహితుండై యుద్ధం బొనరింప నతనిధైర్యస్థైర్యబలమహత్త్వంబులకు మెచ్చి కృష్ణుం డతనితో నీకిష్టంబైన వరం బడుగు మిచ్చెద ననిన నతం డిట్లనియె.

సీ. అపవర్గ మడుగ నే నచ్యుత యది దైన్య
యాచ్ఞాదిగుణముల నబ్బఁగలదె

ధరణి నిష్టాపూర్తధర్మము లొనరించి
ఫలమిచ్చి దేహుల భ్రమలఁ బెట్టి
యమ్ముక్తిఁ గాంక్షింప నంతరాయము నీవ
చేయుదు వీక నేఁటి చెప్ప నేల
మందునిఁ గాంచి నీనతులకుఁబలె బ్రహ్మ
సంవిదుపయి సురసమితి రోయు

నైన నీచేత హతులైన యట్టివార
లందఱు భవత్పదంబున నధివసింతు
రట్లు గావున ముక్తి నే నభిలషింప
నీదుక్రోధంబె వరమయి నివ్వటిల్లు. ౮౫

సీ. అయినను నాకుఁ గోటి యుదిగాద నీవు న
న్నేవాసరమున జయించి వెలయు
దావాసరమునఁ గైలాస్యంగ మొనరించు
నరులకు నెల్లను నరకబాధ
లేకుండ వర మిమ్ము లోకేశ యని పల్కి
నిబిడసాయకవృష్టి నిగుడఁ జేయ
హరియును గుపితాత్ముఁడై చక్రనిహతి న
న్నరకామరారాతిశిరముఁ దునిమె

నంత నచ్చర లెల్ల నాట్యంబు సల్పి
రమరగణములు కుసుమవర్షంబు గురిసి

రఖిలదిశలుఁ బ్రసన్నత నతిశయిల్లె
రావణప్రధనావసరమునఁ బోలె. 86

వ. అప్పుడు హరివల్లభ యైన భూదేవి సాకారయై చతుర్భుజయును శాలిక్షుప్రముఖసస్యాధిదేవతాసమన్వితయు నై యిందీవరశుకంబులు కరంబులం దసర మత్తమాతంగగమనంబునం జనుదెంచిన మన్నించి కృష్ణుండు తత్పుత్త్రుం డగు భగదత్తునిం బ్రాగ్జ్యోతిషపురంబున నభిషిక్తుం జేసె నంత. 87

తే. ఆశ్వయుజకృష్ణపక్షమహాత్రయోద
శీవిధూదయవేళ నశేషజనులు
చెలఁగి యభ్యంజనక్రియ సేయవలయుఁ
దైలమున నారకవ్యథ దానఁ దొలఁగు. 88

ఆ. అదినంబునందు నభ్యంజనము లేని
మూర్ఖజనుఁడు నరకమున వసించుఁ
దైల మబ్బకున్న దద్దర్శనముచేసి
హరి భజించె నేని యఘము లడఁగు. 89

వ. అని లోకోపకారార్థంబుగా మున్ను నరకుండు గోరిన కోలంగున వరం బొసంగి భూదేవిం బ్రీతాత్మం జేసె నంత నబ్భూదేవత నరకాసురానీతషోడశసహస్రరాజకన్యకల ద్వారకాపురంబునకుం గొనిచని పాణిగ్రహణం

నాచరింపు మని తెల్పిన భగవంతుం డట్ల నమ్మతించి
యానరకాసురునిపురంబుఁ బ్రవేశించె నంత. 90

ఉత్సా. మారకోటిసుందరుం బ్రమత్తనాగయానుఁ బం
కేరుహాక్షు విపులవక్షుఁ గృష్ణుఁ గాంచనాంబరుః
నీరదాసితాంగుఁ జూచి నృపకుమారికామణుల్
భూరితేజు నమ్మహాత్ముఁ బొందఁగోరి రాత్మలన్. 91

వ. ఇట్లు మోహించిన పదియాఱువేవురు రాజకన్యలం గొని
కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యంత. 92

సీ. యువతుల నందఱ నొక్కలగ్నంబున
నుద్వాహ మగుటకు నుత్సహింప
నావధూమణులకు హాటకాగారముల్
వేవ్వేఱ రచియించె విశ్వకర్మ
నాకమహీజ చింతామణి సురగవి
ప్రముఖవస్తువులతో బలవిభేది
యరుదెంచె బహుసహస్రాంబుజాక్షీమణీ
యుగపద్వివాహమహోత్సవాప్తి
నలరునాఁడు కృష్ణుఁ డని విస్మితాత్ము లగుచుఁ
దరలివచ్చిరి స్వర్గపాతాళమర్త్య
వాసు లందఱుఁ దద్వైభవంబు గనఁగ
నఖిలలోకంబులకు ముదం బావహిల్ల. 93

ఆ. హరియు నపుడు గర్గు నాచార్యకృత్యంబు
నడుపు మనిన నతఁడు నాదుశక్తి
కొలఁదిఁ జల్పువాఁడ గోవింద యనిన న
య్యంబుజాయతాక్షుఁ డల్ల నగుచు. 94

ఉ. ఒక్కొకవేదియందుఁ దగ
నొక్కొకగర్గమునిన్ సృజించి తాఁ
గ్రిక్కిన నట్లు వ్యాసముని
గౌతమనారదముఖ్యమౌనులన్
బెక్కువగాఁ సృజించి యటఁ
బెంపునఁ దాను బెక్కురూపులై
యక్కజమైనలీల నుప
యామవితర్దిక లెక్క నొక్కటన్. 95

వ. అత్తెఱంగున విశ్వరూపధరుండై యద్దేవుండు షోడశసహ
స్రరాజకన్యకల నేకలగ్నంబునఁ బాణిగ్రహణం బాచ
రించిన నమ్మహిమంబుఁ గాంచి యఖిలదేవమునిగణం
బులు నితాంతవిస్మయాక్రాంతస్వాంతులై కొనియాడు
చుండి యాసమయంబున నారదుండు తద్వైభవంబు విలో
కించి కృష్ణుం డొక్కరుండు నిందఱు సుందరుల నొక్క
ముహూర్తంబున నేచందంబునఁ బరిణయం బగునో
యని తత్పరీక్షానక్తిం బ్రదిమ్మరుచు వీణాపాణులును గాన
విద్యాప్రవీణులు నతులతేజోవిరాజితులు నగు ననేకసహ
స్రమునులయందు,

స్రీనారదులం గాంచి విస్మితుండును లజ్జాకలితుండును
ఖిన్నమానసుండును నై పదంపడి. 96

క. తనవీణియ యొకచో ము
న్నునిచినభాఁ దగుట దాని నొగిఁ దెచ్చుటకున్
జని తానఁదచ్యోఁ బ్రీతిగ్రహ
మున నొక్క తెలుంగురంగు పూనుకతమునన్. 97

ఉ. నారదుఁ డీట్లశేషభవ
సంబులు గ్రుమ్మరి పెక్కుకృష్టలన్
నారదుఁలం గనుంగొని మ
సంబున సచ్చెరువంది కుంది వ
ల్మాఁనును వీణ యూరయుచు
మాటికిఁ జింతఁ గలంగి కుంగి దు
ర్వారతరభ్రిమార్తుఁ డయి
వచ్చినచోటికి వచ్చుఁ గ్రమ్మఱన్. 98

క. ఏ నారదుండఁ గానో
పూనినసావీణ యెంతు నోకొనినా మునిన్
జ్ఞానం బేమయ్యనో యుని
యానారదమాని లజ్జ నభిఖిన్నుండై. 99

ఉ. వారిజనాభమందిర ము
ఖతప్రీతిం జేరఁబోయి రొక్కచో

వారక ద్వారపాలకని
వారితుఁడై యట నిల్చి నే నహో
నారదమౌని నన్న, నగి
నారదు లిందు సహస్రసంఖ్యఁ లో
చారుఁడ నారదుం డయినఁ
జూపు విపంచి యటంచు వారనన్. 100

చ. మును దనుఁ గాంచి పూజలు న
మున్నతభక్తిని జాలఁ జేయు న
మ్మనుజులు నీచుఁ గన్గొనిన
మాడ్కిఁ దిరస్కరణం బొనర్చుచున్
వినుతియుఁ జేయ కేఁగఁ గని
విన్నఁదనంబున నబ్జగర్భునం
దనుఁడు చరించుచుండ భువ
నంబుల వెంబడి వీణ యూరకన్. 101

ఉ. గానరసైకలోలుఁ డయి
కంజదళాక్షుఁడు విల్వఁ బంచెఁ బ్రి
జ్ఞానిధి! నీదువీణియ పా
సం గొనిర మ్మని యొక్కరుండు న
న్నా నను మొనర్చి త న్నిలువ
నారదుఁ డార్తినివంటి లేమి ల

జ్ఞానిరతిం దిరస్కరిణీ
చాటున నీఁగెను వాఁడు నవ్వఁగన్. 102

తే. అత్తెఱంగున విష్ణుమాయార్ణవమున
మునిఁగి త్రిమ్మరుచుండె నమ్మునివరేణ్యుఁ
డిట్లు సుజ్ఞానవంతులు నెఱుఁగ రనిన
నెట్లు జడమతు లమ్మాయ * నెఱుఁగఁగలరు. 103

వ. అని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె. 104

ఉ. అతఁడు మున్ను కృష్ణుని మ
హామహిమంబుఁ బరీక్షఁజేసి తా
నీ తెఱఁగయ్యెఁ గావున న
హీనగుణాఢ్యుని నవ్వఁడేని దు
ర్నీతిఁ బరీక్షసేయు నత
నిం బెడబాయు సమస్తలోకవి
ఖ్యాతియు భూరితేజము న
ఖర్వమనీషయు శ్రీయు నాయువున్. 105

చ. అతిథుల వేదవిత్తముల
నర్థిజనంబుల నార్యవర్యులం
గృతకమతిం బరీక్ష యొన
రించుటకంటెఁ దృణాదిభక్షణ

* నెఱుఁగువారు.— పా.

స్థితిఁ బొలుపొందు నీచపశు
జీవనముల్ గడు మేలు వెండి సం
తతవిషభక్షణవ్యథయుఁ
దాఁ గడు మే లగు నెల్లభంగులన్. 106

వ. అనవిని భరింపరా దది యట్లుండె నట్లు గ్రమ్మరు నారదుం
జూచి కరుణాకరుండును భక్తవత్సలుండును నగు భగ
వంతుండు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపంబునం జనుదెంచి వీణాయ
యున్నచో ప్పెఱింగించి మాయాయవనికాపసరణం
బొనరించిన నతండును బ్రికృతిస్థుండై యనేకవిధంబులఁ
బ్రస్తుతించె నంతఁ బరిణయవీక్షాగతచతుర్దశలోకనివా
సులకు వివిధమణిభూషణాదు లొసంగి సత్కరించి యనిచి
గోవిందుం డాసుందరుల నందఱం గూడి క్రీడింపం
దొడంగె వెండియు. 107

క. నాయింట నుండుఁ గృష్ణుఁడు
నీయింటం గలఁడె తెల్పు నెలఁత యనఁగఁ దా
నాయింటికిఁ జూపున్ సతి
శ్రీయుత సుఖపృచ్ఛసేయు శ్రీవల్లభునిన్. 108

చ. ఒకసతితో రమించు మఱి
యొక్కనతిం గడగూడి పల్కు నొం
డొకతరుణీమణిం గలసి
ద్యూతి మొనర్చు విలాసలీల వే

ఖొకసతిగేహసీమఁ దన
యుం గృత లాలన మాచరించు నొం
డొకసతికిం గృహోపకర
ణోత్కరముల్ ఘటియించు నర్మిలిన్. 109

సీ. ఒకయింటఁ బుత్త్రిని నుపలాలన మొనర్చు
నొకయింట భోజనయుక్తి నొనరు
నొకయింట సుతవివాహోద్యుక్తిఁ ద్రిమ్మరు
నొకయింట మధుమధురోక్తిఁ దనరు
నొకయింట గానరసోత్సాహరసికుఁ డౌ
నొకయింట సుఖనిద్ర నొనరఁ జేయు
నొకయింట సద్వ్రత ముముక్షుపోషకు నాఁడు
నొకయింట సద్గోష్ఠి * నోలి మెలఁగు
షోడశసహస్రయువతులతోడ నిట్లు
క్రీడలాడుచు నుండె నా కేశవుండు
తన్మహాతత్త్వ మెఱుఁగంగఁ దరమె కమల
జాదిసురవరులకు సనకాదులకును. 110

క. ఈపావనకథఁ జదివిన
నోపికతో వినిన శుభసమున్నతి గలయున్
పాపసముచ్చయ మణఁగున్
శ్రీపతికారుణ్య మెలయు క్షితి మనుజులకున్. 111

---

* నోలి మెలంగు—పాఠాం.

సీ. అంత బాణాసురు నని గెల్చి తత్పుత్త్రి
యగునుషాకన్యక నర్హసరణి
నాత్మపౌత్త్రుండైన యనిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి
గావించి యట ద్వారకాపురమున
నక్రూరవసుదేవహలధరోద్ధవముఖ్య
హితవృద్ధజనపురోహితసమేతుఁ
డై సుధర్మాఖ్య సభాంతరాళంబునఁ
జెలఁగి సింహాసనాసీనుఁ డగుచుఁ

గొలువు గూర్చుండి కవిబుధగోష్ఠి నలరు
నాయదూత్తముఁ బుండరీకాక్షుఁ జూడ
నమరనాయకుపనుపున నరుగుదెంచె
నారదుఁడు గానవిద్యావిశారదుండు. 112

క. ఆనారదునకు వైద
ర్భీనాథుఁడు పూజ యాచరించినఁ బ్రీతుం
డై నుతియించి పదంపడి
యానిర్జరపాని యిట్టు లనియె మృదూక్తిన్. 113

తే. దేవ శిశుపాలునాజ్ఞచే ద్విజులు మఖము
లాచరింపక దుర్మార్గు లైనకతన
క్షుత్పిపాసార్తిఁ గలఁగిరి సురగణములు
తత్పురోడాశభుక్తిచేఁ దనర లేమి. 114

తే. దేవ పంచమహాయజ్ఞతృప్తి లేమి
నఖిలమునిపితృసుర లనాహారకలన
సలఁగిరి ద్విజాళి స్నానసంధ్యావిహీను
లగుచు శ్రుతిస్మృత్యుక్తవిధదూరు లగుటఁ జేసి. 115

క. భూదేవకర్మముల బ్ర
హ్మాదిసురలు తృప్తినొంది యతులితజవస
త్త్వాదిసమన్వితులై రో
గాదు లడఁగి దీప్తదేహు లగుదురు కడిమిన్. 116

ఉ. బాలిశబుద్ధి యైన శిశు
పాలుఁడు వేదవిరుద్ధకర్ములన్
లాలన మాచరించి మద
లంపటవృత్తి మెలంగు దాన దే
వాలయదేవతాప్రతిమ
లర్చ యొనర్చుజనంబు లేమి బ్రా
హ్మలి మహిం బడెన్ ద్విజా ల
మాన్యత నొందిగ కర్మహీనులై. 117

వ. కావున నప్పాపాత్ముని సంహరించి లోకంబులు రక్షింపు
మని పురందరసందేశం బెఱింగించి యద్దివ్యముని వెం
డియు నాకలోకంబునకుం జనియె నంత నమరసభామ
ధ్యంబున నున్న పాండురాజతని కిట్లనియె. 118

తే. ఓమహాత్మ యుధిష్ఠిరభీమవిజయు
నకులసహదేవనాములు నాదుసుతులు
నున్న శతశృంగపర్వతమున వసించి
రిపుడు వా రెచ్చటికిఁ జని రెఱుఁగఁజెపుమ. 119

వ. దేశాంతరగప్రాప్తుఁడ నయ్యుఁ బుత్త్రమోహంబుఁ దొ
లంగఁజాలకున్నవాఁడఁ గావునం దద్వృత్తాంతంబుఁ
దెల్పు మనుటయు నారదుం డిట్లనియె. 120

సీ. నీతనూజాతు లవారితోరుముఖ్యు ల
నూనసంయమిసేవ్యమాను లగుచు
జనసేవమేతులై శతశృంగగిరినుండి
శరిపురి కేతెంచి శరము వేత్క
సురసరిత్తనయవిదురలాలనంబుఁ జేఁ
గురుకుమారులతోడఁ గూడి క్రీడ
లాడుచు నుండి రయ్యవసరంబున వారి
లందఱిలోపల ననిలనందనుఁడు
బలయుతుం డౌటఁ గాంచి సౌర్యుఁడు దలంచి
వ్యాళములచేతఁ గఱపించి క్ష్వేళ మిడియుఁ
గృష్ణరక్షితుఁ డగువాని గెలువలేక
యాత్మలోఁ గుందె ధార్తరాష్ట్రాగ్రజుండు. 121

వ. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్త్రమోహంబున దుర్యోధనుఁడు
సేయుకృత్యంబులు నివారింపఁడయ్యె నంతఁ గృపాచార్యు

నొద్ద రాజకుమారు లందఱు విలువిద్యఁ గఱచుచునుండి
రయ్యెడ. 122

ఉ. పాండవకౌరవాఖ్యులు
పట్టణబాహ్యవనాంతరంబునం
గందుకకేళి సల్పునెడఁ
గాంచనరత్ననిబద్ధమైన యా
గందుక మొక్కనూతఁ బడఁ
గాంచి తదుద్ధరణం బొనర్చె ద్రో
ణుం డను విప్రముఖ్యుఁడు ధ
నుష్కలితోరుపృషత్కపంక్తులన్. 123

ఆ. వేదశాస్త్రముఖ్యవిద్యాన్వితుని ధను
ర్వేదవిదుని ద్రోణు నాదరించి
భీష్ముఁ డాత్మపౌత్త్రబృందంబునకు నెల్ల
కార్ముకాదివిద్యఁ గఱపఁ బనిచె. 124

చ. అతఁడును రాజసూనులకు
నందఱకున్ వివిధాస్త్రశస్త్రసం
తతు లుపదేశ మిచ్చి ప్రథ
నప్రతిబాధ్యులఁ జేసి యంత ను
ద్ధతబల*వంతుఁ డైనద్రుపద
దక్షితిపాలకుఁ బట్టి తేర నం

*బుత్తు — పాఠాం.

చితగతిఁ బంచె వీరభట
సింధురసైంధవబంధుకోటితోఁ. 125

తే. తొల్లి తను నవమానించె ద్రుపదుఁ డనుచుఁ
బగ మనంబున నిడి వానిఁ బట్టి తేర
గురుఁడు పనిచినఁ బాండవకురుకుమారు
లందఱుఁ దదాజ్ఞఁ దలమోచి యరిగి రంత. 126

వ. ద్రుపదభూనాథురాజధానియైన కాంపిల్యనగరంబునకుం
జని యతనితోఁ బవరం బొనర్చి కర్ణసహితంబుగాఁ
బరాజితులై మరల నరుగుదెంచి రంత నర్జునుం డొక్క
రుండును ద్రుపదుం బట్టి తెచ్చుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి చని
వానితో మహాయుద్ధంబుచేసి నోడించి చేదోకీలు గట్టి
గురునకు దక్షిణగా నిచ్చిన. 127

సీ. గురుఁడును ద్రుపదుఁ గన్గొని యుల్లసములాడి
విడిచిన నప్పు డప్పుడమిఱేఁడు
కడు లజ్జితుండయి కాననంబున కేఁగి
యచట దుష్కరతపం బాచరింప
హరుఁడు ప్రసన్నుఁడై యడుగుము వర మన్నఁ
గుంభసంభవు గెల్చు కొమరు నొకని
నర్జునునకుఁ బత్ని యగుపుత్త్రి నొక్కతె
నడిగి తద్వరమున ననలకుండ

మున జనించు ధృష్టద్యుమ్నుఁ డనుతనూజుఁ
గృష్ణ యనుకన్యఁ గాంచి పాంచాలపతిశి
ఖండి యయ్యె నయ్యింద్రతనయు బావమఱఁది
యంబుఁ గొనియాడి రఖిలజనంబు లుర్వి. 128

చ. కరిపురవాసు లందఱును
కర్ణసుయోధనముఖ్యులం దిర
స్కరణ మొనర్చి యర్జునుని
సాధితసద్గురుకార్యశౌర్యధీ
గరిమ నుతింపఁ జొచ్చిరి ని
కామముదన్వితచిత్తవృత్తులై
కెరలిన వీఁడు నన్నయిన
గెల్చు నటంచుఁ దలంచె ద్రోణుఁడున్.

క. సురసరిదాత్మజుఁ డపు డ
న్నరునిభుజాబలమునకు మనంబునఁ దగ న
చ్చెరు వంది నాదుపిమ్మట
నరిసూదనుఁ డితఁడె యనుచు నభినందించెన్. 130

ఉ. ఈవిధి నింద్రసూనుఁడు నుతి
యింపఁగఁ గర్ణసుయోధనాదియో
ధావళి సిగ్గుచెంది పరి
తాపముఁ గూరఁ దృష్టికాష్టమేఁ డన

త్యావిలచిత్తులై తెలుప
నాతఁడు పుత్రిమతానువర్తియై
భావమునం దలంకి యట
పాండుతనూజులఁ జీరి యిట్లనున్. 181

ఆ. భూరితేజులార వారణావతపుర
వరమునకును మీర లరుగుఁ డదియు
నఖిలవైభవాఢ్యమై సస్యసంపూర్ణ
మగుచు ధర్మకృజ్జనాప్తి నలరు. 182

మత్త. వారణావతపట్టణంబు నివాసయోగ్యము మీకు నో
ధీరవిక్రములార మీర లతిత్వరం జని యందు నిం
పారఁ దద్ధితరాజ్యపాలనమాచరింపుఁడనంగ న
వ్వీరు లప్పురి కేఁగి రక్కురువీరమన్ననియామకిన్. 183

సీ. అపుడు సుయోధనుం డతికలుషాత్ముఁడై
శకునికర్ణదుశ్శాసనాది
మంత్రిదుర్మంత్రినిమంత్రణ వారణా
వతపట్టణంబున జతుగృహములు
రచియింపఁ బనిచె నారాజన్యు లయ్యిండ్ల
నేమఱియున్న దహింపఁదలఁచి
యంత నప్పాండవు లాలక్కయిండ్లలో
నధివసింపఁగ విదురానుమతిని

ఖనకుఁ డొక్కఁడు ధర్మజుకడకు *వచ్చి
క్రోధకీలితుఁ డైన దుర్యోధనుండు
సేయుదుర్మంత్ర మంతయుఁ జెప్పి వారు
వెలువడఁగ నొక్కబిలము గావించె నచట. 184

వ. కృష్ణాంగారకచతుర్దశినాఁటి నడురేయిఁ దద్బిలద్వారం
బున జననీసహితులైన పాండవుల వెలువరించి ఖనకుం
డరిగెఁ దదనంతరంబ యాలాక్షాగారంబున వారలు
నిద్రించియున్నవార లని తలంచి. 185

చ. తొడరి సుయోధనప్రహిత
దూతజనంబులు తద్గృహంబు లు
బ్బడర దహించి రట్టి తెఱఁ
గారసి పౌరులు సంభ్రమించి య
జ్జడమతు లైన సూతసుత
సౌబలకౌరవనాథముఖ్యులం
గడుకొని నిందసేయుచు ని
కామశుగార్తిఁ గలంగి రయ్యెడన్. 186

ఆ. అయుతదంతిసత్త్వుఁ డనిలతనూజుఁడు
నడువలేక నిదుర జడత నొందు
సోదరులను దల్లి నాడట మోచుక
యరిగెఁ జీకటనక యతిరయమున. 187

---

* కడకి—పాఠాం.

చ. అనిలసుతుండు గండున మ
హావిపినంబున వీతభీతుఁడై
యనిలజవంబునన్ శ్రమము
నాఁకలి దప్పియుఁ జెంద కేఁగెఁ దాఁ
జనునెడ నూరువేగహతి
సాలలతావళి విఱ్ఱిగ్గి డిగ్గనం
బొనుఁగువడం బదాహతుల
పొందునఁ బ్రిస్తరపంక్తి నుగ్గుగన్. 138

తే. ఇట్లు యామద్వయంబున నిరువదేను
యోజనంబులుం గడచి సూర్యోదయావ
సరమునం దొకవటతరుచ్ఛాయ డించె
నన్నదమ్ములఁ దల్లి నయ్యనిలజుండు. 139

ఉ. అంత హిడింబ నాఁగ నొక
దానవకామిని యేఁగుదెంచి దు
ర్దాంతబలాఢ్యు భీము నవ
తామరసాయతచారులోచనుం
గంతుమనోహరాంగుఁ గని
కాంతవకుంతనివీడిశాంగియై
చింతఁ గలంగి యాయనకుఁ
జేతులు మోడ్చుచు నల్ల నిట్లనున్. 140

సీ. అనఘ యివ్వని హిడింబాసురుం డనునొక్క
దనుజవరుఁ డెలమి నాయగ్రజుండు
భక్షణార్థము మిమ్ముఁ బట్టి తెచ్చుటకు న
న్ననిచిన నిచటికి నరుగుదెంచి
నవయౌవనాంగుఁ గందర్పప్రతీకాశ
లావణ్యగణ్యవిలాసకలితు
నినుఁ గాంచి మోహించి నిలిచితి నాదుప్రా
ణంబులు నీయధీనములు చేసి
కావున మనోజబాధితఁ గావు నన్ను
నిప్పు డాక్రూరదానవు నేపడంచి
కాననస్థలి నిష్కంటకప్రసిద్ధిఁ
దనరఁ జేయుము నీకు భద్రంబు లొదవు. 141

వ. అని పల్కునెడ. 142

ఉత్సా. అనుజ రాక మసలె ననుచు నసుర గినిసి దాని న
మ్మనుజవరుల నొక్కపెట్ట మన్నిగొనఁగఁ జేర న
య్యనిలసుతుఁడు వానిఁ దాఁకి యతులముష్టిఘాతుల న
ద్దనుజుతోడఁ బోరుసల్పె ధైర్యశౌర్యశాలియై. 143

వ. ఇట్లు కొండొకతడవు ఘోరయుద్ధంబుచేసి. 144

ఆ. అంత ముద్గరాభిహతి దధికరోషంబు
నగుల నడఁచులీలఁ బవనపుత్త్రుఁ

డశనినకల్పముష్టిహతి హిడింబాసురుం
* మస్తకంబు వ్రచ్చి మడిపె నపుడు. 145

క. విజయుం బీగతిఁ గైకొని
విజయాగ్రజుఁ డగ్రజునకు వినతుం డగుచుం
నిజజననియాజ్ఞచే నా
రజనిచరాంగన వరించి రతిఁ గరఁగించెన్. 146

వ. అప్పు డదియును. 147

మ. అచలప్రాంశువిశాలవిగ్రహుని శ
స్త్రాస్త్రప్రవీణాత్ముఁ గా
మచరుం బంక్తిశిరోధసన్నిభు మహా
మాయున్ బలోదగ్రు రా
త్రిచరాగ్రేసరు వజ్రికర్కశతనున్
ధీరున్ గభీరున్ ఘటో
త్కచుఁ డన్ బుత్త్రునిఁ గాంచె భీమువలనన్
దాక్షిణ్యభాగ్యోద్భవున్. 148

వ. అంత. 149

చ. జతుగృహము లబ్ధించి విల
సద్గతి భ్రాతలు బోయి తెల్ప ధ్రు
వ్యతి యగు కౌరవప్రభుఁ డ
వ్యాత్మజులు దానును సంతసిల్లెఁ బ్రీ

* మస్తకం బగల్చి—పా.

స్తుతమతు లైన పాండునృప
సూనులనేమము విన్కిఁజేసి స
న్మతి విదురుండు సంతసిలి
మాటె మదిం దదుదంత మంతయున్. 150

సీ. అంత వేదవ్యాసునను శాసనమునఁ బ్ర
హ్మాత్మజు ల్విప్రవేషాఢ్యు లగుచు
రహి నేకచక్రపురముఁ జేరి యందొక
భూవిబుధాలయంబున వసించి
వేదము ల్చదువుచు విప్రగేహంబుల
భిక్షము ల్దేర నాపృథయు నందు
సగము భీమున కిడి సగము దా రేవురు
భుజియించుచుండ నప్పురజనములు
భసితసంఛన్నపావకప్రతిము లైన
వారిఁ గన్గొని ధారుణీభారహరణ
చతురమతు లైనదేవాంశసంభవు లని
తలఁచి పరమాన్నభిక్షలఁ దనిపి రెలమి. 151

ఆ. అట్లు భీమసేనుఁ డందఱు దెచ్చిన
సరసభుక్తరాశి పాము దినియు
నుండుఁ దృప్తినొంద కుపవసించినగతిఁ
దుందిలుండు గాన దోఁగు నొంది. 152

సీ. అయ్యగ్రహారంబునందు బకాభిఖ్యుఁ
డసుర యజస్రంబు నవనిసురుల
దినము నిల్వరున నొక్కనిఁ దిను నవ్వార్త
విని పాండవులు వానిఁ దునుమ ననువు
మది విచారించి యొక్కదినంబునందు ని
జావాసదుండైన యవనిసురున
కాబకారాధనం బావశ్యకంబైన
యగ్రజానుజ్ఞచే ననిలసుతుఁడు
విప్రపుత్త్రుని మరలించి వివిధభక్ష్య
భోజ్యములు మెక్కి యన్నసంపూర్ణమైన
శకట మారోహణముచేసి చనియె దనుజుఁ
గడపి భూసురసమితి రక్షింపఁబూని. 153

వ. ఇక్షులామరీచిరామఠసంస్కృతవ్యంజనాన్వితంబును భక్ష్య
పూర్ణంబును నైన యన్నశకటం బెక్కి చని బకాసుర
స్థానంబు చేరి యయ్యన్నంబు భక్షించుచుండె నాసమ
యంబున. 154

తే. రక్కసుఁడు భీమసేను తెఱంగుఁ గాంచి
దండతాడితభోగిచందమునఁ గనలి
దండిహరివాయువులలో నొకండు గాని
యితఁడు మనుజుండు గాఁ డని యిచ్చ నెంచె. 155

చ. అడరెడురోషభీషణత

సత్తుల నిప్పుల్ లుప్పతిల్ల న

క్కడు వెసం గాలం దాంచుటయుం

గొంకక రక్కసుడిక్కడం జూడ న

వ్వడమిడి యిత్తుఖండము ల

వారణ మెక్కడు వారణేందు(?)

పడి మొసవెం దదన్నము ల

వంబును జిక్కకయుండ మొందుగన్. 156

ఉ. ఈవిధి నిష్టమొప్ప భుజి

ఘించి మహాజవసత్వశాలియై

పావని వానిం దాంకి దృఢ

పార్ష్ణిహతిన్ వెసనొంచె సంత న

ద్దేవవిరోధియుం దిరిగి

దీకొనియొం దగ నిట్టు లిద్దఱున్

భూవర! తుల్యవిక్రములం

బోరొనరించిరి భీమవైఖరిన్. 157

వ. ఇత్తెఱంగునం గొంతదడవు మల్లయుద్ధంబుసేసి. 158

మ. వృకతుండుం డతిరోషదీప్తుం డయి దో

ర్వీర్యం బవార్యంబుగా

బకునిం గిటణంగిందటి గాత్పుసొది వి

షక్తిస్ఫుత్యవారిన్ ద్రుతిం డై

యకలంకస్థితికిఁ ద్రిశూలికి నజా
తారాతికిఁ మ్రొక్కి యుం
బకు సమ్మోద మొనర్చి తమ్ములను సం
భావించి నెమ్మిం జగన్. 159

ఆ. ఏకచక్రనగరి నీగతి ద్విజాలకు
హితముఁ గూర్చి వార లెలమి నుండి
రంత ద్రుపదనృపతి యాత్మజాతకు స్వయం
వరము సాటఁ బంచె సరవరేణ్య. 160

తే. అమ్మహోత్సవమునకు రాజ్యమునఁ గల్గు
నరవరేణ్యులు కాంపిల్యనగరమునకుఁ
జనిరి చతురంగవాహినీసహితు లగుచుఁ
దరుణిఁ బరిణయించునాసచేఁ బత్తిఱమున. 161

సీ. కౌంతేయు లేకచక్రాపురావనిసుర
సహితులై విప్రవేషములతోడ
సన్మార్గు లగుచుఁ జనుచు మార్గమ
ధ్యమున నంగారపర్ణాభిధాను
గంధర్వు నిర్జించి కాంపిల్యనగరంబు
చేరి యందొక కుంభకారసదన
మున వసియించి రయ్యావసథములలోన బీ
భత్సునిఁ గాంచి యాబ్రాహ్మణుండు

మఘవసన్నిభుఁ డీతఁ డీమత్స్యయంత్ర
ఛేదనం బొనరించి యీపృథునితంబ
బింబఁ బాంచాలనృపకన్యఁ బెండ్లియాడు
ననుచుఁ బలికిరి తమలోన నార్యజనులు. 162

ఆ. అపుడు ద్రుపదనృపతి యంబరతలమున
యంత్రమత్స్య మొకటి యనువుపఱిచి
తాళతరుసమానధనువును శరములుఁ
జూపి నిఖిలరాజసుతులఁ జూచి. 163

సీ. ఈవిల్లుమోపెట్టి యెవ్వఁడేనియు నేను
మార్గణంబుల యంత్రమత్స్యలక్ష్య
ఛేదనం బొనరించుఁ జేర్మి నాతండె నా
కన్యకు వరుఁ డని కడఁగి పలుక
నృపతు లాకాంతఁ బరిగ్రహింపఁగఁ బూని
యావిల్లుమోపెట్ట నలసులైన
నంత నర్జునుఁ డొకయంబకంబున మత్స్య
యంత్రంబు ఛేదించి యాశుభాంగిఁ
గొనియెఁ దదనంతరమ కర్ణకురుకులేశ
ముఖ్యనృపు లోర్వఁజాలక పొనసి పోర
భీమవిజయులు తద్వీరబృందములఁ బ
రాజితులఁ జేసి యుగ్రతరాజిలోన. 164

ఉ. ఆవిధి గెల్చి యొక్కఫల
మబ్బె నటంచు నరుండు చెప్ప వి
శేషరుఁ బంచికొం డని య
హీనదయామతిఁ బల్కె యంత రా
జీవదళాక్షిఁ గృష్ణఁ గని
చిత్తమునం గడు విన్ననై పృథా
దేవి దలంచె భీముని యు
ధిష్ఠిరునిం గవలం దలంచుచున్. 165

ఉత్సా. భీమబలులు పాండుసుతులు భిక్ష లెత్తి తేర నా
శ్రీమనోజ్ఞవేషఁ గృష్ణఁ జీటి కుంతి యిందులో
సామె భీమున కిడి కడమనగవల నాలుపాళ్ళుగా
నోమి సేయ కునుచుఁ బల్కె నున్నయామ్వరుం డినన్. 166

క. ఆగుణవతియును నట్లు వి
భాగము లొనరించి యిడఁగఁ బవనసుతుం డి
చ్ఛాగతి భుజియించియుఁ దా
నోగిరమున కాససేయుచుండు బుభుక్షన్. 167

ఉ. వీరలు రాజనందనులొ
విప్రులొ సత్వరలీల నేఁగి నీ
వారసి రమ్మటంచు ద్రుప
దావనిభర్త తనూజుఁ బంప న

వీరవరుండు పాండవుల
                    వృత్తము దాఁటునకుండె కాంచి యీ
ధీరులు భూరివిక్రములు
                    దేవసమానులటంచు నెంచుచున్. 168

శా. అన్యవ్యూహాభిదానుచింతనము దా
                    హర్షోత్సాహవిధుల్
జన్యోపాయము నస్త్రశస్త్రనియతుల్
                    జానొందఁ గౌంతేయు ల
న్యోన్యంబు స్ఫురియింపఁ బొంచివిని తా
                    నయ్యామినిన్ వీరు రా
జన్యుల్ భూసురవేషధారు లని ధృ
                    ష్టద్యుమ్నుఁ డెంచెన్ మదిన్. 169

వ. మీావేషంబుల విపరీతత్వంబును భాషావిశేషంబుల రాజత్వంబును దోఁచుచున్నయది యిట్టియమానుషకర్మకరణంబు విప్రజాతికిం గలుగునె ధైర్యగాంభీర్యాదిగుణంబులకతన క్షత్రియు లగుట సిద్ధంబు మీారెవ్వ రని యడిగినఁ బాంచాలనందనునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 170

ఆ. ఏను ధర్మజుండ నీతండు భీముండు
వాఁడు విజయుఁ డల్లవారు కవలు
వినుము జ్ఞాతిజనులు వేధింప విప్రరూ
పమున నడవి వచ్చితిమి రయమున. 171

క. అని తమయుదంత మంతయు
వినుపించినఁ బొంగి పాండవేయులఁ దగ నీ
ట్కొని ధృష్టద్యుమ్నుఁడు సని
జనకునకుం దెలిపె వారిచరితం బెల్లన్. 172

మత్త. అరసాంతిలఁ [illegible] జరాభికాంక్షితకార్య ఘ
య్యార్తి నేఁడు ఫలించె సంపదఁ బ్రహర్షితోత్కరుఁడై సౌఖ
వారణాశ్వరథాంగభూషణవస్త్రహాటకశాటికో
దారవస్తువితీర్ణిఁ దన్పెఁ బృథాతనూజుల నర్మితిన్. 173

తే. అంత సర్వజ్ఞుఁ డగుకృష్ణుఁ డానృపాల
మణులు ద్రుపదునిపురి నుండుటయుఁ దెలిసి
యఖిలయాదవనికరంబు లటుల గొలువ
నరిగెఁ బైతృష్వసేయుల గలయఁజేయ. 174

క. హరి పాండవేయులకుఁ గరి
హరిరథమణికనకభూష లర్పించెన్ శ్రీ
వరుకరుణ గలుగునరులకు
నరయ నలభ్య మగువస్తు వవనిం గలదే. 175

చ. అపుడు గృహాగతుం డగుజ
నార్దనుఁ గన్గొని సంతసిల్లి నా
తపము ఫలించె సన్వయము
ధన్యతఁ గాంచె మదీయమందిరం

విభుడు పవిత్రుఁడయ్యెఁ బర
మేశ్వర నీవరుఁడే నటంచు నా
ద్రుపదమహీతలాధిపుఁ డ
దుశ్కాని పూజ యొనర్చి వేడుకన్. 176

శా. విద్వద్వందితుఁ డంబుదాసితమహా
వేషుండు గృష్ణాజినాం
చద్వ్యాసుండు సమస్త వేదపటలీ
శాస్త్రార్థసంభారణా
చిద్విద్యావిభవుండు పింగళజటా
శ్రీభాసురాంసుండు కృ
ష్ణద్వైపాయనుఁ డాప్తధాత్మజులఁ గా
న న్వచ్చె సచ్ఛాటికన్. 177

శా. పారాశర్యమహామునిన్ ద్రుపదభూ
పాలుండు వీక్షించి స
త్కారం బింపుగఁ జేసి నీదుపదప
ద్మశ్రీపరాగాప్తిఁ జే
స్నారం బావనమయ్యె మద్గృహము ధ
న్యం బయ్యె మద్వంశముల్
నీరాకన్ మునివర్య యంచుఁ బొగడ
న్నిర్ణిద్రహర్షోన్నతిన్. 178

తే. అప్పుడు ద్రుపదునిఁ గన్గొని యమ్మహాము
నీంద్రుఁ డీపాండవేయుల కెవ్వరకును
పెండ్లి సేయుము నీపుత్రిఁ జేర్చి యనిన
నమ్మహీపాలకుఁడు సంశయాత్ముఁ డగుచు. 179

తే. అచ్చెరువు నొంది యిట్లని పలికె నోద
ననఘ మీయానతిని మాటాడ వలతుఁ
గాని యొక్క నెలంతకుఁ గాంతు లేవు
రగుట యేయుగములనైన నవనిఁ గలదె. 180

వ. అనిన నంతఁ గృష్ణుండు ద్రుపదున కిట్లనియె. 181

ఉ. మాతృముఖోపదేశగతి
ధర్మ నృప యీనృపసూను లేవురు
న్మితనుజాతఁ బెండ్లియయి
నెమ్మిఁ జెలంగిన నగ్గ గాదు ము
న్మితరశాయతాక్షి నరు
లేవురు గల్గఁ దపంబు సల్పఁ దా
నితలఁ దత్ఫలంబు ఫలి
యించె వివాహ మొనర్పు మర్మిలిన్.

వ. అని యిట్లు.

క. కృష్ణద్వైపాయనుఁడుం
గృష్ణుండును ననుమతింపఁ గృతి ద్రుప

కృష్ణమృగశాబలోచనఁ
గృష్ణ నొసఁగఁ బాండవులకుఁ గృప చెలువొందన్. 184

ఉ. ఈవిధి ధర్మజప్రముఖు
లెవ్వరు సౌఖ్యవశేయునాజ్ఞచే
ద్రోవదిఁ బెండ్లి యై ద్రుపదు
ప్రోలి వసింపఁగ నర్తితింగ భా
రావళి చెల్వఁగా విని సు
యాత్మజుఁ డైన సుయోధనుండు చిం
తావిలమానసుం డయి వ
ధాంతరసంస్థితుఁ డై రయంబునన్. 185

క. ద్రోణకృపభీష్మవిదుర
ద్రౌణిశకునికర్ణసోమదత్తశలాద్య
క్షీణప్రాజ్ఞామాత్య
శ్రేణిం గని పల్కెఁ గ్రోధకలితమతి యై. 186

తే. వింటిరే పాండవులు విప్రవేషధారు
లగుచు ద్రౌపదిఁ బెండ్లాడి రహఁగ వింటి
వారిఁ గెల్చునుపాయంబు మీర లర్థి
మద్ధితార్థు లై తెలుపుఁడు మనల కిపుడు. 187

వ. అనిన శాంతనవుం డిట్లనియె. 188

క. కృతపుణ్యులఁ బాండవులం
గృతకమతి న్నిరు సేయుకీడు దవులన్

కృతమగులు యతలోఁ ధర్మ
స్థాపనయు యనంగ వినుమా ధరణినాథా. 189

ఉ. ఎచ్చటఁ బాండవాత్మజు ల
హీనగతిన్ వసియింతు రింపుగా
నచ్చట వర్షము ల్గురియు
నచ్చట భూరుహము ల్ఫలించుఁ దా
నచ్చట భూమి సస్యవతి
యై కడు సొంపగు ధేనుసంఘముల్
నిచ్చలు నచ్చటం బిదుకు
నిర్మలదుగ్ధము లధ్యయస్థితిన్. 190

తే. వితతధనధాన్యసంపద విఱ్ఱవీఁగి
ప్రజలు ధర్మాభినిరతులై బ్రతుకుఁ గాంతు
రఖిలవిప్రులు వేదశాస్త్రానురక్తి
నుండుదురు వారు వసియించునుర్వియందు. 191

సీ. దివిజసన్నిభులు కౌంతేయులు మును సేవ
సేయుకృత్యంబులఁ జిక్కువడిరి
కాంపిలీనగరిలోఁ గలన ద్రుపదునిగతి
గెలువఁడే నృపతులఁ గ్రీడి యొకఁడు
యతనిశౌర్యంబు నీ కగపడినదియె యా
ల్లత్యంతబాహాబలాఢ్యులైన

యమ్మహామహీపులకు హరి మాతులేయుండు
సతతంబు భద్రము ల్సంఘటించుఁ
దత్సహాయంబుకలిమి గంధవహాదిష్ట
హుతవహోగ్రప్రభామహాభ్యుదయతేజు
లైరి పాంచాలపతియుఁ గన్యాప్రదాత
యగుట నుజ్జ్వలగతిఁ దత్సహాయుఁ డయ్యె. 192

వ. మఱియును. 193

మ. నరనారాయణు లాదిమాను లరవిం
దోద్భవప్రార్థనన్
ధరణీభారము వాపఁ బుట్టిరి నితాం
తక్షేమసంశోభితుల్
నరుఁ డప్పార్థుఁడు నందనందనుఁడు నా
నారాయణుం డమ్మహా
పురుషుల్ సౌహార్దవృత్తి వర్తిలుదు రిం
పు ల్మీంపి యన్యోన్యమున్. 194

ఆ. విను మజాతశత్రుఁ డనఘుఁడు ధర్మజుఁ
డతని కహితవీరు లవనిఁ గల్గ
రట్లు గల్గరేని యభివృద్ధి నొందరు
వానిమహిమ పెన్నువశమె చెప్పుమ. 195

ఉ. భీముఁడు భీముఁ డాజుల గ
భీరపరాక్రముఁ డర్జునుండు సం

గాత్రమవిశారదముం దహిత
గర్వితమస్తకనుండు చాపవి
ద్యామహాసియుఁ దదిత్రనిభ
క్షైత్యులు మాద్రిసుతు ల్దలంపఁ దా
నామహితాత్ముల న్మనువు
నచ్యుతుఁ దర్మిలి నెల్లవేళలన్. 196

చ. హరి పరమేశ్వరుండు సఖుఁ
డై నిరతంబును శ్రీద వైభవ
స్ఫురణము గన్నపాండునృప
సూనుల బాధఁ గల్గనేర్చునే
కురుపుల యింతయున్ మనసుఁ
గోరితినేనియు నారిఁ దెచ్చి సు
స్థిరతఁ బొసంగి యుండు నిటు
సేయక తక్కినఁ గీడగుం దుదన్. 197

వ. అని పల్కిన విని యుధరిపడి కర్ణుం డిట్లనియె. 198

ఆ. భీష్మ నీవు ధర్మబృందంబు లెఱుఁగుదు
గాని తెలియఁగ విశదకార్యగతులు
వృద్ధ వగుట నీకు నివి ధర్మములం దెల్పు
వేళ గాని యుద్ధకాల మగునె. 199

క. నీయుద్ధనైపుణియును దా
హాయతశక్తియును గాన వచ్చె నిపుడు కాం

తేయులకు వెఱచితివి నీ
కాయుర్వృద్ధి యగు నింటి కరుగుము వేగన్. 200

చ. వెఱచినవారిమాటలు ని
వేశధురీణులు విందు రెల్లము
న్నొఱుఁగ వె. పాండునందనులఁ
గృష్ణుఁడు నా ద్రుపదుండుఁ దోడుగా
నెఱిఁ జనుదెంచి రేనియును
నే నొకకోలన వారినెల్ల నే
డ్తెఱ నుఱుమాడి సైచెదఁ గ
డింది మగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్. 201

వ. అనిన యుప్పలుకులకుం గనలి కృపాచార్యుం డిట్లనియె. 202

తే. కర్ణ నీ విట్లు వల్కెదె గంగపట్టి
నతనికిని నీకు గిరిసర్షపాంతరంబు
ద్రుపదుఁ బట్టంగ నేఁగిన యపుడు నీదు
శౌర్య మేమాయె కరిగె నిజంబు సెప్పుమ. 203

వ. నరపాలపరిషన్మధ్యంబునం బెద్దలం బరిభవింప వలంతివి
గాని సంగ్రామరంగంబునఁ బలాయితుండవు గాక ధనుః
కౌశలంబు వెల్లడిసి నిలువంగలిగితివే యని పలికినం
గ్రోధించి దండహతాశంబుగతిఁ గోపించి కాగినుం డిట్లనియె..

ఆ. భూమిసురుఁడ వీ వపూర్వపక్రియుండవు
గలదె సభల నీకుఁ గార్య మొకటి.

కోరు ఖడ్గధారఁ గువలయాధీశ్వరుఁ
డాజ్యధారఁ గోరు నవనిసురుఁడు. 205

మత్త. బాలు డాతఁడు వృద్ధు వృద్ధునిఁ బ్రస్తుతించుజగంబునన్
బాల వృద్ధుఁడ వౌట నీగతి సంస్తుతించితి భీష్మ నీ
బాలిశత్వము దెల్లమయ్యెఁ గృపా నృపాలసభాస్థలిం
జేరి చేత తలంగు నీకిది పిండివంటలరాశినో. 206

క. అని పలుకుసూతసూనునిఁ
గనుఁగొని దండాహతాహి కైవడి గ్రొ
గ్గిన లేచి గాంగేయుఁ డల్లు
దిన నాతనిఁ బల్కెఁ గోపవివశుం డగుచున్. 207

ఆ. వృద్ధసేవ నల్పవిధమును బ్రాజ్ఞత
లేదు నీకు నొక్కలేశ మైన
నోరి! కురునృపాలు ద్వారంబునందుఁ గా
తేయకంబుగీతిఁ గూయు దీట్లు. 208

వ. అని పట్టం బాలవెటికి రాధేయుని వ్రేయఁగమకించిన
దుర్యోధనుండు లేచి కృతాంజలియై దేవవ్రతకుంభసంభ
వాశ్వత్థామకృపాదులకుం బ్రియంబుఁ జెప్పి యాకలహం
బు మాన్చె నంత విదురుండు ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె. 209

ఉ. నీతివిదుండు గీరుఁ డని
నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధసేవి వ్రి

ఖ్యాతబలుండు దేవసతి
దాత్మజుఁ డాయనబుద్ధి విన్కి మే
లౌ తఱి నీకుఁ బుత్త్రులకు
నెంతయు సౌఖ్యముఁ గొందుఁ గావ నీ
భ్రాతృసుతాళి యైన యల
పాండవులన్ దయఁ జెచ్చు టొప్పగున్.

ఉ. నీతివిశారదుఁ డుద్ధతుఁడు
నిందిత్యచరిత్రుఁడు వృద్ధమానుకుం
డాతతరోషదూషితుఁ డ
మాద్మ్యతిమంతుఁడు నైనవాఁడు మా
మాతులపుత్త్రుఁ డైన గరి
మన్ సభ కర్హుఁడు గాఁడు ధారుణీ
నేత తదీయనీతి విని
నవ్వగలం బాగులుడ్ ధరాధిపా. 211

క. దండితపశువు సింగంబులు
నోండొరులను గలసి చరియించు నొక్కట మెలఁగున్
పాండవపుత్రులు గలయు మిత్రులో
నోండొరులకుఁ జేటు పొనగు నుర్వీనాథా. 212

వ. అని బోధించిన సాంబికేయుఁడు పలుక
[illegible]

తనుసుతుండును నీవు మాకు శుభసం
ధాతలగుటఁ జిరాయు ష
ప్పనచందంబునఁ జేయువాఁడ నని నం
ప్రీతాత్ముఁ గావించి యా
ఘనునిం బంచె నపారవిక్రముల న
క్ష్యాంతేయులం జేరఁగన్. 213

చ. పనిచిన నయ్యశోధనుఁడు
పాండుకుమారులపాలి కేఁగి య
ర్థానియతిఁ బూజ నొంది ధృత
రాష్ట్రునిదేశ మొప్పంగఁ జెప్పి య
య్యానఘుల దేవకీసుతస
మన్వితులన్ ద్రుపదక్షితీశ్వరుం
దనుమతిసేయఁ దోడుకొని
హాస్తిపురంబున కేఁగుదెంచినన్. 214

ఉ. దుందుభికాహళప్రముఖ
తూర్యనినాదము లొక్కపెట్టు బి
ష్టుండి సమస్తభూధరగు
హాకుహరావళులం బ్రతిధ్వనుల్
గ్రిందుకొనన్ [illegible]
[illegible]

* [illegible]

గ్రింథస్థైర్యవంబునఁ బు
రంబు వ్రేశెళ నిలునర్చి రాన్నృపుల్. 215

ఉ. ధీయుతు లత్యుదారులు యు
ధిష్ఠిరముఖ్యులు కుంభజన్మగాం
గేయకృపాంబికేయుల క
కృతిప్రియభక్తి నమస్కరించి రా
ధేయసుయోధనాదుల న
తిప్రమదంబున గౌరవించి తా
రాయెడ నుండి రార్యనిచ
యంబనుకంప బహూకరింపఁగన్. 216

క. ఈ తెఱఁగున వారలు కం
జాతాక్షసమేతు లగుచు సభనుండు తఱిన్
నీతివిదుఁడు విదురుఁడు ప్ర
ఖ్యాతఫణితిఁ బలికె నంబికాసుతుతోడన్. 217

సీ. నీతమ్ముఁడగు పాండునృపసుతుల్ సత్యవ్ర
తిజ్ఞులు నీకు విధేయు లుర్విఁ
బ్రాజ్ఞులు ధర్మజ్ఞులు కృతజ్ఞు
లతులపరాక్రము లార్యహితులు
నగుట దజ్జనకాంశ మగురాజ్య మొసఁగి వా
రలఁ గూడి మనుము నిర్వ్యాజకలన

నిది భీష్మగురుకృపకృష్ణముఖ్యులకు స
మ్మతమును ధర్మక్రమంబుఁ దలఁప
గర్ణదుర్యోధనప్రభంజనకలితమై సు
యోధనానల నిరాయుధ్వయోరువిపిన
మంతయు దహించుఁ గావున నయ్యిరువుర
బుద్ధి వినక కౌంతేయులఁ బ్రోవు మనఘ. 218

క. కావునఁ గుంతీసుతులకు
నీ విందప్రస్థనగర మిమ్ము సుఖేచ్ఛన్
భూవర తనయాన్వితుఁడ
వై వెలయుము కీర్తిశోభివై విశ్వమునన్. 219

చ. అని విదురుండు దెల్పుటయు
నాధృతరాష్ట్రుఁడు గుంభజన్మశాం
తనవకృపాదిసజ్జనవి
తానము లుల్లసిలంగఁ బాండునం
దనులకు నర్ధరాజ్యము ము
దంబున నిచ్చె ననంతరంబ యా
యనఘు లశేషబాంధవస
మన్వితులై చని రార్యసమ్మతిన్. 220

క. ఇంద్రవిభవమున నీగతి
నింద్రప్రస్థంబు చేర నేఁగఁగ నదియున్

రుండరిమృగాకీర్ణంబై
సాంద్రలతాగుల్మసాలసంవృత మగుటన్. 221

వ. కనుంగొని ధర్మనందనుండు. 222

మ. ధృతరాష్ట్రుం డతిలోభమోహితుండు గా
లిభాగదానోద్యతి
స్థితి సీకాసన మిచ్చె జ్ఞాతిజను లి
స్సీ జ్ఞాతిసద్వైభవా
న్నతి సైరింపఁగ నోపువారె పలుకుల్
సవ్యాప్యృతాసారముల్
మతి దీప్తాగ్నిఖుపో సగోత్రులకుఁ ద
న్మాహాత్మ్యము లెవ్వంతలే. 223

ఆ. ఇమ్మహాగ్రవిపిన మొల్లు పురంబుగాఁ
జేయువాఁడ ననుచుఁ జింతఁ గలఁగి
యంబుజాయతాక్షు నడిగిన నమ్మహా
పురుషుఁ డనియె ధర్మపుత్రుతోడ. 224

క. నను నెఱిఁగి పూజసల్పిన
యనఘులకున్ వాంఛితార్థకార్థము లబ్బున్
వినుము నను మించువాతని
బెనయఁగ నేఁడు గల్గువే విశ్వమునన్. 225

తే. అనఘ మధ్యాహ్నవేళ సమాగతుఁ డగు
నతిథి ననుఁ గా నెంచుచు నిల్పి పదనిఁ బూజ

సేయు ధర్మాత్ముఁ డుజ్జ్వలశ్రీసమృద్ధిఁ
బ్రబలు నతిథిని మించుపాత్రంబు గలదె. 226

తే. విభవముకొలంది నొసఁగక వితతలోభ
కలితుఁ డగు మానవుండు దుర్గతులఁ జెందు
మఱియు నాతండు నూఱుజన్మములదాఁక
నతిదరిద్రతచేఁ గుందు నవనినాథ. 227

తే. కొంచె మైనను ఘనమైనఁ గుటిలపడక
పాత్రభూతున కిచ్చుట పాడి మనుజుఁ
డన్న జలదానకుశలవాక్యములఁ జెల్చి
యాచకులయాస దీర్పంగ నగు నృపాల. 228

క. పాత్రప్రదానమహిమను
ధాత్రీశ్వర యల్పమైన దానధికంబౌఁ
బాత్రింబ సేని నన్ను న
కృత్రిమగతిఁ బూజసేయు మిచ్చెదఁ గోర్కుల్. 229

చ. అనవుడు వన్యమూలక ఫ
లాజ్యపయోదధిముఖ్యదివ్యవ
స్తునికర మిచ్చి ధర్మజుఁడం
తోయజనాభునిఁ బూజసేసె న
య్యనఘుఁడు ప్రీతుఁడై యపుడ
యామరవర్గముఁ జూచి పాండునం

దనుజులకు నొక్కపట్టణ మం
బారగతిఁ గల్పింపు మీ వనఁగ. 380

క. అపు డాతఁడు నింద్రప్ర
స్థపురము నిర్మించె శిల్పచాతురిచే నిం
ద్రపురవరలక్ష్మి మిగిలిన
యపరిమితశ్రీసమృద్ధి నలరారంగన్. 331

ఉ. హస్తిపురంబు దానిపది
యోజనవాలునఁ గోలకున్న ద
వ్యస్తుసమృద్ధిచే నిటయె
స్వర్గపురం బని సర్వభూభుజుల్
ప్రస్తుతిచేసి రన్నగరిఁ
బాండునృపాలక ! యంత ద్వారకా
వాస్తునియోనఁ గైకొని ధ
వత్సుతు లందు వసించి రొప్పుచున్. 282

ఆ. అట్టు లప్పురమున ననుపమైశ్వ
కలితు లగుచుఁ దనరి రలఘుమహిమ
ధరణినాథ నీదుతనయుల కిడగ
తరియి నసాధ్య మెద్ది తలఁచి చూడ. 283

వ. అని తెల్పిన నారదునకుఁ బాండవాగ్రజుం డిట్లనియె. 284

ఆ. కర్మదూరులకును ధర్మేతరులకు స్వ
ర్గంబు చేరఁగరాదు చిత్రమౌత్ర

ధర్మనిర్మలులకు నిర్మత్సరులకును
సత్ప్రదేశకలన దీనరు నందుఁ బ్రి. 235

సీ. బాహుబలజనాకృష్టితపటుపుణ్యలభ్యమై
యమునసంగమగలోకమున నైనఁ
దారితమృత్యుంబునఁ ద [illegible]
[illegible]
యమునేంద్రసింహాసన [illegible]
దగియె హా [illegible]
ఘనమదాంధుఁ డైన నిత్యప్రీతుఁ [illegible]
కునికి నిర్జరసభ నున్నవాఁడ.
నట్టి గావున మత్సుతుం డైన ధర్మ
రాజునొద్దకు నీ వేఁగి రాజసూయ
మాగఁ గావింపఁ బనుపు మీ వతని దాన
నత్రిసగన వసించెద నాయు మీరుఁ ద్రి. 236

క. అని పాండుఁ డనుప నారద
ముని యింద్రప్రస్థనగమ్మున కరిగి పృథా
తనయాగ్రణిఁ గనుఁగొని యా
యనుమతి జనకుని దెలి మంతయుఁ జెప్పెన్. 237

క. యమునసఁ గనుఁ దపు దానం
యమునశోభితు నాజ్ఞ మాలి సమరిచి ఘనదా

గముగతి సలరుచు నయ్యా
గము సేయఁగఁ బూని మానిఁ గని యిట్లనియెన్. 238

ఆ. ఇతరుఁడు సేయుధర్మ మొనరంగ నన్యున
కెట్లు పొందు నన్నునింద్రిచంద్రి
తలఁప నితరునకును ఫలమిచ్చు నేనియుఁ
గర్త కెట్లు ధర్మగతిని వెలయు. 239

క. సర్వజ్ఞుండవు నీవుదక్కఁ దక్కినవా రోవ కీసంశయంబు
వాపవే యని యడిగిన నతనికి నారదుం డిట్లనియె. 240

తే. ధర్మసూక్ష్మంబుఁ జెప్పెద ధర్మరాజ
వినుము తథ్యంబు నీపల్కు వేఱ యొకఁడు
సేయుపుణ్యంబు లితరులఁ జెంద వైనఁ
దనయుఁ డొనరించు సుకృతంబు జనకుఁ జెందు. 241

చ. తనయుఁడు సల్పుసత్క్రియకుఁ
దండ్రియ కర్త యగుం జగంబునన్
మును పతి భార్యగర్భము న
మున్నతవైఖరిఁ జొచ్చి పుత్త్రుఁడై
జననము నొందుఁ దాన విల
సద్గతిఁ దండ్రియు నా కుమారుఁడై
ఘనుపగు వార లిద్దఱకు
భేదము లేదు తలంచి చూచినన్. 242

తే. గిపమునఁ బుట్టు వేఱొండుగిపమట్లు
జనకువలనఁ దనూజుండు సంభవించు
నట్లు గావున ధర్మాత్ముఁ డైనసుతుఁడు
తండ్రిఁ దరియింపఁగాఁ జేయు ధరణినాథ. 243

క. తనయుం డనఘస్మరణుఁడై
జనకునిదుర్గతులఁ జేర్చు జనములు సుతులన్
మును పెక్కండ్రం గోరుదు
రనఘా యం దొకఁడు సుకృతి యగునో యనుచున్. 244

క. పాపముసేయరు పాజ్ఞులు
పాప మిహాముత్ర వైరి పాపాత్మునితో
నేపొందఁ జెలిమిచేసిన
యాపురుషుఁడు తత్సమానుఁ డగు నిక్కముగన్. 245

సీ. అఘకర్ముఁ డగువాఁడు యమలోకమున కేఁగి
యందు నారకదుఃఖ మనుభవించి
వెండియు ధరఁ బ్రభవించి తద్వాసన
నసని కుందుచు నుండు నట్టు లనిన
నసిపత్త్రవనవాసి యగునట్టి మనుజుండు
వికలాంగుఁడై ప్రభవించుఁ జూవె
తప్తతైలకటాహనుప్తుఁ డామర్త్యుండు
రాజయక్ష్మఁ గృశించు రాజతిలక

మఱి నిరుచ్ఛ్వాసగతుఁడైన మూషవృందు
శ్వాసరోగార్తుఁ డగుచు నిట్లు జగతిఁ బుట్టి
భూరిపూర్వాఘసంస్కారకారణమున
బాప మొనరించుఁ గ్రమ్మఱఁ బంచజనుఁడు. 246

సీ. కావునఁ జిత్తవాక్కర్మకృతంబైన
పాపంబుఁ బాపంగఁ బ్రాదితంబు
గౌతమీపుష్కరగంగాదినదులలోఁ
జేయంగఁ దగు నట్లు చేసితేని
వేఁచినగింజల వెస నంకురంబులు
గలుగనిరీతిఁ బ్రాగ్జన్మకలుష
వాసన యణఁగు భూవల్లభ యట్లు ప్రా
యశ్చిత్తశుద్ధాత్ముఁ డగుచు నుండు
వెండి దురితంబు లొనరింప కుండవలయు
ధర నహంకారధనలోభదర్పతలనఁ
గలుష మొనరించి మరల దుర్గతి వసింపఁ
గలుషభోగవిరామంబు గలుగ దెప్పుడు. 247

తే. నీవు హరిభక్తుఁడవు ధర్మనిపుణమతివి
రాజసూయంబు సేయుము రాజవర్య
యజ్ఞకర్మంబు ధర్మంబునందుఁ బెద్ద
యఖిలలోకాదిపూజ్యుఁ డయ్యజ్ఞకర్త. 248

శా. సాధూమ్నాయనినాదమేదురము దీ
ర్ఘాఘౌఘవిఘాతమాహాత్మ్యత
వ్రత్యమస్థానము భవ్యదివ్యవిభవా
కాలాతిక్రియమాభ్యాగత
శ్రీమన్నిర్జరసంఘసంకులము నై
చెన్నొందుజన్మంబు శ్రీ
రామానుజాని కనంతహర్షకరమై
భాగిల్లు సర్వేశ్వరా. 249

తే. భాస్కరునియందుఁ జెలిదీవి బదరికావ
నమునఁ గలశాబ్ధి వైకుంఠనగరి మౌని
చిత్తముల సుందరకరణి లక్ష్మీధవుండు
సవనవాటిక నుండు నెన్నంకెయుంబు. 250

వ. కావున మఖం బొనరించి హరిం బ్రీతాత్ముఁ జేయు మని
చెప్పి నారదుం డరిగిన. 251

ఉ. ఆయతతేజుఁ డైనయుని
యాసతి జన్మమది సేయుఁబూని తా
నాదొడ ధర్మసూనుఁడు త
దధ్వరకార్యము నిర్వహింపఁ బ
ట్రియునుఁడే సమర్థుఁ డని
యాత్మఁ దలంచి యనంతరంబ యు

తోయజనాభునిం బిలువ
దూతజనంబులఁ బంచె నర్మిలిన్. 252

తే. ద్వారవతి కేఁగి వారలు వాసుదేవుఁ
గాంచి ధర్మజుఁ డనిపినకార్యము దెల్ప
నపుడు శిశుపాలుపైఁ దండయాత్ర సేయఁ
బయనమై యున్న పెద్దన్న బలునిఁ జూచి. 253

కం. ఆర్య సుహృత్కార్యము సుర
కార్యంబును నొక్కసారి గదిరెన్ ధీచా
తుర్యమునఁ దెల్పు మిం దే
కార్యము సేయంగ నగు జగద్ధిత మునివరా. 254

తే. అనిన విని యాప్రలంబదైత్యారి వల్కె
నిపుడు శిశుపాలుఁ డెగటార్చు టిదియ మేలు
ప్రబలతరుఁ డగునభియాతి పైని గలుగ
నిదురవచ్చునె కంటికి నీరజాక్ష. 255

కం. హాలహాలి నజాండభాండం
బులు చక్కడంచెద నరాతిఁ బొడుచుట యరుదే
నిలుపుము సేనలఁ జైద్యుం
బొలియించెద సేన యరిగి పురుషవరా. 256

వ. అని పలికిన. 257

కం. అద్ధీరవరుని నడిగిన
పద్ధతిఁ దను నడుగఁ గార్యభాగజ్ఞుండై

బుద్ధిం గీష్పతి కైన యగు
నుద్ధవుఁ డిట్లనియె నయ్యదూద్వహుతోడన్. 258

ఉ. ధర్మజుఁడు తేజముం జలధి
యంబులు గోరినమాడ్కి విశ్రుతో
దర్కమహోఘలజ్ఞుఁడవు
తామరసాయతనేత్ర నీవు మ
త్కార్కశభాషణాశ్రవణ
కాంక్ష యొనర్చితే నీదుసన్నిధిం
దర్కశలాపప్రియుండుఁ దగు
దైవతమంత్రియుఁ బల్కనేర్చునే. 259

ఉ. వినను నాథుఁ బోలినక్రి
య న్నివరింతు మఖంబు సేయఁగాఁ
బూనిరి పాండునందనులు
భూసుత వైఖరిఁ దత్క్రియాఘనం
ధాన మొనర్చు హే తొకఁడు
దక్షుఁడు గల్గునె నీవుదక్క నీ
మేనమఱందు లార్యజన
మిత్రులు వారలఁ బ్రోచు టొప్పగున్. 260

వ. కౌంతేయులు నీయధీనులు గావున నచ్చటికిం జని తదీయా
ధ్వరకార్యభారంబు వహింపందగు నదియునుం గాక. 261

ఉ. పంకజపత్త్రనేత్ర శిశు
పాలుఁడు సచ్చటి కేఁగుదెంచుఁ గూ
లంకషగర్వదుర్వహాబ
లంబున నిన్నుఁ దిరస్కరించి ని
శ్శంకఁ జెలంగు రాజపరి
షద్గతు నాఖలచిత్తు మత్తు నా
వంకను ద్రుంపరాదె సుర
వార ముదారబుద్ధిఁ జెలఁగన్. 262

క. కావున ధర్మజుపాలికిఁ
బోవుట నీతి యని తోఁచెఁ బొలుపొందఁగ నా
భావంబున నట మీఁదట
దేవరచిత్తంబు సర్వదేవప్రవరా. 263

వ. అని తెల్పిన. 264

క. ఉద్ధవుని మెచ్చి లోకశు
భోద్ధవసంధాతి పురుషోత్తముఁ డయ్యా
గోద్ధరణసిద్ధమతిచే
సద్ధర్మజుపాలి కరిగె సామాత్యుండై. 265

వ. అప్పుడు. 266

ఉత్సా. భ్రాతృసహితుఁ డగుచు ధర్మరాజు వాసుదేవు వి
ఖ్యాతభక్తిఁ బూజసల్పి యాగకరణవాంఛ నా

కీర్తిం జనించెఁ దన్మహీయధర్మ మీవు సం
ప్రీతి నిర్వహింపు మనుచుఁ బేర్మి నేఁడు నాయనన్. 267

వ. కృష్ణదేవుండును విశ్వంభరాభారహరణంబునకు నిదియె
బీజం బని విచారించి యిట్లనియె. 268

ఆ. అనఘ రాజసూయయాగంబు సేయంగఁ
దలఁచితేని విశ్వధాత్రిఁ గలుగు
నవనిపతుల గెల్చి యాగిగొనవలయు ని
య్యదియె ధర్మమునకుఁ గుదురు తలఁప. 269

క. మున్ను జరాసంధనృపున్
మన్నిగొనఁగవలయు వాఁడు నడఁచుట నృప నీ
జన్నమున హవిర్భాగము
లన్నిర్జరు లంద రతిభయాన్వితు లగుదుర్. 270

క. అని పల్కి ధర్మనందను
ననుమతిఁ గొని పవనసందనార్జునయుతుఁడై
చనియెన్ భూసురవేషం
బున హరి మగధాధినాథుపొంక మడంపన్. 271

క. ఆద్వారంబున నరిగి గృ
హద్వారముఁ జేరి యమ్మహాత్ములు మువురున్
విద్వన్మూర్తు న్నిలిచిన
సద్వారస్థితుఁడు చెప్పె ధరణీపుతోడన్. 272

సీ. ఆజరాసంధుఁడు ననిశంబు భూసుర
వరులఁ బూజ యొనర్చువాఁడు గాన
నలరి చిత్తంబునఁ దలఁచె నిట్లని వీరి
వాంఛితార్థము లియ్యవలయు నిష్ఠ
వైశ్వదేవక్రియావసరసమాగతా
తిథివర్గములయాశ దీర్పఁ బాడి
సముదుసంప్రాప్తుల విముఖులఁ గావించు
జీవనంబునకంటెఁ జావు మేలు
లలితమాధుర్యధుర్యఫలంబు లొసఁగి
తరువు లైనను బ్రాణులఁ దనుపుచుండు
నది తదీయస్వభావంబ యాగుణంబు
మాదృశుల కెల్ల బోధింప మతము గాదె. 273

వ. అని తలపోయుచుండె ననిన విని శౌనకుండు సూతున
కిట్లనియె. 274

ఆ. అఖిలధర్మవితతి నవనిపై నిలుపంగ
నవతరించినట్టి యంబుజాక్షుఁ
డతిథిపూజ సల్పు నతిధర్మయుతుఁడు మఱి
క్షోణి నేల దునుమ నిచ్ఛయించె. 275

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె. 276

సీ. పరదారహరణంబు పరవంచనంబును
నిజకులోచితకర్మనిరసనంబు

సాగ్నికసద్విప్రవృందసంపరిత్యాగంబు
సంతతదుర్జనసంగ్రహంబు
సకలజగజ్జాలసంక్షోభకరణంబు
భూరినిజోదరపూరణంబు
సనిమిత్తహాసనపాపానుచింతనములు
నిర్దయత్వము వృద్ధనిందనంబు
నెవ్వనికి నైజగుణము లాహీనమనుజుఁ
డెట్టిసుకృతంబు సల్పిన నేపడంగు
భస్మవిన్యస్తహవ్యంబుభంగి యగుచుఁ
గరటిభుక్తకపిత్థంబుకరణి యగుచు. 277

వ. జరాసంధుండు జగత్సంతాపకరుండై దుర్వృత్తిం బ్రవ
ర్తించుఁ గావున నద్దేవుని కారుణ్యంబునకుఁ బాత్రుండు
గాఁ డన్యో సది యట్లుండె నట్లుతం డప్పురుషప్రకాండుల
డగ్గఱం జని ప్రాంజలి యై యాతిథేయం బైన యిష్టా
ర్థం బొసంగి సంతుష్టులం గావించెదం గొనుం డని
ప్రార్థించిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 278

మ. సురవిద్వేషివి సర్వభూభుజుల నం
క్షోభింపఁగాఁ జేయు చి
ద్ధరకున్ దుర్భరభారభూతుఁడవు మి
థ్యాదృష్టి వీక్షావశా

త్కారముల్ సమ్మఁగ రాదు మాకుఁ గదు నిం
ద్యం బైన నీయన్న చే
కరణిఁ గ్రాహ్యము నీమనం బిరవు ని
ష్కారుణ్యసంపత్తికిన్. 279

తే. సత్కులీనతయును ముదుసలితనంబు
సిరియుఁ గలిగిన దుష్టుండు శిష్టుఁ డగును
సాధుసజ్జనమానసశల్యతుల్యుఁ
డైనమనుజుండు సాధు వెట్లనఁగఁ బరగు. 280

వ. అనిన విని యాతం డిది దానసమయంబు మీకెద్ది గావ
లసిన నిచ్చెద నడుగుం డనినఁ గృష్ణుండు శక్తి గలదేని
మాతోఁ గయ్యం బొసరింపు మని పలికిన నగి వాఁ
డిట్లనియె. 281

శా. మీర ల్విప్రులు శక్తిహీను లధము
ల్మృష్టాన్నసూపాజ్యముల్
గోరంగాఁ దగుఁ గాక మాదృశులతో
ఘోరాజి చేయ న్మదిం
గోరం జన్నె వసుంధరాధిపులతో
క్షోణీసురు ల్వీరులై
పోరం జేయుదురే మనం దలఁచినం
బొండింక మీయిండ్లకున్. 282

క. సమరముసేయుఁగ నాతో
సము లెందును లేరు మీ రశక్తులు రణరం
గమున న్నిలువ సమర్థులె
యమితబలోదగ్రు నన్ను నాఁగంగలరే. 283

తే. కలహ మొనరించుకోరిక గలిగెనేని
యట్ల కావింతు విప్రవేషాఢ్యు లగుచు
నేఁగుదెంచితి రిందు మీ రెవ్వ రేమి
పనికి నింతయుఁ దెలియంగఁ బలుకవలయు. 284

వ. అనిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 285

ఉ. భీముఁ డితం డితం డహిత
భీముఁడు ఫల్గునుఁ డేను కృష్ణుఁడన్
శ్రీమను రాజసూయ మొన
రింపఁగ దీక్ష వహించె ధర్మజుం
డేము దదాజ్ఞ ని న్గెలువ
నిచ్చటికిం జనుదెంచినార మి
ట్లామఘులీల కెన్నఁ బ్రథ
మాంగము దుర్జనశిక్ష గావునన్. 286

వ. అనిన విని యతండు దండతాడిత భుజంగంబుభంగిఁ
బొంగి యప్పింగళచేలునిం గనుంగొని. 287

సీ. ఓహో సుయోధనుం డొకయూ రొసంగిన
బ్రతుకుధర్మాత్మజుపనుపుచేతఁ

జనుఁడెంచితే నీవు సత్యంబు పలికితి
　　చనుఁ జను నీకు సజ్జనపటిమ
శమనాత్మజుఁడవు నీవు సమరపరాఙ్ముఖు
　　లెంతయు దుర్బలు లేమి చెప్ప
యుద్ధరంగమున మున్నోడి పెండియుఁ బాండ
　　వులఁగూడి నను గెల్వఁ దలఁచితో కో

యహహా నీసత్త్వ మెఱిఁగినయదియె తలఁప
బాలుఁ డబలుండు నరుఁడు గోపాల వీఁడు
కలను గావింపఁ జాలఁ డిక్కడిఁ దిబలుఁడు
భీముఁ డొకరుండె నాతోడఁ బెనఁగ వలఁతి. 288

క. అని పలికి మగధనాథుం
డనికిఁ బిలువఁ బవనతనయుఁ డాయితమై గ్ర
క్కున నెదిరి పోరెఁ గ్రీడియు
వనజదళాక్షుఁడును పార్శ్వవననిధిఁ జేలన్. 289

తే. సమర మొనరించి రప్పు డయ్యమితబలులు
సమబలంబున భీమవిక్రమునిరూఢి
సమరగణములు వ్యోమయానముల నిల్చి
సమవధానత వీక్షించి సంభ్రమింప. 290

ఉ. ఒండొరుఁ గిట్టి పట్టుచును
　　నొండొరుఁ బాయుచు డాయుచున్ మహో

ద్దండతలప్రహారహతిఁ
దద్దయు దద్దరిలంగఁ జేసి దో
శ్చండిమఁ జూపుచుఁ గడు మదగ
జమ్ములచందమునం జెలంగి యా
దండిమగల్ పెనంగిరి ము
ష్టిపదతాడనపీడనోద్ధతిన్. 291

వ. ఇట్లు ఘోరయుద్ధంబు సేయునెడ. 292

ఉ. గంధవహాత్మజుం డపు డ
ఖండితసత్త్వసమగ్రతన్ జరా
సంధు మహోగ్రకాయము వి
సం బెనువ్రక్కలు చేసి వైచి త
ద్బంధుల కెల్ల సాధ్వసము
దార్కొన బిట్టుగ నార్చె సర్వది
క్సింధురకర్ణము ల్వగులఁ
గృష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు సంతసిల్లఁగన్. 293

వ. ఇట్లు భీమసేనుండు జరాసంధుమేను రెండువ్రయ్యలుగాఁ జీరివైచి ననంతరంబ వాఁడును జర యనురక్కసిచేత సంధింపఁబడి లేచివచ్చె. 294

తే. బవర మొనరింపఁ గరువలిపట్టి వాని
నట్ల చీరిన రెండియు నతుకుకొనియెఁ

తెలిసి పలుమాఱు గాఁగఁ జేరి తనవ
నడచుకొని వాఁడు గ్రమ్మఱ వని రయున్. 295

వ. అంతఁ బయునొక్కండవయుద్ధంబునందు. 296

తే. పవనజుఁడు చూడఁ దృణము చేఁబట్టి చీరి
యవల నీవలఁ బడ వైచె నచ్యుతుండు
తత్ప్రకారంబు గని వానితనువుఁ జీరి
వైచె నత్తున్కలీవ లావలగ నతఁడు. 297

వ. అప్పుడు సురలు పరమహర్షంబునఁ గుసుమవర్షంబులు గురియించుచు నిర్భయంబున వర్తిల్లి రిట్లు విజయుంబు గైకొని విజయాగ్రజుండు తమ్ముకొలంకునం గ్రీడించు మత్తకరిం బురుడించె నంత. 298

చ. అనిలజుచేత నిట్లు మగ
ధావనిపుం దునిమించి తద్గృహం
బునఁ జెఱ నున్న భూపతులఁ
బొల్పమరన్ విడిపించి వాని నం
దను సహదేవుఁ దత్పదము
నం దగ నిల్పి తిరీయసూత్నర
త్ననికరముఖ్యవస్తువు ము
దంబునఁ గైకొని శౌరి గ్రక్కునన్. 299

తే. అనిలజార్జునసహితుఁడై యరుగుదెంచి
యమ్మతనూజునిఁ గని మగధాధినాథుఁ

దనుమున్వృత్తాంత మాద్యంతమును వచింప
హర్షవారిధి నోలాడి యతఁడు పల్కె. 300

సీ. జగదీశ నీకు నసాధ్యంబు గలదె నీ
నిశ్వసితంబులు నిగమవితతి
కర్తవు భోక్తవు గారయితవు నీవ
ఫలదాయకుఁడ వగు ప్రభుఁడ వీవ
నీయనుగ్రహమున నిఖిలాపదలు మున్ను
గడచితిఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచఁగంటి
రాజసూయమహాధ్వరంబు సేయించి మ
జ్జనకు వాంఛాపూర్తి సలుపు మింక
శంఖచక్రగదాహస్త జలజనేత్ర
భూతభావన భూతేశ పీతవసన
ద్వారకావాస కేశవ వాసుదేవ
నన్ను రక్షింపు మిదె నీకు నతి యొనర్తు. 301

వ. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె. 302

ఆ. దుష్టనృపుల నెల్లఁ దునుమక రాజసూ
యాధ్వరంబు సాగ దవనిపాల
యపరిమేయసత్త్వు లవనిపుల్ రావణ
సములు పెక్కు గలరు జగతిలోన. 303

క. ఆరావణుఁ దునుముటకై
శ్రీరాముఁడు రవితనూజుఁ జేపట్టి సునా

సీతసుతుఁ బాలిం గపి
వీరున్ సమయించె నొక్కవిశిఖముచేతన్. 304

వ. రాఘవుం డవ్వాలిం ద్రుంచె త్రిలోకవిజయుం డగురావ
ణుండు సమరమునవాఁడెకా నూఁటిమిల్లి నవ్వాలివరాక్ర
మాతిశయం బాకర్ణింపుడు. 305

చ. వననిధిఁ గ్రుంకి యూర్ధ్వగ
వల్లభుఁ డొక్కట సంధ్యవార్చుచుం
డనవయుఁ డాడిపెట్టు బల
దర్పితుఁ రావణుఁ బంకఁబట్టి చ
య్యన నిజవాలరోమమున
నంటఁగఁగట్టి రయంబునం జతు
ర్వనధుల ముంచెఁ దత్సుభట
వర్గము దోమలలీలఁ దూలఁగన్. 306

వ. అంతఁ బులస్త్యప్రార్థితుండై యంభోజసంభవుం డారా
వణు విడువు మని వాలిపాలికి నొక్కదూతం బంపిన.

ఆ. భాతమింటఁ జలిగి తల్లోక మంబుధి
గలువువాఁడ ననుచుఁ గపివరుండు
లోకఁ బట్టఁబెట్టి ద్రిమ్మరించు ఖిల్లి
యురుగుదెంచెఁ దాన యాతవికదము. 307

శా. ఆకంజోద్భవుప్రార్థనంబునఁ బ్లవం
గాధీశ్వరుం డంతఁ ద

శ్లో॥ స్థూలనవాంధ మాని యట మర్త్యా
లోకముఁ బత్తుఁ సురా
నీకారిఁ దశకంధరుఁ డిడెఁ దాఁ
నే విశ్రవఃప్రశ్రయుం
దా కారిప్రముఖామరౌఘములు దగ
బల్కాలు గీర్తింపఁగన్. 309

ఆ. పృథులలోకకంటకుఁడై చెలఁగి
కంగుఁ దగుచుఁ బోయి యనురథర్త
జెండి సర్వలోకవిరతి బాధించె దు
ర్జనుఁడు శిక్షఁ జెంది సాధుఁ డగును. 310

ఆ. పరవిహింసనంబుఁ బాపవర్తనమును
జగతి ఖలుల కెన్న సహజగుణము
లట పునర్భవంబు నందియుఁ బరిహింప
మానలేరు వారు మనుజనాథ. 311

వ. పతివ్రతయైన యంతివ పురుషు ననువర్తించునట్లు సాధు
త్వంబును ఖలత్వంబును జన్మజన్మాంతరంబులం బాయక
ప్రాపించు ఖలులకు నిహపరసుఖంబులు దూరంబు లగు. 312

క. ఆరావణుండు రాముని
చే రణమున నిహతుఁ డగుచు శిశుపాలుండై
ధారుణి జన్మించె దురా
చారుండును భూరిసత్త్వసంపన్నుఁ డై. 313

వ. జరాసంధుండు హతుం డయ్యె శిశుపాలుండు మడిసెన్ వాఁడుగాఁ దలంపు మింక దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్ణ శకునిశల్యప్రభృతి నరపతుల్ లోకకంటకాకారంబున హతు లయ్యెద రనిన విని ధర్మరా జిట్లనియె. 814

ఆ. అజరాసుతుండు హతుఁ డైనఁ బాద్యశ
క్తిరధరణిపతులు కోటి గలరు
వారి నెల్ల గెలువవచ్చు నాయనుజు ల
వ్వనికిఁ బూనఁగలరె పద్మనాభ. 815

వ. అనినం గృష్ణుం డిట్లనియె. 816

శా. రాజవ్యాజమునం జనించు దనుజ
వ్రాతంబులం ద్రుంప నం
భోజప్రిద్భవుచేతఁ బ్రార్థితుఁడనై
పాల్పొంది కృష్ణాఖ్యచే
నే జన్మించితి యాదవాన్వయమునన్
స్వాశ్వోశ్వరుం డైన యం
భోజాక్షుండఁ జుమీ యెఱుంగు మిది నా
భూపాలచూడామణీ. 817

తే. అజుఁడు సృజియింపఁ బాలనం బాచరింతు
నేను; హరియించు శంభుఁడు నృపవరేణ్య
హరుఁడు నాశక్తిఁ గాని ప్రోచు నరసి జగము
లేను హరుశక్తిచే హరియింతుఁ జూవె. 818

ఉ. అక్షయదివ్యవిగ్రహుల
  నైన హరుండును నేను నవ్యయా
శిక్షణరక్షణక్రియలు
  సేయుదు మెందును సర్వభంగి నీ
రాక్షసరాజరాజి సమ
  రంబునఁ గీటకకోటిఁ బోల నే
శిక్షణ మాచరింతు నృప
  శేఖర చింతలఁ గలంగ నేటికిన్. 819

తే. శివునిఁ బూజించి నను వెలిసేయునతఁడు
శివుని దూషించి నన్నుఁ బూజించునతఁడు
తామసులు వార లిరువురు ధరణిలోన
లేదు హరునకు నాకును భేద మధిప. 820

క. కాంచీశ్రీశ కాశికాది
క్షేత్రంబుల నిరువురము వసింపుదు మెల్లయెన్
సత్త్రీశనులం బ్రోచి జ
గత్త్రయిఁ గల దుష్టమతుల ఖండింతు మొగిన్. 821

క. శివుఁ డర్జునుండు ధరణీ
ధవ నే నారాయణుండ దైత్యవధార్థం
బవని నుదయించితిమి యి
ట్లనినాభావంబు మాకు నను వారు నెపుడున్. 822

వ. అని యూనరిచ్చి భగవంతుం [illegible] నలె
భరింపుడు [illegible] [illegible]ర్థం బనిచిన. 828

శా. నిర్జరరాజనందనుఁడు
[illegible]
దుర్జయ[illegible]సంపదయును [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] భగ
[illegible]దత్తునిఁ బోర జయించి తన్మహీ
[illegible] నిచ
యంబులు [illegible] మగంటిమిన్. 828

ఆ. అట చనంగఁ గొంద ఱవనిపు లివ్విరుఁ
దొడరవళ్లకు మనకు ద్రోణుఁ డనుపఁ
బట్టి తెచ్చె నట్టి! పాంచాలనాయకు
సంగరాంగణమున భంగపఱిచి. 825

తే. యంత్రిమత్స్యంబు భేదించి యవనిపతుల
నాజి నోడించి పరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణ
నమరపతి ఖాండవం బేర్చి ననుచు ఖ్యాతిఁ
జెంది కప్పం బొసంగి పూజించి రతని. 826

వ. అంత. 827

ఉ. కొందఱు రాజనందను ల
[illegible]దర్ప మెలర్పఁ జేరి సం

క్రిందవననందనుం డొకరి
కయ్యమునర్చిరి తత్పరాక్రమం
బెందును మున్నెఱుంగమి మ
దేభశతాంగతురంగపంక్తితో
నందఱు నైకమత్యమున
నాహవదోహలతన్ రయంబునన్. 328

ఉ. అర్జునకీర్తిశాలియు న
యానయశౌర్యవిదుండు నైన య
య్యర్జునుఁ డాన్నృపాలకుల
నందఱ ఘోరరణంబులోన వి
స్ఫూర్జితలీలచే గెలిచి
పుష్కలనిష్కమణిప్రతాన ము
త్పూర్జితవృత్తి వారిదెస
నొప్పుగఁ గైకొని యేఁగె గ్రక్కునన్. 329

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరీయు లగు ననేకదేశాధిపతుల నోడించి యనంతకాంచనమణిగణరాసు లప్పనంబు గొని హిమాచలంబును మానససరోవరంబును నతిక్రమించి యక్షకిన్నరగంధర్వనివాసదేశంబుల కరిగినం దత్రత్యు లగు ద్వారపాలకు లర్జునున కిట్లనిరి. 330

క. మనుజులకుఁ జొర నశక్యం
బనఘా యుద్దేశ మింక నవలఁ జనకు మే

పని కిచటి కరుగుదెంచితి
వినుపింపుము నీదు తెఱఁగు విస్పష్టముగన్. 331

ఆ. అనుడు ధర్మరాజయాగార్థమై దిగ్జ
యంబుసేయ నిటకు నరుగుదెంచి
నాఁడ నర్జునుఁడ ధనంబు దత్ప్రీతిగా
నొసఁగి తద్వశగతి నుండుఁ డీరు. 332

వ. అనిన. 333

ఆ. వారు నుల్లసిల్లి ఖానవి కమితహి
రణ్యరత్నరజతరాసు లొసఁగి
రట్లు గెలిచి ధనముపార్జించి యతఁడు ధ
నంజయాఖ్యఁ దనరె నాఁటఁగోలె. 334

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరదిక్కునరేంద్రుల గెల్చి నరుం డనేకనర
ఖరోష్ట్ర కరిహరిశతవాహ్యం బైన ధనంబు దెచ్చినం
జూచి ధర్మజుండు. 335

క. నిజభుజబలమున ధరణీ
భుజులం దుర్జయుల గెలిచి భూనుతగతిచే
విజయమ్ము నొందితి గావున
విజయాఖ్యవహింపు మీవు విశ్వములోనన్. 336

వ. అని యతని మన్నించెఁ దదనంతరంబ. 337

ఉ. ధీచరితుం డదభ్రరవి
తేజుఁడు వాయుసుతుండు ధీరతఁ

ప్రాచికి నేఁగి యందు శిశు
పాలముఖావనిపాలురం ద్రియా
మాచరులన్ జయించి గరి
మన్ మణిహాటకముఖ్యవస్తు లు
గ్వ్రచర *ఖేచరప్రతతి
విస్మయ మందఁగఁ దెచ్చె గ్రక్కునన్.

ఉ. దక్షిణదిగ్జయార్థము ము
దం బడరన్ సహదేవుఁ డేఁగి వి
శ్వక్షితినాథులం దొడరి
వశ్యులఁగా నొనరించి వారిచే
సకలయహేమరత్ననిచ
యంబులు గైకొని నీలుఁ డన్ ధరా
ధ్యక్షునిమీఁదఁ బోయిన న
తండును బోరె సభార్యసౌఖ్యుఁడై. 339

వ. ఇట్లు మాహిష్మతీపురపతి యగునీలుంతో మహాయు
ద్ధంబు సేయునెడ. 340

ఆ. అతని యల్లుఁడైన యగ్నిదేవుఁ డపుడు సహ
దేవుసైన్యసమితిఁ దీవ్రశిఖల
నేర్పఁబొచ్చె దాని నెఱిఁగి యుధిష్ఠిరుండు
ప్రస్తుతింపఁ దొణఁగెఁ బవనసఖుని. 341

---

* వీరవిప్రతతి—పాఠాం.

ఉ. హవ్యము మోచి తెచ్చి యజ
రాళికి హాళి సెలంగ నిచ్చుటన్
హవ్యవహాఖ్యచే వెలసి
తాగమసంతతి సంతతంబు నీ
దివ్యమహాత్మ్యలీల గను
తింపఁగ నాహవనీయగార్హప
త్యాన్వయదక్షిణానలస
మాఖ్యఁ జెలంగుదు వాశుశుక్షణీ. 842

క. మారుతసఖ నీకు నమ
స్కారము ధర్మజుఁడు సేయు క్రతుకర్మం బిం
పారఁగ భవదర్థమె కా
యారయఁ దద్విఘ్నకరణ మది యుచితంబే. 843

చ. అని వినుతింప హవ్యవహుఁ
డప్పుడ మామకుఁ దెల్పి పాండునం
దనునకు రత్నకాంచనవి
తానము లెంతయుఁ బ్రీతి నిచ్చినం
గొని విజయాధ్యుఁడై యతఁ డ
కుంఠితవైభవ మొప్ప లంకకుం
జనిచె దశాననానుజుని
పాల్కి వాప్తుల శౌర్యదీప్తులన్. 844

క. ప్రణిధిముఖంబున నానృప
మణి వచ్చుట దెలిసి యమరమాన్యుండు విభీ
షణుఁడు తన*పాలఁ గల ధన
మణినికరము కర మొసఁగె సమందవిభూతిన్. 345

వ. ఇవ్విధంబున నపాచీదిగ్విజయం బొనరించి సహదేవుం
డును నిజపురంబున కేతెంచె నిట్లనుజానీతదిగ్జయోపార్జి
తానంతకనకమణిరాసులఁ గాంచి యుధిష్ఠిరుం డత్యంత
హర్షితస్వాంతుం డయ్యె నంత. 346

తే. హరియును ననేకధన ముపాయన మొసంగె
నిట్లు సంపన్నుఁడై యాతఁ డీధనంబు
సద్ద్విజాధీన మొనరించి జలజనాభ
యాక్రతుక్రియ తగ నిర్వహింపు మనిన. 347

వ. కృష్ణుం డతనిం జూచి. 348

క. చేయుము క్రతూత్సవం బెడ
చేయక భద్రంబు లెల్లఁ జేకుఱు నీకున్
నీయనుజన్ములు నేనును
ధీయుత ప్రత్యూహసమితి ధృతిఁ దోలంగన్. 349

తే. అనిన ధర్మజుఁ డానందవనధిఁ దేలి
దేవకీనందనునిఁ బ్రస్తుతించి యమ్మ

* పాలఁగలిగిన — పా. భా.

హాపురుషునాజ్ఞ సద్వరాయతనముఁ బ్రి
వేశ మొనరించె సమధికవిభవ మొనఁగ. 850

ఉ. ఆతఱి హృద్యవాద్యనిచ
యంబులు మ్రోయ నమేయధీయుతుల్
గాలవనారదాత్రిభృగు
కశ్యపకౌశికధౌమ్యముఖ్యవి
ఖ్యాతమహామునీంద్రు లఖి
లాగమశాస్త్రపురాణపారగుల్
ధాతృసమాను లాన్నృపవ
తంసుని దీక్షితుఁ జేసి రిమ్ముగన్. 851

తే. పైలధౌమ్యులు హోతలై పరఁగి రంత
జల్పె బ్రహ్మత్వ మప్పరాశరసుతుండు
యాజ్ఞవల్క్యవసిష్ఠాదు లైనమౌని
వర్యు లధ్వర్యు లైరి భావంబు లలర. 852

వ. మఱియు వీరలపుత్త్రపౌత్త్రులును గన్యవర్గంబులును దత్త
త్కర్మకరణతకుం బొలుపడి రట్లందఱుఁ బుణ్యాహంబు
సేయించి యుచితవిధులం బ్రవర్తిల్లుచుండి రంత. 853

మ. అహితాహంకృతిభంజనప్రథితబా
హాస్థేమసంపన్నుఁ డా
సహదేవుం డపు డద్ధరాధిపతియా
జ్ఞం దమాతలం బంచి యు

క్షితిపై నాల్గుచెఱంగులం గల జగ
న్నాథన్యావసీదేవులా
మహిభృద్వర్యుల వైశ్యశూద్రుల నికా
మప్రేమ రావించినన్. 354

వ. ఇట్లు వచ్చిన నానాదేశాగతజననికరంబులు ధర్మరాజు
చేత నుచితసత్కారంబులఁ గాంచి రంత. 355

తే. అపుడు ధర్మజునానతి హాస్తిపురికి
నరిగి నకులుండు ద్రోణకృపాదిగురుల
నాపగేయాంబికేయాదు లైన సర్వ
కురుకదంబంబు నెల్లఁ దోడ్కొనుచు వచ్చె. 356

చ. బహుమణిభూషణంబులు న
పారధనంబులుఁ దెచ్చి యుష్ఠితా
మహధృతరాష్ట్రసూతసుత
మద్రమహీశసుయోధనాదు ల
మ్మహిపతి కిచ్చి యందు గరి
మ వసియింపఁగఁ జూచి యక్కురూ
ద్వహుఁడు సపర్యలం దనిపె
వారల నెల్ల బహూకరించుచున్. 357

వ. మఱియు ద్రుపదజయద్రథభగదత్తశిశుపాలాదిమహీపాల
కులును బలభద్రానిరుద్ధబభ్రుసారణసాంబగదసాత్యకి

వ్రద్యుమ్న చారుదేష్ణాదు లైన యదువృష్ణివీరులును
జతురంగబలసంపన్నులై యేతెంచి రనంతరంబ. 358

ఆ. నర్తకీజనములు నటులును వేనవే
లరుగుదెంచి రమ్మహాధ్వరమున
కంత వారి కెల్ల నభివాంఛితద్రవ్య
సమితి యొసఁగఁ బనిచె శమనసుతుఁడు. 359

సీ. అతులితభక్ష్యభోజ్యాధికారంబున
వడి దుస్ససేనుఁ గట్టడ యొనర్చి
యుర్వీసురావళి నుచితార్హణక్రియఁ
దేలింప గురుపుత్త్రుఁ బాలుపెట్టి
యఖిలరాజన్యుల నరసి పూజింపంగఁ
బటుమతి సంజయుఁ బాముకొల్పి
వివిధకృతాకృతవిజ్ఞానకలనకు
ద్రోణగాంగేయుల దొరలఁ జేసి
రాజు లిడు కానుకలు గొన రాజరాజు
నర్థనియతి నియోగించి యవనిసురుల
కపరిమితదక్షిణ లొసంగఁ గృపునిఁ బనిచె
నఖిలధర్మవిదుండు ధర్మాత్మజుండు. 360

వ. మఱియు విదురాదిసుహృజ్జనంబులం దగువారల నర్థ్యో
పనుల నిలువ నియమించి భూసురుల కనేకశతసహస్రా
యుతధేనుమణికనకాన్నదానంబు లొసంగుచు యథోక్త

విధి రాజసూయముం బాచరించె నిట్లు దినపంచకంబును
గడచినయనంతరంబ యాఱవదినంబునందు. 361

తే. అఖిలమానివరేణ్యులు నవనిపతులు
సర్వభంగి సమాసీను లైనఁ జూచి
యగ్రపూజ యిం దెవ్వరి కాచరింపఁ
బోనగు నని శాంతనవు ధర్మపుత్త్రుఁ డడుగ. 362

వ. అద్దేవవ్రతుం డిట్లనియె. 363

తే. సర్వయజ్ఞమయుండును సర్వగతుఁడు
మానిహృత్పద్మసద్మ్యుండు దానవారి
పద్మనాభుండు దేవకీపట్టి దక్క
వేఱొకఁడు పూజనీయుఁడే ధారుణీశ. 364

వ. కావున సర్వలోకనమస్కృతుండును నిగ్రహానుగ్రహ
దక్షుండును నగు కృష్ణదేవుఁ బూజింపు మనవుడు నట్ల
యద్దేవుం బూజించిన. 365

తే. యమతనయుచేతఁ బూజితుఁ డై విహాయ
సమున గ్రహజాలమధ్యభాస్కరునికరణి
ననుపమాచ్ఛచ్ఛవిస్ఫూర్తి నతిశయిల్లె
నంబుజాక్షుండు రాజసభాంతరమున. 366

సీ. అప్పుడు శిశుపాలుఁ డత్యంతకుపితుఁ డై
యాపగేయునిమీఁద నాగ్రహించి

వీఁడు వృద్ధుఁడు శాస్త్రవిదుఁడు గాఁ డవనీశ
ధర్మంబెఱుంగఁడు ధర్మజుండు
దలఁకె యాదవపురుషుఁ డద్భోధితుం డయి
సహదేవుఁడును బూజ సంఘటించె
సత్యప్రతిజ్ఞులు శాస్త్రజ్ఞులును నగు
రాజుల నెల్లఁ దిరస్కరింతు
రెట యపూజ్యులు పూజ్యులు నగుదు రెచటఁ
బూజ్యు లవమానసాప్తిచేఁ బొలుతు రెపుడు
నచట దుర్భిక్షభయమరణాదికములు
సంభవిలు నిక్కమం బిది శాస్త్రసరణి. 867

తే. పెద్ద లుండంగ నీచులఁ బిలిచి తెచ్చి
పూజసేయు టనర్థంబు బుధజనంబు
లందు సర్వవినాశంబు నపయశంబు
శ్రమము నరకంబుఁ గర్తకు సంభవించు. 868

వ. అని పల్కి శిశుపాలుండు. 869

క. తనవాసి యెఱుఁగ నేరని
జనములయిండ్లకును బోవఁ జనఁగా దని ది
గ్గన లేచిపోవ నపు డా
తని మరలఁగఁ దెచ్చె ధర్మతనయుఁడు నెమ్మిన్. 870

వ. అప్పుడు భీష్ముండు శిశుపాలు నుద్దేశించి ధర్మపుత్త్రు

నీతో నీసారమేయంబు వో యిన సేమి యగు నేల
యూరార్చి తెచ్చి తనిన వాఁ డిట్లనియె. 371

మ. తిల ముల్లం గడుఁ దెల్లఁగా నరసినం
తం బెద్దవే నీవు నీ
బలముం దృష్టియుఁ బుష్టియుం బొలిసె ని
ర్భాగ్యుండవై పుత్రదా
రలఁ బోషింపఁగ నోప కీగతి నిర
ర్థబ్రహ్మచర్యవ్రతం
బిలపైఁ దాల్చితి రాజ్యభారకథ నీ
కేండ్రైన సిద్ధించునే. 372

క. ఇల నృపుల గెలువ నేరుపు
గల దింతియకాని నీకుఁ గార్యాకార్యం
బుల నెఱుఁగఁ బోలునే రా
జులసభ నార్యుగతిఁ బలుకఁ జొప్పడియున్నే. 373

వ. నీ వుపదేశించు ధర్మంబు ధర్మరాజునకు నీకునుం గాని
రాజవర్యులకు సమ్మతంబు గాదు కులాచారపరిభ్రష్టు
లును రసవిక్రయోపజీవులు నైన యాదవుల నధికులంగా
నెన్నందగునే యనినం గోపించి సహదేవుం డిట్లనియె. 374

ఉ. యాగఫలప్రదుం డగు జ
నార్దనుఁ బూజ్యునిఁగాఁగఁ జెప్పె వి

శ్వాగమపారగుండు సరి
దాత్మజుఁ దప్పలుకు లసహింపరే
కీగతి దుష్టభాషణము
లెవ్వఁడు పల్కిన వానిమౌళిపై
వేగమె వామపాద మతి
విశ్రుతలీల ఘటింతు నీసభన్. 875

క. ఎఱిఁగించువాఁడు భీష్ముఁడు
మఱి శ్రీహరి పూజ్యుఁ డాశమననందనుఁ డి
త్తఱిఁ బూజకుఁ డిప్పనికిం
గొఱంత గలదె శ్రుతిహితం బగు న్విక్రమునన్. 876

వ. అనియె నంత నాశిశుపాలుం జూచి శాంతనవుం డోరీ మాతృసంబంధదోషంబున దయాపరుండైన ధర్మరాజు భోజనార్థంబు పిలిచిన వచ్చితివి యథేష్టంబుగా భుజియించిపోవుట గాక యులర్కంబు పురోడాశం బపేక్షించునట్లుగ శ్రీపూజంగోరందగునే వృథార్హానర్హ గర్హణంబు రాక్షసులకు సహజగుణంబు జన్మగుణచేష్టాదులవలన నీవు రాక్షసుండ వనిన వాఁ డజాతశత్రునిన కిట్లనియె. 877

చ. కులబలశాలు లైన నృప
కుంజరులన్ వెలిచేసి దుర్మతిన్
మలసితి ధర్మరా జనున
మాఖ్య నిరర్థక మయ్యె నీకు నీ

రలఁ బిలువంగఁ బంచుట తి
రస్కరణం బొనరింపనొక్కొ యీ
యలఘుబలాఢ్యులైన నృపు
లల్పులె నీమదిలోన నెంచుమా. 378

ఆ. కుమతి వగుచు గోపకునిఁ బూజసల్పితి
బ్రహ్మచారిమాట పాటిచేసి
యేమి గల్గె దీన నీరాజవర్యుల
క్రతువు కనుచుఁ బిలిచి గర్వ మణఁప. 379

వ. ఈగోపాలబ్రహ్మచారులకును నీయనుజు లగు భీమవిజ
యులకును వెలచువారిం దెవ్వరు లేరు జరాతనయుఁ
గపటవేషంబున జయించుట యాదిగాఁ దత్పరాక్రమం
బందఱకుఁ దెల్లం బయ్యె నని పల్కిన. 380

ఉ. అప్పుడు భీమసేనుఁడు ల
యాంతకుఁడై వడిఁ గ్రోధమత్తులం
జిప్పిల నిల్చి లేచి గద
చే నమరించినఁ దత్సభాసదుల్
దప్పక చూచి చైద్యుఁడు వృ
థా కలహించె మరుత్తనూభవుం
డిప్పుడు రాజబృందముల
నిందఱఁ ద్రుంచఁగ నున్నవాఁ డొగిన్.

క. మనము మన దేశమునకుం
జను టుచితం బార్యనింద సల్పెదు నీదు
ర్జనుపల్కులు వినఁగూడు నె
వినినం బుణ్యములు దొలఁగు వేయును నేలా. 382

చ. చెలఁగి మహాన్నిగర్హణము
సేయుదురాత్మకుఁ బట్టి యాసభన్
వెలువడఁజేయఁగాఁ దగు వి
వేకసమన్వితు లట్లు సేయఁగా
నలవడదేని కర్ణయుగ
మప్పుడె పాణులఁ గప్పి గ్రిక్కునన్
దొలఁగుట మేలు దచ్ఛ్రవణ
దుష్కృతి వాపఁగఁ గోరి రేనియున్. 383

వ. అని పలికి రంత. 384

తే. పలుమఱును చైద్యుఁ డాడుదుర్భాషణములు
కృష్ణవిద్వేషులకుఁ జాలఁ బ్రియము లయ్యె
నంతఁ గ్రోధాగ్ని కిది వేళ యగు నె యనుచు
గంధవహసుతు వారించె గంగపట్టి. 385

వ. అప్పు డాశిశుపాలుండు భీష్ము నవలోకించి. 386

ఆ. వాయుతనయు నేల వారించెదవు భీష్మ
శౌర్యధైర్యధుర్యచండమునను

వీఁడు బాలుఁ డీవు వృద్ధుండ విద్దఱుఁ
గదనధరణి నెదురఁగలరె సన్ను. 387

ఉ. ఈసున సీసభాస్థితమ
హీతలవల్లభతల్లజౌఘముల్
బాసటగా సనుం దోడరి
బాహుబలంబునఁ బోరఁ జూచెదో
వాసిగ నట్ల సేయు మగ
వాఁడవయేని మెఱైన నాదుబా
ణాసనముక్తబాణహతి
నంతకుపోలు గనంగఁ జేసెదన్. 388

వ. అని పల్కి స్వపక్షక్షత్రియుల నెల్లం గూర్చుకొని యుద్ధసన్నద్ధుండై యుండె నంత భీమార్జుననకులసహదేవులునుం గదనంబునకు నాయితంబై రప్పు డక్కలకల్లంబాలించి ధర్మనందనుం డయ్యాగంబునకు నంతరాయంబు సంధిల్లె నని చింతించిన నావగానందనుం డతని కిట్లనియె. 389

ఉ. యాగఫలప్రదాయకుఁడు
యాగమయుండును నైన కృష్ణుఁ డీ
యాగముఁ గాచుచుండఁగ నృ
పా యెుకవిఘ్నము గల్గనేర్చునే

యాగరుజాంకుఁ డిప్పుడ దు
రాత్మునిఁ జైద్యుని నుక్కడంచి యీ
సాగరమేఖలాభరము
నయ్యనఁ జూపుఁ గలంగ నేటికిన్. 890

వ. అని బోధించె నంత దుర్యోధనుండు గర్ణుం జూచి. 891

క. సమయం బబ్బెను మనకుం
గ్రమమున మనసేయ నున్న కార్యంబు నృపుల్
దమపనికై చేసెద రీ
యమితబలుల గెలువ నేరికయినను దరమే. 892

వ. మనబలం బెల్ల నొక్కడఁ జేర్చికొని శిశుపాలుం గలసి
నిలుతమే యనినఁ గర్ణుం డిట్లనియె. 893

తే. ఇదియె కర్జమ్ము సుమ్ము మహీంతలేశ
తొడగి యీరాజసంఘంబుతోడఁ గూడి
పాండవేయుల గెల్చి యఖండమహిమ
నిపుడ తద్రాజ్యము హరింపు మేల దలఁక. 894

వ. అనియె నంత ద్రోణుండు దుర్యోధనుం జూచి. 895

ఉ. ఏల దురూహ నేసెదు మ
హీశ్వర ధర్మపరుండు ధర్మజుం
డేల నలంగు దుష్టనృపు
లెల్లఁ గ్రమంబున నంబుజాక్షువేఁ

గూలఁగ నున్నవారు హరి
కుంభినిభారము బాపఁ బూని యీ
పోలికఁ బుట్టెఁ జైద్యనృపు
పోఁడిమియుం జెడు నీక్షణంబునన్. 396

తే. అని నివారించె నంత శతాపరాధ
పూర్తి యగునంత దమఘోషపుత్త్రుఁ డనుచుఁ
దలఁచు వసుదేవనందను తలఁపుబడిన
వచ్చి చక్రంబు తత్పార్శ్వవర్తి యయ్యె. 397

శా. అంతం గృష్ణకరాగ్రముక్తమయి యు
ద్యద్భానుకోటిప్రభా
క్రాంతానంతదిశాంతమై నిగిడి చ
క్రం బన్యరాజన్యదు
ర్దాంతప్రక్రియ నేఁగి చేదివిభుమ
స్తంబున్ వెసం ద్రుంచెఁ ద
త్క్రాంతారాతివసుంధరాధిపులు వి
భ్రాంతాత్ములై తూలఁగన్. 398

ఆ. విరులవాన గురిసె మిన్నును దిక్కులుఁ
దెలివిగాంచె మించెఁ ద్రిదివవేశ్య
లాడి రుచితగతులఁ బాడిరి గంధర్వ
పతులు చైద్యనృపుఁడు పడినయంత. 399

క. ఆయెడ నాశిశుపాలుని
కాయములోనుండి యొక్కఘనతేజము నా
రాయణునిఁ జొచ్చె యాగస
మాయాతసమస్తజనము లచ్చెరు వందన్.

సీ. అప్పుడు ధర్మజుం డవనీసురక్షత్ర
సంఘంబునకుఁ బూజ సంఘటించి
యట వసిష్ఠుండు పూర్ణాహుతి గావించి
యాగశేషక్రియ లాచరింప
నవభృథస్నానపూతాత్ముఁడై సన్ముని
గణముల నుచితదక్షిణలఁ దనిపి
యఖిలబంధుజనాళి కర్థిఁ బూజ లొసర్చి
మెలమి నిజస్థానములకుఁ బనిచె
నట్లు కృతకృత్యుఁ డగు సన్మహామహీశు
క్రతువుచేఁ దృప్తుఁ డగుచుఁ బురందరుండు
పాండునరపాలశేఖరు భవ్యతగ ని
జాసనార్ధంబుసం దిడి యాదరించె.

వ. కృష్ణదేవుండును శిశుపాలదంతవక్త్రాది దుష్టజనంబులఁ
ద్రుంచి ధరణీభారంబు వారించుచు బంధుజనపూజితుండై
బలభద్రసహితంబుగా నిజపురంబునకుం జనియె నిట్లు. 402

తే. జయవిజయులఁ బ్రసాదభాజనులఁ జేసి
సిద్ధజేగీయమానప్రసిద్ధమహిమ

నలరి ద్వారకలోపల నధివసించె
నఖిలలోకప్రభుండు చక్రాయుధుండు. 403

క. ఋషిశాపము లగు జయవిజయులు
ద్విజశాపం బెడలి దివ్యదేహాకలితు లై
నిజసుకృతవశంబునఁ జని
భుజగశయనుపార్శ్వచరతఁ బొలిచిరి మరలన్. 404

క. ఈయుక్తమకథ వినినను
ధీయుతులకు రుజలు తొలఁగుఁ దేజఃకీర్తి
శ్రేయోభివృద్ధి దనరుం
బాయుం గలుషములు విష్ణుభక్తియు నొసరున్. 405

వ. అనిన విని నైమిశారణ్యవాసులు వ్యత్యస్తరామనామప
రాయణుం డగు చోరుని తెఱం గెట్టి దయ్యె నని యడిగిన.

శా. షట్కంజాంతరతత్త్వవిన్మునిజన
స్వాంతాంబుజానందకృ
త్త్వట్కంజాస్త్ర భవా భవాబ్ధితరణీ
దిఙ్మండలీచేల పా
స్ఫుట్కల్లాంబుదనీలకంధర ధరా
భృద్భూరిచాపా బల
ద్విట్కుంభి ద్యునదీ సుధానిధి సము
ద్దీప్తావదాతాంగకా. 407

జ. సురవరనరతిర్యక్స్థా
వరనానాజంతుపూర్ణఘనజఠరభాండ
స్థిరఫలకలితశరీర
స్ఫురదురుయజ్ఞాంగ సూత్రశోభితగంగా. 408

కలహంసవృత్తము.

యమిజనామ్నాయహృదయాబ్జనివాసా
ప్రమథనాథ హిమపర్వతపుత్రీ
రమణ భక్తజనకాంక్షితదానో
ద్యమనురాగము, మహాగమవేద్యా. 409

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యీడులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునందు
సప్తమాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

అష్టమాశ్వాసము

శ్రీగౌరీపదలాక్షా
యోగాపాటలగురుకాయా
యోగినికురుంబకాంత
ర్యాగార్చిత గగనకేశ హార మల్లేశా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమునిముఖ్యుల కిట్లనియె న ట్లచ్చో రుండు తపంబుసేయుచుండ ననేకమన్వంతరంబులు గడ చినయనంతరంబ తుల్య భరద్వాజ గౌతమ వృద్ధగౌతమ కౌశికవసిష్ఠాదు లైన మహర్షులు పదివేవురు శిష్యులుం డారును హిమశైలంబు డిగ్గి యమ్మార్గంబునన జను దెంచుచు. 2

క. ఎడ నెడ శివ శివ యనుచున్
బడి బడి శ్రీరామ, రామ, పాహి, యనుచు నిం
పడరంగ వేదోక్తవిధుల్
గడు వేడ్క జగద్ధితార్థమరిమ వొడువ్వుచున్. 3

ఉ. అంగపరిశ్రమం బడర
నమ్మునిపుంగవు లప్పథంబునన్
జంగమవేదశాస్త్రముల
చందమునం జని కాంచి రొక్కచో
రంగదభంగసౌరభవి
రాజితపుష్పఫలాభినమ్రనా
రంగలవంగలాంగలిక
కంటకముఖ్యమహీజవాటికన్. 4

ఉ. భృంగమయూరకీరపిక
పేశలసూక్తులు ముక్తికామినీ
సంగతివైఖరుల్ దెలుప
సంయము లత్తరువాటిఁ జొచ్చి త
న్మంగళవృక్షమూలతల
మంజులవేదుల విశ్రమించి రం
తం గడుఁజల్లనై మలసె
దక్షిణదిక్పవమానడింభముల్. 5

ఉత్సా. పారిజాతమాతులుంగపనసకదళికామ్రమం
దారనారికేళముఖ్యధరణిజాతజాతముల్
సౌరతరుల కెన యనంగఁ జాలు మేలు సెలయ నిం
పారు తత్ఫలములు చేత నందికొనఁగ ననువగున్. 6

క. తృణగుల్మరహితమై ద
ర్పణసన్నిభవిమలధరణి భాసిల్లుచు నీ
క్షణపర్వనిర్వహణతరు
గణముల నొప్పారు నది జగన్నుతమహిమన్. 7

క. ఆవిజయాహ్వయచోరుత
పోవిస్ఫూర్తికిని బెగడి భూతము లైదుం
బావనమతి సృజియించిన
యావనివిభవంబుఁ బొగడ నజునకుఁ దరమే. 8

ఆ. జాతివైర మెడలి జంతుసంతతి మహో
దారమైత్రి నలరఁ దద్వనంబు
విబుధగణనితాంతవిహరణస్థానమై
యఖిలసౌఖ్యహేతు వగుచుఁ దనరు. 9

తే. దేవవల్లభమహిళాప్రదీప్త మగుచుఁ
బ్రబలసుమనోమనోజ్ఞరంభావిలాస
శోభితం బయి యవ్వని చూడ నొప్పు
నందనవనంబుగతిఁ గడు నంద మగుచు. 10

సీ. హరినీలనీలబంభరడింభనికరంబు
చొప్పు పెన్నెఱివేణియొప్పు నెఱప
నరుణారుణస్ఫురదురుపల్లవశ్రేణిఁ
గెంగేలిపోలిక గేలుకొనఁగ

సచ్ఛాయచ్ఛత్రరుసుమగుచ్ఛవిలాసంబు
గల్పించఁగ్లుచ్ఛలయుమొప్పఁ దెల్ప
మంజులలతికాసమంజసవైఖరి
రంగైన మునితెలుంగు దోఁప

తే. నవమకుసుమవిలాసంబు హాసలీలఁ
దనర నిశ్శ్రేయసాంగనం దార్ఛ్యసెట్టి
శంబళ్ళియుబలె వనలక్ష్మి సంయములకు
సలలితామోదవిస్ఫూర్తి సంఘటించె. 11

సీ. నానావలాశసంతానాన్వనం బయ్యు
సుమనఃకదంబ విస్ఫురణఁ దనరి
మన్మథవిభ్రమమహిమ రంజిల్లియు
నీలకంఠశ్రీమనిరతి వఱలి
పల్లవరాగసంపద్భాసురం బయ్యు
ద్విజవరవ్యాహృతవ్యాప్తిఁ దేజరిల్లి
యవిరతమధుపకులానక్తిఁ జెందియు
సత్పురుషారాగమూర్తిఁ దనర్చి

తే. నవ్యపుష్పితగణికానవాథవరయ్యు
సతతపున్నాగసంగతి నతిశయిల్లి
వెలయు నయ్యాశ్రమారామవిపినరాజి
గాంచి మునివర్యు లచ్ఛకౌతూహలులగుచు. 12

ఆ. నందనంబు కర్మబృందానుసారిత
సంఘటించు భోగసముదయంబు
జంతువితతి కిలన సౌఖ్యంబు లొనగూర్చు
నిదియె నందనమున కిక్కు డగుచు. 13

ఆ. నందనంబు జనమనస్థానసంధాన
తారతమ్యభోగదంబు గాని
యెవ్వనంబుకరణి నెల్లజంతువులకు
ననిశసౌఖ్యహేతు వగును తలఁప. 14

మ. అని వర్ణించుచు మౌనిపుంగవుఁడు శి
ష్యవ్రాతముల్ దాఁదు స
ద్వనభూజంబులలోనఁ గ్రొమ్మెరయు భా
వంబుల్ మహాశ్చర్యస
ద్వసథిం దేలఁగ హాళి నొక్కెడయెడ స
ర్వప్రాణిలోకైకవిశ్రా
మానమాకందమహీజమూలమునఁ జె
ల్వార స్సమాసీనుఁడై. 15

తే. కొంద అందంద ఫలమూలబృంద మర్థి
రాసులుగఁ జేసి రవుడు పేరాసకలిమిఁ
దృప్తి నొందక కొందఱు దిరుగుచుండి
రన్యసిపిపీలికాపఙ్క్తి యలముకొనఁగ. 16

క. ఆమునిముఖ్యులు గొందఱు
కామక్రోధాదిలోభకలితాత్మకులై
వేమఱు వాదించిరి తా
రామ్నాయ ఫలమూలసంగ్రహావసరములన్. 17

వ. తదనంతరంబ వారలందఱు స్నానసంధ్యాద్యుచితవి
ధులు దీర్చి ఘనసారగంధబంధురంబులును సుధామధు
రంబులు నైన ఫలమూలంబుల నాహారకృత్యంబులు
నిర్వర్తించి పరితృప్తులై పురాణపఠనశ్రవణాదిసత్కథాప్రసం
గంబుల సద్గునశేషంబు గడపి రాత్రి యగుడు నిద్రించు
చుండి రంత. 18

సీ. మహితతపఃక్రియామహిమచే మూర్తిమ
ద్దీప్తిహోత్రంబనిభాతి వెలయువానిఁ
జిత్తనాశకకర్మముల్ శ్రీరాముసందిడి
తన్మయత్వంబునఁ దనరువానిఁ
గార్శ్యంబుఁ జెందిన గాత్రంబుచే ద్వితి
యాచంద్రరేఖ నాఁ దలరువానిఁ
బుటపాకమున శుద్ధిఁ బొరసినకనకంబు
గతి నకల్మషలీలఁ గ్రాలువాని

తే. నిర్జితక్రోధకాముఁడై నెగడువాని
నఖిలజీవప్రియంకరుం డైనవాని

మౌనిపుంగవు నొకని సమస్తమునివరులు
స్వప్నమునఁ గాంచి రపుడు సుస్వప్నదృశులు. 19
వ. మఱియు. 20
శా. ఆమౌనీంద్రునకు న్వరం బొసఁగ న
భ్యర్ణక్షితి న్నిల్చు శ్రీ
రాముం డైవతసార్వభౌము దనుజేం
ద్రవ్రాతభీము స్ఘన
శ్యాము న్సర్వగుణాభిరాము రఘువం
శాంభోధిసోము న్బలో
ద్దాముం బావననాముఁ గన్గొనిరి సీ
తారాము నాసంయములు. 21
సీ. నిరుపమసౌందర్యనిర్జితపంచేషు
హారకిరీటకేయూరభూషు
మందస్మితాంచితసుందరాస్యవిలాసుఁ
బృథులకాంచనమయపీతవాసు
సనకాదిసన్మునిసముదయసంభావ్యు
భరతలక్ష్మణముఖభ్రాతృసేవ్యు
శ్రీకరభక్తలోకైకరక్షణదక్షు
మందారసుమదామమహితవక్షు
తే. రాము శతకోటిభాస్కరధాముఁ గాంచి
మేలుకొని రామునాతఁడు మౌనులు మనుచు

హర్షపరవశు లగు నమ్మహర్షులకును
క్షణసమానాశులీల నాక్షణద చేఁగ. 22

వ. అంత స్నానసంధ్యాదికాల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి
సభమై కూర్చుండ వారలకడకు నారదమునీంద్రుం
డేఁగుదెంచిన నందఱుఁ బ్రత్యుత్థానంబుచేసి యర్ఘ్యపా
ద్యాదిసత్కారంబు లాచరించి బహూకరించి సుఖాసీనుం
గావించి రందు వసిష్ఠమునీంద్రుం డమ్మునీంద్రునితో
ని ట్లనియె. 23

ఉ. ఎవ్వనియాశ్రమం బిది ము
నీంద్ర! మహేంద్రవనంబురీతిఁ బా
నివ్వసుధం గరం బలరి
నీడిన సౌఖ్యగనూనసమృద్ధిచే
నివ్వని విశ్వకర్మ రచి
యించెనొ కాక మయుం డొనర్చెనో
యవ్విధ మంతయుం దెలిపి
యందఱ కింపు ఘటింపఁ జేయవే. 24

క. పదునాల్గులోకముల నిం
పు దలిర్పఁగ సంచరించు ప్రోడవు నీకుఁ
విదితం బశేషవృత్తం
బది గావునఁ దెల్పు మివ్వనావనిమహిమల్. 25

వ. అని పలికి యంతియ కా నొక్కవింత విను మని యిట్లనియె.

క. అస్వప్నమానివర మా
సుస్వప్నములందు నొక్కశుభచారిత్రుస్
భాస్వత్ప్రభుఁ గంటిమి రా
మస్వామిగ మది భజించుమహితాత్మకునిన్. 27

శా. అత్యంతస్థితి రామనామజప మ
త్యాసక్తిమైఁ జేయుచున్
సాక్షాదగ్నియపోలెఁ గ్రాలెడు ముని
స్వామిం గృపం బ్రోవఁగా
సాక్షాత్కారముఁ జెందు రాఘవుని వి
శ్వత్రాణపారీణు భ
క్తశ్రేయంకరుఁ గంటి మిందఱము మా
కన్నుల్ గడుం జల్లఁగన్. 28

వ. అని స్వప్నవృత్తం బెఱింగించి వెండియు. 29

ఆ. అనఘ రామ రామ యనుమధురస్వరం
బిపుడు వినఁగ నయ్యె నివ్వనమునఁ
దజ్జపంబు నల్పుధన్యునిఁ బొడఁగాన
మఖిలతరువులందు నరసి యరసి. 30

ఆ. అమనోజ్ఞమృదురవాకర్ణనమునఁ బ్ర
మోదవార్ధిఁ దేలి మునిలలామ,
యొండు-చోటి కరుగ నుల్లంబు గొలుపక
యుంద యున్నవార మిందఱమును. 31

క. ధరఁ బుణ్యక్షేత్రమునకు
నరిగినగతి నలరె మానసాబ్జములు మునీ
శ్వర యిన్వని మును చూచిన
కరణిం గనుపట్టెఁ బ్రీతి గదిరె న్మామునా. 82

వ. ఈకారణం బేమిటో యింతయుం దెలియ వివరింపు
మనిన నద్దివ్యముని యిట్లనియె. 83

సీ. ఎఱిఁగింతు మునులార యితిహాస మొక్కటి
శ్రోతల కత్యంతశుభకరంబు
సర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును
బుత్రార్థులకు బహుపుత్రదంబు
భుక్తిముక్తిప్రదంబు నపారసంసార
తరణంబు వినుఁడు చిత్తంబు లలర
మున్ను నేఁ గైలాసమునకు మహేశు జ
గత్పతి సభను శంకరునిఁ జూడఁ

తే. గోరి యరిగితి నరిగి తద్ద్వారసీమ
నతులబలదీప్తులైన శశాంకమకుట
కింకరావళి వారింపఁ గెలన నిల్చి
యుంటి సహోన్మాదమున నటు లుండునంత. 84

ఉ. శంకరకింకరాళి తెఱుఁగ
నత్యుత్సవం గని ప్రాజ్ఞ వల్ప నీ

క్కంతఁ బ్రదక్షిణించి నుతి
 సల్పి నమస్కృతిపూర్వకంబుగాఁ
బొంకములో నతండు నొక
 పుష్కరయానవరాధిరూఢుఁడై
శంకరసన్నిభుం డగుచు
 శాంతరభూమికిఁ బోల్చ గ్రక్కునన్. ౩౫

మ. అతనిం గన్గొని యాతఁ డెట్టిసుకృతం
 బార్జించెనో యెట్టిసు
వ్రతముల్ సల్పెనొ శంభుకింకరు లుదా
 రప్రీతి సర్పింప నీ
స్తుతిఁ గాంచెం దగు నంచు నెంచి తదనూ
 సన్నిద్ధతేజోబలో
ద్ధతికిం బ్రీతిలి యొక్క పల్కె తి నిత్యాం
 తప్రీతి సంధిల్లఁగన్. ౩౬

ఆ. ఓమహాత్మ యెట్టియుగ్రతపం బొనరించి
 తేమి పూజ సల్పి తెట్టితీర్థ
యాత్ర సల్పితివి కృతార్థుఁడవై తెట్టి
 దాన మిచ్చి తీ వనూనమహిమ. 37.

క. * ఏసుకృతమహిమమునఁ గై
 లాసావాసుండవై చెలంగితి వీటు ము

---

* ఏసుకృతముచేఁ గైలాసావాసుఁడవై చెలంగితి విటు—వా. ప్ర.

స్నసుకృతుల కైన శివా
వాసము దుర్లభము ప్రమథవర యూహింపన్. 38

క. ఘోరపిశాచనిశాచర
వీరులకుం గ్రూరులకును వీక్షింపఁగఁ జె
న్నారఁగ నంట నశక్యము
తారక శైలంబు ప్రమథతతికిం దక్కన్. 39

వ. నీ వేమి పుణ్యంబునఁ గైలాసయుతుండ వైతి వెఱింగిం
పు మనిన నాకు నతం డిట్లని చెప్పె. 40

మత్త. ఏను పూర్వభవంబునందు మహీసురుండ ఖలుండ దు
ర్ధానవస్తుతతిప్రతిగ్రహదర్పితుండ నిరాకృతిన్
మానిపుంగవ విప్రకర్మము మాని శూద్రకులోచితం
బైనధర్మమునం జరింతు దురంతదుష్కృతకారి నై. 41

తే. బంధకీతతసురతసంబంధపరతఁ
బలితపాషండదుర్జనప్రతతిఁ గూడి
సతతవృజినదుర్మదవసంతమూర్తి
నగుచు విహరింతు నార్యులం నను నగంగ. 42

క. ఈరీతిఁ గల్మషంబు ల
పారముగా నాచరించి పదపడి నేత
త్కారణమునఁ గిటికరటి
ఘోరశునకజనికశాప్తిఁ గొఱలితి ధరణిన్. 43

మత్త. ఘోరజన్మము లెత్తి యాగతిఁ గుంది కర్మవశంబునన్
దూరసంచరణాతిశక్తియు దూరదృష్టియుఁ గల్గి చె
ల్వారుగృధ్రమనై జనించితి నంత నోమునిముఖ్య త
ద్ఘారుణాకృతిఁ గాంచి భూతవితానముల్ వెఱఁ గందఁగన్.

వ. అంత ననేక కాలంబు గడచినయనంతరంబున. 45

తే. ఆమిషార్థినై ఘోరవనాంతరమున
దిరిగి యచ్చట నాహార మబ్బ కునికి
క్షుత్పిపాసలచేఁ గడుఁ గుంది యంత
నొక్కదేవాలయమునకుఁ నొయ్యఁ జేరి. 46

మాలిని. ధవళఖగవిభాస్వద్వజ్రలేపస్ఫురత్త
ద్భవభవనసమంచ ద్భర్మకుంభంబుపైఁ బ్రా
గ్భవకృతసుకృతౌఘప్రాప్తిచేఁ జిక్కి యం దా
సవిధవివిధతిర్యక్సంతతిం జూచుచుండన్. 47

ఉ. ఆసమయంబునందు మృగ
యారతిచే నొకలుబ్ధకుండు బా
ణాసనబాణపాణి విల
యాంతకుఁ బోలికి నేఁగుదెంచి యు
ల్లాసదృశాశుగంబునఁ జ
లంబున నేసె మహేశ్వరాలయా
భ్యాసితశాతకుంభకల
శాగ్రసమాశ్రితతద్విహంగమున్. 48

క. వ్యాధధనుఃప్రేరితశర
బాధం గలంగి పూర్వపుణ్యపరిపాకమునన్
సాధ్వి ధరవుత్రికముతో
స్వర్భాగ్యాగారంబుచట్టుం దిరిగితిం గొలుచన్. 49

ఆ. అటం బ్రదక్షిణత్రయానంతరమున న
ప్పక్షితనువుం దొఱంగి యాక్షణమున
దివ్యతనువుం దాల్చి దివ్యగంధాంబర
భూషితుండ నైతి బుధులు పొగడ. 50

వ. ఇట్లు బలాత్కారకృతశివప్రదక్షిణభావంబున నప్సరోగ
ణసంకీర్ణంబైన దివ్యవిమానం బారోహించి తేజఃపుంజ
రంజితసకలదిఙ్మండలుండనై గంధర్వగానంబు వినుచు
విద్యాధరకదంబంబులు గొలువ నాకలోకంబునకుం జని
పురందరాదిబృందారకబృందంబులచేతం బూజితుండనై
చిరాయు వనునామంబున ననేకకాలం బందు వసియిం
చితి ననంతరంబ యొక్కనాడు ప్రసంగవశంబున దివ
స్పతి వాచస్పతి కిట్లనియె. 51

మ. అతులానందకరంబు నందనవనం
బారామ, మిరాదేవతా
ప్రతతుల్ గింకరు, లద్రిభేది పవి శ
స్త్రము, బీశచీదేవి సు

తనతి, స్వర్గంబు పురంబు, సద్గురుండ వెం
డ నీవు నా కిట్లు శా
శ్వతసామ్రాజ్యయుతుండ నేనకద జే
వా ఖ్యాతి త్రిలోకంబునన్. 52

క. అనవుడు నీయైశ్వర్యం
బనిత్యతాహేతువునఁ గిరియాజనితముగా
ననుమేయింపం దగినది
ఘనవాహన యనుచు నతఁడు గ్రమ్మఱఁ బలికెన్. 53

వ. అప్పలుకులు విని యైశ్వర్యతారతమ్యగణనాప్రసంగం
బున సభ్యులకు వివాదం బైన నీవివాదశాంతిఁ గోరి
పురోహితబోధితుండై పురుహూతుండు సభ్యులుం
దానును మత్సన్నిధి కేతెంచి తద్వృత్తాంతంబు వివరిం
చిన సకలశాస్త్రసమ్మతంబుగా నే నిట్లంటి. 54

క. పొందుగ విభవంబు క్రియా
బృందజ మస్థిరము శక్ర వృథుండైతన్యా
*నంద మొకటియు నకర్మజ
మిం దనుమేయంబుగా దక్షిణాస్యప్రోక్తిన్. 55

సీ. దృశ్యత్వకారణస్థితిచేత సఖిలంబు
నస్థిరం బగు సమురాధినాథ

* (1) నంద మొకటియు నకర్మజ, మందను మేయంబు — అని యొక వ్రా. ప్ర.
(2) నందం బొకటియు నకర్మజ, మందనుమేయంబు — అని తక్కిన వ్రా. ప్ర.

పదుమువ్వురింద్రుల బ్రకటితైశ్వర్యంబు
గనుఁగొనినాఁడ నాకన్ను లలరఁ
నంతంత కనువయ్యె నవలి శతమ్రిలసిరి;
యాదృశక్రునిసతి కైనఁ గచికిఁ
బరిచారికాకృతిఁ బరఁగ నిప్పటి కచి
యిది యంతయును నాకు విదిత మయ్యెఁ

తే. గాలయుగధర్మభేదముల్ గలుగు నిట్లు
యప్పుడప్పుడు ప్రాణుల కదియె *యిచటఁ
బరమసౌఖ్యంబుగాఁ గనుపట్టుచుండు
ననుచుఁ బల్కిన విని యిందుఁ డనియె మరల. 56

తే. ఇవ్వివాదంబు శాంతించె నింక నొకటి
యడిగెద శివప్రదక్షిణం బాచరించి
యేఫలము గాంచు మనుజుఁ డహీనఫణితిఁ
దెలిపి యీసంశయం బెల్లఁ దీర్పు మనఘ. 57

వ. అనిన నే నిట్లంటి. 58

ఉ. ఏ మును గృధ్రదేహి నయి
యీశ్వరమందిరసత్ప్రదక్షిణం
బామెయి వ్యాధబాధితుఁడ
నై యొనరించితిఁ బానఁ జేసి శే

* యిచట—ప్రా. ప్ర.

నీమెయి దాల్చి యిందు వసి
యించితి నింపమరం జిరాయు వ
న్నామముతోడ శక్ర పదు
నల్వురు శక్రులు దీఱునంతకున్. 59

క. నావిభవము గనుఁగొని శివ
సేవాఫల మెఱుఁగు మనిన విష్ణుఁడు శితికం
ఠావాసమునకు వలగొను
శేవ గడిందిగఁ దలంచె డెందం బలరన్. 60

వ. అని ఇంద్రాదులసంవాదంబు వివరించి వెండియుఁ జిరా
యు విట్లనియె మునీంద్రా యిట్లు త్రిదివలోకంబున
వసియించినకాలంబు నాకొక్క దినం బయ్యె ననంతరంబ
వైకుంఠభవనంబున కేఁగి యచ్చట దివసద్వయంబు
నిలిచితి నంతఁ బుణ్యగౌరవంబున నీకైలాసంబున కేఁగు
దెంచితి ననిన నే నిట్లంటి. 61

తే. హరునకుఁ బ్రదక్షిణత్రయం బాచరించు
కారణంబునఁ గైలాస గమన మబ్బె
నీకు వైకుంఠభవనాదిలోకములకు
నెట్టిసుకృతంబుచే నేఁగి తెఱుఁగఁ జెపుము. 62

వ. అనినం జిరాయు విట్లనియె. 63

తే. హరునకుఁ దిర్యక్కులకు భేదబుద్ధి లేదు
దూషణము దానిమూల మాదూషణంబె

యఖిలధర్మవినాశంబు నాచరించు
వివిధలోకవిరోధియై విస్తరిల్లు. 64

క. ధర దూషణంబు వెలిగా
నరుఁ డేధర్మంబు చేసిన స్సఫలతచే
నిర వొందు సర్వలోక
స్థిరగమనము గన నిదియెంగఁ జెప్పితి నీకున్. 65

వ. అనియె నని చెప్పి సూతుండు. 66

క. ఈపుణ్యచరిత మెవ్వం
డేపున విను శ్రద్ధ గలిగి యుద్ధరఁ బుణ్య
శ్రీపటిమ వెలయు నాతఁడు
పాపవిముక్తుఁ డగుచు పరమపదముం జేరున్. 67

వ. అని చెప్పి నారదుండును వసిష్ఠాదుల కిట్లను నట్లచ్చిరా
యువుసకు మ్రొక్కి యతం డనువ వెండవద్వారంబుం
బ్రవేశించితి నంత. 68

శా. హీరద్వారకవాటదీప్తములు బం
హిష్ఠాద్భుతముక్తామణి
స్ఫారోల్లాభవిభాసురంబుఁ గుముదా
ప్తప్రస్తరాబద్ధమై
దీరమ్యంబును నై పొసంగి ప్రతుషా
ధిష్ఠానమై యొప్పు న

ద్వారం బింపు ఘటించెఁ గన్గవకు సాం
ద్రశ్రోత్రోత్సవచండడిండిమరవన్. 69

శా. అందు న్వజ్రవిశుద్ధవిగ్రహు విశా
లాత్ము న్మహాబాహుఁ బ
ర్వేందుప్రోజ్జ్వలసుందరాస్యుఁ బ్రమథా
ధీశప్రభావు న్సదా
నందుం జిత్రరథాభిధాను నొకపెన్
గానాద్యవిద్యాఢ్యు నా
డెందం బెంతయుఁ బ్రీతిచేఁ బొదలఁ గాం
టిన్ రత్నపీఠస్థితున్. 70

తే. అతఁడు శివనామకీర్తనం బాచరించి
వీణఁ బలికింపఁ దచ్ఛ్రుతివిలసనంబు
నాశ్రుతిపుటద్వయీరంజనం బొనర్చి
యలఘురోమాంచకంచుకితాంగుఁ జేయ. 71

క. నతిచేసి యతనిచే స
త్కృతియు నమస్కృతియుఁ బడసి స్థిరతరనికట
స్థితపీఠమునఁ దదాజ్ఞం
గృతమతి వసియించి యతని కే నిట్లంటిన్. 72

శా. ఈదైశ్వర్యమహానం జెలంగుటకు నీ
వేదేవునిం గొల్చి తి

వేఱే కర్మము లాచరించితివి ము
స్కాంతే ధృతి స్ఫీకర
స్థాయుష్వల్లకి దాని వల్కాడి శివాం
చన్నామముల్ చంద్రికా
ప్రాయంబై తగు నీదుమూర్తిఁ గని నా
భావంబు పొంగెన్ రహిన్. 73

వ. ఏసుకృతంబునకతంబున నీకీమహిమంబు గలిగె నెఱింగింపు
మనినఁ జిత్రరథుం డిట్లనియె. 74

ఉ. ఏ మను సామదుం డను మ
హీసురుఁడం గడు దుర్వినీతిచేఁ
గామశరాప్రగల్భగణి
కారమణీగృహాసీమలన్ విట
గ్రామణి నై మెలంగుదు సు
కర్మము లెవ్వియు నాచరింప నెం
తే మదలీల నార్యజన
నిందయుఁ జేయుదు నెల్లవేళలన్. 75

వ. మఱియు నాయుర్వినాశకరంబులు నార్యనిందితంబులు
నగుదుష్కృతంబు లనేకంబు లాచరించితి నంత నొక్క
నాఁడు సహచరులం గూడి కార్యాంతరవ్యాసంగంబునఁ
బురవీథి నరుగుచుండి. 76

క. నవలక్షకుసుమములచే
నవనివిభుం డొకఁడు త్రిపురహరుఁ బూన్పఁగఁ బ్రా
గ్భవసుకృతహేతువునఁ ద
ద్భవనంబున కేఁగి యందు భావం బలరన్. 77

తే. అతఁడు కల్పోక్తవిధిఁ బూజ యాచరింపఁ
జూచుచుండితి దృఢతరశుద్ధబుద్ధి
నంత నాయుఃక్షయం బౌట యమునిబంటు
లరుగుదెంచిరి నాయిక్క యరసికొనుచు. 78

ఉ. ఆశివపూజ సల్పు నిల
యంబు చేరంగఁ దరంబుగాక కీ
నాశభటుల్ మనంబుల ఘ
నంబుగ భీతి వహించి తద్గృహా
భ్యాశమునన్ మదాగమన
మారయుచు న్వసియించి రద్రిజా
ధీశసమర్చనంబు తెఱఁ
గేను గనుంగొనుచుండ సత్వరన్. 79

తే. యక్షబేతాళవితతికి రాక్షసులకు
ఛిద్రమన్వేషణముచేయ చెనఁటులకును
మృడునిసన్నిధి నొక్కింత మెలఁగరామి
వెలుపలన నిల్చి రంతకవీరభటులు. 80

తే. వింటి శివనామపఠనంబు వీను లలరఁ
గంటి శివపూజసేయఁ జెంగట వసించి
దాన మృత్యువు దొలఁగె నత్రి మునీంద్రి
సజ్జనుల పొందు ధరఁ గల్పశాఖి యగుట. 81

క. నిరతము వైదికనిష్ఠా
నిరతుండై శ్రద్ధ గలిగి నిష్కల్మషుఁడై
పరగినహరపదభక్తుఁడు
స్థిరతరగతి వర్షశతము జీవించు మహిన్. 82

క. భవితవ్యతానుసారిత
భవపూజాపరిసమాప్తిపర్యంతము న
బ్భువి వసియించితి నంతం
బావులుచు యమభటులు మగిడి పోయిరి లజ్జన్. 83

క. శివనామకీర్తనంబును
శివపూజాదర్శనంబు శివదివ్యకథా
శ్రవణంబు నల్పనియమవి
ద్భవ మగు ఫల మనఁగరాదు పద్మజతనయా. 84

వ. అట్లు శివపూజాదర్శనమాత్రింబున బ్రిహ్మాదిదుర్లభం
బైన యీశరీరంబు ధరియించి కైలాసద్వారంబునందు
నుండం గాంచితి నని చెప్పి చిత్రిరథుం డనువఁ బ్రమథ
సంకీర్తనంబును విచిత్రమణికుట్టిమంబును నానామణిగణ

బద్ధవేదికంబును నైన తృతీయద్వారంబుఁ బ్రవేశించితి
నందు. 85

తే. తండుభృంగీశ్వరాదు లుద్దండలీల
శివదిదృక్షాసమాసక్తిఁ జేరువారి
భవునిదివ్యాజ్ఞ వెలిగ లోపలికి నరుగ
నీరు తద్ద్వారసీమ నెవ్వారి నైన. 86

శా. వేత్రిప్రస్ఫురితప్రహారకలనా
విద్యోతిచే నెంతయున్
సుత్రామప్రముఖామరౌఘముల సం
శుద్ధాత్ములం జేయుచుం
దత్రత్యుం డగు నంది నుజ్జ్వలమహా
నందిం దగం గాంచి నే
నత్రిస్థితి లోని కేఁగితి మహే
శాజ్ఞానుసారంబుగన్. 87

మ. ధరణీభృత్తనయామనోహరు సము
ద్యత్కోటీరజాష్ట్రబం
భురతేజున్ ద్రుహిణాండభాండదహనో
ద్భాతోల్లసద్భాతిసు
స్థిరరేఖాకలితు న్మణీమయమహా
సింహాసనస్థున్ సుధా

సురవంద్యుం బురవైరిఁ గాంచితి హరున్
సోమార్ధ*కోటీరునిన్. 88

ఉ. కాంచి సమస్కరింప గర
కంజుఁ డకుంఠదయార్ద్రవీక్షణం
గాంచి మదీయసత్ప్రణతిఁ
గైకొని కన్బొమ సన్నసేయ న
ప్పంచశరారియాజ్ఞఁ దదు
పాంతమునం దగఁ గూరుచుండి యెం
క్కంచుక కొంకుచుం గదిసి
యి ట్లని విన్నప మాచరించితిన్. 89

తే. స్వామి రెండవద్వారదేశంబునందు
చిత్రరథుఁ డనుప్రమథుఁడు విచిత్రవేషుఁ
గాంచి మును నెట్టిసుకృతంబు గారణముగ
నిట్టివిభవంబు నీ కబ్బె నెఱుఁగఁ జెపుమ. 90

వ. అని యడిగిన నతండును నవలక్షకుసుమశివపూజాదర్శ
నంబున నిట్టి యైశ్వర్యం బబ్బె నని చెప్పెఁ దత్పూజా
మహత్త్వం బానతీయవలయు ననిన నమ్మహాదేవుం డి
ట్లని యానతిచ్చె. 91

క. నను నెనరా హరి నెనసన్
మునివర యొక్కకరవీరమునఁ దగఁ బూజిం

---

* కోటీరునిన్ —వ్రా.ప్ర.

బినరుఁడు భద్రములఁ గనుఁ
బునరుద్భవదుఃఖవశత బొందదు వానిన్. 92

తే. కార్తికంబున నైన మాఘమున నైన
ననఘ వైశాఖమున నైన నచ్ఛకుడ్య
మృదులపల్లవతోరణప్రథువితాన
లలితముగ నొక్కగేహం బలంకరించి. 93

సీ. నియతుఁడై వ్రతి యందు నిల్చి హిరణ్మయ
ప్రతిమ గావించి తత్ప్రతిమయందు
హరి నైన నను నైన నావాహనము చేసి
భాసురాగరుధూపవాసితంబు
రంగవల్లీచిత్రరచితాంచితంబు నై
యమరున చోట్చటఁ బీఠమున నిల్చి
పటహవీణావేణుపటునిస్వనంబును
బుణ్యలస్తుతిరవంబును జెలంగఁ

తే. గలితపంచామృతాభిషేకంబు చేసి
లత్కుసుమములఁ బూజించి లలితధూప
దీప నైవేద్యములచేతఁ దృప్తి సేయ
వలయు వాక్కర్మనియమపరివర్తనమున. 94

వ. ఇట్లు ప్రతిదినంబును లత్కుసుమంబుల శివశంభుమహే
శాదినామంబుల నన్నును నచ్యుతానంతగోవిందాదినా
మంబుల హరిని జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించుచుఁ

బూజించి నిత్యంబును బ్రాహ్మణులకు భోజనంబు నిడు
నది యిట్లు చేసి నవమదివసావసానంబున. 95

చ. ప్రతి గడు ధర్మనిష్ఠుఁ డయి
వస్త్రయుగాంచితోన్నైన కాంచన
ప్రతిమ నగణ్యపుణ్యుఁ డగు
బ్రాహ్మణుఁ బూజయొనర్చి దాన మ
ప్రతిహతలీల నీఁ దగు ధ
రాతలదానపురస్సరంబుగా
ధృతి నిటు సేయుమానవుఁడు
దేవుఁడుగాక మనుష్యమాత్రుఁడే. 96

సీ. ప్రథమదినంబునఁ బద్మముల్ రెండవ
వాసరంబునఁ గలువలు తృతీయ
ఘస్రంబునను రక్త కరవీరములు నాలు
గవనాఁడు కుటజంబు లవలినాఁడు
చంపకప్రసవముల్, షష్ఠిదివంబున
మొల్ల లేడవదినమునను డెల్ల
గన్నెరు లష్టమఘస్రంబునను జాజి
లట గాంచనములు, దా నవలినాఁడు

తే. ప్రతిదినంబును లక్షపుష్పముల నిట్లు
పూజసేయంగవలయు నపూపజనేయు

నరుఁడు కైలాసవైకుంఠపురముల వసి
యించు శాశ్వతవైభవ మొసఁగ నొసఁగ. 97

వ. ఇది నవలక్షకుసుమపూజాప్రకారంబు మఱియు. 98

క. తులసీదళముల శ్రీఫల
దళనికరములం దిలాక్షతముల న్ననుని
మ్ముల్లఁ బూజించినధన్యుం
డిల జీవన్ముక్తుఁ డగు నహీనవివేకా. 99

తే. హరిహరులపూజ కంతరాయంబు సల్పు
నరుఁడు నవలక్షవర్షముల్ నరకవాసి
యగు నటులు గాన విష్ణుశివార్చనముల
కంతరాయము సేయఁ గా దనఘమతులు. 100

క. శివపూజ సేయు నరుఁడున్
శివపూజాదర్శనంబు సేయువతండున్
శివపూజాముదితుండున్
శివమతిఁ గైలాసమునకుఁ జేరుదు రనఘుల్. 101

వ. చిత్రరథుండును బూర్వభవంబునఁ బాపాత్ముం డయ్యు
శివపూజాదర్శనమహాత్మ్యంబునఁ బవిత్రుండై తత్కార
ణంబున నవద్వీపం బనుపురంబునఁ జంద్రవంశంబునఁ
జంద్రాంగదుం డనునామంబున భూపాలుండై ప్రభ
వించి వాసనావశంబున సంతతంబును శివపూజ యాచ
రించుచు నిఖిలభోగభుక్తిం జరితార్థుండై శతవర్షం

బులు జీవించె సంత సతనిం గైలాసంబునకుం దెచ్చు
టకుఁ బ్రమథులచేత సూర్యసంకాశం బగువిమానరత్నం
బనిచితి నవ్విమానంబు నారోహించి గంధర్వగానవినో
దితుం డై యప్సరస్సంఘంబులు గొలువ మత్సారూప్య
కలితుండును వీణాపాణియు నై యభ్రవీథి నరుగు
దెంచునప్పుడు. 102

ఉ. ఆయతకోటిభానుకము
బాప్తరుచిం బొలుపొందుతద్రథ
చ్ఛాయ కృతాంతువీటివయి
జానుగఁ బర్వఁగ నందు దుర్గతిం
బాయక క్రేఁగుమర్త్యులకు
బాధ దొలంగినఁ బొంగి యెవ్వఁడో
యీయనఘాత్ముఁ డిందు [illegible]
నిందలు మన్చ నధర్మవృత్తులన్. 103

తే. ఏమహాత్ము రథచ్ఛాయ యిందుఁ బర్వి
యింపుమీఱంగ మము సుఖయింపఁ జేసె
నామహాత్ముఁడు మము నారకాలయమునఁ
బాపుఁగా కని పల్కి రప్పాపు లపుడు. 104

ఉ. ఆపలుకుల్ వినంబడిన
యంత నితాంతకృపార్ద్రచిత్తుఁ డై

యూపరమోపకారి రథ
మచ్చటికి న్మరలించి నిల్వ న
ప్పాపులు నారకవ్యథలఁ
బాసి దివంబున కేఁగి రంత ని
ర్వాపితతేజులై యముని
వాసముఁ జేరరి తద్భటావళుల్. 105

వ. ఇట్లు చేరి నైవస్వతున కిట్లనిరి. 106

చ. అరదము నెక్కి యొక్క తరు
ణారుణసన్నిభుఁ డైనపూరుషుం
డరుగుచు నారకిప్రతతి
యార్తరవం బొనరింపఁ గాంచి తా
నరుగక నిల్చి నిల్చుటయు
నాతఁడు వీక్షణ మాచరించి యా
నరులు సుఖించి నాకభువ
నంబున కరుగ నిరుద్భుతంబుగన్. 107

క. యము రాజధాని నీసం
యమనీనగరంబు శూన్య మయ్యెన్ మే ము
య్యమవంతుఁ డెవ్వఁడో తెలి
యము దీనికిఁ బ్రతివిధాన ముల నెఱుపు మిఁకన్. 108

వ. అని చెప్పిన విని దండధరుండు దండాహతకుండలితెఱం
గునఁ గనలి యేతెంచి యద్దివ్యపురుషునిమూర్తిం గాంచి

తద్వినాశ్వాణితశివనామం బాకర్ణించి పిపాసార్తుం డమృత
పానం బాదరించినభంగిం బొంగి నమస్కరించి యతనితో
నిట్లనియె. 109

మ. శివనామామృతవర్షి వై యురుగు నీ
చేఁ బాల్పువీణారవ
శ్రవణానందము సీదునిర్మలకథ
చ్ఛాయాగ్రసరీరంభ వై
భవముం గ్రుంగఁ జేసి నాయకులు సం
ప్రాప్తామరావాసులై
భవబంధాఘనివృత్తులైరి సుకృత
భ్రాజిష్ణులం బోలుచున్. 110

తే. వెస మదీయాధికారంబు సీటఁ బోవఁ
బ్రమథవర పాదుచేసి లిప్పట్టసంబు
ధర్మమార్గరతుండ వై తనరు దీవు
ధర్మమర్యాద దాఁటంగ ధర్మ మగునె. 111

వ. ఇంక నే మెవ్వరిం దండింతు మెఱింగింపు మనినఁ జిత్ర
రథుం డతనితో డ. 112

సీ. కమనీయతరశివకల్యాణనామంబు
లనిశంబు పలుకనియట్టివారి
భూతియు రుద్రాక్షములు నంగములఁ దాల్ప
కత్యంతదురితాత్ము లైనవారి

ననయుంబు భిన్నమర్యాదచేఁ బెంపొంది
హరిహరదూషకు లైనవారి
నైదికాచారంబు వఱదపాలుగఁ జేసి
పాషండవృత్తిచేఁ బరగువారిఁ
తే. దస్త్రతైలకటాహమధ్యమునఁ బ్రోల్చి
కశలఁ బ్రహరించి ముద్గరాఘాతములఁ గ
లంపు మని తెల్పి యపుడ కైలాసమునకు
నరుగుదెంచెఁ గృతాంతుఁడు నరిగెఁ బురికి. 113
క. ఈసత్కథ చదివిన న
త్యాసక్తి న్వినిన మర్త్య లఘునివహములం
గాసి యొనరించి యట కై
లాసంబున నుండుదురు విలాసకలితులై. 114
వ. అని చెప్పిన నద్దేవునితో సర్వధర్మంబులలోన నుత్తమధ
ర్మం బెయ్యది యెఱింగింపు మనిన నయ్యీశ్వరుండు
నాతో నిట్లు లానతిచ్చె. 115
తే. సంయమీశ్వర వినుము సజ్జనులపొందు
తత్సహోభాషణంబు సత్యంతభక్తి
నారి సేవించుటయు వారి భూరిదాన
మానముఁ బోషించుట ముఖ్యధర్మంబు లవని. 116
తే. సాధుసంగతి గౌతమీస్నానమును శి
వార్చనంబును జేయుఁగా నగు నరుండు

చెలఁగి సాధుజనాళిఁ బూజించునేని
కలుగు ధర్మార్థకామమోక్షములు వరుస. 117

సీ. సాధుబృందములపార్శ్వప్రదేశముల ముం
దట వెన్క వసియింపఁ దగు నరుండు
సతతంబు సజ్జనసంగతిఁ జెంపొందు
నతఁడు దరించు భవార్ణవంబు
కుజనసంగతి గడుఁ గూల్చు నారకమున
మహా విషసంగతమనువుభంగి
నెట్టియాపద్వేళ నేనియు సత్సంగ
సంపరిత్యాగంబు సలుపఁ దగదు

తే. సాధు లెచ్చట నుండు రచ్చటను సముస్స
దివ్యతీర్థాస్పదం బయి శివదిల్లు
వార లెచ్చట శిథిలజీనసతిఁ బొలుతు
రచట దుర్భిక్షచోరబాధాను లడరు. 118

క. తుసు విదురుఁడు సత్సంగం
బున వైకుంఠంబుఁ బడసె భువి కాసీనం
దనుఁ డచట మోక్ష మెచ్చట
యనఘా సత్సంగమహిమ మలవియె పొగడన్. 119

తే. హరిహరులయందు సమచిత్తు లైనవారు
వైదికాచారరతుఁ లయినటులువారు

నాస్తికత గగ్గి శ్రద్ధచే నలరువారు
సజ్జనులుసుమ్ము నిర్జరసంయమీంద్ర. 120

వ. అట్టిసజ్జనులం బూజించుట పరమధర్మం బని తెల్పిన విని యేమి నిట్లంటి. 121

ఆ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మరతు లైనబ్రాహ్మణ
క్షత్త్రవైశ్యశూద్రజాతములకు
నెట్టిగతులు గల్గు నెఱిఁగింపు లోకైక
నాథ శైలజాతనాథ యభవ. 122

వ. అనిన నీశ్వరుం డిట్లనియె. 123

ఉ. వేదవిరుద్ధకర్ము లగు
విప్రులు రాజులు నూరుజన్ములుం
మేదిని శూద్రబుద్ధు లయి
మ్లేచ్ఛజనిన్ జనియింతు రట్ల య
వైదికకర్మనిష్ఠల న
వార్యతపం బొనరించెనేనియుం
బాదభవుండు క్లేశములఁ
బాల్పడు సద్గతి లేదు వానికిన్. 124

వ. ఇట్లు చతుర్వర్ణాశ్రమంబులవారలును విపరీతకర్మంబు లాచరించి మ్లేచ్ఛులై జనియింపుదు రట్లు గావున నైహికాముష్మికఫలప్రాప్తిం గోరి స్వజాతివిహితం బగు కర్మంబు సేయువలయు నన్యధర్మంబు లాసరించినఁ

గీతాందు శూద్రుండు నిజధర్మంబు లైన విప్రసేవాదు
లవలనఁ దరియించు నందును స్వకర్మకర్తనులు పూజ్య
తము లని చెప్పిన నే నిట్లంటి. 125

క. హరుసన్నిధి దీపం బిడు
నరునకు నెట్టిఫల మబ్బు నగధన్వ మహే
శ్వర విన వేడుక య్యెడిఁ
దిరముగఁ గృప యుల్లసిల్లఁ దెలుపఁగవలయున్. 126

వ. అని యడిగిన నప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె. 127

తే. దీపదానమహత్త్వంబు దెలియ వినుము
సురమునీశ్వర యత్యంతశుభకరంబు
తత్ప్రభావంబుచేఁ బితృగణము వసించు
స్వర్గమున నాగకాలపర్యంతఁ దనరు. 128

ఆ. ఏతదర్థమైన యితిహాస మొకటి
గలదు దాని వినిన ఖలులకైనఁ
గలుషసముదయంబు దొలఁగు నిక్కువ మజ
తనయ వినుము సావధానముగను. 129

క. ఆదిన్ మందరుఁ డనునొక
భూదేవుఁడు గలఁడు గ్రూరబుద్ధియుతుండు సం
ధ్యాదివిరహితుం డన్య
స్త్రీనియుతుఁ డకృత్యకరణశీలుఁడు ధాత్రిన్. 130

ఉ. వేమఱు నార్యులం బరిభ
వించుఁ బరాన్నము మెక్కు నెప్పుడుం
బామరత న్మృషార్థములె
పల్కు నిషాదునిచేతనైనఁ దా
హేమము ప్రేమ సందికొను
నెగ్గుఁ దలంపక జారచోరచూ
డామణి యాద్విజుండు నెఱి
యున్కుఁదనంబున కెల్ల నెల్లయై. 131

శా. ఆవిప్రాధముఁ డక్షకేళినిరతుం
డై యాడి తా నోడియుం
దా విత్తంబున కెందునైనఁ జౌరధా
త్వర్థం బొగిం జేయుఁ గా
మావేశంబునఁ బుల్కసాంగనలతో
నైనం బ్రవర్తించు ని
శ్లీవేళం బురిఁ ద్రిమ్మరుం సుజను లెం
తేఁ ద న్విగర్హింపఁగన్. 132

తే. అందఱకు దినవారతారాదికములు
దెలిపి యుపవాసనియతి విధించుఁ గాని
యతఁడు మానఁడు కృష్ణజయంతియందు
హరిదినంబున శివరాత్రి నన్నభుక్తి. 133

తే. హరిదినంబుల వేయింట నైన సుకృత
మొనరు నొక్కకృష్ణాష్టమి నుపవసింప
వేయికృష్ణాష్టములఁ గల్గు శ్రేయ మబ్బు
నొక్కశివరాత్రి మానవుం డుపవసింప. 184

సీ. శివపదధ్యానంబు శివనామపఠనంబు
ననిశంబుఁ జేయుమహాత్ముఁ డొకఁడు
శతరుద్రమంత్రసంగతి శివు నభిషేక
మాచరించినయట్టి యనఘుఁ డొకఁడు
శ్రీఫలదళముల శివుని సహస్రనా
మంబులఁ బూజించుమాన్యుఁ డొకఁడు
లలితప్రదోషవేళల శివదర్శనం
బారూఢిఁ గావించు నార్యుఁ డొకఁడు

తే. నవనిలోన జీవన్ముక్తు లగుట ధ్రువము
నిమిషమైనను మఱి యర్ధనిమిషమైన
శివుని భజియించువానికిఁ జిరతరముగ
నిఖిలలోకాధిపత్యంబు నివ్వటిల్లు. 185

క. ఇల నొకయఖండబిల్వ
దళపూజను గోసహస్రదానఫల మగుం
దులసీదళార్చనంబునఁ
గలుగుం గ్రతుశతము సేయఁగా నగుఫలముల్. 186

తే. హరుని బంధురాఖండబిల్వక్షతలను
బూజఁజేయునదించు నెవ్వఁ డప్పురుషవర్యుఁ
డఘతతుల డిగ్గఁ ద్రావి పూతాత్ముఁ డగుచు
నలరి కైలాసపదమున నధివసించు. 137

క. అమితంబుగ నవిషాన్నము
నమలుటయున్ శోణితంబు నలిఁ ద్రావుటయుం
గ్రిమికీటభక్షణంబున్
సమ మగు శివరాత్రిఁ దినిన సరసాన్న మిలన్. 138

క. ధరఁ జంగాలాన్నముఁ గు
క్కురపలలముఁ దినుట మే లగు స్మృతి ప్రోక్తో
త్కరసంత్యాగము మే లగు
హరివాసరమున భుజించు నన్నముకంటెన్. 139

క. కనకస్తేయము గుర్వం
గనఁ గనయుట బ్రహ్మహత్య కాదంబరి క్రొ
వ్వునఁ గ్రోలుట యుర వగు ని
మ్మునఁ గృష్ణజయంతి నన్నము దినుటకంటెన్. 140

ఆ. అట్టివ్రతదినంబులందు భుజించి య
మ్మందరాహ్వయుం డమందహర్ష
పరవశాత్ముఁ డగుచుఁ దిరిగెఁ దేశములు ధ
నార్జనంబు సేయు నాస గొంటి. 141

వ. ఒక్కనాఁ డుజ్జయినీనగరంబునకుం జని యందు నల్ఛాహారుండై జఠరానలం *బినుమడింప నాసాయాంతంబును బురవీథులం గ్రుమ్మరి విసివి యద్దినంబు శివరాత్రి గావున నుత్సవదిదృక్షాసమాగతనాగరికజనసంఘంబులం జూచుచుఁ దోరణకాయమానవిరాజితంబును ఘనసార గంధసార కాశ్మీర మృగమ దాద్యనులేపితంబును సగరు గుగ్గుల ముఖ్య ధూపధూమ గంధ బంధురంబును దీపమాలికాసమాకీర్ణంబును జంపక కర్ణికార కరవీర మల్లికా మాలతీ బిల్వద ళాద్యనేకపుష్పజాలద్రవ్యసవ్యంబును భక్ష్య భోజ్య ప్రముఖ నైవేద్య పరిపూర్ణంబును నానావాద్యజనసమాకీర్ణంబును సఖండవిభవాభిశోభితంబు నైన మహాకాళదేవుదేవాలయంబునకుం జని యమ్మహాలింగమూర్తి సందర్శనంబు చేసి నమస్కరించి కొండొకదడవు నిల్చి యచ్చరితాత్ముం డిట్లని యూహించె.

తే. ఆఁకటికి నాకు నేమియు నబ్బదయ్యెఁ
బ్రాగ్భవంబునఁ జేయుపాపంబుకతన
సహావ సత్పాత్రునకును జన్మాంతరమున
నుపచరింపంగ లేనైతిఁ గపటవృత్తి. 143

క. జల భక్ష్య భోజ్య శాక
స్థల సూనృతభాషణముల సాధుజనుల కి

* ఋ మండింప—వా. ప్ర.

మ్మనలఁ దృష్టి సలుప నేన
క్కలుషంబున నిప్పు డిట్టిగతి వాటిల్లె. 144

సీ. ఈజన్మమున నైన గృహాసమాగతు లగు
నతిథులఁ బూజింప నైతి నకట
యనిశంబు దుర్వ్యసనాభిభూతుండ నై
స్నానసంధ్యాదులు సలుప నైతి
నన్యాంగనాసంగమాసక్తి మసలితి
హరివాసరాదిపుణ్యవ్రతముల
[illegible]కాలయమున క్షౌరమ్ము సలిపితి
నపుడ తైలాభ్యంజనాదికములు

తే. కరనిపీడితచేలంబు గట్టుకొందు
నిట్లు మఱియు దరిద్రతాహేయ. మగు కు
కర్మములు సేయుచుండితిఁ గాని సుకృత
కర్మ మొక్కటియును జేయఁ గాన నైతి. 145

ఆ. అన్నపూర్ణ యైన యవని నే నొకఁడన
యన్నకాంక్షి నగుచు నున్నవాఁడ
పాత్రములకు లేశమాత్ర మైనను దొలు
బాముసందు నిడనిపాపి నగుట. 146

వ. ఈజన్మంబునఁ దపోదానపూజాదు లొనరింపనికారణం
బున భవిష్యజ్జన్మంబునందును దరిద్రుండ నగుట తప్ప
దని తలంచుచు నాఁకటిచే ల్లాఁపలేక శివార్పితం బైన

యీభక్ష్యభోజ్యాదిపదార్థంబు లిజనంబు లేమఱియున్న
తఱి నపహరించి భక్షించెదం గాక యని యద్దుష్టమా
నసుం డాసమీపంబునఁ బొంచియుండె నంత. 147

తే. అనిశిథంబు శివపూజ యాచరించి
జాగరణకేలిఁ జేలి యచ్చటిజనంబు
లలసి నిద్రింప దీపంబు లస్తమించె
నవతమసు మల్లనల్లన యాక్రమించె. 148

సీ. అపుడు ద్విజాభాసుఁ డాశివాభ్యాశవ్రి
దేశంబునకు నోదనాశఁ జేరి
యమ్మహేశసమర్పితాన్నము దృష్టిని
భాగోచరంబైన నరయునేన్క.
ప్రబలి తత్రిత్యనిర్వాణదశఁ బొస్గు
దీపంబు నిజపటాదీప్తసర్తిఁ
బ్రజ్వలింపఁగఁ జేసి పక్వాన్నభక్ష్యభో
జ్యాదులు గైకొని యరిగె నంత

తే. వానిచరణాగ్రి మొక్కనిమేను బోకఁ
దస్కరుం డని కూయు నత్తఱి నెఱింగి
యాపెకులు చాల రువ్వి బిట్టార్చి చంపి
రవినయనిధాన మైన యయ్యవనిసురుని. 149

ఉ. అతఁడు గోటిశోటిజల
జాప్త విభావిభ వాంచితంబు లై

వాత్సకకోటికీలలము

వజ్రముఖాంతశూర్పశశ్యవి

స్ఫీతము నై చెలఁగు నొక

చిత్రవివరాంతరంబు సెదిస్కి సే

మాతనిం జొచ్చి తెద్చుటకు

నంచితి యింపుగఁ ద్వాప్రాదాలిచేఁ. 150

క. ఆహైమగగనయానా

రోహణ మొనరించి యప్సరోగణగాన

వ్యాహార్థిముఁ డై త్రిదశ

వ్యూహము వినుతింప నాతఁ డుజ్జ్వలమహిమన్. 151

వ. వేణువీణాగానముదితుం డై యత్తుణంబ కైలాసంబునఁ

కరుగుదెంచె నిట్లు. 152

తే. అతఁడు దీపప్రదానమహాత్మ్యకలనఁ

బతిముఁ డయ్యును నిర్వాణపథముఁ గాంచె

నియతమతు లైన సత్కర్మనిరతు లవని

దీప యిడునట్టిమహిమంబు దెలుపఁ దరమె. 153

వ. కావున. 154

తే. దీపదానంబుకంటె నుత్కృష్టపుణ్య

మొక్కటియు లేదు జగముల నెంచిచూడ

నిమిష మాహరిసన్నిధి నిలుపుదీప

మఖిలయుగలం బొసంగు నంయుటున రేఖ్య. 155

ఆ. ఒక్కమాస మైన నొకయబ్ద మైన న
ఖండదీప మిడునరుండు నిఖిల
దురితసమితి నొడిచి నిరతంబు శివలోక
మున వసించు దేవమునిలలామ. 156

సీ. గ్రహపీడ లడఁగు శాత్రవులు మిత్రతఁ గాంతు
రఖిలకామితసిద్ధి యగుఁ దలంప
నాయువు వర్ధిల్లు నట మనోవాక్కాయ
జము లైనకలుషసంఘములు దొలఁగు
జలగండములు దప్పు వెలయ రోగార్తుండు
దృఢశక్తియుక్తుఁడై తేజరిల్లు
వంధ్యఁ డెంతయుఁ బుత్త్రవంతుఁ డౌ దుర్గతుం
డనుపమసంపద నతిశయిల్లుఁ

తే. దీక్షఁ బూని యెంతయైన నుదారమహిమఁ
గోరి హరి యైన హరు డైనఁ గూర్చి యాజ్య
తైలములచేత నొక్కయబ్దం బఖండ
దివ్యదీపంబు నిల్పిన దృఢవివేక. 157

తే. అట్లు వర్షత్రయము దీప మవని నిల్పి
నతఁడె శంభుండు శౌరియు నతఁడె వర్ష
శతము భువి సర్వభోగసంగతిఁ జెలంగి
యంతమున మత్పథంబున నధివసించు. 158

వ. మఱియు దీపదానప్రకారం బెఱింగించెద. 159

తే. మాఘమైనను గార్తికమాసమైన
మొదలు గావించి సాయమువదను నిల్పి
పూజసేయంగవలయు సంపూర్ణభక్తి
ననుదినము నుంద్రకము నుపచార మొసఁగి. 160

వ. అవిఘ్నరాజసన్నిధి హరిహరులలో నొక్కని నుద్దేశించి
పురుషప్రమాణం బైనదీపదారువుపై మృత్తామ్రపిత్తళ
రజతసువర్ణపాత్రంబులలో నొక్కపాత్రంబున ఘృతంబును
నించి కార్పాసకృతవర్తి సఖండదీపం బిడునది యిట్లొక్క
వత్సరంబు గడచిన యనంతరంబ యథావిభవంబున
నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి యందు నిష్టదేవత
నావాహించి పూజించి. 161

తే. ప్రతిమయును దీపపాత్రంబు వటయుగంబు
ధర్మకర్మాభిరతునకు దాన మొసఁగి
యంత శక్తి కొలంది విప్రావళులకు
సరసమృష్టాన్న మిడి తృప్తి సలుపవలయు. 162

క. ఈసద్వ్రతంబు భక్తిం
జేసిన వాంఛితము లెల్ల సిద్ధించుం గై
లాసావాప్తియు నగు జల
జాసనసుత! మానవులకు ననవరతంబున్. 163

వ. మఱి యిక్కథాశ్రవణంబున నిఖిలదురితనివృత్తి యగు
నని చెప్పిన నప్పరమేశ్వరునితో లక్షపూజాప్రకారం

వెల్లిగింపు మని యడిగిన సద్దేవుం డిట్లనియె. 164

తే. చైత్రమున నైన మార్గశీర్షమున నైన
శుభదినంబున నేకాంతసుస్థలమున
విష్ణు నైనను స్వస్థాన చేష్ట నిలిపి
పూజసేయఁగవలయు సంపూర్ణభక్తి. 165

వ. ఉత్పల శతపత్త్రి కరవీర కాంచన చంపక ద్రోణ కుంద
కురువ కాదికుసుమంబుల నైన సఖండ బిల్వ తులసీదళం
బుల నైనను తిలాక్షతంబుల నైనను బూజించుచు నిత్యం
బును షోడశోపచారవిధులం దనుపవలయుఁ బూజా
సమాప్తి పర్యంతంబు నఖండదీపం బిడునది యథాశక్తి
స్వర్ణసువర్ణప్రతిమ రచియించి యట్లుపూజాసంపూర్ణం
బైన యనంతరంబ దరిద్రుం డైన విప్రునకుఁ బ్రతి
మాదానం బొసంగవలయు. 166

క. తాన వని కేఁగి సూసవి
దానముఁ బత్త్రిములుఁ గోయఁ దగు సర్వకు నిం
పూన నది యుత్తమం బ
న్యానీతసుమంబు లెల్ల సర్థఫలదముల్. 167

తే. యానమునఁ దీర్థికునితీర్థయాత్రికోత
పిలిచి తెచ్చినవిరు లల్పఫలము లొసఁగుఁ
గానఁ బూజార్థ మెంతటులు రాని తేర
వలయును నిష్ఠార్థసంసిద్ధి వలయునేని. 168

తే. శివునిపూజకుఁ గొన్నినల్ సిద్ధముచేళఁ
గరపదస్థలముల ముండ్లు గాడెనేని
హస్తపాదంబు లూర్ధ్వరేఖాంకితంబు
లగుట కది యాదికారణం బగు ధరిత్రి. 169

ఆ. ఇట్లు లక్షపూజ యింపొందఁ జేసిన
భూసురుండు రాజపుంగవుండు
హరిపదమున నైన హరనివాసంబున
నైన లక్షయేఁడు లధివసించు. 170

వ. అని శివుం డానతిచ్చునవసరంబున. 171

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరు ల
వారితభక్తి శనిత్రిదామోదశీ
వాసరపుణ్యవేళఁ జెలు
వంబుగ నద్రిసుతాసహాయు దే
వాసురవంద్యమానచర
ణాంబురుహద్వయు నద్వయుఁ హరుఁ
వాసుకికంకణుఁ సుజన
వత్సలుఁ గొల్వఁగ వచ్చి రిమ్ములన్. 172

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కైలాసద్వారంబున. 173

క. శైలాదియనుమతంబున
నాలోనికి సమ్మదమున నరుదెంచి వెసఁ

శూలికి మ్రొక్కి తదాజ్ఞా
లీల సమాసీను లగుచు లేఖపతతుల్. 174

తే. హరుఁడు గట్టిన కలశ్రీ హారువు గాంచి
దీని నీటికిఁ దాల్చె నగ్రేశ్వరుఁ డనుచుఁ
దత్ప్రభాస్థితు శైవకథారసజ్ఞు
నతఘుతరు వామదేవుని నడుగుటయును. 175

క. కైలాసనగస్థితియును
ఫాలాక్షునిసన్నిధియును భవునికథలపై
హాళియు నివి యొక్కొకటియె
చాలవె యాదివిజవితతి జనిసఫలతకుఁ. 176

తే. దప్పి గొన్న జనం బమృతాంబుఁ గోలె
శివకథాసుధ నజరాళి చెవులఁ గ్రోల
నింపమర వామదేవమునీంద్రచంద్రుఁ
డిట్టు లని తెల్పఁదొడఁగె నహీనఫణితి. 177

చ. గజదనుజుండు నాఁ గలుగు
గాటపురక్కసుఁ డొక్కఁ డుర్వి న
ద్విజాల ముదం బడంచియును
దేవగణంబులదంబు మాన్చియుఁ
భుజబలశౌర్యసంపదలఁ
భాంపిరిపోవుచు నొక్కనాఁడు వా

రిజభవునొద్ద కేఁగి వెద
రించి కలంచెఁ దదీయలోకముల్. 178

వ. మఱియు. 179

శా. వైకుంఠంబున కేఁగి దానవుఁడు స
ర్వప్రాణిహింసార్థియై
ప్రాకారంబులు రత్నమందిరములుం
బ్రాసాదముల్ గూల్చి త
ల్లోకం బంతయు గాసిచేసెఁ దను నా
లోకింపఁగా నోప క
వైకుంఠాదు లకుంఠభీతి మెయి దు
ర్వారత్వరం బాఱఁగన్. 180

వ. వెండియు. 181

ఉ. ఆ సమదద్విపాసురుఁ డ
హంకృతి నెందును మాఱులేక కై
లాసముఁ జొచ్చి దిక్కరి గొ
లంకునుబోలెఁ గలంచియాడెఁ బా
నాసమయంబునం బ్రమథు
లందఱు నొక్కటఁ గూడి వానిపై
సేసిరి యుద్ధ ముగ్రమదు ల
హీనబలంబున నస్త్రశస్త్రముల్. 182

చ. ముసలగదాముసుంఠిశర
ముద్గరచక్రముఖాయుధౌఘముల్
వెసఁ బరగించి యద్దనుజ
వీరుఁ గలంపఁగ, లేక వానిఁ దా
రసదృశవిక్రమంబుఁ గొని
యాఁగిరి వాఁడు శ్రమంబుఁ జెంద క
య్యసమశరారికింకరుల
నందఱ నాజిఁ గలంచె నీసునన్. 183

చ. కమలభవాండభాండములు
గాల్చు నవక్రపరాక్రమాన్వితుల్
ప్రమథతతుల్ గజాసురుని
బారికిఁ గాక కలంగి బాఱి ర
య్యమరవిరోధియుం బవనుఁ
డంబుధులం గలఁగించులీల వి
క్రమము మెయిం బరాజితులు
గా నొనరించి యలంచె వారలన్. 184

మ. కరిదైత్యేశ్వరుఁ డుగ్రకింకరుల నా
గ్రిస్ఫూర్తిం గెల్చి యు
ద్ధరతం గ్రమ్మఱ పట్టణంబులు గిరి
ప్రాంతంబులం గొల్చుచుం

బొరి నేఁగ న్నిజపూర్వజన్మకృతప
త్పుణ్యప్రభావంబునన్
వరపాపాశికిఁ బుణ్యరాశికి దయా
వారాశికిం గాశికిన్. 185

క. ఆ కరటిదానవునిఘో
రాకృతిఁ గని వెఱచి పఱచి యున్నగరి ప్రజా
నీకంబు లుద్ధవిడిఁ జని
శ్రీకంఠున కధికభక్తిఁ జేమోడ్చి వెసన్. 186

వ. ఇట్లని విన్నవించిరి. 187

ఆ. దంతిరూపఘోరదానవుఁ డొకరుఁడు
నవనవాసప్రియోజనప్రమాణ
తనుఁడు వచ్చి వానిఁ గనుఁగొనునంతన
గుండె లగిలె జనులకును మహేశ. 188

సీ. సచరాచరం బైన జగ మంతయును వాని
చరణముగ్నం బయ్యెఁ జంద్రిమకుట
తపనీయగిరి వానిదంతాంచలంబునఁ
గందుకాకృతిఁ బొల్చె గరళకంఠ
భవవిష్ణుపద్మసంభవలోకములు వాని
బృంహితధ్వనిఁ బల్కెఁ ద్రిపురదమన
ధరణి యంతయు వానికరశీకరాసార
ధారాహతులఁ గుంజె ధరనివేశ

తే. యీదృశాకారదానవు నెన్నఁడైన
విన్నదియుఁ గన్నదియు లేదు విశ్వనాథ
వానిఁ బరిమార్ప నొరులకు వశము గాదు
దేవరకె కాని జగముల దీనరక్ష. 189

చ. వనజభవాండకోటు లని
వారణఫాలదృగగ్ని నేర్చి త
ద్ఘనభసితం బలందుకొను
కాంతతరాంగము గల్గు ప్రోవ నీ
వనయము కల్పవేళ నచ
రాచరమైనజగంబు నీదు కు
క్షిని దగఁ జొచ్చు నూరికిని
జేరదు బాహ్యజలంబు నోలినన్. 190

తే. నిఖిలము నడంగు నప్పుడు నీవు నొకఁడ
వద్వయుం డైనబ్రహ్మంబ వయ్యు నీశ్వ
రాఖ్యఁ జిచ్ఛక్తిరూపిణి యైనకాళిఁ
గలసి క్రీడింపు దానందకాననమున. 191

వ. దేవా ప్రసన్నుండవై యద్దనుజుం దుంచి జగంబులు
మనుపు మని ప్రార్థించిన నాకర్ణించి విశ్వేశ్వరుం డక్షా
శకిం గ్లేశావేశి యగు నప్పిశితాశిం బరిమార్పం దలంచి
యర్ధనారీశ్వరం బైనదేహంబు ధరియించి వెడలె నప్పు
డయ్యురుపురకు నత్యంతదారుణం బైనరణంబయ్యె నందు.

క. తుండాలదానవుఁడు నిజ
తుండం బెగయించి పట్టి ధూర్జటిపై రా
మొండుగ నద్దేవుఁడు శిత
కాండంబులు వఱపి వానిగతి మరలించెన్. 193

తే. ఆశరంబులు దైత్యకాయమున నాఁటి
లోమములరీతి నొప్పె నాలోన వాఁడు
తరులు గిరులును నేయ నత్తఱిఁ బురారి
శకలములఁ జేసె సాయకసముదయముల. 194

చ. శిలలు శిలోచ్చయంబులును
జేకొని యుద్ధనుఘుండు వెండియుం
జలమున వైవ శాతకులి
శపవిదరంబుల వాని నెల్ల న
గ్గలిక హరుండు ఖండములు
గా నొనరింపఁదొణంగె నిట్లు ని
శ్చలగతిఁ బోరి రిద్దఱును
సంగరరంగకళాపవీణులై. 195

తే. అర్ధనారీశదివ్యదేహంబు దనకు
మృత్యు వని యాత్మ నెంచి యాదైత్యుఁ డకుడు
ధీరతయు శూరతయు బలసారతయును
బ్రాపుగాఁ బోరె నావిశ్వభర్తతోడ. 196

క. ఉరుబలము౦ గౌశలముం
గరలాఘవ మశ్రితయుఁ గడురఁగఁ జోరన్
హరుఁడు గడు మెచ్చి వానిన్
వర మొసఁగెదఁ గోరు మని ప్రియంబుగఁ బలికెన్. 197
వ. పలికిన వాఁ డిట్లనియె. 198
క. ఈశా నీ స్మృతి యంటె యది
శ్రీకంఠుఁడ వైన నీదుచే నటె యిటి ప్ర
త్యేకమ రయిక్కొ-కటియె మా
త్పాకలనకుఁ గారణంబు లగుఁ బరమేశా. 199
తే. అనఘ సాయుజ్యమునకంటె నర్థనీయ
వస్తు వెద్దియు లేదు తద్వస్తు వప్ర
యత్నమునఁ గల్గె దాని నే నడుగ నింక
నొక్కవర మిమ్ము దేవ నీ వొసఁగెదేని. 200
మ. అజరస్తుత్యవిలాసభాసురనితాం
తాపారసౌందర్యముం
త్రిజగద్విశ్రుతమార్దవంబు నగరు
శ్రీఖండకర్పూరము
ఖ్యజగన్మాన్యమహానుగంధమును గ
ల్గంజేసి యింపొంద నా
యజినం బీవు ధరింపఁగావలయు క
మ్మాకాచ్ఛాదనపద్ధతిన్. 201

వ. అని కోరి రంత దేవగణంబులు దేవా యివ్వరం బొసంగి
లోకకంటకుం డగు నిద్దానవునిం బరిమార్చు మని పల్కిన
నట్లకాక యని యద్దేవుండు. 202

క. నిటకరశరధలాఘవ మ
గ్గ్యజరులు వినుతింప నొక్కరయాశుగమున న
గ్గజదనుజు నేయు వాఁ డ
క్కజముగఁ గుంభములు పగిలి కడువడిఁ బడియెన్. 203

లయగ్రాహి. భానుహిమభానుపవమానసఖలోచనుని
చే నిశితబాణహతి దానవుఁడు కూలం
బూని సురదుందుభు లనూనగతి మ్రోసె విరి
వాన గురిసెన్ విబుధమానినులనాట్య
శ్రీ నెరసెఁ జారణులు గాన మొనరించి రపు
డాని దిశ లన్నియు నభీనరుచిఁ బొల్చెన్
మానుగ సమస్తజనమానసము లుబ్బ నస
మానమృదుగంధశిశిరానిలము వీచెన్. 204

తే. అసురవరుకృత్తిఁ దాల్చి యాహరుఁడు కృత్తి
వాసుఁ డయ్యెఁ దత్కృత్తి యాఖ్యామదేవు
మాంసలాంసకయుగళిపై మహితమృదుత
రాంశుకాకృతి నలరారె నయుతులార. 205

చ. జలరుహసంభవాండచయ
జన్మలయస్థితిహేతుభూతుఁడై

యులరినయూనబాశివుడు
హార్త్వము దెల్పంగ నవ్వం డోలు న
ద్దళ చుఘు కాంబుపుష్పములం
దాలిమి నవ్విభుం బూజచేసినం
గలుగు నభీష్టసిద్ధి ఫల
కాంతు గొనర్చినవారి కెన్నంగన్. 206

వ. వెండియు నంకోలార్కద్రోణదుత్తూరప్రముఖకుసుమం
బులను గపిత్థబిల్వపత్త్రంబులను శివుం బూజించునతండు
సాయుజ్యంబుం జెందుం దక్కినపత్త్రంబులం బూజించిన
రాజసూయాశ్వమేధఫలంబు గాంచు. 207

ఆ. వస్త్రఫలజలాన్నభక్ష్యభోజ్యాదులు
శివున కర్పణంబు సేయవలయు
నిదియె సుకృతములకుం గుదు రిట్లు సేయని
యతనిజీవితము నిరర్థకంబు. 208

తే. హరున కతిభక్తి భక్ష్యభోజ్యాదికంబు
లర్పణముసేయక భుజించునధములకును
శ్వానసూకరముఖనీచజంతువులకు
నంతరము లేదు ధారుణి నరసి చూడ. 209

క. కనకమునకుం దొడవులకుం
ఘనసలిలంబునకు వీచికాతతికిం బలెన్

వనజాక్షవిరూపాక్షుల
కనిశము భేదంబు గలుగ దావంతైనన్. 210

క. వారల వేఱుగఁ జూచిన
వారలు సంసారఘోరవారిధిఁ బడి దు
ర్వారవ్యథఁ బొగులుదు ర
ప్పారము గానంగలేక బహుళాబ్దంబుల్. 211

తే. శివుఁడు సర్వంబు దేవుఁడు శివుఁ డొకండ
యవ్యయుం డద్వయుఁడు పరమాత్ముఁ డభవుఁ
డద్భుతతరుఁడు పరంధాముఁ డతనికంటె
నన్య మేమియు లేదు ధన్యాత్ములార. 212

తే. భూతిధారణ మొనరించుపురుషునకును
ధర రహస్యపరీక్షాకృతంబు లైన
పాపములు వాయు సంపద పరిఢవిల్లు
సర్వవిద్యలకును వాఁడె జన్మభూమి. 213

వ. విభూతిధారణరహితుండు పతితుం డగుఁ ద్రిపుండ్రాం
కితఫాలభాగుండును భూత్యుద్ధూళితతనుండును శివనామ
స్మరణపరుండును జీవన్ముక్తుం డగు మఱియును. 214

చ. శివుకథ వీనుల న్వినుచుఁ
జిత్తమునన్ శివునిం దలంచుచున్
శివభవనాంగణస్థలికిఁ
జేరుచు నాశివుఁ బూజసల్పుచున్

శివునకు నై ద్విజన్ములకుఁ
చెన్నుగ నన్న మొసంగుచుఁ శివ
స్తవపఠనాఢ్యుఁడై వెలుఁగి
తాన శివుం డగు మానవుం డిలన్. 215

తే. భూతిరుద్రాక్షధారణంబును శివాల
యాదినిర్మాణమును శివధ్యానమును త
*దర్చనంబుఁ దదీయనామానుకీర్త
నంబు నల్పతపంబుఫలంబు గాదు. 216

చ. అలరులు పత్త్రముల్ ఫలము
లంబులు శంభునివేదితంబులై
నలినదళాయతాక్షులను
సంచితసుందరనిష్కుటంబులన్
లలితసువర్ణరత్నశుభ
లక్షణలక్షితసౌధపంక్తులన్
గలుగఁగఁజేయు మర్త్యులకుఁ
గామితవస్తుపురస్సరంబుగన్. 217

సీ. రుద్రాక్షము శిరోభద్రాంబువులఁ బోఁగ
భాగీరథీస్నానఫలము గల్గు
సాయుజ్య మర్థిల్లు నతిఘోరపాతకముల్
చేరవు రుద్రాక్షధారణమునఁ

* దర్శనంబు—దర్శ్శనంబు—వ్రా. ప్ర.

గనకవిముక్తిమమర్త్యఘటితరుద్రాక్షంబు
సవితంబు ధరియింప నలరు సిరులు
ప్రభవించె రుద్రనేత్రమున రుద్రాక్షంబు
వివిధపాపావళివిడిసెల

తే. వాని సుస్తోత్రగణనంబు హానినాఁడు
బ్రహ్మ, తత్ప్రపంచకర్తృతఁ బరఁగువాఁడు
నన్నుఁ దగు వెండియును నవి వేయిదాల్చు
వాఁడు శివుఁ డగుఁగాక కేవలనరుండె. 218

తే. ధవళభసితంబు నొసల వక్త్రంబునందు
శంభునామంబు రుద్రాక్షసమితికంఠ
సీమ నెవ్వని కలదుఁ దజ్జీవితంబె
జీవితము వానిశీలంబె శీల మరయ. 219

తే. భసితరుద్రాక్షధరుఁ డైన బ్రహ్మకులజుఁ
డతిపవిత్రంపు లోకత్రయంబునందు
నాతఁ డెయ్యది వీక్షించె నది పవిత్ర
నిరతిఁ బన్నెండు నిండు సందియము లేదు. 220

తే. భసితరుద్రాక్షభూషణస్ఫురితదేహుఁ
గాంచి యమునికింకరుల్ గడుఁ జలించి
ఘనభీతిఁ గన్గొని దవ్వులఁ బఱచు
మృగపతిఁ గనుంగొని లేఁ బులులు మాగులఁ బొగడ. 221

వ. కార్తికసోమవారాదిపవిత్రశివపవిత్రవాసరంబులను పిత్రు దినంబులను పర్వంబులను విష్ణువ్రతదినంబులను మన్వాది వ్యతీపాతంబులను స్నానదానాదిక్రియ లాచరించి యుపవసించి బ్రాహ్మణులకు యథాశక్తి భోజనం బిడు మానవుండు క్రతుకోటిఫలంబువడయు మఱి దరిద్రుండు తన లేవడికిం జింతించుచు నాశుభదినంబుల స్నానతర్ప ణాదికర్మంబులు సలిపి తపోనియతాచారుండైన దాన ఫలంబు గాంచు నట్లుగాక ధనవంతుం డయ్యు సత్క్రియా కరణశీలుండై దానధర్మాదివిరహితుండైనయేని తరు గుల్మలతాదిస్థావరజన్మంబులు వడసి ఛేదచ్ఛేదనశీతాతప బాధాదిదుఃఖంబులం బొందుచు నిట్లని తలంచు. 222

మ. మనుజత్వంబున మున్ను గేహావనధనో
న్మాదంబునం గ్రొవ్వి నే
మనిశంబు న్బుధులం హసించియు ధనా
శాయాతదీనాళిం బె
ల్చన మోఘాశులం జేసి భోగసుఖలీ
లాలంపటత్వంబునన్
మని క్రూరాశయతన్ వసింపం దరుజ
న్మం బబ్బె మా కియ్యెడన్. 223

క. ప్రాక్తనతనువున శోభా
సక్తిమెయిన్ ధర్మవితతి సలుపక భోగా

ద్వ్యక్తిఁ దిరిమ్మరుట నుఖ
భుక్తి రహితమైన మాఁదిపుట్టువు గల్గెన్. 224

క. కుజనులము గాన యీగతిఁ
గుజనుల మైతి మిఁక నైనఁ గుసుమఫలదళ
వ్రజములు సుజనుల కిడి మ
ర్త్యజనిం బ్రాపింతు మనుచు నాత్మఁ దలంచున్. 225

వ. అని చెప్పి వామదేవుండు. 226

ఆ. పాత్రదానమున విపన్నుఁ డాపదఁ దరి
యించు నమ్మహాత్ము పొంచఁ దరము
తరువు లైనఁ దలఁచుఁ డ్వగ్గారు ఫల దళ
మూలవితతిఁ బాత్రములకు నొసఁగ. 227

వ. ఇత్తెఱంగునం దలంచి. 228

చ. అట ఫలసూనదానకల
నాభ్యుదయంబునఁ బాపముక్తి గా
విటపిలతాకృతుల్ దొలఁగి
వేమఱుఁ గుక్కుటకాకఘూకమ
ర్కటకిటిముఖ్యయోనులఁ ది
రంబుగ నుద్భవ మంది యందుఁ బ్రి
స్ఫుటసరదుఃఖముల్ గడచి
సాంపతి మర్త్యతఁ గాంతు రంతటన్. 229

సీ. ధర్మ్య ప్రసిద్ధాంగుడు తొలుతఁ జండాలుఁడై
పుట్టి యొకానొక పుణ్యమహిమఁ
బస శూద్రజననిఁ బ్రాపించు నందు ని
త్యము విప్రసేవాదిధర్మకలన
నటు బహువైశ్యజన్మాప్తిఁ గోలుఁ దా
నందు సద్ధర్మయానంబు లలవరించి
పిమ్మట నృపతనుల్ పెక్కులు దాలుచు
మహితసద్విప్రమహిమఁ దనరి
తే. యందుఁ గర్మచ్యుతుండైన నవనిసురతఁ
జెందు నందును సత్కర్మశీలుఁ డగుచు
మీఁది నిరతంబు బ్రహ్మవిద్యారతుఁడైన
నంత నిర్వాణపదముఁ దగు నింతె నిజము. 230

వ. ఇట్లు దుర్లభం బైన విప్రత్వంబు గాంచి యందుఁ గర్మ
చ్యుతిఁ బతితుం డైన వెండియు స్థావరజంగమాదిజన్మం
బులం బొందు విప్రులు హరిహరులకుఁ బూజనీయులు
వేదసారగుం డైనవిప్రుండు సర్వగురుండును వందనీయుం
డు నగు. 231

తే. తెలియ వశమాన శివమాయ దేవులకును
దాని శివకృప లే కెట్లు దాఁటవచ్చు
హరుని భజియింపఁ దత్కృప యొదవి కల్గు
దాని దరియింతు రమ్మాయ ధరణిజనులు. 232

మ. నిరతాచారులు నిర్మలాశయులు ని
ర్ణిదారిగమోక్తక్రియా
నిరతుల్ దైవతదూషణోక్తి విముఖుల్
నిర్మాయులున్ శంభున
త్కరుణాపాత్రులు జీవదూషకులు శ్రౌ
తస్మార్తముఖ్యక్రియా
త్కరదూరుల్ ఖలులున్ మహేశుకృపకుం
గా రెంతయుం బాత్రముల్. 233

చ. అనఘనగీర్షఁ బొల్చునన
కాదులు వేదవిశారదుల్ తపో
ధనులు గనంగలేని శివ
తత్త్వము, రాగహతాత్ములై ఫలం
బనయము గోరి కొల్చి ఫల
మందక తక్కన, నిష్టదేవతన్
ఘనముగ నిందసేయు నల
కట్టిఁడిమర్త్యులు గానసేర్తురే. 234

మ. హరమాయాంబునిధిం మునింగి ధనకాం
తావర్గ గర్వంబులన్
వరుసన్ లోఁబడి యుంత సంతరరిపు
ద్వర్గోగ్రనక్రవ్యథా

తురతం గుందుచు విష్ణుభక్తి నళవుగా
దూషించుచున్ స్వాంతి యా
హరభక్తిన్ హరి నిందసేయుడు రసూ
యాగ్రిస్థులై మానవుల్. 285

తే. భూసురుల దేవతలను దపోధనులను
నిందనం బొనరించిన నీచతముఁడు
శంభుమాయామహాత్మ్యుఁడై స్వకృతసుకృత
మహిమఁ గోల్పడుఁ దా నొకమాటమాత్ర. 286

తే. వసుధఁ గార్తికమున నిందువాసరమున
శివుఁ దిలాక్షతములఁ దులసీదళములు
బిల్వదళములఁ బూజించి ప్రీణనంబు
సలుపఁ గలుగు నగ్నిష్టోమసవనఫలము. 287

క. తిలదానదీపదానం
బులు నుపవాసంబు హార్థనిపూజయును వ్రతం
బులు కార్తికమాసంబున
నలరారఁగ నొక్కటొక్కటి యధ్వరసమములుల్. 288

ఉత్సా. కార్తికమునఁ గల్యవేళ గాలువఁ మునింగి ని
ర్వర్తితస్వకర్ముఁడైనవాఁడు త్రిదివవాసియై
కీర్తిఁ బెక్కుదివసములు సుఖించి యంత మరలి భూ
భర్త యగుచు నుద్భవించు భవ్యభూతికలితుఁడై. 289

ఆ. కార్తికంబునందు గౌతమీస్నానంబు
శశిదినోపవాససద్వ్రతంబు
నందుఁ బురహరార్పితాన్నదానంబును
దురితచరితులకును దుర్లభములు. 240

ఉ. పావనలీలఁ బొల్చు నల
బాహుళమాసమురాకఁ గాంచి గో
దావరివారిఁ గ్రుంకుచు సు
ధాకరవాసరసువ్రతంబు న
ట్లోవనఁ జేయ భావభవ
భంజనుసన్నిధి యబ్బు నరచు దే
వావళి యుర్విఁ బుట్టుటకు
నాసపడుం దగ నెల్లవేళలన్. 241

మ. అతిభక్తి నూర్జమాసమున
నన్న మొసంగిన నాకలోకముం
జతురపటం బొసంగిన ని
శాకరలోకము దీప్తకాంచనాం
చితమణిభూషణం బొసఁగి
చెన్నుగ నచ్చర లుండులోకమున్
వితరణశాలి గాంచుఁ బ్రథి
వీచరఖేచరపూజ్యమానుఁడై. 242

తే. వారు గోదావరీతటావాసు లయ్యుఁ
గార్తికంబునఁ గ్రుంకని ఖలజనముల
తనువులు నిరర్థకంబులై తనరుఁ జర్మ
దారుకృతయంత్రపుత్త్రికాతతులమాడ్కి. 243

క. గోదావరిమజ్జనమును
శ్రీదయితత్రిపురహరులసేవయు సత్సం
గాదరణంబును దానద
యాదులసంగ్రహము నరుల కఘనాశనముల్. 244

తే. ధనికుఁడై యుండి పుణ్యతీర్థంబులందుఁ
బుణ్యకాలంబులందును బుణ్యకార
ణందుఁ బాత్రములకు లేశ మీని నిడని
వాల్యుఁడు దరిద్రుఁ డగు జన్మజన్మములను. 245

తే. శైశవంబునఁ జారుణ్యసమయమునను
స్థావిరంబున ధనము పాత్రముల కొసఁగు
నతఁడు రెండవజనిఁ దత్తదవసరముల
నాఢ్యుఁడై భోగభుక్తిచే నతిశయిల్లు. 246

క. యాచకుఁ డడుగుచు నుండఁగ
వాచాఘాతంబు ప్రియము పల్కఁడయే న
న్నీచుఁడు మూకయుఁ జెవిటియు
నై చెడుఁ దా నంతవృత్తుఁడై జనియించున్. 247

శా. వైవర్ణ్యస్వరహైన్యకార్శ్యనిరతా
వాసంబుఁ దృష్ణాశనా
యావల్లీనికురుంబకోహదము దై
న్యార్తిసకంపత్రపా
దావాగ్నిన్యదమాతరిశ్వ మురుసం
తాపాదిసృష్టిక్రియా
దేవజ్యేష్ఠము యాచకత్వ మది సి
ద్ధించున్ లఘుత్వం బిలన్. 248

సీ. బ్రతికియుండిన మఱి మృతప్రాయుఁ డగుచు
స్థూలతనుఁ డయ్యుఁ దృణగతిఁ జుల్క నగుచు
సకలజనుల కుపేక్షానిశాంతుఁ డగుచు
యాచకుఁడు సంచరించు ధనార్థి యగుచు. 249

ఉ. వాని సమర్థదృష్టిఁ గని
ద్వారనిరోధన మాచరించి దు
ర్మానమునన్ హసించుచుఁ ది
రస్కరణం బొనరించి మత్తుఁడై
కానియు నియ్యలేనియల
కట్టిఁడిమర్త్యుఁడు వేయిజన్మముల్
దాను దరిద్రుఁడై మెలఁగి
స్థావరజన్మముఁ దాల్చుఁ బిమ్మటన్. 250

క. దీనత నడుగఁ జేరిన
మానితధరణీసురులకు మన్నింపని పృ
థ్వీనాథునిరాజ్యంబునఁ
బూను ననావృష్టి దుఃఖములు పెల్లొదవుఁగా. 251

క. శివునకుఁ బ్రియముగ దానము
శివపూజ పరోపకృతియుఁ జేయని క్రూమా
నవుఁ డతనితనువుకంటెను
భువి మేలగుచుండుఁ దోలుబొమ్మలమునుల్. 252

తే. శివుఁడె తల్లియుఁ దండ్రియు శివుఁడె సఖుఁడు
శివుఁడె బంధుండు ధ్యేయుండు శివుఁడె సేవ్యుఁ
డఖిలము శివాత్మకంబు దదన్య మొకటి
గలుగ నేరదు సకలలోకములయందు. 253

ఉ. స్థావరజంగమప్రతతి
సర్వ మఖర్వశివాత్మకంబుగా
భావమునం దలంచుచును
భక్తి మెయిన్ శివపూజసేయు న
ప్పావనుఁడే శివుండు శివ
భవ్యతరస్మరణాఢ్యుఁడైన య
క్కేవలభక్తవర్యునకుఁ
గీటువిభుండు కృతాంతుఁ డుర్వరన్. 254

చ. శివుఁ డన నేన కా యనుచుఁ
జిత్తమునన్ శివపూజ సేయుచున్
శివశివ యంచుఁ బల్కుచును
శ్రీశివసత్కథ లాలకించుచున్
శివమయ మిజ్జగం బనుచుఁ
జెన్నుగ నెంచుచుఁ బ్రొద్దుపుత్తు నా
శివుఁ డిఁక నన్ను నెన్నఁటికిఁ
జేర్చిన నొచ్చెముగాదు మే లగున్. 255

తే. అనుచు నేవేళఁ బలికెడు నతఁడె శివుఁడు
సర్వమంగళసంగతు శైలకన్య
శాసహితు గాంగఝరధరుఁ గల్యవేళఁ
జింతసేయంగఁ దగుఁ బాపశాంతిఁ గోరి. 256

పృథ్వి. శివస్తవచయంబులున్ శివసహస్రనామంబులున్
శివాంతికతలంబునం జెలఁగి పల్కు రుద్రాక్షముల్
నవాచ్ఛభసితంబు సంతతముఁ దాల్చు సన్మర్త్యుఁడున్
భవవ్యయవిదూరుఁడై భవతఁ జెందు నిక్కంబుగన్. 257

సీ. శివనామపఠనంబు సేయక యఱచిన
రసనికల్ మండూకరసనికాళి
శివమందిరములకుఁ జేరక నడచిన
యంఘ్రులు దారుమయాంఘ్రిచయము

శివలింగసంపీఠ సేయక పీఠించు
చక్షులు మాయూరచంద్రకములు
శివసమార్చితబిల్వసిద్ధవాసన లేని
ఘ్రాణయుగ్మము భస్త్రికాయుగంబు
తే. శివునిసత్కథ లనిశంబుఁ దెలిసి వినని
కర్ణగోళము ఘటగతాకాశతలము
శివునిఁ బూజింపఁ గానని చెనఁటికరము
దారునిర్మితనిస్సారదర్వి యుర్వి. 258

క. శివకథ వినుటయె తొడవగుఁ
జెవులకు, దానంబె తొడవు చేతమ్ములకున్
మివ్రుల భరం బగుచుండున్
భువిఁ గుండలకంకణాదిభూషణచయముల్. 259

తే. దేవదేవుని శివు మహాదేవు మాని
యితరదేవాళిఁ గొల్వఁగ మతిఁ దలంచు
నతఁడు భాగీరథీతటం బాసఁ జేరి
శైవలముఁ ద్రవ్వంగఁ బూనినచెనఁటి గాఁడె. 260

ఆ. శివుఁడు మానసాబ్జసీమ వసింపంగఁ
దవులుకలుషసమితి దవులఁ బఱచుఁ
బూర్వశిఖరిమీఁదఁ బొలుపొందురవిఁ గని
సంతమసము వేగ జాఱునట్లు. 261

క. స్మరఘనస్మరశుభనామ
స్మరణము తద్ధ్యానరతియు మఱి తత్పూజా
దరణము సంసారార్ణవ
తరణులు కలుషాంధతమసతరణులు ధరణిన్. 262

చ. పవలును రేయుఁ జేయు తత
పాతకజాత మడంగఁ జేయుఁ దా
శివ యనుమాట యొక్కపరి
జిహ్వఁ బొనంగు మనుష్యకోటి కి
య్యనిని ననేకకోటిదురి
తాళి నడంచు తదీయశక్తి కిం
జవమతిఁ దూఁగుపాతకము
సల్పఁగలండె దురంతపాపియున్. 263

చ. ఒకపరి శంభునామము న
రోన్నతి నాలుకఁ జెందెనేనియుం
బ్రకటితజన్మకోటులకుఁ
బ్రాచితమై విలసిల్లు ఘోరపా
తకయుతుఁడైన శంకరప
దస్మరణంబున ముక్తిఁ జెందు జి
హ్వకు ఫల మెల్లకాలము శి
వస్మరణంబె మనుష్యకోటికిన్. 264

తే. జన్మశతకోటికృతపాపశైలములకు
హరునినామంబు శతకోటి యట్టినాను
కీర్తనంబును దాని ధ్యానవర్తనంబుఁ
దలఁపఁగన్యయు సంసారతారకములు. 265

క. ఈయాఖ్యానము వినిన న
పాయంబులు వాయు సుకృత మబ్బు ధరిత్రిన్
ఆయువు పెరుగుం బిదప శి
వాయతననివాససిద్ధి యగు మనుజులకున్. 266

వ. అని చెప్పి నారదుం డిట్లనియె నవ్వామదేవువలన స్వర్గా
పవర్గకారణం బైన యీశ్వరమహిమంబు విని కృతా
ర్థులై యమ్మునిబృందారకబృందంబులు సంత. 267

చ. దశభుజుఁ బంచవక్త్రుఁ గర
తామరసాత్తపరశ్వథాయుధున్
శశిధరు ఫాలలోచనుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు మౌనివందితుం
బ్రశమితదోషు నీలగళుఁ
బర్వతరాట్తనయామనోహరున్
విశదశరీరు శంకరుఁ బ
వితిచరిత్రునిఁ గాంచి మ్రొక్కుచున్. 268

వ. ప్రాంజలులై యిట్లని విన్నవించిరి. 269

చ. భవ భవదీయసన్మహిమ
పన్నుగ వింటిమి వామదేవుచే
దవిలి భవద్భవిష్య దవ
తారకథల్ విన వేడు కయ్యె మా
కవి దయఁ జెల్వఁగా వలయు
నవ్యయభవ్యవచోవిలాసత౯
శివమతి యా మృకండసుతు
చే మును వింటిమి గొన్ని దత్కథల్. 270

వ. అని యడిగిన నద్దేవగణంబులతో నద్దేవదేవుం డాత్మభవి
ష్యదవతారకథావృత్తాంతం బిట్లని చెప్పం దొడంగె. 271

ఉ. రావణనామధేయుఁ డొక
రక్కసుఁ డుక్కునఁ ద్రేతయందు నా
ళీ వనజాతసంభవుని
చే వరలాభముఁ గాంచి మానుల౯
దేవతల న్బలారిముఖ
దిక్పతులం గడు బాధసల్పు దు
ర్భావతఁ గుంభకర్ణుఁ డను
పాపుఁడు వానికిఁ దమ్ముఁడై తగన్. 272

ఉ. ఆదివిజాభియాతికి మ
హాగుణశాలి విభీషణుండు నా

సోదరుఁ డొప్పు వెండియును
సోదరి శూర్పణఖాభిధాన యు
ర్మేదినిఁ గల్గుమాయలకు
మేటి యనం బొలుపొందుచుండు మం
దోదరి నాఁగఁ జెల్వగుకృ
శోదరి రావణుపత్ని యై తగున్. 273

ఉ. ఆమహిళాలలామకుఁ బ్రి
యాత్మజుఁ డొక్కఁడు గల్గు నింద్రజి
న్నాముఁడు వెండియుం దనుజ
నాథున కయ్యతికాయముఖ్యు లు
ద్దామబలుల్ జనింపు సుగు
దారుణగాత్రులు పుత్త్రపౌత్త్రి
ట్లామున వృద్ధిఁ బొందె యుతఁ
డంత వసించును లంక యన్పురిన్. 274

చ. అదియుఁ ద్రికూటశైలశిఖ
రాగ్రమునం దగి హేమవిస్ఫుర
త్సదనముల న్వినూత్నమణి
జాలవినిర్మితసౌధవీథులం
గదియు గభీరనీరపరి
ఘావృతసాలములం దనర్చు నం

నవలకు నాస్పదంబును శు
భప్రకరంబులకొనకంబు నై. 275

సీ. అందుండి బలగర్వ మడర దశాస్యుండు
ఫలభుగ్గణంబులు బలసి కొలువ
యక్షకింపురుషాహిరాక్షసగంధర్వ
వరుల నిర్జరులఁ గిన్నరుల నరుల
నాహవంబుల గెల్చి యందఱసంపదల్
గైకొని యీగతి గాసి సేయఁ
ద్రిదశులు భీతిల్లి త్రిదివంబు దొఱఁగి మా
యావేషధరు లయి యవని కరిగి

తే. నవలు శాఖామృగాదిరూపములు దాల్చి
యువలఁ బైశాచవేషముల్ సవదరించి
యార్తిబడిఁ దద్వధోపాయ మాత్మఁ దలఁచి
శరణము భజింపుదురు మము సమ్మదమున. 276

ఉ. శ్రీమతిఁ బుష్కలస్తుతులు
చేసి దశాస్యకృతంబు లైన బల్
బాములు దెల్పినఁ విని కృ
ప న్సురసంఘముఁ గాంచి యేను శ్రీ
రాముఁడ నై జనించి యల
రక్కసుఁ ద్రుంచెద నేన కాక య

ప్పామరు గల్వ నొంటవోకఁడు
పాల్పడనోపున ముజ్జగంబులన్. 277

ఆ. వాఁడు బ్రహ్మదత్తవరగర్వమునఁ గ్రొవ్వి
వాఁడు గాన జగమువాఁడి ద్రుంచు
ధరణి దశరథునకుఁ దనయుఁడై రాముఁ
డనఁగ దనరి వాసియద టచంతు. 278

క. హరి లక్ష్మణుఁడై మతోస్సె
దరతన్ జనియించి సన్నుఁ దగ సేవించున్
హరియించు నింద్రజిత్తున్
హరి దక్కుఁగ వాని నోరుల కలవియె త్రుంపన్. 279

ఉ. అవనితనూజ సీత గిరి
జాంశమునం బ్రభవించు రాఘవుం
డవని మదంశసంజనితుఁ
డై తగి దైత్యుల నెల్లఁ ద్రుంచు రా
ఘవుఁడె భవుండు విష్ణుఁడును
గంజభవుండును సర్వదేవతా
ప్రవరులు సీతయే యుమయుఁ
బద్మయు వాణియు దేవకాంతలున్. 280

వ. అని దేవగణంబుల సమ్మతిల్లంజేసి యనుపుడు ముని చెప్పి
యీశ్వరుం డిట్లనియె. 281

ఆ. భువనమాత సీత భువిఁ గల్గు స్త్రీరూప
ములు ధరించి లోకముల వసించుఁ
బురుషాకృతులను బొలుపొంది రాముఁ డ
జాండభాండములను నిండియుండు. 282

తే. రాముఁడె నిరంజనుఁడు పరబ్రహ్మ మభవుఁ
డాదికారణ మగు జగదావళికిని
సర్వగుఁడు సర్వసాక్షియు సర్వదేవ
వందితుండును కేవలానందమయుఁడు. 283

క. సనకప్రభృతులు విబుధులు
ఘనులు వసిష్ఠాదిమునులు గననేరరు రా
మునితత్త్వ మల్పమతు లగు
మనుజులు గన నెంతవారు మర్త్యములోనన్. 284

చ. అనిలజసేవితాంఘ్రిఁ గన
కాంబరుఁ గోటిమనోజసన్నిభున్
ఘనఘననీలవిగ్రహునిఁ
గౌస్తుభశోభితవక్షుఁ బద్మలో
చను నవనీసుతాయుతుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు రాము నెప్పుడున్
వినుతి యొనర్చువారలకు
వెండియుఁ బుట్టువు గల్గనేర్చునే. 285

సీ. ఋష్యశృంగమహర్షికృతసుతకామేష్టి
మహిమచే దశరథమహీభుజునకుఁ
బ్రభవించి రాముఁడు పరమపావననాముఁ
డనుజసమేతుఁడై యరిగి బాహు
కీలితశాతాసిఖేటకం బాటకఁ
బరిమార్చి ద్రోహు సుబాహు మునిమ
కౌశికునవనంబు గావి గంగానది
తరణం బొనర్చి గౌతమునిపత్ని

తే. శక్రమోహితయై పతిశాపవశత
దశసహస్రాబ్దములు శిలత్వము భజించి
శ్యామజీమూతసంఛన్నచంద్రరేఖ
యందమున నున్నదానిఁ బూతాత్మఁ జేయు. ౨౮౬

చ. జనకునిపట్టణంబునకు
జానుగ నేఁగి రఘూద్వహుండు తా
ననువుగఁ గాకపక్షధరుఁ
డయ్యె నృపాలురు మెచ్చ మచ్చరా
సనదళనంబుఁ జేసి యల
జానకిఁ బెండిలియై యయోధ్యకుం
జనువడ నేఁగు మార్గమున
భార్గవరాముని గెల్చు నుక్కునన్. 287

క. సీతాయుతుఁడై యట సా
కేతనగరిఁ జేరి సుజనకీర్తితకీర్తి
స్ఫీతగతిఁ గొన్నియబ్దము
లాతతసుఖకేళిఁ జేలు నతఁ డందుఁ దగన్. 288

వ. అంత. 289

ఉ. రాముఁ గుణాభిరాము యువ
రాజధురంధరుఁ గా నొనర్పఁగాఁ
బూ మది నెంచి పౌరజన
తం గని పఙ్క్తిరథుండు పల్కు నీ
రాముఁడు సర్వసమ్మతుఁడు
శ్రీత్రిహితుండును ధార్మికుండు నే
నీమహిభార మీయనప
యిఁక ఘటియించి నంభింపఁ గోరెదన్. 290

చ. జనకునిపోలికం బ్రజ న
జస్రముఁ బ్రోచు సుధాంశుకైవడిన్
జనులకు నెల్లకాలమును
జల్లఁదనం బొనగూర్చు రాముఁ డీ
నసయుఁడు మీకు రా జగుట
సమ్మతమే యన వార లుబ్బి యో
యినకుల మామనోరథము
నిట్టిదె పట్టము గట్టు మీఘనున్. 291

క. అని పల్కు పౌరజనముల
యనుమతిఁ గొని రామదేవు నభిషేకింపన్
మనమున నుత్సుకుఁడై య
జ్జనపతి సంభారసమితి సమకూర్చెఁ దగన్. 292

ఉ. ఆనృపుభార్య కైక యను
నంగన యయ్యభిషేకసంభ్రమం
బానతిఁ గాంచి మున్ను వర
మాన్నృపుఁ డిచ్చుటఁజేసి కోరు స
మ్మానిని యాత్మపుత్త్రు గరి
మంబునఁ బట్టముగట్ట రామునిం
బూని చతుర్దశాబ్దములు
భూరివనాంతరవాసిఁ జేయఁగన్. 293

తే. అతఁడు వరపాశకీలితుం డగుటఁజేసి
భార్య వేఁడిన నేమియుఁ బలుకకుండు
నట్లు కాదె దృఢవ్రతు లగుమహాత్ము
లాడఁబడినమాట వోఁ ద్రోవ నోర్వఁగలరె. 294

ఉ. ఆయెడ దేవతాగణము
లయ్యభిషేకశుభాంతరాయముం
జేయఁగ నాశ్రయించి నతి
సేయఁగఁ గైకయు వారిబోధచేఁ

బాయక యవ్వరద్వయము
భర్తను వేఁడఁగ దైవవంచితుం
డై యొసఁగిచ్చు సత్యరతి
నాత్మకులాంగనవాంఛితార్థముల్. 295

సీ. సురలు విరులవాన గురియింతు రప్పుణ్య
రాశియైన పక్షిరథుని మీఁద
నలని సత్యమునకు నలరుచు నాత్మీయ
కార్యసఫలతకును గరముఁ బొంగి. 296

తే. వెలఁగి రాముఁడు పట్టాభిషేకవేళఁ
గైక యొసఁగినపరుషవల్కలముఁ దాల్చి
యువిగతానందమయుఁడు దా నగుటఁ దెల్పు
భోగయోగసమత్వవిస్ఫురణ దనర. 297

క. ఆ రాముని ముఖవిలసన
మారసి యాతండు శిష్టుఁడ యగు నిక్కము చె
ల్వార మనుజుండు గాఁ డని
యారూఢి న్నిశ్చయింతు రావీటిప్రజల్. 298

ఉ. ఆతఁడె దండ్రియానతిఁ బ్రి
యావరజుండు సుమిత్రపట్టియున్
సీతయుఁ దోడ రాఁగ నత
సీసుమహాటవిఁ దా రాముఁ డేఁగి గం

గానటీసీతటంబున సు
ఖస్థితి నిల్చి గుహాభిధానవి
ఖ్యాతుని శృంగిబేరనగ
రాధిపుఁ గాంచుఁ గిరాతవల్లభున్. 799

తే. ముందుఁ దా నెక్కి వచ్చిన స్యందనము సు
మంత్రుఁ డనుయాతవరునిచే మరల ననిచి
యమునానది దాఁటి యగ్గుహానుమతమునఁ
జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కె. 800

ఉ. ఆఋషిరయాన పూని చని
యారఘువీరుఁడు గాంచు భూరిమం
దారనమేరువీరతరు
దాడిమముఖ్యమహీజవాటముల్
సారసుధారసాచ్ఛరుచి
సాంద్రఝరాంచితసత్ప్రకీటముల్
శ్రీరమణీయదేవగణ
సేవితకూటముఁ జిత్రకూటముల్. 801

తే. అవనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డగుచు రాముఁ
డాధరాధరవరమున నధివసింప
నాథునినిఁ బాసి దుఃఖాకులాత్ముఁ డగుచు
స్వర్గమున కేఁగు దశరథక్ష్మావరుండు. 803

మ. ఫణినీనాథుఁడు స్వర్గతుం డగుడు నం
తం గైకయీనందనుం
భరతు స్మంత్రులు రాజ్య మేలు మనుచుం
బ్రార్థింప నాసత్యవా
క్పరతుం డొల్లక తల్లి నుల్లమునఁ దా
నిందించి శ్రీరాముఁ దే
నరుగుం బౌరపురోహితార్యజనభృ
త్యామాత్యవర్గంబుతోఁ. 303

క. ఈ రీతిఁ గుహుఁ గని యతఁడు గి
రాలిపతిం గాంచి యట భరద్వాజునిచే
నాతిథ్యము గొని రాముని
శైలపతివసతి యున్ముస్మరించుఁడు తెలుపన్. 304

చ. భరతవిభుండు గాంచు మద
బంభరడింభకగీతనాదమే
దురతరపాటలీవకుళ
తుంగలవంగసుగంధభారభా
స్వరమదవంతుకస్థగిత
సానుచరత్సురయుగ్మరభూటముం
స్థిరగడపాళ్మకోణను క
చిత్రికభాటముఁ జిత్రకూటమున్. 305

సీ. అన్యసింహభ్రమదాత్మబింబాంచిత
స్ఫురదారటత్సింహశాబకంబు
హీరరత్నద్యుతిపూరమిథ్యాజలా
మిళితపానాదిభృంగగణంబు
కంజరాగప్రభాపుంజమృషారక్త
పానలోలద్వీపిపరివృతంబు
గతపర్ణలవలికాతతలతాళికాహి
ఖాదనవ్యగ్రశిఖావళంబు

తే. నిబిడతాపింఛవనకూటనీలనీర
వాహవార్బిందులోభానవరతవిసృత
చంచుసంచయచాతకసముదయంబు
కూటచయబంధురము చిత్రకూటధరము. 806

ఉ. సింధురదానవర్షగవి
చిత్రమహీజవిహారిభిల్లపు
ష్పంధయశిక్షకాళిముఖ
పంకజసౌరభా మూనఁ గోరి ప్ర
ష్పంధసంచయంబులు సె
నం జనుదెంచి తదీయనాసికా
గంధఫలీవిలాసములు
గాంచి కలంగి త్రోలంగ నగ్గిరిన్. 807

శా. శ్రీరంగుస్సీల ఘనాఘనాభు నరవిం
దాక్షు న్మహాబాహునిం
గందర్పాయుతసుందరు న్వసుమతీ
కన్యాయుతు న్మౌని మా
కందారామవసంతు రాఘవుని శో
ధ్యం గాంచి కేల్మోడ్చి చె
ల్వొందన్ భూపరిపాలనంబున కలిం
దొప్పారఁ బ్రార్థింపఁగన్. 308

తే. అమ్మహాత్ముఁ డాప్రార్థన నమ్మఁజేసి
మరలఁ బనిచిన భరతుఁ డమాత్యమాత్య
హితపురోహితసహితుఁడై యేఁగుదెంచి
పురము చేరక నందిగ్రామమున వసించు. 309

తే. భరతుఁ డరిగిన రాముఁ డగ్గిరిఁ దొలంగి
దండకాటవి కేఁగు నీదండ నున్న
మరలఁ గారులు వచ్చిన మద్వ్రతమున
కంతరాయంబు సంధిల్లు నని తలంచి. 310

వ. ఇట్లు దండకారణ్యంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 311

భుజంగప్రయాతము. దినేశాన్వయుం డుగ్రతేజోంచిత ప్రదీపుం
ఘనోచ్చండ[illegible]దండంబు చేతన్
గనత్సంతతక్రోధుఁ గ్రవ్యాది[illegible]
న్వనిర్ఘోషనిర్ధూతసాధు[illegible]. 312

క. చనిచని గానుంచను గాంచెఁ
మునివరు శరభంగు యోగముద్రాసంగున్
ఘనతరదురితవిభంగుం
జననుతవిమలాంతరంగుఁ జరదర్చాంగున్. 213

వ. అమ్మునీంద్రునిచేతం బూజితుండై యంత. 214

లయగ్రాహి. ఏముని జగంబులకు క్షేమము ఘటించుమతి
నామముగొను వింధ్యగిరిభూమిని సణఁగించెన్
దామరసనంభవముఖామరులు మెచ్చ నస
నేమునివరోధి యభిరామగతిఁ ద్రావెన్
భీమబలు నిల్వలునిబామడఁచె నేముని త
పోమహిమ ముల్లసిల నేమునివరుల్ దు
ర్ధామధృతిచే నహుషుఁ బాముగ శపింపఁ దగ
నాముని నగస్త్యు రఘురాముఁ డటఁ గాంచెన్.

సీ. అలఘుహాలాహలరోచిఃచుంబికవిషరాశి
హారిదినీలలితజటాంచలుండు
జీవనకలుషవిదారిశశసనూక్త
వక్రిశ్రుతాహార్యపై శయుండు
నార్యానురంజనాయత్తలసత్కీర్తి
మహితకామక్రోధమర్దనుండు
జగదభినన్నుతసత్యేక్షణాఖ్యాతి
శ్రీకరద్విజరాజశేఖరుండు

తే. సనఘుతరశుచిభాస్వదబ్జాంబకుండు
సచలభాముండు ద్వీపిరాడజినచేలి
భవుఁడు దా నైన కుంభసంభవునిఁ జేరి
యారఘుస్వామి వందనం బాచరించు. 316

క. మన్మార్త్యంతర మగుఘట
జన్ముని వింధ్యాద్రిదమను సన్మునివరు ను
ద్యన్మతి భజియించుచు నా
చిన్మయుఁడు వసించు నతనిచే దీక్షితుఁడై. 317

క. అమ్ముని యక్షయతూణీ
రమ్ములు నైంద్రి మగుచాపరత్నము దివ్యా
స్త్రమ్ములు నిస్త్రింశంబును
సమ్మోదితహృదయుఁడై యొసంగును బడసెన్. 318

వనమయూరము. జానుగ నిసర్గబలశౌర్యయుతుఁ డయ్యెన్
మానివరదత్తశరమండలి కడంకన్
బూని యురుతేజమున భూపమణి యంతన్
పూన నౌరవట్టు మణిచందమునఁ బొల్చెన్. 319

తే. అచట నతఁడు వసింపంగ నఖిలమునులు
నసురకృతబాధల నలంగి యరుగుదెంచి
రామ మమ్ముఁ గావు మనుచుఁ బ్రార్థన మొనర్చి
విన్నవింపుచు రిట్లు ప్రసన్నఫణితి. 320

ఉ. రక్కసు లాత్రిమంబులకు
రాయిడిసేయఁగ కేవగల్లు మే
మక్కట చిక్కి నిష్ఠురయు
సన్నముగాన కనూనభీతి నీ
చక్కటి కేఁగుదెంచితిమి
స్నానము సంధ్యయు వేదపాఠముం
దక్కటికర్మకాండమును
దాలిమిఁ జేయఁగ లేకపోదుర్. 831

వ. స్నానసంధ్యాదిసత్క్రియాకలాపంబు లకాలకృతంబులై
యరిష్టం బాపాదించుం గావున నారక్కసుల నుక్క
డంచి మమ్ముఁ బ్రోవు మని ప్రార్థించిన నారఘువీరుండు
దేవారులం ద్రుంచుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి వారలు సనిన
యచ్చట నుండునంత. 822

క. శూర్పణఖ యనెడిదానవి
దర్పకదర్పార్తయగుచుఁ దనుఁ జేరఁగఁ జెం
పేర్పడఁగ ముక్కు దునుముగ
స్వర్పతివినతుఁ డగు రామచంద్రుఁడు గడిమిన్. 828

చ. అదియును నేఁగి తెల్ప ఖరుఁ
డాదిగఁ బెక్కురు యుద్ధదుర్మదుల్
త్రిదశవిరోధు లాజి నెదు
రించిన నప్పదునాల్గువేలురం

గదనములోనఁ ద్రుంచు లయ
కాలఘనాఘనశంబడంబర
ప్రదరచయప్రయోగమున
రాముఁడు భీమగతిం జెలంగుచున్. 324

ఉ. వారలు మున్ను భూసురు ల
వారితభక్తి ననుంగుఱించి దు
ర్వారతపం బొనర్చి కడు
వక్రతరోక్తుల ముక్తిఁ గోరుటన్
శ్రీ రమరారిజన్మములు
జొచ్చిరి నే రఘురామునాకృతిన్
ధారుణిఁ బుట్టి వారి నుచి
తస్థితి ముక్తులుగా నొనర్చెదన్. 325

వ. ఇట్లు రఘువీరుండు ఖర దూషణ త్రిశిరఃప్రముఖచతుర్దశసహస్రదానవులం బరిమార్చి మోక్షలక్ష్మీకల్యాణగౌరవంబు సంఘటించుఁ బదంపడి యుద్దానవి దేవదానవదుర్జయంబును త్రికూటశిఖరిశిఖరస్థితంబును రత్నసంపూర్ణంబును నవకోటిశివాలయాధిష్ఠితంబును వేదనినాదనాదితంబును ననేకరాక్షససంకులంబును నిత్యమంగళాలంకృతంబును నగు లంకాపురంబునకుం జని నిజాగ్రజుండైన దశగ్రీవునకుఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన నతండును నిజభగినిం జూచి రాక్షసవినాశనంబునకుం బొడమిన

ధూమకేతువుగా నెంచుచు ని ట్లని వితర్కించు. 826

మత్త. మంటి నేఁబదిలక్షలేఁడు లమర్త్యులం బొడఁగంటి ము
క్కంటిపీటను విష్ణుపీటను కంజగర్భునిపీఁటనుం
గొంటి సంపద లెన్నియేనియుఁ గోరి చంద్రదినేంద్రులం
గంటి నైఁగ మెలంగఁజేసితిఁ గంటి సర్వసుఖోన్నతుల్. 827

ఉ. నందన మంతయుం బెఱికి
నాఁటితి మద్వనసీమఁ దత్తరుల్
బందను బెట్టితిన్ దివిజ
పత్నులఁ దక్షకముఖ్యనాథపా
త్పృందము నాదుపేరు విని
భీతిఁ గలంగు మదీయమందిరా
లిందమున న్వసింపుదురు
లేఖకులంబును దైత్యవర్గమున్. 828

వ. చతుర్దశలోకాధిపత్యవిరాజితుండ నై త్రిలోకదూరా
కం బైన యైశ్వర్యంబుసం జెన్నొందియు ననేకముని
సాధుబృందంబుల బాధించుచు నైశ్వర్యద్విగుణం బైన
పాపంబు భోగలుబ్ధుండ నై యాచరించితి నన్యక్షోభకర
ణంబు వెలిగ నైశ్వర్యంబు సంపాదింప నైతి. 829

తే. అయ్యు నిది వ్యర్థమయ్యె నీయఖిలలోక
జయము దేహంబు నైశ్వర్యసంగ్రహంబు

బంధుహితపుత్త్రిపౌత్త్రిప్రపౌత్త్రితతియు
జాలములు గాక పోతుఁ దీరాజాలఁగలవె. 330

వ. వారణాసీమరణంబును బ్రహ్మజ్ఞానంబును నిర్వాణప్రాప్తికిం గారణంబులు దురితచరితుండ నగు నాకు నీరెండును సిద్ధింపవు రాఘవుండు తండ్రియానతి నరణ్యంబునకేతెంచి యున్నవాఁ డమ్మహాత్మునిచేఁ గదనంబున మడసి ముక్తుండ నయ్యెద నాసత్యసంధుం డనపరాధుల హింసింపఁడుగావున నతనికి నొక్కయహితం బాచరించి తద్బాణహతి న్మృతిఁ బొంది ముక్తి వడసెద నని నిశ్చయించి మారీచుం డనురాక్షసునిం దత్కార్యసహాయార్థం బర్థించిన వాఁ డద్దశగ్రీవున కిట్లను. 331

చ. ఎఱుఁగుదు రామదేవు దను
జేశ్వర పిన్నటనాఁటనుండి మున్
దెలిసితి నమ్మహాత్ము శర
వేగము నైఁపక నైశవంబునన్
గలిచె ననేకదివ్యశర
కాండము లయ్యురువిక్రమాఢ్యుఁ డి
ట్టెడిఁ దరమౌనె యాఘను ను
దగ్రబలున్ రణభీముఁ దాఁకఁగన్. 332

శా. ఏశస్త్రాగ్రము రాఘవుం డసురలో
కేంద్రా విసన్ వాసవ

ప్రాతంబుం బొలియింప మానినుజన
ప్రాతంబుల న్మన్పఁ బ్ర
స్ఫీతపరిక్రియ ధర్మము న్నిలుప నీ
వ్యాప్తిగా జనించె న్వలో
పేతుం డాహవకర్కశుం డతనితో
నేలా విరోధింపఁగా. 883

క. రాక్షస! నీజీవితముగా
రక్షింపుము చెడఁగ నేల రామాగ్ని వెసన్
భక్షించుఁ దృణకణాకృతి
నక్షయశరశిఖల మర్కదానురవితతిన్. 884

తే. అతఁడు బ్రహ్మాండలయకర్త యగువిష్ణుండు
గాని కేవలమనుజుండు గాఁడు వినుము
ఖరవిరాధాదిదుష్టరాక్షసుల నెల్ల
సంగరావని నోడుచుట సాక్షిగాదె. 885

క. గిరిపక్షచ్ఛేదకరుఁ డగు
సురపతిగతిఁ బురము లీర్చ్యుశూలిగతిన్ భా
స్కరకులజుం డాలంబున
సురవైరులమద మణఁచుచునూ దనుజేంద్రా. 886

వ. కావున నాబుద్ధి విని రామదేవునితో విగ్రహింపకు మని
యనేకవిధంబుల బోధించిన గనలి యతండు మండలా
గ్రం బెత్తి దండింపం జూచిన వెఱచి యమ్మారీచుండు. 887

ఆ. ఖలుఁడు వీనిచేతఁ బొలిసిన రాక్షస
జన్మ మబ్బు రామచంద్రుచేత
నీల్గ ముక్తి యొదవు నిది మంచి దని యియ్యె
కొనును దశముఖుండు పనుచువనికి. 338

వ. అప్పుడవసరంబున నారదుండు రామసన్నిధికేతెంచునంత.

ఉ. నారికేళ పనస తినిశ నాగకేస రామ్ర మం
దార కుంద కదళికాది తరులు విరుల నబిలి చె
న్నారు ఫలసమృద్ధి నలరి యతనియాశ్రిమస్థలుల్
నారదునకు సంఘటించు నయనకంజపర్వముల్. 340

క. ఎదురేఁగి మ్రొక్కి యానా
రదునకుఁ బూజయొనరించి రఘుపతి యంతన్
వదనేందుజ్యోత్స్నాయుత
సుదరస్మితకాంతిగరిమ శోభిలఁ బలుకున్. 341

తే. అనఘ! మీరు గృహస్థగృహాంతరముల
తిరుగుచుండుట వారికి నతులభద్ర
నమితిఁ గృపసేయుటకుఁ గాక సర్వధనవి
రక్తు లగుమీకు వేఱ కార్యంబు గలదె. 342

వ. భవదీయపాదరజంబున నాగృహంబుపవిత్రం బయ్యె నని
పల్కిన విని నారదుండు. 343

సీ. హరుఁడవు నీవ బ్రహ్మవు నీవ విష్ణుండ
వీవ శక్రాది దిగీశగణము

గవ్యభుక్తతియుఁ బత్రిశశంఖవాసుకి
ప్రముఖఫణీంద్రులు నమరవరులు
వాలఖిల్యాదిదివ్యమునీంద్రులును నీవ
కపిలాదులును మహాకచ్ఛపంబు
మండూకపతియును మహి నీవె హృదయమున
ధ్యానముల వసించి భీతముల నెల్లఁ

తే. దివ్యదమ్ము కీలుబొమ్మల తెఱఁగు దోఁప
సకలమును నీ వెలుఁగనియర్థ మిద్ది
పంక్తిసదనుఁడు జగముల బాధ సల్పఁ
దెలుపవచ్చితి నవ్వార్త దేవరకును. 814

ఆ. మహతి యను విపంచి వహియించి యేను గా
నం బొనర్తు దనుజనాథునొద్ద
వేళ దప్పెనేని తాళశ దండించుఁ
బదరి వీణెకాయఁ బగులఁ నడఁచు. 815

తే. జలజగర్భుఁడు వేదముల్ సదువుచుండు
దితిజపతిమొద్ద వేళ యతిక్రమింపఁ
బరచపేటాహతుల నొంచు నతని సురలు
వెట్టిఁ గొట్టము చేసి సేవింతు రతని. 816

వ. ఇట్లు చతుర్దశభువనంబులకు బాధ గావించుచున్నవాఁ
డద్దురాత్మునిఁ బరిమార్చి జగంబులకు సేమంబు సంఘ
టింపు మని ప్రార్థించిన విని యారామదేవుండు. 817

సీ. శ్రుతిపరాయణు లందఱు సోమయాజు
లందఱును జపహోమక్రియాదినిరతు
లందఱు నహర్ముఖస్నాన మాచరింతు
రట్టిదశముఖముఖుల నే నెట్టులంతు. 348

కం. సోమకుఁడు శ్రుతులఁ గొని చన
నామును విష్ణుఁడు దెచ్చె నవ్వేదతతుల్
భూమి న్వ్యస్తము లైనన్
శ్రీమతి రావణుఁడు సమము చేసి పఠించెన్. 349

వ. అనిన విని యద్దేవమునిప్రవరుండు. 350

ఉ. వారలు విప్రదేవముని
వర్యవిహింసకు లార్యనిందకుల్
భూరికృపావిహీనులును
బుణ్యవిహీనులు సత్యహీనులున్
దారుణకర్మ లన్యవని
తాధనలోలుపు లద్దురాత్ములం
బోర వధించి యీభువన
ముల్ గృపఁ బ్రోచినఁ బాప మబ్బునే. 351

తే. స్మరహరుండును హరియు బ్రహ్మయును నీవ
దేవకార్యంబుకొఱకుఁ బంక్తిరథునింటఁ
బుట్టినాఁడవు రామ యిప్పాలసుదిండ్లఁ
దునుము లోకంబు లెల్లను మనుపఁగోరి. 352

వ. నీస్వరూపంబు చింతింపుము రాజనందనునకు దుష్టనిగ్ర
హంబును శిష్టపరిపాలనంబు నవశ్యకర్తవ్యంబు లని
రాఘవుం డమ్మునీంద్రుం గనుంగొని. 353

సీ. సత్యంబు నీమాట సంయమి! నారూప
మే నెఱుంగుదు లోకహితముకొఱకుఁ
బుట్టితి దశరథుపుణ్యగేహంబునఁ
గ్రవ్యాదవర్గంబు గర్వ మడఁప
సీతాహరణకాంక్షఁ జేరఁ బౌలస్త్యుండు
నా కనపాయిని లోకవినుత
నవనిజఁ దాఁచి మాయాసీతఁ గల్పించి
తత్కారణంబున దనుజుఁ ద్రుంచుఁ

తే. బాయు దర్శించుమాత్రన బ్రహ్మహత్య
యట్టిసేతువు జలనిధియందు నిలిపి
యాసుధాకరసూర్య మీయవనిఁ గీర్తి
నిలిచి కుశలంబు సంధింతు నిఖిలమునకు. 354

వ. అని పలికి యమ్మునీంద్రుం బనిచి భువనములందు మృ
త్యుదేవత నాకర్షించి నీవు లంకాపురంబునకుం జని రావ
ణాదిదానవులం ద్రుంపు మని పంచిన నది యిట్లను. 355

ఉ. రావణుఁ డేలు నప్పురవ
రంబు చొరంగఁ దరంబె నాకు నా

రావణు నాజ్ఞ లేక సుర
రాక్షస పన్నగ యక్ష ముఖ్యులుం
బోవంగలారె రాజసుల
భూషణ బాధ యొనర్చు నన్ను నా
ద్దేవవిరోధ మున్నతని
దిక్కున కేను నమస్కరించెదన్. 356

తే. విన నీయాజ్ఞ గైకొని యప్పురవరి
వేళ యొనరింతు దానవవీరువలనఁ
బ్రాణసంశయ మగు నని పలుక రాముఁ
డిట్టు లను దానితోడ నహీనఫణితి. 357

క. రక్కసిరాయని వెస నే
నుక్కడఁచెద వాఁడు చేరు నుగ్రాటవికిం
దక్కటి యసురుల నెల్లను
జక్కడఁపుము వానిపురికిఁ జని నిర్భయతన్. 358

వ. అని పలికి జానకిం జూచి. 359

తే. కంటివే సీత రావణు కైతవంబు
నీచవర్తనుఁ డైన మారీచుఁ గూడి
మాయచేయుంగఁ దలఁచె మన్మాయ దెలియఁ
గాన కాతండు దౌష్ట్యంబు కారణమున. 360

వ. అనిన సీత యిట్లని పలుకు. 361

తే. నీవు చంద్రశేఖరుండవు నేను గిరిజ
నీవు పంకజనాభుండవు నేను కమల
నీవు కాంచనగర్భుండవు నేను వాణి
నిరువురముఁ బూజనీయుల మిద్ధచరిత. ౪౯౪

వ. చిదానందమయుల మైన మన కిరువురకును భేదంబు లేదు. సూర్యసోమాన్వయులప్రదీపకుల మై గణుతికెక్కిన వంశంబు లలంకరించి వసిష్ఠశతానందులయనుమతంబున వర్తిల్లుచున్నవారము నేను సీతయుంబోలె నేను నీవెంట నంతు దేవరకు సేవ యాచరింపుదు నిట్లు సర్వలోకనిర్మాణస్థితిలయకర్తల మైన మనల నారాధనంబు చేయుఁ గలవాఁ డొండెయు. ౪౯౫

సీ. శతకోటిపద్యవిస్తృతి మగు రామాయ
ణంబు జగత్ప్రసిద్ధంబు దాని
నొకయక్షరము విన్న నుర్వి మానవులకుఁ
గలుషసంఘంబులు దొలఁగి పఱచు
విందు చెప్పుదు దాని విధిశివవిష్ణులు
వాల్మీకి యనుమునివర్యుఁ డదియు
సంక్షేపముగఁ జేసి జగతిపై వెలయించు
సామ్నాయతుల్యమై యమరు నట్లు
తే. వేదములు తత్కథావృత్తి వెలయుఁ గాన
[illegible]ఖిలసంభవనీయమై యలరుచుండు

సారె నరకకూపలోనఁ గుళికసేయు
నరుఁడు దుర్గతిఁ జెందు నింతయు నిజంబు. 864

తే. మును వసిష్ఠుండు వ్యత్యస్తముగ నొనర్చి
రామనామోపదేశంబు ప్రేమఁ జేయ
నా జపంబున వాల్మీకి యయ్యె శబరుఁ
డితఁడు రామాయణముసేయు నచలనిష్ఠ. 865

క. వ్యత్యస్త రామమునుజప
కృత్యంబున ద్విజతఁ గాంచెఁ గ్రించుకుఁడు దా
సత్యము ఋజుతరజపి యగు
సత్యజ్ఞము భాగధేయ మడుగఁగ నేలా. 866

వ. ఇట్లు భవదీయచరిత్రంబును భవన్నామమహిమంబును నత్యంతపవిత్రంబులై వెలయు ననిన జానకీదేవిపలుకులకు సంతసిల్లి రాఘవుం డప్పుడ మృత్యుదేవత నొక్క మాయాసీతఁ గా నిర్మించిన నమ్మాయాసీతయుఁ బ్రాంజలియై నిలిచి యమ్మహాత్ముతోడ. 867

శా. స్నానధ్యానజపాదిసత్క్రియలు ని
ష్ఠం జేయుమానీంద్రులుం
గానం జాలని శ్రీపదాంబురుహముల్
గంటిం గనుల్ సల్లఁగా
నే నేపుణ్యము మున్ను చేసితినొకో
నిత్యంబు నీసేవ యు

త్యానందంబునఁ జేయఁ గంటిఁ బనిగో
మ్యా భూరికారుణ్యలిగా. 868

క. అతిసుందరవిగ్రహులఁ దగు
పతి గలుగుట దుర్లభంబు పడఁతులకు స్వ
త్కృతసుకృతవశతఁ గలిగితి
పతులాకృతి నేను నీకు ననురూపఁగదా. 869

ఆ. పర్ణశాల యలికి పాకంబు సేయుదు
మూలవితతిఁ దానమునకు జలము
లందియిత్తు దేవతార్చన కలరులు
దెత్తు నుచితవిధులు దీర్చనిచ్చుదు. 870

క. చతురమతి నన్న దానం
బతిథుల కిడి యారగింపుఁ దనుజుఁడు నీపు
క్షితి జన్మజన్మములకుం
బతి వీవే కావలయును బార్థివ నాకుగా. 871

క. విహరింపుము నాతోడుత
నహరహము స్త్రీకు నిష్టమై యుండు గ్రక్షూ
ద్వహా నీసుందరరూపం
బహాహా వీక్షింప మిగుల నలరెం జూడుమా. 872

తే. వనచరులఁ గూడి లక్ష్మణ్ణ వనికి నరిగి
ప్రసవఫలమూలములు దెమ్ము దాకువేవ

సేయ జన్మంబు సఫలతఁ జెందు గాత్రి
మతిపవిత్రతరం బగు సనఘులకును. 873

వ. అనుచు మాయాసీత పలికిన విని నిర్వికారుండును స్వ
తంత్రుండును శివాత్మకుండును నైన రాఘవుండు సీతా
దేవిం దనయర్ధదేహంబున నిముడ్చికొనియె ని ట్లర్ధనారీ
శ్వరుండైన శరీరంబునం జెజరిల్లియు మాయాయవనికా
ఖిలీనుం డయ్యె నని చెప్పి శివుం డిట్లనియె. 874

ఆ. ఏను రాఘవుండ జానకి శైలజ
గాన యేకగాత్రకలితు లైరి
యట్టిరూపధరుని నారాముఁ దలఁచినఁ
గలుగు నిఖిలపుణ్యకర్మఫలము. 875

మ. భసితోద్ధూళితగాత్రుఁ బాటలజటా
భారు న్ధరానందనో
ల్లసదర్ధాంగు దరస్మితాంచితముఖో
ల్లాసు న్వరాభీతిహ
స్తసముజ్జృంభితుఁ జాపఖడ్గకలితున్
శార్దూలచర్మాంబరా
రసితుండై తలఁపం దదాత్మకత చే
రంజిల్లు మర్త్యుం డిలన్. 876

తే. అపుడు రావణుఁ డవనిజ నపహరింపఁ
దలఁచి పనిచిన మారీచదానవుండు

కుటిలమృగరూపధరుఁ డయి కూటసీత
యెదుట విహరింప దాని నయ్యువిద గాంచు. 877

సీ. విహరించు నల్లన విహగవహద్ధృతిని
నలవోకఁ బులుమేయు నాన గొఱలి
చరియించు నౌద్యాన చంచలేక్షణముల
ధవళకాంతులు తళత్తళలు గులుక
మెలయు నుజ్జ్వలహేమమణిమయాంగద్యుతు
లింద్రచాపప్రభ నినుమడింప
నడచు మెల్లన వసుంధరమీఁద ఖురహీర
దీధితుల్ రేయెండ తెరల వఱల

తే. గాలిదేవరమందురఁ గట్లఁ దొలఁగి
పాఱుతెంచినవార్యంబుపగిదిఁ బఱచు
నజునినిర్మాణకుశలత యుపహసించి
యందమున నందుఁ దిరిగె మిథ్యామృగంబు. 878

వ. అప్పుడు వినయావనతవదన యై సీత యామృగంబుఁ గో
డం గ్రీడింపం గోరి రామున కిట్లను. 879

తే. పతియె తల్లియుఁ దండ్రియుఁ బతియె తోడు
పతియె బంధుఁడు మిత్రుఁడు సుతులకును
భార్యయును దండ్రిసుతుఁడు నల్పంబు నిత్తు
రమితముగ నిచ్చు భర్త సెయ్యమున సతికి. 880

వ. కావున నమ్మృగంబుఁ దెచ్చి నాకు మనఃప్రియంబు గా

వింపు మనిన రాముండు తత్క్షణంబ శరశరాసనధరుండై
తదన్వేషణార్థంబు లక్ష్మణు నియోగించి యమ్మృగంబు
వెనుకొని యతిదూరం బరిగి విసివి. 381

క. ఆ లక్ష్మణాగ్రజుఁడు ప్ర
త్యాలీఢస్థానవసతి నమరి పలాశిన్
వాలమ్మున వ్రేయుటయున్
హా లక్ష్మణ యనుచు వాఁడు నసువులు దొఱఁగున్. 382

వ. అమ్మృగకళేబరంబు గొనుచు నతండు నిజాశ్రమంబునకుం
జనుదెంచె నవిన విని నైమిశేయు లటమీఁదటికథా
వృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయు, 383

ఉ. వైరవిణీమనోరమణ
ఖండశిఖండ యఖండగర్వదు
ర్వారమతంగజాసురజ
వప్రవిఖండనచండకాండ మా
యూరశిఖండమండనస
ముజ్జ్వలకాండ గవేశకాండ సం
తారకమండలాగ్రదిత
దానవమండల భోగికుండలా. 384

క. కర్మహారిసానుగర్భాం
తర్మగ్న జనౌఘవాంఛితప్రియధనన

న్నిర్మాణదక్షు దక్షవి
నిర్మితమఖతంత్రభంగ నిపాతానంగా. 385

వసంతతిలకము. తారాగిమందిర విధాతృకిరీటకోటీ
స్ఫారాబ్జరాగరుచిబంధురదీపరేఖా
నీరాజితాంఘ్రిపదనీరజ పేప వాహా
వారాశితూణ నిధివల్లభసఖ్యలోలా. 386

గద్యః ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితా ప్రభావ
యోందులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునం
షష్ఠమాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

నవమాశ్వాసము

శ్రీలలనాధిపమార్గణ
బాలార్కద్యుతిజటావిభారపినద్ధ
ప్రాలేయకిరణ దిక్పయ
చేలా చిన్మయవిలాస శ్రీగిరివాసా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిముఖ్యులం జూచి హరుండు సురగణంబులకుం దెల్పువృత్తాంతం బిట్లని చెప్పందొణంగె న ట్లమ్మాయరీచవచనంబులు విని సౌమిత్రిం జూచి సీత యిట్లనియె. 2

తే. అన్న లక్ష్మణ నిన్ను మీ యన్న దలంచె
సంధ్యవేళా దైత్యమాయ నే మరియొ నొక్కొ
చనుము తోడుగ వేగంబె చూపు మెఱసి
యనుడు జనకజం జూచి యిట్లను నతండు.

క. తెలి పేల నీకు రాముఁడు
కలికంఠుఁడు గాని నరుఁడు గాఁ డసురతతి౯
నులుమాడి వేగ వచ్చు౯
నెల వగుచేబలిమికలిమి నిక్కువ మబలా. 4

తే. అనుడు నాధోరణుఁడు మదహస్తి నంకు
శాహతిఁ గలంచుమాడ్కి నయ్యంబుజాక్షి
పరుషవాక్యాయుధముల నొవ్వఁ బలుక నోడి
యగ్రజుం డున్నదిక్కున కరిగె నతఁడు. 5

ఉ. ఆపటి భిక్షువేషధరుఁ
డై దశకంధరుఁ డేఁగుదెంచిన౯
భూతనుజాత నిక్కపుఁద
పోధనుఁ డంచు నమస్కరింపఁగా
నాతఁడు చేతు లిర్వదియు
నాననము ల్పదియుం దెలంగ నా
భీతమృగాక్షి కట్టెదుర
భీమతరాకృతితోడ నిల్చిన౯. 6

ఉ. రక్కసుఘోరరూపము తి
రంబుగఁ గాంచి నిమీలితాక్షి యై
యక్కమలాక్షి మూర్ఛిలఁగ
నంటఁగ నోడి త్రిశూలధారచేఁ

ద్రెక్కిన నప్పులాశి తద
ధిష్ఠితలోష్టము పెల్లగించి సొం
పెక్కు రథంబుమీఁద నిడి
యేఁగె విహాయసవీథి నొక్కఁడున్. 7

ఉ. ఆయెడఁ బక్షివంశమణి
యైనజటాయువు సత్త్వశాలి య
చ్ఛాయకుఁ జేరి పంక్తిరథు
సఖ్యము నెమ్మదిలోఁ దలంచి నే
నీయఘురాధముం గడపి
యీసుదతిన్ విడిపింపఁ గల్గు నా
కాయతశుభ్రకీర్తి యని
యాతనిఁ దాఁకె యకుంఠితోద్ధతిన్. 8

తే. గగనముఖతుండమున వానితను వగల్చె
నాతఁ డసిఁ గొని క్రోధరక్తాక్షుఁ డగుచు
వ్రేయ నది తప్పఁ గ్రుంగి యప్పీరుఁ జేరె
వజ్రినఖతుండహతిఁ బక్షివల్లభుండు. 9

వ. ప్రహరవ్యయవిద్ధుం డై మూర్ఛిల్లి కొండొకవడికిం దెలిసి
రాక్షసేశ్వరుం దప్పక శిక్షించి యాపక్షి రాక్షసులకు
నంగుష్ఠప్రదేశంబు మర్మస్థానం బది ఖండింపక మేలు చేసి
తని పల్కిన సమ్మిథ్యావచనంబులు నిక్కంబులుగాఁ
దలఁచి యాశకుంతకాంతుండు. 10

క. అక్షీణమ వానిపైనుఁవే
లక్షయజవళక్తిఁ దునుము నరుదేరఁగ నా
రాక్షసుఁడు ఖడ్గమునఁ ద
త్పక్షంబులఁ దునిమె నేలఁబడి తన్నుకొనన్. 11

చ. తను విడిపింపవచ్చి నిహ
తం బగుగృధ్రముఁ గాంచి సీత స
య్యన నిజభూషణప్రతతి
యంశుకఖండమునందుఁ గట్టి తా
ననువుగ నైచెఁ బంప యును
నావగ చెంతఁ జరించుకీశనా
థునియెదుటం బడెం దనుజ
ధూర్తుఁడు గాసకయుండఁ గ్రక్క నా. 12

తే. కరివ్యభుగాజసీత కైనె గగనపీఠ
ను త్తరీయంబు మునుఁ గిడి యువిద చనఁగ
ద్రవిడదేశాంగనలు సూచి లను హసింప
నరసి యమ్ముగ్ధ రోషతామ్రాక్షి యగుచు. 13

క. పయ్యెద దొలఁగిన నను మీ
రిప్యెడ హసియింపఁ ఖాదియే నేఁడుమొద
ల్పయ్యెదలు లేకయుండుఁడు
దయ్యంబులభంగి ద్రవిడకామురపాళుల్. 14

వ. అని దుఃఖార్తయై శాపం బొసంగె నారావణుండు వడి నిజ
పురంబు ప్రవేశించి సీతారూపాగత యైనమృత్యుదేవత
నశోకవనమధ్యంబున నునిచె నంత రాక్షసస్త్రీల వైధవ్య
సూచకంబులును, లంకాపురశృంగారవనవినాశసూచనంబు
లును నైనయుత్పాతంబు లనేకంబులు దోఁచినఁ గాంచి
నిమిత్తజ్ఞుండును మహాబలుండును నైనకుంభకర్ణుండు
దశగ్రీవున కిట్లనియె. 15

ఆ. అన్న చిత్తగింపు మవనిజఁ దెచ్చిన
నాఁటఁగోలె నీదునగరసీమఁ
బాపమె దుర్నిమిత్తములు పెక్కు లాసీత
సకలలోకములకు జనని సుమ్ము. 16

క. సత్యము తెల్పెద విను మా
ధ్యత్యంబున నవనితనయఁ దగ నంటెదవే
న్నిత్యం బగుతత్పాతి
వ్రత్యానలమేర్చు దనుజవంశస్త్రీలన్. 17

ఉత్సా. ఏల సాహసంబు సేసె దిట్లు దానవేంద్ర నీ
బాలతాంగి నచటఁ దెచ్చితచట నిల్పి తమ్ము డి
క్పాలవినుతకీర్తి రామభద్రనంజ్ఞ నసురులం
దీలుపఱుప నవతరించె దేవదేవుఁ డిమ్మహిన్. 18

తే. యాగకర్మస్థవిప్రుని ననపరాధి
వేదవిదుఁ ద్రుంపఁ బాధర్మవిదుఁడు రాముఁ

దహహా ! నీ దగుబాహుళదార్ఢ్యంబుకతన
నణఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవైరి. 19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని పల్కినఁ గుంభకర్ణువచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె. 20

సీ. హేమమందరవింధ్యహిమనగేంద్రంబుల
బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ
గలశౌర్యనిధి కుంభకర్ణుఁ డీతనిగాత్ర
మీక్షింపఁగా నోడి హేమగర్భుఁ
డక్షులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట
మగువరం బిచ్చి పొమ్మనుచుఁ బల్కె
నితనిఁ జూడఁగ నోపరింద్రాదు లెదురించి
దివ్వయొనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతమ్ము నిట్లు దెల్పు
టంతకునకైన రామునకైన వెఱచి
కాదు సోదరజీవితకాంక్ష గదుర
బంధుశోకాసహిష్ణుతఁ బలికెఁ గాని. 21

వ. కావున నీమహాత్మునిబుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేలికసన్నిధిం దెలుపవలయు ననినఁ బ్రహస్తువలుకులకు సమ్మతించి మయుండు రావణున కిట్లనియె. 22

ఉ. ఆర్య ! పులస్త్యవంశమణి
వధ్యయవేదవిశారదుండవున్
ధైర్యవివేకశాలివి పవి
త్రావనిశిష్టుఁడ విద్ధశౌర్యగాం
భీర్యధురంధరుండవు న
పేతకళంకుఁడ విట్టినీ వయో
దార్యవినింద్యదుర్గుణస
మగ్రుఁడ వైతివి వార్ధకంబునన్. 23

తే. వృద్ధుఁడవు గాన నీకు వివేక మొడలె
వయసు దిరిగినఁ బరలోకవాంఛచేఁ ది
తిక నిష్టంబుఁ బూర్తంబుఁ దీర్థయాత్ర
స్నానమును దానము జపంబుఁ జలుపవలెను. 24

సీ. వచ్చునే యిప్పుడు జవ్వనము వెండియు నీకు
నేల యిత్తెఱఁగున చేల వైతి
వారామునతి నేఁటి కపహరించితి దండ
కారణ్యవీథిఁ దత్కారణమున
హాతుఁ దమ్మో పూరించుఁ దగుఁగాక యిం కెట్టి
ఫలము సేకుఱు నీకుఁ బలభుగీశ
యాదిరకాలంబున నడఁగు నధర్మంబు
ధర్మంబు వర్ధిల్లుఁ దరతరంబ

తే. దేవదేవుండు రఘురామదేవుఁ డగుచు
నఖిలలోకహితార్థ మై యవతరించె
నమ్మహాత్మున కపరాధ మాచరించి
లంకఁ బోకార్పఁగల నీవు పొంక ముడిగి. 25

వ. అని పలికి నంత విభీషణుండు రావణున కిట్లనియె. 26

ఉ. రాముఁడె విష్ణుఁడుం హరుఁడు
రాముఁడె బ్రహ్మయు రాక్షసేంద్ర యా
రాముఁ డవక్రధైర్యుఁడు ప
రాక్రమధుర్యుఁడు యోగరక్షకుం
డా రాముసఁ గాకపక్షధరుఁ
డై చని క్రూరబలాఢ్యుఁ దాటకన్
జా మడఁగించి దీర్ఘతర
బాహు సుబాహుని ద్రుంచె ద్రేల్మిడిన్.

వ. అకాలంబున నీమర్మయుమహీజంబునకు మూలంబైన మారీచుని సంహారించుట ఱెఱ్ఱి సమ్మహాత్మునిపరాక్రమంబు వాఁడెఱుంగు నది నీచేతనుం గొంపోక వినంబడినయది యది యట్లుండె వెండియు నారఘుపుంగవుండు. 28

ఉ. ఆతపవాతబాధఁ బడి
యాఁకట నన్నహాముం గృశించు న

గ్గాతపుఁ ధర్మగేహిని న
కల్మషఁగా నొనరించెఁ బాదకం
జాతరజోవిశేషమునఁ
జయ్యన నక్కుమారకాఖ్యయుం బలా
రాతిసుసంగలబ్ధ మగు
ప్రస్తరభావము వాసి నయ్యెడన్. 29

సీ. మిహిరకులనందనుం డంత మిథిల కరిగి
యొంటి బిసకాండమును బోలె ఖండపరశు
చండకోదండదండంబు ఖండములుగఁ
జేసి భూపాలనందని చేఁ బాగడ. 30

ఆ. ఆ స్వయంవరోత్సవాలోకనార్థి వై
యరిగి కాంచి తీవు నమ్మహాత్ముఁ
దమరమనుజవిస్మయాపాదిసౌందర్య
నిలయుఁ డగునొ కాఁడొ నిజము సెపుమ. 31

సీ. జానకీసహితుఁడై సాకేతనగరికి
నరుగుచుఁ గోత్రధరకాంతనయునుఁ
[illegible] రాజతాచల
పులితాంగుఁ బ్రళయాగ్నిమూర్తిరీతుఁ
గార్తవీర్యభుజావిఖండనపాండిత్య
స్కంధావలంబితశాతపరశు

ధృతచాపు నేకవింశతివారభూరమ
ణాంతకరమర్దను యమునమాను

తే. యుద్ధసన్నద్ధు భృగురాము నుగ్రధాము
వీరవరుఁ గాంచి రాముఁ డోవిప్రవర్య
బలము లన్నియు నినుఁ గని పఱవఁదొడఁగె
నెద్ది కారణముగ వచ్చి తెలుపఁ జెపుమ. 82

వ. అనినం బరశురామదేవుం డను. 83

తే. విప్రుఁ డని పల్కితివి నన్ను వినుము నీగృ
హాంగణమునకు సన్నభిక్షార్థి నగుచు
నరుగుదెంచినవాఁడనే ? యూరకెట్లు
దక్కె నోరుచేతఁ గొందునే దాన మనిన. 84

తే. చండగతి రాఘవుంపు కోదండకాండ
మెక్కిడి శరంబు సంధింప నుక్కడఁగి
భార్గవుఁడు వీతలజ్జుఁడై ప్రాణభీతి
నతని శరణంబుసొచ్చి యిట్లనుచుఁ బల్కె. 85

ఉ. దేవ! యజాండభాండములు
దీలఁగఁ జేయుచాఱుండ వీవు లో
కావళి నెల్లఁ బ్రోవ మను
జాకృతిఁ బొల్చితి వట్లు గానిచో
భావభవారివి ల్లనుమఁ
బ్రజ్ఞఁ దొరుండు భరం గలండె య

న్నాభ్రము దీనపోష కరి
ణా శరణాగతుఁ జేకొనుఁ గావవే. 86

వ. అని పలికినఁ గరుణాకరుం డైన రాఘవుం డా రావణానుజుం
విడిచి యథేచ్ఛం బను వానిన గట్ల జేసి తదాజ్ఞ
గూఢ్వహుండు పరమానందభరితహృదయారవిందుం
డై యతని దీవించి మహీంద్రమహీధరంబునకుం జనిరా
నిది యంతయు నే నెఱుంగుదు నిట్టియమానుషవిక్రమ
శోభితుం డైనయారామదేవుని నిప్పుడు తెంపునఁ దాడిలం
కాపురనివాసిదనుజవీరులును సేవ సేయుంగల వారా
మునకు సీత నొసంగి శరణంబు సొచ్చుము రాఘవుండు
రక్షించును దుర్మార్గవర్తి వైనవాని సోదరుఁ డైన విభీ
షణు డని పల్కిన రావణుండు గనలి విభీషణుం జూచి. 87

స్రగ్ధర. ఓరీ! నాపాలి పుచ్చే నీ వురుఘనకనక
ప్రోజ్జ్వలద్రత్నరామా
గారారామాదిసంపత్కలితలలితభో
గంబులం గ్రొవ్వియుగ్రాణ్ ము
ద్వైరిం భావించుచుఁ దుర్వచనరచన నా
[illegible]ఁ గుందించెదు రారా
[illegible]రాత్మా దొయ్యల్ల ని; *నన్నెఱ్పునఁ దలఁగు నిత్తి
ద్రోహి యీ వేళ మృత్యున్. 88

* ని న్నేఁగుమ తలఁగు; నీ వేఁగుమ తొలఁగు—వ్రా. ప్ర.

తే. సాధనంబు భుజించుచు నాదుశత్రు
పక్షపశవర్తి నైతివి పాపకర్మ
యధిపుకార్యంబు విడిచి పరార్థకార్య
ఘటకుఁ డగువానిజన్మంబు గాల్పు టురవు. 39

వ. అని యతనిపై ననుకంప లేక త్రుంపం జూచుసమయం
బున నారావణునియ్యాంపుఁదొయ్యలి యైనమండోదరి
యిట్లనియె. 40

తే. ముదుసలితనంబు గదిరిన మునులకైన
కీటఁబోవు సునీతి వివేకసరణి
యనినచో, నెందులకొ వేఱ యరుగ నేల
యీవె దృష్టాంత మిందుల కిందనైరి. 41

క. ధర్మంబు లపాకరంబు న
ధర్మము జయాకరము ననుచుఁ దగఁ బలుబుద్ధిఁ
దుర్మతి వలికెడుఁగాని య
ధర్మాత్ము వహింపలేదు ధర యొల్లపుడున్. 42

తే. ధర్మ మెచట నుండుఁ దడయక యచ్చట
జయము గల్గు ధర్మసంగ్రహంబు
చెడఁ డధర్మరతుఁడు చెడుఁ దత్ప్రసంగతి
సార మడఁగు క్షీరపూర మట్లు. 43

ఉ. మానిజనాశ్రమంబులు గ్రొ
మంబుగఁ బాడుగఁ జేసి దేవతా

మానినులన్ హరించి గరి
ళుం జెఱఁ బెట్టితి దుర్వినీతిచే
మానవనాథులం బిలుకు
మార్చితి పేర్చినవిక్రమంబునం
దానవనాథ యిట్లు గతి న
ధర్మము చేసితి వెల్లవేళలన్. 44

మ. భవదానీతపతివ్రతాతిలకముం
బచ్చిత్తసంక్షోభనం
భవకోపాగ్ని ధరాత్మజాపమరు
త్ప్రాప్తిన్ దురాధర్షమై
భవదీయాన్వయమునీరసాటవిపయిం
బాటిల్లి యేర్చున్ మనో
భవుఁ బాటించినధర్మదూరులకు సం
ప్రాప్తింపవే యాపదల్. 45

శా. మాయాభిక్షుఁడవై హరించితివి రా
మప్రేయసిన్ రాముఁ డ
ప్పాయన్ * లేమిని దీన నేమి కలుగున్
జానొందు నీనెమ్మదిన్
మాయాకృత్యవిశారదుండ ననుచున్
మత్తిల్లె దాబామున

* లామిడి దీః; లామిడి సైఃా—ఖ్రి ప్రి.

న్మాయామార్థికి నీదుమాయలు ధర
న్నాదేయకల్యాణతంల్. 46

సీ. అతనిమాయాంబుధి నబ్జగర్భాదులు
మునుఁగుచు నుందురు మోహవశత
వరవర్ణినీధనావర్తద్వయంబునఁ
బడి మును లైనను గడవలేరు
ప్రకృతిజాగుణబద్ధులై పరగెడు
దానవు లవ్వార్ధి దాఁటఁగలరె
రామానపాయిని యామహీసుత శివు
నర్ధాంగమున నుండు నార్యవోలె
తే. భర్తృదేవత గాన యప్పద్మనయన
వల్లభునితోన చనుదెంచె వనికిఁ దత్ప
రోజముఖిఁ దెచ్చి యూరక యున్నవాఁడె
యతనివంచనఁ దెలియుతే జైతి గాక. 47

సీ. బాహుబలాఢ్యు సుబాహుఁ ద్రుంచి మఖంబు
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె
పతిశాపహత యైనసతి నహల్యాదేవి
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె
ఖరవిరాధాదుల ఖండించి మునితతిఁ
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె

శబరికిఁ బతితాంకకబరికి గతు లిచ్చి
కాఁపంగ జానకిఁ గావలేఁడె
తే. సారుఁడవు హాటకగర్భుండవు హరియు నతఁడ
బహుళమాయావి జనులకుఁ బ్రభుఁ డతండ
యువిద నతఁడం రక్షించియు యున్నవాఁడు
నీవు దెచ్చుట మిథ్య యోనిర్జరారి. 48
వ. అది విని ట్లంటేని. 49
తే. మృత్యు వీలంతఁ జొరలేక మిడికి రాము
శరణు భజియింప నమ్మహాపురుషవరుఁడు
నిను సబాంధవముగఁ దునుంచుమనను పూని
దాని సీతగ నిర్మించె దనుజవర్య. 50
ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డనఘ
రాధుల సాధుల బాధసేయఁ డా
రాముని కీ వొనర్చి తిప
రాధము నీదగు భూసురత్వముం
గాముకవృత్తిఁ బూని పర
కాంతలఁ జెందుటఁ బోదొ; నయ్యెఁ బో
యీమహి రాముకార్యమును
మృత్యువుకార్యమౌఁ బ్రాణనాయకా ! 51
క. మృత్యువు నిచటికిఁ దెచ్చితి
సత్యం బది సీత గాదు దని రాముని కా

మృత్యువు మరల నోసఁగి కృత
కృత్యుఁడ నై బంధుజనుల నెల్ల మనుపుచూ. 52

వ. అని తెలుపుచుండె నగివచనంబు లాకర్ణించి రావణుండు
మిక్కిలి సంతసించుచుట. 53

తే. రాముదేవుండు తమ్ముని రాకఁ గాంచి
నేమిటికి నచ్చి తీ వమ్మ కీలఁజ డించి
యామగువ నిన్నుఁ బరుసోక్తులాడి నోర్మ్-
కామినులపల్కులకు మేర గలదె చెప్పుము. 54

క. తముఁ గినిసిన మన్నించిన
సమదృష్టిని మగనిఁ గవయుచానలు నైకుం
తమునం గైలాసంబున
నమరావతి నైనఁ గలుగ రివనిం గల్గే. 55

తే. తెలివకు విధేయుఁ డగుచు వర్తించువాఁడు
పూరుషాధముఁ డతని నప్పుడుప్పుఁబోఁడి
కోర్కెతీవలెఁ ద్రిప్పుచుండు నిక్కువము ధాత్రి
పతివ యధికార మైన గేహము నశించు. 56

తే. లలన మగవానియందగ దలియఁదీక
మనుచు దుష్కరతర మగువనికి నైన
స్త్రీవిధేయతచే నేనుఁ, జెలఁగి దాన
ధర్మమును నీవు విచట విదర్శనంబు. 57

తోటకవృ. అని లక్ష్మణుఁ బల్కుచు నాయనతోఁ
జనుదేర నిజాశ్రమశాలకుఁ జ
య్యన నేఁగి ధరాత్మజ యచ్చట లే
మి నలం డట వల్కె సుమిత్రిసుతుణ్. 58

తే. పద్మమిత్రాభ కంటె ? యిప్పర్ణశాల
విన్ననై యున్న దయ్యలివేణి లేమి
మంజుభాషిణి సీత యమ్మహిషిఁ బాసి
మెలమి విరహానలంబు సహింపఁదరమె. 59

వ. అని వంచనావచనంబులం దమ్ముని మోహపఱుచుచు
నతండునుం దానును సీతాన్వేషణంబునం జని చని గౌత
మీసరిత్తీరంబున నిలిచి. 60

క. రావణుదుశ్చేష్టలు గో
దావరి మెఱిఁగింపదయ్యెఁ దా నిపుడు జగ
త్పావని ననుచుం బటుద
ర్పావిలమతి నగ్ గణింప దయ్యెం గంటే. 61

తే. గౌతమీ నేఁడుమొదలు నిక్కంబు గాఁగఁ
బావనార్థంబుగా నీదుజీవనముల
స్నాత యగువాఁడు చండాలజాతిఁ బుట్టి
జగతి నస్పృశ్య యాత్మ తేజంబుఁ దొఱఁగు. 62

చ. అని శపియింప గౌతమియు

వనితము విభ్రమార్యయుత
 శైనమహాభుములం బోలంచు న
జ్జనపతిఁ గంటి నెండియును
 శాపభయం బిఁక నేల గల్గు నా
ఘునునకు నేఁ దనూజ ననుఁ
 గాఢఁ దె కారుణీకత్వ మేర్పడన్. 63

వ. అని చింతించి. 64

మ. నలినాస్యంబు మృణాళబాహువులు
 మీనస్వచ్ఛనేత్రంబు లు
జ్జ్వలకాంచీగమనంబు చక్రకుచముల్
 సత్ఫేనహాసంబు భ్రూం
గలసత్కుంతలముల్ దరంగవళులుం
 గన్పట్ట నాగంగ త
జ్జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురకాం
 తావేశ మేపారఁగన్. 65

క. సనకాదిమహామానస,
వనరుహాంతర్జలక్ష్మీపుంజపాసిత మగురా
మునిచరణద్వయమున కా
ఘునవేణి నమస్కరించి కౌతూహలతన్. 66

వ. ఇట్లని విన్నవించె. 67

మ. విజితద్వంద్వులు కందరాశ్రియులు సం
    విద్భుక్త్యాలబ్ధశ
ద్ధజటాభారులు నైన తాపసులు సము
    ద్యన్నిష్ఠ వీరి గాంచిరే
నిజజన్మాంతరపుణ్య పుట్టిదయో నీ
    నీమూర్తిఁ గాంచెం దరు
వ్రిజవల్లీతృణగుల్మసన్మృగఖగ
    వ్రాతం బరణ్యస్థలిన్. 68

చ. అనితరలభ్యమైనభవ
    దంఘ్రులఁ బూజ యొనర్చుభాగ్య మి
ద్యమునులకు నబ్బె నీఘనులు
    మున్నొనరించినపుణ్య మెట్టిదో
యనఘపవిత్రపావకఘ
    నాశ్రయశోభిత యాట నివ్వనా
వని శివవిష్ణులోకముల
    వైఖరి నొప్పు మహత్త్వసంపదన్. 69

క. ఆశాప్రముఖపచ్చరణా
జ్ఞాతాంకిత మగునిజోటజవ్రిష్ఠలి నీ
వాతిథ్యము గొనియుండిరి
చేతోమోదమున మౌనిశేఖరు లెల్లన్. 70

ఆ. వనజసంభవాదు లనిశంబు నీదర్శ
నంబుఁ గోరి యవసరంబుఁ గాతు
రట్టినీకుఁ బాకయత్నంబు సేయుత
పస్వికాంత లెంతభాగ్యవతులొ. 71

తే. స్వామి భవదీయదర్శనస్పర్శనములు
గాంచి మునులు కృతార్థతాగరిమఁ గాంచి
రమ్మహాత్ములు మత్తీర మాశ్రయించి
నిలుచుటను భాగ్యవతి నేన నిక్కువంబు. 72

తే. రాముఁ డరుదెంచు మన్మందిరంబున భుజి
యించు నేఁ డని మునిసతు లించువేడ్కఁ
గందఖర్జూరపనసమాకందములను
దుగ్ధదధ్యాజ్యములను దెచ్చిరి ముదమున. 73

ఉ. భూమిభరంబు *డింపు గడు
బుద్ధి సమస్తజగద్ధితార్థమై
రాముఁడు దండకాటవికి
రాఁగలఁ డత్తఱి మత్తటంబునం
జేరి వసించు నాఁ డని య
పేతకళంకతఁ బొల్పునంచు నే
వేమఱుఁ గొల్చుచుండ రఘు
వీర వసించితి వట్లు మత్తటిన్. 74

---

* దింపుటకు—వ్రా. ప్ర.

మ. హరిపాదోద్భవ గంగ యంచు నను న
త్యంతంబు మన్నించి యి
ప్పరమర్షు ల్వసియించి రిత్తటి భవ
త్పాదాబ్జకింజల్కపుం
జరజఃస్తోమపవిత్రితాంగ నగుటం
జన్మౌనిసంఘంబులం
దురితోన్ముక్తులఁ జేయుదుం దరదమ
ద్దుర్వారవారాప్లుతిన్. 75

తే. ఇట్టినన్ శాపహత నైన నిమ్మునీంద్రు
లహరహస్స్నాన మేగతి నాచరింతు
రనఘ సుస్నానహీనంబు లైనక్రియలు
భస్మవిన్యస్తహవ్యంబు పగిది గాదె. 76

వ. వేదశాస్త్రపురాణపారగులును, సర్వధర్మవిదులును, శాంతులును, సోమయాజులును, ద్వాదశాహదీక్షితులును, వాజపేయవ్రతపతులును, పౌండరీకయాజులును, వసంతయాజులును, చాతుర్మాస్యయాజులును, నిత్యయాగపరులును, తపస్స్వాధ్యాయపరులును, జీర్ణపర్ణజలాహారులును నైనమునీంద్రులు నాయందు విరక్తులై రామంచాకవాటికి కరిగిన దండకారణ్యవాసు లగురక్కసుల నుక్కడంచి మునీంద్రులఁ బ్రోచుటకుం జేసినభవదీయప్రతిజ్ఞావైఫల్యంబు సంభవించుఁ దత్ప్రతిజ్ఞాభంగభీత

నై నీకరణంబుఁ జొచ్చితి మునియును. 77

ఆ. పురుషునింట సర్వభోగాఢ్య యయ్యును
గన్య పుట్టినిల్లు గాంచుసేయు
నందు నల్పమైన నత్యధికంబుగఁ
గాంచుఁ దండ్రిమీఁది కరుణకలిమి. 78

గీ. కన్య నలరించిరేనియుఁ గలిమి వొదలు
క్షుభితఁ గావించిరేనియుఁ గులము వ్రీలు
జగతి బాలురఁ గన్యల స్థవిరుల నవ
మాన మొనరించిరేని సంపద తొలంగు. 79

చ. అనిలము నాకసం బనలుఁ
డంబులు గంధవహుండు సర్వసం
భువననదీవిహంగపశు
దుష్టమృగావళియు న్నిజస్వభా
వవిధి వసించుఁ గాని నర
వారములో దుతఁ బల్కనేర్చునే
తపసిని నేను భాగ్యవతి
నోట నిజం గని బల్కనేర్చితిన్. 80

క. కావున నీపుత్త్రి ననుం
గాత్రము కజ్జ్వలించుఁ గాంచుము నీ భా
షావృత నగుటం జుమ్మీ
జీవాప్తిం గలఁగు లోక మాతను మునీంద్రా! 81

క. అని పల్కు నవసరంబున
వనరుహసంభవుఁడు త్రిదశవర్గము గొలువం
జనుదెంచి రామదేవుని
వినుతించుచుఁ బల్కె నిట్లు విస్ఫుటఫణితిన్. 82

గీ. అనఘ భవదంఘ్రిచిహ్నిత మగుటఁ జేసి
పావనం బయ్యె నీదండకావనంబు
తరువు లామరతరువులవోరువు దోఁప
నమితసుమఫలనమితంబు లయ్యెఁ గంటె. 83

క. పుణ్యాత్ము లైరి మౌని
వ్రాతంబులు నీదుపాదవనజంబులు సం
ప్రీతిం గాంచి భజించుచు
నాతిథ్యముసేయఁ గాంచి రతులితభక్తిన్. 84

క. ఈవు వసియించుభాగ్యం
బీవనికిం గలిగెఁ గాక యి ట్లీల యగుఁనా
శ్రీవరునగరికి నైన మ
దావాసంబునకు నైన హరుపురి కైనన్. 85

సీ. నీపదనీరజాతమున
నీవె సృజించితి పావనార్థ మి
య్యాపగ నీమశాపహత
మైనఁ దదీయఘనప్రతీరసు

స్థాపిత దేవతాయతన

సంచయము నంతయు శాపదగ్ధమై

యేపటి లోకపావనత

యేఁగితిఁ గల్గు నరిల్లలావుకున్. 86

వ. కావున గంగాశాపంబు మరలింపవలయునని ప్రార్థించినఁ
జతురాననుపల్కు లాకర్ణించి రఘువల్లభుండు. 87

తే. శబరి మద్భక్తురాలు సుస్నాన మాచ
రించు నొక్క హ్రదంబున నింటు వేక్కఁ
దజ్జలంబులతోడ నిత్యంబుఁ గలసి
గౌతమీగంగ శాపమోక్షంబుఁ గాంచు. 88

తే. ప్రార్థి శబరీహ్రదంబుసంపర్కలబ్ధ
నఖిలలోకైకపావని యగుచు గంగ
పానఁ దీరినరత్నంబుచంద మొందు
నింద కర్షామె మద్భక్తబృంద మొందు. 89

తే. పడఁతులకు శూద్రులకు బ్రహ్మబంధులకును
లేదు కర్మాధికారిత లేశమైన
యవిరతము దుష్టకర్మము లాచరింతు
వాడబుఁడు బ్రహ్మబంధుఁడు పద్మగర్భ. 90

చ. కొలకులనీరఁ గ్రుంకు లిడి

కంజదళములు ల్కరల మటారజం

బలఁదినమాఁడ్కి శుద్ధతరుఁ
డయ్యును మానవుఁ డస్వధర్మ ని
గ్గలముగఁ జేయుదుష్క్రియకుఁ
గల్గదు నిష్కృతి కొన్నిభంగులం
దొలఁగుఁజుమీ కృతంబయిన
దోషము దా ననుతాపలబ్ధిచేన్. 91

వ. అని పల్కి నిజకోదండాగ్రంబుచే శబరీహ్రదజలంబున
నగ్గౌతమి నాదొడించి శాపవిముక్తం గావించి పరమేష్ఠి
ప్రముఖులం బనిచి రాఘవుండు. 92

చ. స్వరుధరలూనపక్ష మగు
శైలముచాడ్పున బడుకోనరేంద్రు
ధరపయి రామనామజప
తత్పరతం బడియున్నపక్షిశే
ఖరు నరుణాత్మజుం విశ్రుత
కాయు జటాయువుఁ గాంచి వానిచే
ధరణిజవృత్తముం దనుజు
ధౌర్త్యముఁ దెల్లముగా నెఱుంగుచున్. 93

తే. అధిపసఖువిప్రదేవకార్యార్థి యగుచు
దురమునకు నేఁగి యమపురం దొలఁగువాఁడు
పదముపదమున నధ్వరఫలముఁ గాంచు
వంశజుల సంద్రఱను దివిపంబుఁ జేర్చు. 94

క. అని యతని సత్యసంధుం
దని తలఁచుచు నీయభీష్ట మడుగు మనుడు వాఁ
డును దేవ నిన్నుఁ గాంచితి
ఘనతర మగుభాగ్య మింతకంటెం గలదే. 95

క. అని పలికి యమ్మహాత్మునిఁ
గనుఁగొనుచుం దనువుఁ దొఱఁగె ఖగపతి యంతన్
జనకునిగతిఁ గాంచుచు నా
యనఘుఁడు సురలోకమునకు ననిచెఁ దానిన్. 96

వ. అంత. 97

తే. యోజనద్వయదీర్ఘబాహుని నురస్స్థ
వదనగహ్వరు దానవవరుఁ గబంధుఁ
జదిపి నిజభక్తురాలగు శబరిచేత
నర్చఁ గైకొని యాపెఁ బూతాత్మఁ జేసి. 98

శా. కాంచెన్ రాఘవుఁ డిక్షుకాండరసనీ
కాశాంబుసంక్రాంతముం
జంచన్మందమరుత్ప్రహృష్టపథిక
స్వాంతంబుఁ బద్మోత్పలో
దంచత్సారమరందమత్తమధుప
ద్వంద్వస్వనోదంతముం
బ్రాంచత్క్రౌంచముఖాదినాదవిలస
త్పంపాసరఃప్రాంతమున్. 99

తే. అపుడు గౌతమిసుత యైనయంజనాత
నూజుఁ డనుపమతేజుఁ డనూనసీతి
మంతుఁ డచలితధృతి హనుమంతుఁ డంత
నమ్మహీకాంతుఁ గాంచి యిట్లని తలంచె. 100

మ. భసితోద్ధూళితకాయుఁ డంబుధరశుం
భన్మేచకాంగుండు పా
ణిసరోజాంచితచాపగోపవరుఁ డు
న్నిద్రాంబుజాతాక్షుఁ డు
ల్లసదాజానుభుజార్గళుండు సుమన
శ్శ్లాఘ్యవ్యక్తమావంతుఁ డీ
యనమస్థైర్యగుణాఢ్యుఁ డెవ్వఁడొ సము
ద్యద్భానుతేజుం డిలన్. 101

శా. సాక్షాన్మన్మథురీతిఁ బొల్చె నితఁ డ
క్షయ్యాకృతిన్ వారిజా
క్షుండో శశభృత్కలామకుటుఁడో
యంభోజసంభూతుఁడో
యీక్షోణిన్ నరమాత్రుఁడే యితఁడు లో
కేశుండు గాకారయన్
సాక్షం బియ్యెడ యిమ్మహాపురుషు స
న్మోక్షదంబునన్ జూచినన్. 102

క. ధైర్యంబున హిమగిరి గాం
భీర్యంబున నుదధి తుహినభానుఁడు పృథివి దలంపఁగ
స్థైర్యంబున సురగిరి సౌం
దర్యంబున నితఁడు కుసుమధన్వుఁడు జగతిన్. 103

సీ. ఇతనిమాయాంబుధిఁ జతురాననాదులు
తీరంబు చేరక తిరుగుచుండు
రితఁడు జగంబులకెల్ల జనిస్థితి
సంహారకర్త నిస్సంశయంబు
నిర్వికారుండును నిత్యుండు సత్యుండు
సర్వజ్ఞుఁడును నిరంజనుఁడు నితఁడు
సనకప్రముఖులైనమునులకు నీతని
పదదర్శనము దుర్లభంబు దలఁప

ఆ. నీతఁ డలిగెనేని హిమాద్రి తృణ మగు
నితనికరుణ గలుగుతృణము మేరు
వితఁడు పూజనీయుఁ డీతని సేవించి
కమలజాండమునకుఁ గర్త నగుదు. 104

క. ఇతఁ డస్మదిష్టదేవత
గతి నొప్పెడు విష్ణుమహాత్ముఁ గనుఁగొంటిఁ గ న
స్తుతి మత్పవగర్వ మదూ
[illegible] మిత మగు యతిక [illegible] నితనిసేవ దాంచనర్పన్. 105

తే. అవి తలంచుచు ఫలపాణి యగుచు నాతఁ
డాత్మనామానుకీర్తనం బాచరించి
వెండ్రిక్క యారఘునందనునెఱ్ఱిల నిలిచె
సంజలి ఘటించి వినయానతాంగుఁ డగుచు. 106

మహాస్రగ్ధర.
కనకాద్రీంద్రాభు నుద్యత్కనకమణిపరి
ష్కారయు నాషాఢదండా
జినహారాంజీమేఖలారంజితు జితమదను
జిత్రభానుప్రకాశున్
ఘనశౌర్యుం దీర్ఘబాహార్గళు ననిలజవుం
గామరూపాభిరాము
హనుమంతుం గిరికాంతుఁ హరిపరివృఢు న
ర్కాన్వవాయుండు గాంచెన్. 107

ఆ. అట్లు గాంచి యద్భుతాక్రాంతచిత్తుఁడై
యేమి గోరి వచ్చి తెలుఁగఁ జెపుము
ప్రాణసదృశుఁ డైన బంధునిగతిఁ గను
పట్టె దీవు మాకుఁ బ్లవగవర్య. 108

వ. భవత్సహాయంబు గల్గిన మహావాయుసహాయుం డైన
ప్రళయాగ్నిభంగిం బొంగి రక్కసుల నుక్కడంతు మా
ర్గదర్శి యగుపురుషుం డొక్కరుండు తెలిసి చింతించెద
మద్ప్రాణానలంబునకు మేరుమందరాంబరపృథివీసింధువు

వైనను నిలువఁజాలవు నుద్భక్తుల ధేనువు వత్సంబులం
బోలె రక్షింపుదు నని పలికి నిజవృత్తాంతం బంతయు
వివరించినఁ విని సంతసిల్లి రఘునందనునకు వాయునంద
నుం డిట్లనియె. 109

సీ. వాలిసుగ్రీవు లన్వానరుల్ కేశాధి
పులు నన్నదమ్ములు గలరు బలులు
దారానిమిత్తమై వారల కుదయించె
వైరానుబంధం బవార్య మగుచు
నిల మహాత్ముల కైన నింతులకతన వై
రము గల్గు నన మర్కటముల కరుదె
శక్రనందనుఁడు నిర్వక్రవిక్రమశోభి
వాలి మహైశ్వర్యశాలి యగుచు

తే. ననుజపత్ని రుమాకాంత నపహరించి
తారఁ గైకొని యచలితవైరకలనఁ
బ్రాణములఁ గొన నల్గినఁ బఱచె నతఁడ
ధర్మవర్తులకడ నుండఁ దగదు గాన. 110

తే. అంబుధినిమగ్నునకు నుడుపంబుకరణి
ధ్వాంతబాధితునకు వికర్తనునిపోల్కి
రహిఁ దరిద్రునకును ధనరాశిపోల్కి
నీవు గల్గితి రవిపుత్త్రునియతికతన. 111

చ. జనకునియాజ్ఞ నివ్వనికి
సన్మతి రాఘవుఁ డేఁగుదెంచె న
య్యనఘుఁ డమేయశౌర్యనిధి
యార్తశరణ్యుఁడు దుష్టశిక్షణం
బనువుగఁ జేయు సజ్జనుల
నందఱ మన్చు దయార్ద్రచిత్తుఁ డా
ఘను శరణంబు సొత్తు ననుఁ
గాచు నతం డని యెంచు నాతఁడున్. 112

వ. త్రిభువననాథుండును, ప్రతిజ్ఞార్థపాలకుండును నఖం
డప్రచండపాండిత్యశౌర్యుండును నగునమ్మహాత్మునితోడ
సఖ్యంబు సంఘటింపు మని యాసుగ్రీవుండు పనిచిన
నేఁగుదెంచితి నిట మీఁద దేవరచిత్తం బని పల్కిన విని
రాఘవుండు సుగ్రీవుం దోడ్కొని ర మ్మతని కభయం
బొసంగితి నని యానతిచ్చిన నమ్మారుతియు నట్లు సుగ్రీ
వుం దోడితెచ్చుచు నుండె నాసమయంబున. 113

క. పరిఫుల్లహల్లకాంబుజ
మరందలహరీప్రమత్తమధుకరఝంకృ
స్స్వరపూరం బగుపంపా
సరోవరముఁ గాంచి రామజనపతి పల్కెన్. 114

తే. పాపసంతాపఘర్మనిర్వాపణాచ్ఛ
సలిలసంపరిపూర్ణమై సన్మునీంద్ర

చిత్తకమలంబు గనఁడే వెలుగు మెఱసెఁ
జూచితే దీని లక్ష్మణా చూడ్కి కెరఁ. 115

క. గంగ తొంగలిగ సముదయు
సంగతి చక్రాంగరేఖ చాలఁగ నొప్పెఁ
శృంగారార్థముగా నవి
లాంగన ధరియించు తారహారాళి యనఁగ. 116

వ. అని వెండియు. 117

మ. అనఘా లక్ష్మణ కంటె యొక్కబక మీ
యచ్ఛోదతీరంబునన్
మునిలీలం దప మాచరింపఁ దొడఁగెం
బో ధార్మికత్వంబునన్
విను మీ క్షేత్రమహత్త్వవిస్ఫురితిఁ జూమీ
విజ్ఞానసంపత్తి సాం
పునఁ దిర్యక్కతియుం దపంబు సలుపుం
బూజ్యప్రభావంబునన్. 118

వ. అనిన లక్ష్మణుం డిట్లనియె. 119

తే. దీనిశీలంబు దెలియక దేవ యిట్లు
వాగడ నేఁటికి సురమునిభూసురులను
యతులనైన సంతశ్శుద్ధి పొరయదు కార్త్య
సంస్తుతించిన దోషంబు సంఘటించు. 120

తే. ఇచటఁ గొండొకదడ వున్న నెఱుఁగవచ్చు
ననఘ దీనిశీలం బనునంతలోన
ననఁగు నప్పుడ కదసి మత్స్యముల మ్రింగి
పండియును ధ్యాన మొనరించుచుండఁ గాంచి. 121

క. సౌమిత్రిఁ బాగ డై రాఘవుఁ
డామెయి హనుమత్సమేతుఁ డై రవిజుఁడు ను
ద్దామగతి వచ్చి రాముని
శ్రీమత్పదములకుఁ బ్రణతిచేసి నుతించెన్. 122

వ. ఇట్లు కుశలప్రశ్నంబు చేసి యమ్మహాత్ముం డిట్లనియె.

క. సుగ్రీవ నీదుశత్రు ను
దగ్రబలుఁ వాలిఁ దునిమి తారక రుమ న
వ్యగ్రమతి నొసఁగి కపిరా
జ్యాగ్రశ్రీఁ గావింతు నిన్ను నళు కేల యిఁకన్. 124

వ. నీసాహాయ్యంబున నేను దశగ్రీవుని సంహరించెద నని
యగ్నిసాక్షికంబుగా సఖ్యంబు చేసి యతనితోడన
ఋశ్యమూకగిరీంద్రంబునకుం జని యందు వసియించి. 125

చ. హరివర నీవు వోయి కల
హం బొనరింపుము వాలితోడ నేఁ
దరువుమఱుంగున న్నిలిచి
తత్సమయంబున వాని ద్రుంచెదం

దురమున వానితో నెదురఁ
బోఁదగ శక్తి బొలంగుఁజూపె నొ
వ్వరికయినన్ మునీంద్రకృప
వానికి నట్టివరంబు గల్గుటన్. 136

వ. అని పల్కి యతండు. 137

ఉ. అలరులకమ్మగంధ మయిపూ
పాతనికంధరఁ బ్రత్యభిజ్ఞకై
నిలిపి దురంబు సేయు మన
నమ్మది నారఁడు నట్లు వాలితో
బలుకక పోరఁగాఁ దొడఁగె
నాసమయంబున నద్భుతాగ్ర్యుఁ డు
జ్జ్వలవిశిఖాహతిం దునిమె
శక్రతనూజుఁ బరాక్రమంబునన్. 138

తే. వాలి విక్రమశాలిని లీలఁ జదిపి
తారఁ దారాధిపాస్య నవ్వారిజాప్త
సూనునకును రుమాకాంతతో నొసంగి
మహితవానరరాజ్యసామ్రాజ్య మొసఁగె. 129

క. రాముఁడు గిరిగుహ నుండఁగఁ
దామరచెలిపట్టి ప్రేమఁ దారావరుఁడై
యామున రాముని కార్యం
బేమఱి కామాంధుఁ డగుచు నింట వసించెన్. 130

క. ప్రమదలసన్నిధి నుండిన
సమయజ్ఞానంబు దొఱఁగు సకలజనులకుఁ
క్షమ సలెఁడు కొమ్మమెలి మాఁట
యమరఁ బ్రమత్తత వహించుటది యద్భుతమే. 181

ఉ. ఆసమయంబునన్ రఘుకు
లాగ్రణిపంపున లక్ష్మణుండు బా
ణాసనశాతబాణధరుఁ
డై విలయాంతకులీల నేఁగి య
వ్వానరరాజనందనుని
వాకిట నిల్చి *యమర్షరౌద్రదృ
గ్భాసురుఁడై కఠోరగతిఁ
బల్కె బలీముఖు లెల్ల భీతిలన్. 182

ఉ. వాలికి భీతిఁ జెంద రఘు
వర్యుఁడు నిన్గృపఁ గాచె మున్ను నా
వాలికతూపుచే నిపుడ
వారణ నిన్ బరిమార్పఁ గావఁగాఁ
జాలునె యంతకుం డయినఁ
జక్కసజాండవిభేదమైన యా
భీలమదీయసాయకము
భీతులఁ గ్రోఁతుల నొంపఁజాలదే. 183

* యమర్షరౌద్ర— వ్రా. ప్ర.

తే. సత్యహీనుని నినుఁ గావఁజాలు నెవ్వఁ
డనుచుఁ బ్రీతియొగ్గి కవఁతిఁ గినుకఁ బూనఁ
దార మొదలైన సుగ్రీవుతిగిరుఁబోఁడు
లతనిఁ బతిభిక్ష వేఁడిరి * యుంటి. యుంటి. 184

సీ. అప్పుడు సుగ్రీవుఁ డవ్వీరు వెంబడి
సమితశాఖామృగసమితి గొలువఁ
జనుదెంచి యారామజనపాలునకు మ్రొక్కి
యమ్మహామహీపాలునాజ్ఞ నవనికన్య
నన్వేషణముసేయ ననుపువో రాముఁ డ
ద్వసుధాత్మజకు నాణవాలు గాఁగఁ
దనయంగుళీయకం బనిలనందనుచేతి
కొసఁగిన నాతండు నుత్సహించి

తే. పర్వకాలమహాంబుధ భంగిఁ బొంగి
సీయసుగ్రీవబలముస నగమునుద్వ
లంబుఁ గను మని పెరిగ దేహంబు వొదలఁ
బ్రహ్మాండగోపరిష్ఠకర్పరము గదల. 185

గీ. ఆలత్రివిక్రమునాకృతి నభినయించు
నట్లు పెరిగినయంతనియూద్యంతశూన్య
మైనరూపంబువసఁ గాంచి వానరేంద్రు
లందఱును శత్రుఘులఁ గూడదంది రప్పుడు. 186

---

* లక్ష్మణముఖులు — పాఠాం.

వ. వెండియు నతండు ప్రాకృతకపిరూపధరుం డై నిల్చి రామలక్ష్మణులకు నమస్కరించి యంగదప్లవంగప్రముఖ సేనాపరివృతుం డై మాసమాత్రంబున మరలి వచ్చెద నని చని వనగిరిగుహాప్రదేశంబుల సీత నన్వేషించుచు నతిదూరం బరిగి యొక్కబిలంబు సొచ్చి యందుఁ గనక రత్నమందిరగోపురపరిపూర్ణం బైనపురంబుం గాంచి తన్మధ్యంబున మాయాబలసమన్విత యగునొక్కయో గినిం గాంచి యంత నక్కపు లిప్పురం బెవ్వరి దని యడిగిన నది యిట్లనియె. 187

క. ఘనపుర మింద్రునియది నన్
గాపుంచె నతండు దీనిఁ గడచినవారిన్
శాపాహతులుగఁ జేయుదు
నేపనికిని వచ్చినార లెవ్వరు మీరల్. 188

క. అనవుడు సీతాన్వేషణ
మొనరింపఁగ వచ్చినార మాభూమిని రా
మునిబంటుల మన నయ్యో
గినియుఁ గ్రామునిఁ దలఁచి కేల్మోడ్చి దగన్. 189

చ. ఫలకుసుమాభినమ్రతరు
పంక్తులఁ బొల్చువనాని మత్తకో
కిలకులచంచరీకశుక
కేకిరవాఢ్యమై నదాని ని

త్కలవలదీప్తికాశతప
మంజసతం బొలుపారుదాని స
జ్జలజదళాక్షియాజ్ఞ నొక
సద్వనవాటికిఁ జొచ్చి రాశపుల్. 140

ఉ. తేనియ గ్రోలి సోలి యటఁ
దియ్యనిపండ్ల మెక్కి తేటసి
రాని సుఖోన్నతిం జెలఁగి
యాఁకలియుం దృషయుం దృజించి యు
ద్యానిని వెల్వరింపఁగఁ గ్రొ
మ్మంచున నగ్గుహ నిర్గమించి యం
భోనిధితీర ధారుణికిఁ
బోయి వసించి కపీంద్రు లందఱుం. 141

క. తమలోఁ బలుకుచునుండెడు
సమయంబున నచటఁ దిరుగుసంపాతి యనం
గొమరైనపక్షి సీతా
విమతేప్సిత లంక నున్నవిధ మెఱిఁగించెన్. 142

క. ఎఱిఁగించిన విని వా రం
దఱు నీసాగరము దాఁట దక్షుం డెవ్వాఁ
డెఱిఁగింపుఁ డనిన నంగదుఁ
డఱిసేయక తెలుపఁ దొణఁగె నాత్మబలంబుల్. 143

ఆ. నవతియోజనములు జవగతి లంఘింతు
వటిలుబలిమికలిమి వారిరాశి
యంత విశ్రమించి యవతల నిన్నియు
యోజనములు గడతు నోఁజ మొఱసి. 144

వ. అని పలికిన జాంబవంతుం డిట్లనియె. 145

తే. అమరగిరికిఁ బ్రదక్షిణం బాచరించు
నాఁడు తద్గిరిశిఖరంబు నాఁటుకొనదు
తాఁకితం బయి నాజానుతలమునందు
ఖండితావాప్తి యయ్యెఁ దత్కారణమున. 146

వ. అయినను శతయోజనంబులు లంఘింప నోపుదు మరలి
వచ్చుట సందియం బని పలికిన హనుమంతుం డిట్లనియె.

తే. సప్తజలధులు దాఁటి యక్షణమ వత్తు
నట్టిబంధూలునకు లంక యనఁగ నెంత
యవనిసుతఁ జూచి వేవేగ యరుగుదెంతు
మఱిఁ ద్రికూటాచలం బైనఁ బెఱికి తెత్తు. 148

క. అని లంకాభిముఖుం డై
యనిలజుఁ డనిలగతి నరిగి యంబుధిమధ్యం
బున ఛాయాగ్రాహముఁ ద్రుంచి
జననిఁ సురసాఖ్య గెలిచి చనియెం బెలుచన్. 149

వ. మైనాకగిరిం ద్రింబును మన్నించి కడచి చని లంకాప్రాం

తంబుం జేరి తద్ద్వారపాలిక యగులంకిణి వారించిన దాని
కి ట్లనియె. 150

తే. అల్పబలు వానరుని నేల యడ్డపెట్టె
దేను గనుఁగొన్న యంతన యివ్వరంబు
గాలిపోవునొ వనమెల్ల గాసియగునొ
మడియుదురొ దైత్య లక్షకుమారముఖులు. 151

చ. అని పలుకంగ రక్కసియు
నయ్యనిలాత్మజుఁడిక్కఁ జూచి యి
య్యనఘుఁ డలంతి యయ్యును భ
యంకరశక్తులు పల్కెడిన్ సురల్
వనిచిరొ వీని రాఘవుఁడు
వంచెనొ కాకల నందికేశుఁ డీ
సున శపియింప నిన్నగరి
సొంపు *దహింపఁగఁ జేరికేశుఁడో. 152

క. పలుకులచేఁ దెలియఁగ నగు
కులమును దేజంబు బలము గుణమును ధీమం
తులు వీనిపలుకు సూడఁగఁ
జాలుపడు నీలంక వీనిభుజశక్తి పెంయున్. 153

తే. వీఁడు సామాన్యకీశుండు గాఁ డటంచు
కాలమున శైవ సాతఁ డాకాలమునన

* దరింపఁగ ; కలింపఁగ—వ్రా. ప్ర.

టంగనగన్సిఁ బగిమార్చి లంక సాధ్చి
యుండు సీతామహాదేవి నరయఁదొణఁగె. 154

సీ. పేడునూనాదితంబు లగు
విప్రగృహంబుల గోపురంబులఁ
వీదుల రచ్చకొట్టముల
వీథుల రాజగృహంబులందుఁ బ్రా
సాదతలంబులం దివిజ
సద్మములన్ వనసీమలందుఁ గ్రి
వ్యాదని కేతనంబులను
నారయుచుం జని యాతఁ డొక్కచోన్.

చ. దివిజవిరోధి జానకిని
దెచ్చుట యాదిగ దుర్నిమిత్తముఁ
గని సిను నేఁట రేపటని
లంక వినాశము నొందు శశ్రిసం
భవు సని గెల్చి రాఘవుఁడు
భానుతనూభవు నేలి భూమిసం
భవ వెదకం గపీశ్వరులఁ
బంపినవాఁడు సహస్రసంఖ్యలన్. 156

ఉ. వారలలోనఁ జేరువల
వాఁ డకురాచలసన్నిభాంగుఁ డా

మారుతనందనుండు హను
మంతుఁడు వారిధి దాఁటి యుప్పుర
ద్వారముఁ గాచు దానవి న
వారితశక్తి నడంచి సీతఁ దా
నారయ నంచుఁ బౌరజను
లాడుకొనన్ విని సంతసిల్లుచున్. 157

తే. అనిలజుఁడు దానవేంద్రునియంతిపురము
ప్రాంతఁ జెలువొందు నశోకవనాంతరమున
క్షితితనూభవఁ గని నమస్కృతి యొనర్చి
ముద్రిక యొసంగి విశ్వాసముద్రి దవర. 158

వ. నిజవృత్తం బెల్ల నెఱింగించి సమ్యగంబల్క మదాగమనంబు
రాక్షసులకు నెఱుక గావింపవ నవి యున్నవాఁడు. 159

ఉ. పావని యావనిం జెఱిచి
పాఱఁగఁ బైచి తదీయపాలురం
జావడఁ ద్రుంచి గర్జనము
సేయునెడన్ దారకీడదానవుల్
రావణునమ్ముఖంబునఁ ది
రంబుగఁ దెల్పిన నాతఁ డుల్క యు
క్త్యావిలచిత్తుఁడై పనిచె
నక్షకుమారు నరుత్కుమారుపై. 160

తే. లంకలోఁ గల్గునట్టి బలంబునందు
నాలుగవపాలు గొల్వ నప్పాలసుండు
చక్కటికిఁ జేరఁ దోరణస్తంభమాతుల
గిటకముఁబలె నద్దైత్యు గిటడంచె. 161

తే. ఇట్లు సబలంబుగా వానియొపడంపఁ
గీశవల్లభుపైఁ జాలఁ గినుక వొడమి
తనతనూభవు నింద్రజిద్దనుజుఁ బనిచె
నతనిఁ బట్టంగ రావణుం డుగ్రణంబ. 162

సీ. మేఘనాదుండు సమీరనందనుఁ గాంచి
యితఁడు సామాన్యకపీశ్వరుండొ
క్రియాగ్నికైవడి భాసిల్లుచున్నవాఁ
డని యనేకాస్త్రంబు లడరఁజేయ
నవియు భాస్కరునిపైఁ గవియునీహారక
ణంబులగతి విఫలంబు లైన
నలిగి పద్మజబాణ మడరింప నినతంతు
బద్ధమ్ముగొందరింబుపనిది దానఁ

తే. గట్టువడి వీరభీతుఁ డై కపివరుండు
దానవులు చేర రావణస్థాని కరిగె
[illegible]ము రుద్రాంశసంభవు నతనిఁ గాంచి
[illegible]సంభవుఁ డాగుచు. 163

తే. ఈనిశావేళ లంకకు నేఁగుదెంచి
తేమికారణమున నిన్ను నెవ్వఁ డనిపెఁ
దక్కరుండవు వానర దండనంబు
సేయఁదగుఁగాక నినుఁ గృపసేయ నగునె. 164

వ. అనిన. 165

మ. నిను వాలంబునఁ గట్టి నీరధుల ని
ర్భిద్రస్థితిం ద్రిప్పి యుం
చినశక్రాత్మజు నొక్కబాణమున ను
స్థేమోన్నతిం బట్టు గూ
ల్చిన యారాముని బంట వాయుజుఁడ నే
సీత న్విలోకించితిన్
హనుమంతుం డనువాఁడ నీసుతుని గ
ర్వాంధుఁ జెనం ద్రుంచితిన్. 166

ఉ. హైహయవంశసంజనితుఁ
డర్జునుఁ డాజి జయించె నిన్నుఁ ద
ద్బాహుసహస్రముం దునిమె
భార్గవరాముఁడు దద్భుజాబలో
త్సాహముఁ గుంచె రాఘవుఁడు
దాదృశవిక్రమశాలితో మదన్
సాహసవృత్తి విక్రమము
సల్పెద నెవ్వఁడు గాచు ని న్నిఁకన్. 167

ఉ. జీవిత మిష్టమేనియును
శ్రీరఘురాముని వే భజింపు మే
నీవిధి బుద్ధిదెల్పుటకు
హీనబలుం డగుమేఘనాదుచేఁ
జేవఁ దొలంగి పట్టువడి
చేరితి నాదగుపాణిఘుట్టనన్
దేవగిరిం బగుల్తు నిఁక
దేవవిరోధులు నాకు నడ్డమే. 168

తే. లంక నిశ్శంక నీయచలంబుతోన
పెఱికి రామునిసన్నిధిఁ బెట్టువాఁడ
నేరి రావణ కళ్యాణకోరవాతుల
నీరు పరిశుద్ధిఁ జెందెద విది నిజంబు. 169

చ. అనవుడు దానవాగ్రణి య
హంకరణంబున వీనిఁ బట్టి వే
తునుముఁ డనన్ విభీషణుఁడు
దూతలు వధ్యులు గా రటంచు నే
ర్పున [illegible] నార్లవగ
[illegible] కీలకీలలఁ
[illegible]
[illegible]వంచన్. 170

తే. దానవులు చేలములు చుట్ట వానరేంద్రు
వాల మభివృద్ధిఁ బొంది యవ్వారిలోఁగ
నలరె ముప్పదియోజనంబులపొడవును
వరుసఁ బదియోజనంబులవలముఁ గల్గి. 171

క. అలంకాపురిఁ గల్గిన
చేలము లన్నియును నేతిచేఁ దడుపుచుఁ ద
ద్వాలమునఁ జుట్టి వహ్ని
జ్వాలానందోజనంబు నల్పిరి దనుజుల్. 172

ఉ. అంశుకము ల్హరించి పరిభ
యాపద పౌరులకుం ఘటించుచుం
బ్రాంశుశరీరుఁడై తనదు
బంధము లన్నియుఁ ద్రెవ్వఁజేసి యా
విప్రంశతిబాహుపర్విలు కపి
వీరుఁడు కాల్పఁదొడంగెఁ బూర్ణ
కాంశునిలీల వాలమున
కాశిఖ చల్లఁదనంబుఁ గూర్పఁగన్. 173

చ. నలలితరామపాదజల
జాతము లాత్మఁ దలంచుచుండె స
ద్బలియుని కగ్ని చల్లనయి
భాతిలె శీతలచందనప్రియం

చెలువుగ రామనామసుధ
　　చేకొని త్రావెడువానికిని హాలా
హలవిలయాగ్నిమృత్యువడ
　　నావృతుఁడైనను భీతి గల్గునే. 174

సీ. హనుమంతుఁ డీగతి నాలంక యంతయు
　　హవ్యవాహార్పణం బాచరింపఁ
పౌరజనంబు లాబాలవృద్ధాతుర
　　సహితులై పురబహిఃస్థలి వసించి
కట్టినపుట్ట మొక్కటి దక్క నిఖిలముఁ
　　ఖిలమయ్యె ననుచు దుఃఖించువారు
క్రొవ్వి పోకార్చె నిక్కపి యిట్టి దని
　　నెట్టన శాపంబుఁ బెట్టువారు

తే. నగ్నికిని రామదేవున కనిలజునకు
మొనసి చేదోయి మొగిడించి మ్రొక్కువారు
నైరి యారాత్రి శివరాత్రియంతమున స
ర్వజాగరణక్రియ గదురఁ జేయ. 175

తే. హరుఁడు పురములుమూఁడె నవ్వరి దహించి
కడలి వాలాగ్నిఁ జల్లార్చి కపివరుండు
మహిసుతాదత్త మగుశిరోమణి గ్రహించి
యుదధి లంఘించి హరివీరు లెదురుకొనఁగ. 176

క. వనచరులకు సుగ్రీవుని
వనిఁ జూపుకొనంగి భక్తవత్సలుఁ డగురా
మునిసన్నిధికిం జని కం
టిని సీత నటంచుఁ బల్కెఁ బొందం బలర౯. 177

తే. అట్లు చేసినయుపకృతి కాత్మ మెచ్చి
కపివరుని రామచంద్రుండు కౌఁగిలించి
యాజలధిమధ్యమున శతయోజనంబు
లనఘ యేఁగతి దాఁటితి వనుడు నతఁడు. 178

తే. రామ నీనామ మొకపరి రహిఁ జపించి
బాల్యులైనను భవవార్ధి సంతరింప
భద్రభవదంగుళీయకముద్రికలిమి
యంబునిధి క్రోఁతి గడచుట యద్భుతంబె. 179

క. అని నిజవృత్తాంతంబును
వనధిగభీరతయు లంకవైభవముం బ
య్యన విన్నవించుటయు న
య్యనఘుఁడు లంకపయిఁ జనఁగ నత్యుత్సుకుఁడై. 180

తే. అంగదుని నెక్కి లక్ష్మణుం డరుగుదేర
దాను మారుతిపై నెక్కి తరతరంబ
సకలవానరయూథపసమితి గొలువ
నరిగి మలయాద్రియును సహ్యగిరియుఁ గడచి. 181

మహాస్రగ్ధర.
కనియెం భూపాలుఁ డంతన్
ఘనతరముదితాఖండకూలంకషాలిం
గనమూర్ధ్వధ్వంగబాహా
ర్గళదళితలసత్కంకణోన్నిద్రముద్రన్
స్వనితాంతస్వానలీలా
కమితపృథుదిశాసామజాత్యుద్రినిద్రన్
జనతాతత్తాతిదత్తా
సమదినమణిరుక్సాంద్రభద్రున్ సముద్రున్.

తే. అనసముద్రవేలాతటం బధివసించె
వానరబలంబు రెండవవార్ధివోలె
రాజధర్మక్రమంబుఁ బురస్కరించి
యుదధిఁ బ్రార్థించె నపుడు రఘూద్వహుండు. 183

ఉ. రంగదభంగభంగరవ
రాజితమై చెలరేఁగి నింగికిం
బొంగుచునుండెఁ గాని రఘు
పుంగవునిన్ గణియింప దయ్యె న
న్నాంగలివార్థి యట్లు పృథి
విన్ సుజనున్ హసియించుచున్ నిజా
మంగళవైభవంబె పలు
మాఱును జూపు జడాత్ముఁ డుద్ధతిన్. 184

తే. అంత రఘుపతి శ్రీధరస్త్రాంతనయునిఁ
దగుచు వారిధియాటోప మడఁపఁ దలఁచి
శరము సంధించునాలోన శరధి తద్భ
రాగ్రమున మూర్తియనుగతి నంటికొనుచు. 185

క. శరణము వేఁడిన శరధిం
గరుణించి తదీయవచనగౌరవమున న
య్యురుభుజుఁడు గిరులఁ దరులన్
స్థిరసేతునిబంధనంబు సేయించె వెసన్. 186

ఉ. ఆవిభుఁ డాత్మచాపమున
నైన గుణంబున నైన నంబుధిం
దా వెసఁ గట్టి వానరుల
దాఁటఁగఁ జేయ నలంతి యయ్యు సు
శ్రీవిభు లోకరక్షణము
సేయుటకై కనుగారి ప్రత్యవా
యాదినివారణార్థము
నై వనధిన్ ఘటియించె సేతువున్. 187

తే. అధికబలుఁడైన దుర్బలుఁడైన ధనికుఁ
డైన నిర్ధనుఁడైన భాగ్యంబుకలిమి
సేతు వారధి జేరి వీక్షించెనేని
[illegible] త్యాదిదోషమణఁగు. 188

క. సేఁగువు శ్రీశైలము ఋ
భ్యాద్రి స్థిలాచలంబుఁ గాశిక్షేత్రం సం
ప్రీతిన్ సందర్శించిన
పూతమతికి వాంఛితార్థములు సిద్ధించున్. 189

తే. అన్నఁ దొలఁగి విభీషణుం డన్న రెండ్రి
శరణము భజించె నాలోన శరధి దాటి
యద్రిసమధీరుఁ డై సువేలాద్రి యెక్కి
లంక వీక్షించె వీతశలంకుఁ *డతఁడు. 190

వ. రావణుండును సౌక్రమహో త్సేధసౌధం బారోహించి
వానరవాహినిం గాంచి రామదేవుని గుఱుతుగాఁ గొఱుర
గం దలంచి శుకసారణు లనుచారణులం బనిచిన వారలు
సేనాసాగరంబుం బ్రవేశించి యరసి వచ్చి యి ట్లనిరి. 191

సీ. అచ్ఛభల్లాధీశుఁ డగుజాంబవంతుండు
వేల క్షేత్రము పూని వెలసె నిల్చె
ననిలపుత్రాంగదు లంకేశ్రిజాన్వయు
లేదిక్కులందు నిలిచి కొలువ
నినజుండు సౌమిత్రియును సంగతి భుజించి
ప్రోత్ఫుఁ గార్యము విన్నపంబు సేయ
సంశుకసంభాదితాస్యుఁ డై చెవిదండ
యసవిభీషణుఁడు మంతనము చెలువఁ

తే. కూటమున మృగశృఙ్గపైఁ గూరుచున్న
యసితవర్ణుఁ డాజానుబాహార్గళుండు
రాముఁ డతఁడు రాక్షసరాజవర్య
వాసిమై నిర్వదేసెండ్లవయసువాఁడు. 192

క. ఘోరాకారులు వానర
వీరులు గోటానకోట్లు చుట్టుం గొలువన్
మేరుధరాధరధీరుం
డారాముఁడు నిన్ను గెలువ నరుదెంచె వెసన్. 193

వ. ఇందులకుఁ బ్రతివిధానం బాచరింపు మని తెల్పునవస
రంబున. 194

తే. ఆ సువేలాద్రిపై నుండి యార్కసూనుఁ
డెగసి వచ్చి రావణునిపైఁ గల్గి విఱిచి
ముష్టిఘాతాహతుల నొంచి మురువడంచి
చనియె వెండియు రామునిసన్నిధికిని. 195

వ. ఆసమయంబున రావణుండు పురప్రాకారరక్షణార్థంబునే
క దైత్యదానవవీరుల నియోగించి తాను ససేనాక్షౌహిణీ
మూలబలసమేతంబుగా యుద్ధంబునకు నిర్గమించె సద్దా
నవుల నెదుర్కొని వానరవీరు లత్యంతదారుణం బైసర
ణంబు సేయుందొడంగి రందు దశగ్రీవు రాఘవుండును,
మేఘనాదుని లక్ష్మణుండును, ప్రహస్తుని సుగ్రీవుండును,
మహాకాయుని జాంబవంతుండును, అతికాయుని శరభుం

డును, మఱియు ననేకు లనేకులతోఁ దోడరి ద్వంద్వ
యుద్ధం బొనరింప నంత రామబాణపీడితుం డై భిన్నశ
రాసనుండును, నిరాశారంభుండును నై రావణుండు
మరలి లంకకుం బఱచె జనకునిపలాయనంబుఁ గాంచి
మేఘనాదుం డత్యంతక్రోధంబునం గపిబలంబుల నెల్ల
నమయించి సౌమిత్రియుం దానును పోరొనరించుచు
నుండి యంత. 196

ఉ. ఆయుధధైర్యధుర్యునిశి
తాశుగవేగము సైపలేక నై
పోయనవీథి నిల్చి కపి
నాథుల గీటణఁగించి మించి య
చ్ఛాయకుఁ జేరి రాఘవుల
ఘోరశరాహతి నాత్మమాయలం
బాయఁగఁ జేసి ఘోరఫణి
పాశనిబద్ధులఁ జేసి వారలన్. 197

ఉ. ఈనెటి రాములక్ష్మణుల
నిద్దఱి గాసి యొనర్చి లంకకున్
దానవనందనుం డరిగి
తద్విజయప్రద మైనహోమముం
బూని యొనర్ప నంత రఘు
పుంగవు లున్నతెఱంగుఁ గాంచి యా

ణ్యాసరు లెల్లఁ జింతిలఁగ
వారలపాలి విద్యుతంబుగఁగా. 198

తే. నారదుఁడు వచ్చి యారఘువీరుతోడ
స్వామి నీవాహనం బైన వైనతేయుఁ
దలఁపు మన నట్ల తలఁచినఁ దార్క్ష్యుఁ డరుగు
దెంచి పన్నగబంధముల్ దీలుపఱిచె. 199

క. అవినతాసుతుఁ డహిబం
ధావళి వో మీఁటి వైవ నాశాఖామరుల్
పావనిచే సంజీవితు
లై వెలసినకపులు గొలువ నలరిరి గడిమిన్. 200

శా. అంతన్ వేలిమి దీర్చి రావణి కరాం
గారూఢుఁ డై వచ్చి దు
ర్దాంతానంతబలాఢ్యు లక్ష్మణు నమ
ద్యత్లో[illegible]ధుఁ డై శాఁత క
ల్పాంతాగ్నిస్ఫుటసాయకప్రతతు లే
తన్ వాని వారించి వి
శ్రాంతిం [illegible] వాజులన్ శరలను
[illegible] సాధించె రౌద్రియున్. 201

[illegible] డై వా[illegible] ంతరు తేగ మరిగి
[illegible] కుంభ[illegible]బందవలిల

సమర మొనరించె దాను లక్ష్మణుఁ డపుడు
వృత్రవాసవు లని సేయువిధము దోఁప. 202

(వ. పోరొనరింపం దొడంగి రంత.) 203

మ. శరసంధానము మోక్షణంబు యుగప
త్సంప్రాప్తిఁ జెన్నొంద నా
హరిశౌర్యుండు సుమిత్రపట్టి యని సే
యం గాంచి యాద్భుతమహా
శరవేగంబు సుపర్వసంతతికి ర
క్షఃశ్రేణికిం గల్గ దీ
యురుతేజం గెలువంగఁ బోల దని తా
నూహించి వాఁ డత్తఱిన్. 204

క. సురవరులు నసురయోధులు
హరివీరులు గనఁగ రఘుపానుజు నెమ్మై
శరవృష్టిన్ ముంచిన న
య్యురుభుజుఁ డజశరము వింట యోజించి వెసన్. 205

తే. అనఘుఁ డీరాముఁడు పరాత్ముఁ డయ్యె నేని
యవని మాతల్లి తా సాధ్వి యయ్యె నేని
దశరథున కేను సుతుఁడ నై తగుదు నేని
ద్రుహిణసాయక మీదైత్యుఁ దునుముఁగాక. 206

చ. అని తెగ వాపఁ దత్ప్రదర
మా దనుజుం దెగటార్చి పేర్చి నా

ఘనుపయిఁ బుష్పవర్ష మతి
గాఢముగా గురియించి దేవతల్
వినుతి యొనర్చి రంతఁ గపి
వీరులు నృత్యము సల్ప మేఘనా
దునినిధనంబు దానవులు
దోడన తెల్పిరి దైత్యభర్తకున్. 207

ఆ. అతఁడు క్రోధదీప్తుఁ డై కుంభకర్ణునిఁ
బనిచె రాముతోడ నని యొనర్ప
సమ్మహోన్నతాంగుఁ డప్పురవరణంబు
గడప దాఁటుమాడ్కిఁ గడచి చనియె. 208

శా. ఆరక్తోపరుషఘోరకాయము ప్లవం
గానీక మ్మీక్షించి య
మ్మేరుగ్రావము మందరంబొ యటు
లిమ్ముఁ దాల్చి శిలావళుల్
సారోదారత నొంప వచ్చె నని దు
స్సారవ్యథం గుంది దు
ర్వారాహంకృతి వానిమీఁదఁ దరులుం
గ్రావంబులున్ వైచినన్. 209

చ. వనచరహస్తముక్తతరు
ప్రాకరములుం ధరణీధరంబులుం

పెనుపెల్లుపై సడంగుజల
బిందులచందము నొంది వండె న
ద్దనుజానురంబుఁ దాఁకి యట
తత్కపివీరుల మిన్నిఁగఁజొచ్చె వాఁ
డనువుగ నిత్తుఖండములు
వ్రాలి మొసంగుగజేంద్రుకై వడిన్. 210

తే. జాలికుఁడు జాలముల మీనసమితిఁబోలె
హస్తములఁ బట్టి వదనగుహాంతరమునఁ
జొనుప సద్దైత్యునాసికాశ్రుతిబిలముల
వెడలి వచ్చిరి గొందఱు వృత్తచరులు. 211

క. సుగ్రీవముక్తభూమిరు
హాగ్రావనిపాతజర్జరాంగుం డై వాఁ
డుగ్రత గదఁ గొని వైచెన్
సుగ్రీవుఁడు మూర్ఛచే వసుంధర వ్రాలన్. 212

క. ఇనజునిఁ దనభుజమున నిడి
కొని దైత్యుం డరిగె లంకకుం జెచ్చెర న
వ్వనచరపతిచందముఁ గని
హనుమత్ప్రముఖులు గలంక నందుచుఁ దమలోన్. 213

...న శక్తుఁ డనను
...ల త్వరితంబున మానశాలి యా

యినజుఁ డవక్ష గాఁగ మది
నెంచును దాన శతాంగ దాసత్వం
దునుమఁగలం డవార్యబల
ధుర్యుఁడు ధైర్యధురంధరుం డితం
డని తలపోసి రంత సమ
రారియుఁ గ్రుక్కున నేఁగ నీటికిన్. 214

తే. అపుడు పౌరులు గంధసారాంబువులును
మందమకరందబిందునిష్యందికుసుమ
దామములు గుంభకర్ణుపైఁ జల్లి నిలిచి
రతనివిజయంబునకు హర్షితాత్ము లగుచు. 115

సీ. శీతలహిమజలసేచనక్రియ మూర్ఛఁ
దెలిసి శాఖామృగాధీశ్వరుండు
కరదంతములఁ గుంభకర్ణుకర్ణంబులు
ఖండించు ఛేదించి గగనవీథిఁ
జనియె నద్దానవుండును లజ్జితుం డయి
క్రమ్మఱ నరుదెంచి కపులఁ జదిపి
నిజకర్ణనాసాప్రనిర్ఝరధారలు
జాఱి మత్తగజంబురహిఁ దిరుగుచు
తే. నట విభీషణుఁ గాంచి రోయన్న తొలఁగు
మనుతవంశోల్లంఘనము నీవ యంతరంబ

వసధు నే నిజశోణితం బానుకతన
నౌరుల నాత్మీయుల నెఱుంగ కున్నవాఁడ. 216

తే. అనుచుఁ బల్కు విభీషణుం డట్లు తొలఁగ
నంత నద్దైత్యుపై రాముఁ డంపవాన
గురిసె శైలంబుపై వానగురియులీల
నది యతనిమేన రోమంబులట్ల యమరె. 217

మ. కదనం బీగతిఁ జెల్ల రాఘవుఁడు దో
ర్గర్వం బఖర్వంబుగా
గదఁ బారించుచు నేఁగుదేరఁ గని యా
క్రవ్యాదుచేదోయియుం
బదయుగ్మంబును గంఠము న్నఱికె శుం
భద్బాణధారాహతిం
ద్రిదశు ల్విస్మితచిత్తులై నిలిచి సం
ప్రీతిం బ్రశంసింపఁగన్. 218

ఆ. ఇట్లు కుంభకర్ణుఁ డీల్గిన హతశేష
బలములోడఁ దాన బవరమునకుఁ
జనియె నాపదబ్ధి మునిఁగియు ధైర్యంబు
[illegible] బం క్తికంధరుండు. 219

[illegible]విలసితము.
[illegible]లును [illegible] [illegible]చరవీరుల్
[illegible] చేయుం

ఖరపరశువులును *(గదలును) గాంగ
త్కరములుఁ బఱపిరి గడగుచువారల్. ౨౨౦

క. ఈరీతి నుభయబలములుఁ
బోరాడఁగఁ దనకు నెదురుపోలదిండిపయిం
ధీరత రామమహీపతి
మారుతిపై నెక్కి పఱపె మార్గణవితతుల్. ౨౨౧

తే. రామకార్ముకముక్తనారాచసమితి
నిటలమున నాఁటి మూర్ఛిల్లె నిర్జరారి
యల్లి సారథి యరదంబుఁ ద్రోలఁగఁ జేయ
నంతఁ దెలివొంది కినుక నిట్లనుచుఁ బలికె. ౨౨౨

క. ఓరీ నను ధీరునిఁగ వి
చారించి రథంబు దేరఁ జనునే నీకుఁ
వైరులు గని నవ్వఁగ దు
శ్చారిత్రక యపయశంబు సంధించితిగా! ౨౨౩

తే. అనుచుఁ గ్రోధించి వాఁడు నద్దనుజుఁ గాంచి
దేవ యిది సూతకృత్యంబు దీని కలుగ
నగునె రాముని గెలువు మీ వనుచుఁ (బలికె)
నట్లు సన్నద్ధుఁ డై యతఁ డనికి నడరె. ౨౨౪

క. వృషచరవీరు లాలో
వృక్షంబుల శైలములను వివిధాస్త్రములన్

* [illegible] కవచము [illegible]

రక్షోబలములఁ గడచిన
వీక్షించి యతండు రోషవివశుం డగుచున్ 225

ఉ. రాముని నెదిర్చి ఘోరశర
రాజి నిగుడ్చిన నాతఁ డల్గి యు
ద్దామగతిం దదశ్వములఁ
దద్రథసూతుఁ దదీయచాపమున్
భీమశరంబులం దునిమి
పెల్లుగ *సాయకవృష్టి ముంప న
గ్గామిడిరక్కసుండు భయ
కంపితుఁ డై పఱచెన్ రయంబునన్. 226

వ. ఇట్లు రామబాణకృతవేదన సహింపలేక రణంబు విడిచి
లంకాపురంబునకుం బఱచుచు నారాముండు. 227

మ. కులశైలోపవనావనీరుహలతా
కుంజంబులన్ ఖేయసం
స్థల సాలాంతరసీమలన్ మఱి బహి
ర్ద్వారంబులన్ లంకలోఁ
గలసౌధంబుల వీథులన్ నిజగృహా
గారంబులన్ రాము ను
జ్జ్వలబాణాంచితచాపపాణిఁ గనితో
నంతర్నిస్త్రభావంబునన్. 228

*. సాయక—బాణ. ప్రి.

మ. పరిశయుంభోదనినాదమేదురధను
ర్జ్యాటంకృతుల్ మీఱ ను
జ్జ్వలకాండంబులు పెల్లుగాఁ గురియుచుం
బాఱొంది రక్షాంతప
*ర్వలసన్లోచనుఁడై పురంబు లలుకన్
మర్దించు శంభుండు నాఁ
†జెలు వా రామునిఁ బంక్తికంధరుఁడు గాం
చెన్ సర్వదిగ్భిత్తులన్. 229

క. జగమంతయు రామాత్మక
ముగఁ గని రావణుఁడు దీర్ఘముగ రోఁజె సభన్
బొగడొందుచుఁ గల గని భయ
ము గదుర నరునిగతి మిగుల మోహాతురుఁడై. 230

క. తరుణులును సభాసదులును
గర మాశ్చర్యంబు నొందఁ గడు భీతుండై
దురితతరుఁ డైనదనుజుఁడు
పొరి నుబ్బుఁ దొలంగి వగలఁ బొగులుచు నుండెన్. 231

వ. అంత నారాఘవుండు నిజవిశ్వరూపంబు చాలించుటు గా
వించినం బ్రకృతిస్థుం డై రావణుండు లజ్జావనతుండును
మందోదరీసమేతుండును నై యంతఃపురంబున కేఁగి
చింతించుచుండె నంత. 232

* పర్వ; † జెలఁగుం రామునిఁ—పా. భే.

ఉ. రావణుఁ డొంచె నొప్పనికి
రాఘవుఁ డొంచెను విల్లునెల్లఁగా
నేలకిఁ జేరునాఁడె యని
చిత్తమునం దలపోసి రావణుం
డావిలసిల్ల శక్తినిల
యముగను జేసి గడిదాక్షిణ్యము
త్రివిధవిప్రదేశముఁ
జేయఁ దొడంగెను హోమ మప్పుడున్. 383

తే. ఆట్టి పాతాళగుహ హోమ మాచరింప
ఘనుఁ శిఖిఁ గనుంగొని రామునకు వి
భీషణుం డెఱింగించి తద్భయహోమ
విఘ్న మొనరించుటకుఁ గపివిభుల ననిచె. 384

తే. ధర్మమార్గస్థులగు పితృలఁ గా నాచరింపఁ
బూనుదుష్కృతి నిధనంబుఁ బొందుఁ గాన
జగతి మర్త్యులఁ దగువిభీషణుని విడుచు
రావణుచరిత్ర మది నిదర్శనము గాదె. 385

చ. అగచరవీరు లంతట ద
శాననుఁ డున్నగుహాంతరాళ మి
మ్ముగఁ గని చొచ్చి హోమమును
జాయఁ దపోఘనాఢ్యుఁ గా

సిగ శిఖరోన్న వైదియును
చెన్నుగ నాతనికామినీమణికిఁ
సిగ దగఁ బట్టి యూర్చియును
జేసిరి విష్ణు మహార్యశౌర్యులై. 233

వ. అయ్యవసరంబున విగళితభూషితయు, విధ్వస్తకంచుకియు, విశీర్ణవేణీబంధయు, కృశచరముష్టిగ్రాహ్యకరాదిశాంగయును నై మంగళసరి యముందరగోమాంసం బను దాంచి రావణుఁ డిట్లనియె. 237

తే. భామినీమణి పరులచే భంగపడఁగ
మానవునకేమి ఫల మబ్బు మానహీన!
సత్త్వహీనత హానియుంబు సల్పి నీవు
గెలుచుకొని రామభద్రుండు గెలుచుఁగాక. 238

వ. రామునకు జయంబును సీతకుఁ బరాజయంబును సిద్ధంబు భవద్వ్యవహారయుక్తి శక్తిప్రహారంబున లక్ష్మణుండు మూర్ఛితుండైన హనుమంతుం డనువానరేంద్రుండు ద్రోణగిరిం దెచ్చి యతని సంజీవితుం గావించె వినుము తెల్పెద. 239

సీ. ప్రత్యూహకరుఁడైన పలలాశి యుగళాల
సము నుక్కడఁగించె నిముషమునను
జలచరంబయి మునిశాపంబుచే నుండు
ధాన్యమాలిని నతిధన్య జేసె

గడిమి మందులగట్టు గాచి యెముకొన్న
సురసంఘముల నెల్ల సురుఁగఁ జేసె
ద్రోణాద్రిఁ జెప్పవో * దాలివేలుపుల వార్ధి
సహముఁ బడాహాతిఁ బాద వదంచె

తే. హాసస్ఫురగాత్రములు సముచ్ఛ్రమున నైచి
నిఖుల లక్ష్మణు బ్రిదికించి ద్రవ్యశ్రేణిఁగ
ద్రోణధాత్రీధరము నిల్పెఁ దొంటిచోట
వాయువేగంబుచేత నవ్వాయుసుతుఁడు. 240

వ. ఇట్లు మంత్రితయకాలమాత్రంబున నియ్యుద్యోగం బతండు గావించెఁ గుంభకర్ణమేఘనాదాతికాయాదియోధులు నిహతులైనను వెండియు సమరంబుసేయ నుద్యోగించెదవు రాజ్యతృష్ణం బాగులకు సీతాదేవి నెయ్యమ్మతియ్య దేవిని విసర్జించి యవశిష్టబంధుజనంబులం బ్రతికింపుమని తెలిపిన నమ్మందోదరివచనంబుల దిన ననాదరంబు సేసి యారావణుం డప్పుడు సేనాపరివృతుం డై వెడలి రామచంద్రుతో ఘోరసంగ్రామం బొనర్చుచుండినంత.

తే. రాఘవుఁడు భూమి రథముపై రావణుండు
నిలిచి యనిసేయఁ గనుఁగొని బలవిభేది
ఖడ్గతూణీధనుశ్శరకలిత మైన
రథము మాతలిచేఁ బంచె రాఘవునకు. 242

* దాలివేలుపులు—వార్ధి ఋషి

ఉ. ఆయురదంబు నొక్క విల
యాగ్ని సముద్రముఁ బై ఘూర్ణిల్లఁగా
దాయను గేంద్రుమస్త్రకము
లన్నియు నొక్కటఁ ద్రుంచివై చె దా
నాతుడ నాదశాస్యుఁతల
లవ్వల నెండియు మొల్చె మొల్చునం
దోయజబంధువంశజుఁడు
దోచన త్రిప్పెను వాని నన్నిటిన్. 343

క. శిరములు పెరుగం బెరుగం
ధరణీశుఁడు తునుమఁ దునుమ దశకంఠముల్
గిరులగతి రాలు లయ్యెను
సురపతులును దరుచరులును శోకమ్ము నొందగ. 344

వ. అసమయంబున నగస్త్యమహామునీంద్రుం డరుగుదెంచి
శత్రుభంజనార్థంబు రాముని కాదిత్యహృదయం బుప
దేశించె నంత. 345

మ. శతకోటిప్రదయుఁడై దైత్యశిరముల్
ఖండించి ఖండించి య
త్యధనం జేరె [illegible] దెలుఁగఁ ద
ల్పక విక్రమోల్లాసితై
[illegible] సుధగా
రన్ [illegible] రావణుం త్రుంచె

ళు దలిర్ప న్నిగుడించె నాశుగతి సం
భ్రాంతజనాశ్రుప్రముల్. 246

వ. అప్పారుణభాగంబున జగద్విద్రావణుం డగురావణుండు
నిహతుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 247

ప్రహరణకలిత. తిరముగ గెలిచెన్ దిశలు వెలుఁగ భా
స్కరరుచి దనరెం గపిబల మలరెం
సురనుతమునివర్గము చెరయఁగ బం
ధురగతి సురదుందుభు లులిసె దివిన్. 248

చ. రణమున రాముఁ డీకరణి
రావణు గెల్వఁగ నిర్జరావళుల్
పొగడిరి యొనర్చి రచ్చరల
పాటలు నాటలు గాటమయ్యె ని
ష్ప్రాణుఁడును రామునానతి న
చంచల వైఖరి లంకలో విభీ
షణు నభిషిక్తుఁ జేసె కపి
సంఘము లచ్చెరు వొంది చూడఁగన్. 249

తే. రవియు శశియును భువియును రామకథయు
నెంతపర్యంత ముండు నీ వంతదనుక
నెలమి నిష్కంక లంక నేలు మనుచు
నతని దీవించి మునివర్యు లరిగి రెల్ల. 250

సీ. అపుడు రాముని యాన నగచరవరు లశో
*కారామమున నున్న యవనిజాతఁ
దోడ్తెర నాఁ బత్త్రయ్యలిఁ గనుఁగొని
ప్రత్యయం బొనరింపఁ బనుప నదియు
సీతాంగనాకృతిచే లంకఁ జొచ్చితి
నే మృత్యుదేవత నిక్క మరయ
నేమహామహానిమాయామహాబ్ధి మునింగి
పారంబుఁ గనలేరు పద్మజాదు

తే. లట్టి రామునిచేఁ బరమాత్మచేత
ననుపమప్రీతి నాకార్య మయ్యె ననుచు
సకలలోకంబులు వినంగఁ జాటిచెప్పి
చనియె మృత్యువు తనరూపు సవరించి. 251

తే. సకల దైవతవిమతుల సంహరించి
సమరహతు లైనకాననచరుల మనిచి
యసనుతవిభీషణాదిసమేతుఁ డగుచు
నపుడు రాముఁ డయోధ్యకు నరుగఁ దలఁచి. 252

క. నిజసీతాసంగతుఁ డై
యజరులు [illegible] బుష్పకాధిరూఢుం డై [illegible]
ప్రజవగతి నరిగెఁ బ్లవగ [illegible]
ధ్వజినీసముదయము [illegible] 253

* కారామమున నున్న [illegible]

తే. కామగమ మైన యాపుష్పకము రయమున
సరగఁ గిష్కింధఁ జేరఁ దారాదివనచ
రాంగనల నందు నెక్కించి యర్థిఁ జనఁగఁ
జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కి. 254

క. నందిగ్రామమునకుఁ జని
క్రమ్మఱ భరతాదిసహితుఁ డై నిబిడజటా
బృందము విడిచి యమందా
నందమతిం జెలఁగుచు రఘునందనుఁ డంతన్. 255

సీ. సమలంకృతం బయి సంతుష్టరాజన
వాన్వితం బగునయోధ్యాపురంబు
మహిమఁ బ్రవేశించి మణిమయసింహాస
నారూఢుఁ డై యమాత్యానుమతిని
బట్టాభిషిక్తుఁ డై భరతశత్రుఘ్నుల
క్ష్మణధరానందనాసహితుఁ డగుచు
నిలఁ బదునొకొండువేలేఁడులు నిష్కంట
కంబుగా నేలి భోగములఁ దనిసి

తే. వివిధసుఖములు పెక్కు గావించి సుతుల
రాజ్యమున నిల్పి సద్ధర్మరతి నెలంగ
వెనుక నాసన్నిధికి వచ్చు వినుతకీర్తి
రామచంద్రుండు సుగుణాభిరాముఁ డగుచు. 256

వ. అని చెప్పి యీశ్వరుఁడు. 257

గీ. మన్మథోత్పత్తి యైన యీమహితదివ్య
కథ పఠించిన శుభములు గలుగుఁ గలుష
వితతు *లఱు నాతఁ డప్సరోవితతి గొలువ
నంతమున మహేంద్రంబున నధివసించు. 258

ఆ. వేదసమ్మతము పవిత్రంబు దురితఘ్న
మైనరామచరిత మనఘమూర్తి
వామలూరుభవుఁడు వాల్మీకి యనుముని
రచనసేయఁగలఁడు ప్రియమరయఁగ. 259

తే. అతఁడు మును పుళిందుఁ డయ్యు వసిష్ఠోప
దేశమునఁ జెలంగి ద్విజతఁ గాంచి
యాదికవి యనంగ నలరు మహామహి
పుట్టలోనఁ బుట్టు భూనుతముగ. 260

వ. అని యానతిచ్చి శివాసమేతుం డై శివుండు నిజధామం
బు ప్రవేశించె నిక్కథ నద్దేవునివలన నాకర్ణించితి నని
చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లనియె. 261

క. మును నే వాల్మీకాంతిక
మునఁ జరియించుచును వింటి మునులారా రా
మునినాథు డిపుడు మీరున్
ఘనగతి వింటి రది యరయఁగాఁ దగు నిచటన్. 262

వ. అనిన వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి. 263

* లఱు—వ్రా. ప్రతి.

క. శివరాములచారిత్రము
దివిజముని శ్రేష్ఠ నీవు దెల్పఁగ వినుటన్
భవములు సఫలతఁ జెందెన్
శ్రవణానందంబు మాకు సంధిల్లఁ గడున్. 264

వ. అని యుగ్రసేనమునిం బూజించి యతండును దారును ఖనిత్రప్రముఖసాధనంబులు గొని వల్మీకప్రాంతంబునకు నరిగి చిరకాలావృతం బైన యప్పుట్టం గ్రొద్ది యందు. 265

సీ. స్ఫుటపుష్కరశోభితభూరిప్రభాసాంద్ర
సరసనవల్కలనిచయావృతాంగుఁ
బాటలస్ఫుటజటాపటలాలిశోభితు
రామనామాసక్తరమ్యరసను
సద్గురువరపాదజలజార్చితేచ్ఛు
దీప్యమానానలదివ్యతేజు
నవిదితబాహ్యలోకానీకవర్తను
శ్రీరామచరణాబ్జచింతనాత్ము

తే. బద్ధపద్మాసనస్థుఁ దపఃప్రదీప్తు
మునివరు నొకనిఁ గాంచి యమ్మనుజులు వివిధ
విధుల బోధించి విసివి రాద్విజుఁడు వారి
పలుకు వినఁ దయ్యె నిశ్చలభావమునను. 266

...ానవముఖ్యనిర్జరులు
వారిజనాభుఁ డుమావిభుండు బ
...ాసనుఁ డుర్గా దిగీశ్వరులు
నచ్చోటికిం జనుదెంచి యూరివ
...సము హాసాదిఁ బ్రకాశన
రింపఁగఁజాలక విస్మితాత్ములై
...సను తుంబురులా మునియు
బాగొప్పెఁ జైమునివసిష్ఠుఁ వాగ్మిలో. 267

౬౯. ...న్ను వనచరత్వమున నుండుచును గురు
పాదపద్మభక్తిఁ బ్రబలుదితని
...టి ధర్మ మొచటఁ గలిగెదుఁ దద్విషయ
...లుప మానులకును ధీరుఁ డితఁడు. 268

వ. అని యూహించి నిజాంతేవాసు లనుసరింప వసిష్ఠము
నిచందు బ్రిం దన్నుఁ బొందు బ్రి నిరీక్షించి. 269

క. దేశికుఁడగా జనుదెంచితి
నో శిష్యుఁడ పూజసేయు మొగి భద్రము నీ
కాశుగతిఁ గల్గు నాయువ
దేశమునను దనము సల్పితివి నిష్ఠమెయిన్. 270

క. అని పల్కిన సత్కృతియు న
భ్యసనయుగళము దెలిది లేచి యభివాదన ము

బృప్పసఁ జేసి మోగుమూర్తమ
ఘనపుణ్యుఁడ నైతి మిమ్ముఁ గాంచుటకతనన్. 271

వ. అని పల్కి నానమయంబున భగవంతుం డైన వసిష్ఠమునీంద్రుం డతనిచేం బ్రీతునిచేత వేదోక్తక్రియంబుల జాతకర్మాద్యఖిలసంస్కారంబులు సేయించి శ్రీపూర్వకంబుగా రామునామముంతీ్రం బుకుజేసిందిన సద్వాస్మిర్ణి యుం దపోవినిహాతపూర్విదేహుఁడును, గృతకృత్యుం డును నై నిర్మలత్వంబునం దేజరిల్లి సురమునిగణంబు సన్నిధి నవ్వసిష్ఠునకు గురుదక్షిణ యొసంగి యిట్లనియె. 272

క. అనఘా నేఁడు కుటీనుండ నైతి నీదు
శిష్యుఁడను మస్తరాజ్ఞసింహనుమన్య
మన్ను నను నుద్ధరించితి కానితర్య
కృత్య మెయ్యది నా కింక నెఱుఁగఁ జెపుము. 273

వ. భవదీయకింకరుండ నను బనిగొనుమని పల్కినవసరంబున.

శ్లోదకము. అచ్చరముద్దియ లాడిరి వేడ్కం
గ్రిచ్చలఁ జల్లనిగాడుపు వీచెం
జొచ్చి వరిమూనసువృష్టులతో నై
యుచ్చగమందుభు లచ్చుగ మ్రోసెన్. 275

మ. సిరి విద్యుల్లతభంగి రం గమరఁగాఁ
జేవమ్ము శ్లాఘ్యంబు నుం

* వర్ణంబు కుం,—బ్రా. బ్రు.

* దరళశాస్త్రియుధరిల నొందఁ గృప నీయు
వ్యద్వ్యాప్తి గా నన్మని
శ్వరసారంగము లుబ్బ నీలజలద
శ్యామాభిరాముండుఁ నై
నతసీతేశుఁడు దమ్మునిందాృనెదుటన్
సాక్షాత్కరించెం దగన్.

వ. అట్లు సాక్షాత్కరించి దేవగణంబులును, మునిసంఘంబులును విన నవ్విష్ణుం డిట్లని యానతిచ్చె.

ఉ. శ్రీకరుఁ డిమ్మహాయుధముఁ దూ
నేయుతపంబున నింద్రముఖ్యులా
నాకనివాసముఖ్యులు మ
నంబుల భీతిలి తమ్మునీశ్వరుం
డాకమలాసనాంధ నొకఁ
డాల సృజింపఁగఁ బోవ నెచ్చ న
స్తోకతపఃప్రభావమున
సొంపుఁ గ్రొత్త జగంబులం గనన్.

క. వల్మీకమున జనించుట
వాల్మీకి యనంగ నితఁడు వర్ధిలు నతని
వ్యాల్మషతపమ్మున నలుపుట
కల్మం బ్రహ్మర్షి యై జగంబున వెలయున్.

---

* పరశు[illegible] ద్వాదశస్పృష్టి[illegible] — [illegible]

క. ఋషిరసనాగ్రంబున
భారతి నటియింప మధురభణితి నితండు దా
శ్రీరామాయణదివ్యక
థారచన యొనర్చు సుకవితానిధి యగుచున్. 280

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండ నేను శ్రీ
రామరూపమునఁ గరం బలరఁగ
వసుధ వేద మితనివదనాంబుజమున రా
మాయణాఖ్యచేత నవతరించు. 281

వ. రామాయణశ్రవణపఠనంబు లాచరించినమానవుండు బ్ర
హ్మహత్యాదిసకలపాపనిర్ముక్తుం డై చంద్రునిచందంబు
నొంది జీవన్ముక్తుం డగు నెందియు నిమ్మునీంద్రుఁ డీ
సకలలోకసంచరణపాటవంబు గలుగు నని వరం బొసంగె
నంత నతని వాల్మీకిమహాముని యని యందఱుం గొని
యాడి రిట్లు లబ్ధవరుం డైన యావాల్మీకి యవ్విష్ణుదేవుని
నిట్లని స్తుతియించె. 282

క. విశ్వాత్మ విశ్వరూపక
శశ్వద్వైకుంఠనిలయ చక్రధర విహం
గేశ్వరతురంగ శశివా
ధీశ్వేశుఁ డని యొనర్తు నచ్యుత నిన్నున్. 283

గూఢ చతుర్థపాది.

చ. దరధర సేవకేష్టఫలదా కమలాక్ష మనోజకోటి సుం
దర మణిహార భూధరణ దోర్విజితాసుర హారి శ్రీపా
దర సరసన్ను తాంచితపదా క్రీడితగా శివసేవ ముఖ్యము
దర కమలాక్ష నీ వమల తామరసోదర సన్నుత గావవే.

భాస్కరవిలసితము.

వారిజనయన విహార రమేశా
స్వర్గి వనన సవనసఫలసీలా
సారసభవముఖసన్నుసురాళి
స్ఫారమకుటమణిచయరుచిపాదా
భూరుహ మునిజనపూజిత దుర్గా
భోగినిభశయను విపులఘనశోభా
దారితవినుత గిరా త్పర భక్త
ధార మనుపు నను దయ చెలువారన్.

లాటీవిటవృత్తము.

అవతారసహస్రము దాలిచి య
త్యంతానక్తిం బ్రోతువు ధాత్రిన్
భవవారిధి దాటఁగఁ జేయుచు న
ద్భక్తౌఘంబుల్ సాత్త్వికసిద్ధిన్
వివిధస్థితి నుండుదు లోన వెలిన్

* సుర; క్రీడకగారకజేత; • భుజ—బ్రాంబ్రు

చే లోకాళి న్నిల్పుదు వేడ్కఁ గా

నవవారిదవర్ణ జనార్దన స

న్నవ్యాంభోజాక్ష ఖగవాహా. 286

గీ. నీ కనంతరూపంబులు నివ్విటిల్లు

నైన రామరూపమున నాకూర్మి కుండు

మునుల వెలసిల్లుదువు నీదు మృదుపదములు

గంటి నాకోర్కె ఫలియించె నంటి నధిప. 287

సీ. దశరథనందన తాటకామర్దన

సవపాల మునిసతిశాపభంగ

భవచాపఖండన భార్గవమదహార

ఖరవిరాధాదిరాక్షసవిదార

వాలివిమర్దన వనజాప్తసుతపాల

సింధుబంధన కుంభకర్ణహరణ

పంక్తికంధరదర్పభారభంజన విభీ

షణరాజ్యదాయక సానుసేవ్య

భూసుతాయుక్త సాకేతపురనివాస

యమలిసన్స్వర్ణసింహాసనాధిరూఢ

పారిజ్యసామ్రాజ్యధౌరేయ రామభద్ర

నీకు వేవందనంబులు నిష్కళంక. 288

అరవిందజముఖుల కగో

చర మగు సిరి గల్గ నున్నదేవుడును యు

పూరిం [illegible] దయు [illegible]
గురుఁ డను గ్రక్కి విను స్ఫుగొను నానాశులన్. ౨[illegible]

క. మానసవాక్కాయములఁ
ధ్యానవ్యానగతిఁ జేయు సకలాఘములం
బూని పొడిఁ యుడిచి సయుఁ జై
లోపని గెరుఁ గలుయి నేలు ముఖ్యోపాయని. ౨[illegible]

పుష్పమాలికాబంధము.

క. కనకనయనహర ధరధర
వసజనయున సురగరహార వరజనకర శ్రీ
జనజలజవారిధారకర
సన యుసలినవారిసిఖనాగనిలయా. [illegible]

గోమూత్రికాబంధపద్మబంధపుష్పమాలికాబంధాలు వెలఁది.

[illegible]
శ్రీదపాదనే [illegible]
[illegible]
భేదవాదసూదనాదనాద. ౨౯[illegible]

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.

హేమవాస వాసవాద్యనీక ప్రూనిశేఖరా
రామ రైత నీలజలదరమ్య కాంతిభాసురా
రామ నీరజాతనేత్ర రక్షితాఖిలామరా
రామ మమ్ము బ్రోవు రాజరాజ రాజశేఖరా. ౩౦[illegible]

ధరఁ దనయుత్సాహ పలుకులు
గురుఁ డనురక్తి వినుచుగ్రొత్తను నానుతులన్. 289

క. మానసవాక్కాయములన్
జ్ఞానాజ్ఞానగతిఁ జేయు సకలాఘములం
బూని క్షమియించి ననుఁ జె
ల్వారం గరుణించెయి నేలు మఖిలాధిపతీ. 290

పుష్పమాలికాబంధము.

క. కనకనయనహర ధరధర
వసజనయన సురదరహార వరదరకర ధీ
జనజలజవారఖరకర
ననయనలినజాతగీతశాతనిలయా. 291

గోమూత్రికాబంధపద్మబంధపుష్పమాలికాబంధాట వెలఁది.
ఖేదశాదభేదరాగమోదవర్ధ
శ్రీదపాదవేదవాదమోద
శాదభేదమోదవాదకీదర్ప
భేదవాదసూదనాదవాద. 292

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.
హేమవాస వాసవాద్యధీశ మానిశేఖరా
రామ చైత్రి నీలజలదరమ్యకాంతిభాసురా
రామ నిరతాత్మనేత్రి రక్షితాఖిలామరా
రామ మమ్ముఁ బ్రోవు రాజరాజ రాక్షసేశ్వరా. 293

క. శ్వేతద్వీపంబున బద
రీతరుషండమున మానిహృదయములన్ వి
ఖ్యాతిగ క్షీరోదంబున
నాతత వైకుంఠనగరి నలరుదు పీశా. 294

వ. అని యిట్లు వివిధవిధుల నొనరించుస్తోత్రంబు లంగీక
రించి యవ్వాల్మీకిమహామునికి వెండియు ననేకవరంబు
లొసంగి యద్దేవుండు దేవగణసమేతుండై నిజధామంబు
ప్రవేశించె నంత. 295

క. ధీరుండగువాల్మీకియు
గౌరవ మొప్పార రామకథ యఖిలంబున్
నారదమునివలన న్విని
శ్రీరామాయణ మొనర్చెఁ జిత్రఫణితులన్. 296

వ. అని చెప్పి సూతుండు రామనామప్రభావంబు నాకుఁ
దోఁచినకరణి వర్ణించితి నని వెండియు శౌనకాదులం
జూచి. 297

చ. కొమరుగ రామనామ మొక
కోటి జపించిన మానవుండు బా
సమరఁగ రాఘవుండె యగు
నం దొకలక్ష జపించు చంత భూ
మ్యమరుల దక్షిణం దనిపి
యన్న మొసంగఁదగున్ మహామతిం

గ్రమమున జాపకుండు భవ
శరధిఁ దరించు వరించు సంపదల్. 798

సీ. ప్రథమకోటి జపించిన బ్రహ్మసదన
మంత రెండవకోటిచే హరనివాస
మట్లు మూఁడవకోటిచే నబ్జనాభ
పదముఁ గను రామనామజాపకుఁడు నియతి. 799

వ. యావజ్జీవజాపకుల కైనను సంఖ్యానియమంబు లేక
శుభంబు నొందదు మఱియును. 800

మ. శివనామంబు త్రికోటిజాపకునకుం
జేకూర్చుఁ దల్లోక మా
శివరామాఖ్య త్రికోటిజాపకునకుం
శ్రీశాభ్రికేశాత్మతా
దివిశేషంబులఁ జేర్చు వెండి భగవ
ద్గీతాజపాసక్తుఁడుం
శివగీతాపఠనాపరుండును సుఖ
శ్రీ దాఁటు జన్మాంబుధిన్. 801

వ. మఱియు శివవిష్ణుసహస్రనామంబులును, దేవీమాహా
త్మ్యంబును సంతతంబును జపియించువాఁడు జీవన్ముక్తుం
డగు నని చెప్పిన విని శౌనకాదులు భగవద్గీతామహత్వ
ప్రభావం బెఱింగింపు మని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె. 801

సీ. మున్ను యుగాంతరంబునఁ గాలమందరయే
లను భూసురాత్మజు లనఘచరితు
లన్యోన్యహితమిత్రు లఖిలధర్మజ్ఞులు
తీర్థయాత్రికు లేఁగి ధృతి సశేష
పుణ్యాపగాస్నానపూతాంగులై యిటుక
యగ్రహారపుణ్యస్థలయుమున
నవ్విప్రుచేతఁ గృ*తాతిథ్యులై తప
యాలయవేదిక నధివసించి
గీ. దేశకాలపరిసంగంబు దిగిచి యందుఁ
దగఁ బరస్పరమును వివాదంబు సల్పి
శ్రాంత మిడుకొని పైశాచరూపధారు
లై వసించిరి యొకరావి నాశ్రయించి. 303
వ. అంతం గొంతకాలం బరిగిన యనంతరంబ వారలజనకులు పుత్రాన్వేషణతత్పరులై పెక్కుదేశంబులు గుమ్మరి జాడ లరయుచు నయ్యగ్రహారంబు చేరి యతిథిపూజాపరుం డగు నవ్విప్రునింట నాతిథ్యంబు గొని వితర్దికాతలంబునం గూర్చుండి రయ్యవసరంబునఁ బ్రసంగవశంబున నవ్విప్రుండు వారల కిట్లనియె. 303
చ. ఇననిభతేజులైన యొక
యిద్దఱు భూసురు లేఁగుదెంచి ప్రా

* తా.పి.మ్యు. 2— వ్రా. బ్రి.

మునుకుల సత్ప్రసంగమున
మిన్నక పో లొనరించి రోషముల్
పెనఁగొన శాపతప్తు లయి
పిప్పలవృక్షము నాశ్రయించినా
రెనయఁ బిశాచవేషముల
నెచ్చటివారలొ యమ్మహామహాల్. 804

గీ. అనిన వారు నిజాత్మజు లగుట దప్ప
దనుచు నిశ్చయ మొనరించి యెఱుఁగుటకొంచి
యుగ్రతప మాచరింప నవ్యగ్రలీల
నతఁడు ప్రత్యక్షమై వరం బడుగుఁ డనుడు. 805

వ. నిజపుత్త్రుల నొసంగు మనుటయు సంభోజసంభవుం డి
ట్లనియె. 806

ఉ. వటతరుమూలవాసి యగు
వాఁ డొకశూద్రుఁ డవంతి యను పురిఁ
జటి యవధూతవేషమున
సంచరణం బొనరించు వానికిం
బటుతరశిష్యసంచయము
పంచశతంబు సెలంగు నమ్మహా
నటనముఁ జేఁగుజేర నిజ
నందనలాభము గల్గు మీ కిలన్. 807

వ. వాని నశ్వత్థతరుప్రాంతంబునకుం దెచ్చుయత్నం బొన

రింపుఁ డని బ్రహ్మ చనిన వారలు నట్ల యజ్ఞగుని
పురంబున కేఁగి యిక్క యరసి యస్థిమాలికాధరుం
డైన యాయవధూతం గాంచి చిరకాలంబు ప్రార్థించి
తమయింటం గుడువ రమ్మని తోడితెచ్చి యక్కుంజ
రాశనభూజంబు సమీపంబున నిల్చిన. 308

క. వానిఁ గనుమాత్ర భూసుర
సూనులు నిజరుచిరరూపశోభితు లగుచుం
బూన చనుదెంచి యనిశ మ
హానందాంబునిధిఁ దేలి ప్రాంజలు లగుచున్. 309

ఆ. అనఘ నీదర్శనము సేయు నంతమాత్ర
శాపము దొలంగి విగతపిశాచవిగ్ర
హతఁ జెలంగుచు జన్మదేహములు దాల్చి
యరుగుదెంచితి మేము మహానుభావ.

వ. అనిన నజ్జటాధరుం డత్యంతవిస్మితుండై వారలం జూచి.

సీ. స్నానసంధ్యావిహీనుఁడ మేన భసిత
మలఁది చరియింతు నేను శూద్రాన్వయుండ
మీపిశాచాంగములు పోవ మీకు[illegible]శక్తి
యెట్టిమహిమంబుచే నాకు నెలసెఁ జెప్పుఁడ. 311

గీ. అనుడు వారిజనకు లజ్ఞానాజ్ఞచే నిన్నుఁ
దేరవలసె నొండు తెలుఁగు గాము

జండదీధితి జగముల బెండువఱుప
నిండె వేసవి పాంథులగుండె లగల. 331

వ. అక్కాలంబున. 332

క. బహుళాతపోష్మభీతిం
మహిసురుఁడు నదీతటమునను మహీయుగతిం
స్నుహివృక్షద్వయికుఱుఁగట
నహరహము జదువుకొనుఁ దదధ్యాయంబుల్. 333

వ. ఇట్లు నదువుచునుండఁ దత్పాఠశ్రవణప్రభావంబున నావృ
క్షంబులు సంత్యక్తదురితంబులై రాజకులంబున రాజులై
జనియించి సర్వలక్షణలక్షితులును, జాతిస్మరణసంపన్ను
లు నై రాజ్యంబు సేయుచు (శ్రీమద్భగవద్గీతామృత
గతాధ్యాయద్వయనిరంతరపఠనుండును) విష్ణుశర్మానుం
డును నగు నవ్విప్రపుంగవుం గాంచి నమస్కరించి యిట్లనిరి.

ఉ. ఓ ధరణీసురాన్వయవ
రోమనిధిపూర్ణసుధామయూఖ నీ
వీధరఁ బూజనీయుఁడవ
హీనగుణాఢ్యుఁడవిద్ధబుద్ధి మున్
మాధవమాసవేళ గిరి
మా స్నుహివృక్షయుగంబునీడ నీ
వోధను విశ్వరూపము వి
భూతియు నీవు పఠింప విన్నవున్. 325

గీ. మును దదధ్యాయయుగళంబు వినుటఁజేసి
జెముడుమ్రాఁకులు రెండుఁ బాపము దొఱంగి
భవ్యభూతివివేకసంపదఁ జెలంగి
యవనివిభులై జనించి ధరామరేంద్ర. 327

క. ఆమ్మహీభుజులము మేమే
చుమ్మీ వితరణగుణంబు శూరత యశముం
గొమ్మలుఁ గరితురగమ్ములు
నిమ్మగుసంపదలుఁ గలిగె నిదె నీకరుణన్. 328

గీ. స్వామి జాతిస్మృతియు మాకు సంఘటిల్లె
ప్రాప్తరాజ్యులమై ధర్మరతిఁ జెలంగి
యుద్ధభోగావళియు సంగ్రహింపఁ గంటి
మిన్నిపుణ్యంబులకు నీవె హేతు వరయ. 329

క. అని యతని సబాంధవముగఁ
గొని చని తమధరకు నరిగి గురుతరభక్తిన్
మన మలరఁ బూజఁ దనుపుచు
నొనరఁగ సుఖవంతు లగుచు నుండిరి వరుసన్. 330

వ. అని చెప్పి సూతుండు. 331

క. గాయత్రియు మఱి రుద్రా
ధ్యాయముఁ జండీస్తవంబు హరిహరగీతా
ధ్యాయంబు లొకటి కొకటియు
సాయుజ్యం బొసఁగు నిరతజపశీలునకున్. 332

వ. వాల్మీకిచరిత్రం బయిన యీపుణ్యాఖ్యానంబు వేదవ్యాస
విరచితంబు మీకు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించితి దీనిని
శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితులై పఠించువారలు వినువారలును
విప్రహత్యాదికల్మషంబులం దొలంగి సకలకామంబు
లం బొంది శతవర్షంబులు జీవింతురు. 333

సీ. హరిహరామేయమహత్త్వశోభితమును
సకలధర్మవితానసంగ్రహంబు
సర్వవేదమయంబు సర్వోపనిషదాత్మ
కము నగు నీధర్మఖండ మర్థి.
సర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును
పుత్రకాములకు సుపుత్రదంబు
నాయుష్యకరముఁ బుణ్యాస్పదంబును యశ
స్కరముఁ జతుర్వర్గసాధనంబు
ఘోరసంసారసాగరతారకంబు
నగు నిరంతరభక్తిసమంచితముగ
వినిన చదివిన వ్రాసిన మనుజులకును
బ్రహ్మవిదులార యిది వ్యాసభాషితంబు. 334

గీ. పొత్తమున వ్రాసి యిక్కథ పూజసేయు
సద్మయంబున వర్ధిల్లు సచలభూతి
యఖిలతీర్థాస్పదంబు శుభాకరంబు
నగుచు విలసిల్లు నద్దేహ మనఘులార. 335

గీ. అవని నధ్యాయ మైనఁ దదర్థ మైన
నందు శ్లోకార్ధమయినఁ దదర్ధ మైన
హాళిఁ జదివిన రాజసూయాశ్వమేధ
ఫలము గలిగించు స్కాందంబు పాఠకులకును. 886

శా. దేవా నీకరుణాకటాక్షమున ను
ద్దీపించు విద్వన్నుత
శ్రీవాగ్వైఖరి ధర్మఖండ మను నీ
చిత్రప్రబంధంబు నా
భావప్రౌఢిని గద్యపద్యములచేఁ
బాటించి యర్పించితిన్
శ్రీవాల్లభ్యమునం గ్రహింపు మిలమిన్
శ్రీశైలమల్లేశ్వరా. 887

శా. గంగాతుంగతరంగసంగతదళ
త్కంజభ్రమన్మత్తసా
రంగీగానవిలోలకర్ణయుగళీ
రంగద్విలాసాత్త త
ద్గంగామంగళదూతికాభ్రమనమా
తంగప్రభాత్మీయవా
మాంగాదీంద్రసులోపలాలనపరా
హారీకృతాహీశ్వరా. 888

* కంజాతమన్మత్త; ♦ రంగద్విలాసంత; ‡ దీంద్ర—పా. ప్ర.

క. పత్త్రీకృతమాహాప్రియు
పత్త్రివిభువాహ బాణ పాలితబాణా
పాత్రీకృతవిధిమస్తక
సత్త్రాశనవంద్యమానచరణాబ్జాతా. 839

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.
శ్రీకర నిశాకరణశేఖర యమమూరమణ
సింధుతనయారమణబాణా
పాకపరిపంథిమణిభాగళ మనీషిమణి
బాంధవ పతాబ్ధిమణిభూగా
ప్రాకటశుభాచరణ పన్నగపశాభరణ
భక్తజనతారణ(వి)లోలా
శ్రీధరవాస వరచిన్మయవిలాస హర
సిద్ధనుత మంగళమహాశ్రీ. 840

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావిభవ
యాదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
ధర్మఖండం బనుప్రబంధపరిపూర్తి
స వ మా శ్వా స ము.

సవరణపట్టిక

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
492	15	తేరి	తేకి
493	20	సాహ్నిక	సాత్విక
[illegible]	10	శాపని	శాపని
519	2	రదియుంతు	పదియుగు
555	14	కమనాకా	గరిమనా
567	8	మశ్వ	మనశ్శుఃపశ్య
[illegible]	8	తత్త్వర్ణంబు	తత్పూర్ణంబు
611	9	సంయమి	సంయము
612	7	గంధూక	కందూక
621	8	యుగ్మిళ	స్రగళ
689	5	స్థాన	స్నావ
748	15	దొలంగి	దొలంగి
784	8	వహోత్కృతిని	దబదాష్కృతి
807	12	గాడ	గాఢ

(ఇట్టివే కొన్ని, అర్థబిందువులు)

ముఖ్య పాఠ భేదములు

పుట.	పంక్తి.	పాఠభేదము.
482	11	సీ. శునియందు (ప్రతులన్నిట నిట్లే)
577	3	భక్తయశస్క రాయ
674	7, 8	పూజితులగుచు, బాలునకు రెచట
691	2	గాంచిరప్పుడస్వప్న
697	10	ధవళకరవిభాసద్వజ్ర
799	17	చాయన్ డాయుడు
800	18	డించి యూరక
801	1	బ్రిహ్మాస్త్రబాధచే బఱచుక్రతహానురుం
806	18	డించుటకుం బుద్ధి
821	10	యమర్తాత్ర
848	4, 5	రక్తాంతప, ద్విలసత్
852	20	సుధ వార్త
858	12	మాన పొడలు
862	4	నిరగా వరక్షేవ

866 వ పుట 800 పద్యమునకుం దిక్రిందిపద్యమున్నది.

తే. గీ. బాల్యకౌమారయౌవనప్రాయ వార్ధ
కములందు నెందెన రామునామము జపింప